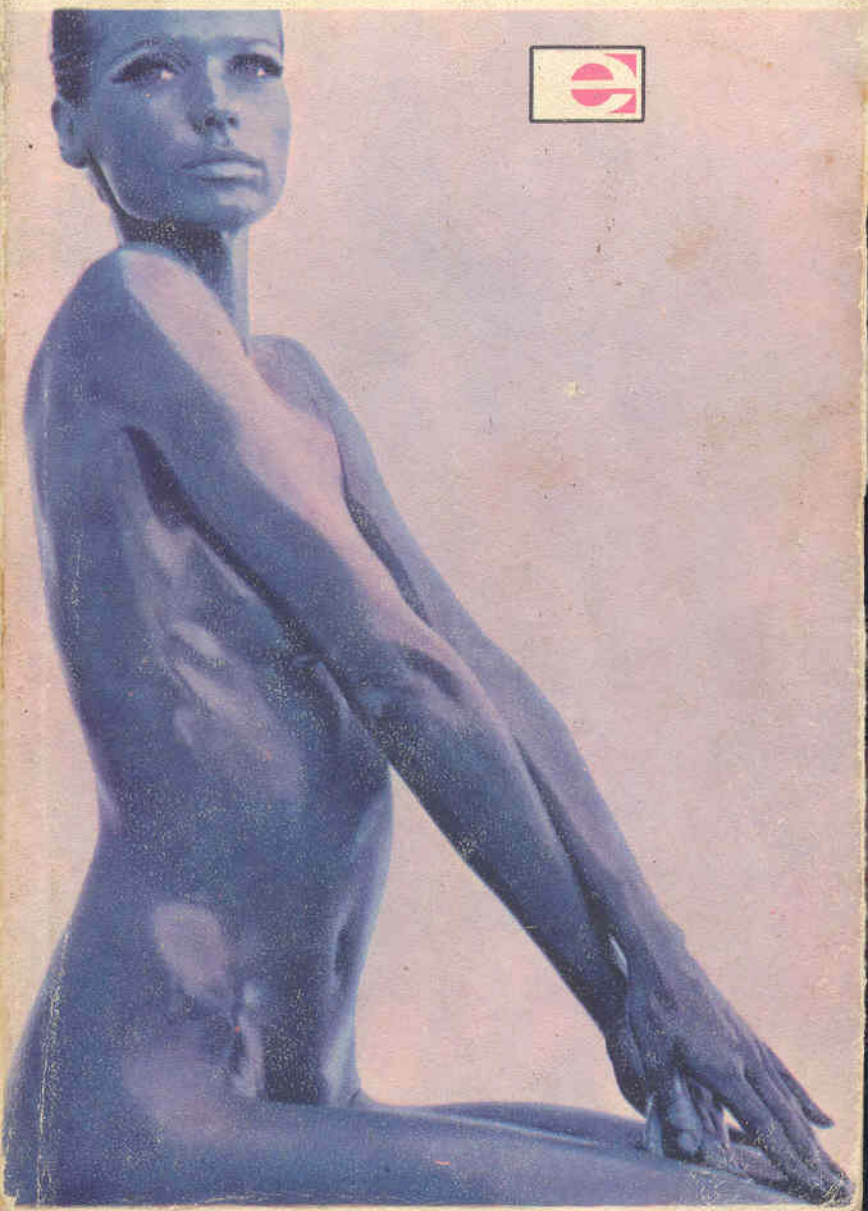
uzlaşma

roman

elia kazan

78



the arrangement
novel by
elia kazan
1967
türkçesi : nazar büyüm

e yayınları: 78
genel dizi



ankara caddesi
13/2 tel : 26 81 42
narlıbahçe sokak 19/3
tel : 27 87 20
posta kutusu 12
istanbul

Asıl adı İlya Kazancıoğlu olan **Elia Kazan** 1909 yılında Türkiye'de, Kayseri'de dünyaya geldi. Ailesi 1913 yılında Amerika'ya göçtü. Kazan 1930'larda, New York'taki **«Groupe Theater»**da ilk sahne çalışmalarına başladı. Daha sonra sinemaya geçerek önce filmlerde yönetmen yardımcılığı yaptı. Savaş sonrasında yönetmen olarak ilk filmlerini çevirdi. 1947'de yaptığı **«Boomerang»**ın ardından 1948 yılında çevirdiği **«Gentleman's Agreement»**la ilk Oscar armağanını kazandı. Kazan'ın büyük üne erişmesine yol açan filmleri, baş rollerini hep Marlon Brando'nun oynadığı **«A Streetcar Named Desire/Arzu adlı Tramvay»** (1951); **«Viva Zapata»** (1952) ve **«On the Waterfront/ Rıhtımlar Üzerinde»** (1954) dir. 1955 yılında **«East of Eden»**le Brando'nun ardından yepyeni ve unutulmayacak bir yıldızı, James Dean'i sinemaseverlere tanıttı. 1963 yılına kadar yönetmenliği aralıksız sürdürdü. Bir bölümünü Türkiye'de çevirdiği ve yakınlarının Amerika'ya göçünü anlatan **«America America»**dan sonra Kazan uzun süre sinemadan uzak kaldı. Köşesine çekilerek, 1967 yılında piyasaya çıkan ve büyük ilgi uyandıran romanı **«The Arrangement/Uzlaşma»**yı yazdı. Ardından da ikinci yazarlık ürünü, **«The Assasins/ Kaatiller»** (1972) geldi. Kazan son olarak, oğlu Chris Kazan'ın senaryosuna dayanarak çevirdiği yeni filmiyle bir kere daha sinema dünyasının ilgisini uyandırdı.

e yayınları

kitap/yayın/dağıtım

UZLAŞMA the arrangement elia kazan'ın romanı ★ e yayınları 78 ★ yayın hakları : elia kazan 1967 / kesim ajans, e yayınları 1972 ★ kapak : f. rubartelli / k. kaldı ★ dizgi baskı : yelken matbaası, kapak : duran ofset basımevi, kapak filmleri : ebru grafik, cilt : alibaba ciltevi ★ e yayınları idare ankara caddesi 13/2 telefon : 26 81 42 dağıtım Narlıbahçe sokak 19/3 telefon : 27 87 20 istekler ve yazışma için kısa adres : e yayınları posta kutusu : 12 istanbul

birinci baskı : ekim 1972

türkçesi : nazar büyüm

Elia Kazan

UZLAŞMA

roman
birinci cilt

e yayınları

Bakırköy'lü genç kız'a

BİR

GEÇİRDİĞİM KAZAYI hâlâ kavrıyabilmiş değilim.

O günün, kaza gününün olaylarını, aradan geçen yılların kazandırdığı bakış açılarının da yardımıyla, defalarca gözden geçirdim. Kazadan önceki ayların olaylarını, kazaya ışık tutması gereken o olayları da bir bir gözden geçirdim. Gene de bir esrar var ortada.

İşin çözülmez yanı, benim gibi başarılı bir adamın kendini öldürmeye kalkışması değildir. Buna kalkışmam için nedenler vardı. Dedikleri gibi, herşeyim vardı; gene de nedenler vardı buna kalkışmam için. Esrar kazanın oluş biçiminde.

Hayalete inanmam. Ama, bütünüyle değişik bir insan durumuna gelip bütünüyle değişik bir hayat sürdüğüm bugün bile, tamıtamına ne oldu diye kendime sorduğumda hemen ardından aklıma gelen soru, boşluktan uzanarak iki kişilik Triumph arabamın direksiyonunu kıran, bütün gücüme ve direnişime karşın direksiyonu düzeltmeyip hızla geçen bir kamyon römorkunun yan tarafına arabayı yapıştıran o el

neydi, kimindi sorusudur. Bunlar bir iki kısacık saniye içinde oldu, ama apaçık hatırlıyorum olanları.

Başarı, hayaletlere ya da bilinçaltına ya da neydiyse ona karşı bir parça korunma sağlamalı. Kişi başarıdan hiç değilse bu kadarını bekleyebilmeli. Ya da paradan. Ama ikisi de, başarı da para da bir korunma sağlamadı. Kendimi —gene söyliyeceğim— o «el»in, ya da Triumph TR 4'ümün kontrolünü elimden kopartıp alan, aracı şaşmazca hedefi doğrultusunda tutan ve sonunda götürüp o kamyon römorkunun yan tarafına bindirten her neydiyse işte onun karşısında çaresiz buluverdim.

Kaza öncesindeki olaylar nedenleri göstermiyor. Evet, on bir ay önce çok bağlı olduğum bir kızdan vazgeçmiştim. Ama o aylar içinde kendimi düzeltmiştim: aslında çok iyiydim. Beverly Hills ve Bradshaw Park'taki öteki evli şiftler, karım Florence'ı ve beni kıskanırlardı. Altın Çift! Gwen'i terketmemle kaza günü arasında geçen o on bir ay içinde bu ad takılmıştı bize. Ayrıca, tanıdığım erkeklerin çoğu, hayatlarının bir yerinde böyle güç bir seçim yapmak zorunda kalmışlar, bu seçimi yapmışlar, içlerinde kalmış olabilecek bir kayıp duygusuna karşın zamanla düzelmiş, çok daha aklıbaşında bir yere gelmişlerdir.

Ve Gwen'den vazgeçmem gerektiğini biliyordum. Tam zamanı olduğunu, her iki taraf için de kalıcı bir yaraya yol açmadan özgürce ve serbestce ayrılınabilecek, ikinizden birinin yaralanacağı o öbür dakikadan hemen önceki anın gelip çattığını biliyordum. İçinde bulunduğum tehlike üstünde oldukça açık bir düşünceye sahiptim; Hattâ birkaç kez kendime «Uzaklaş, delikanlı, çok geç olmadan!» bile demiştim.

Temel soruları sormuştum kendime. Yani, eğer bir insan, benim Florence ile yaşadığım gibi, yirmi

bir yılı bir kadınla birlikte geçirmişse, bunda değer taşıyan bir yan var demektir. Ve sözü doğrusundan edelim, boşanmak da oldukça pahalı. Öteki kızıysa iyice tanımıyordum bile, ya da, gerçeği söylersek, onun bir yanını çok iyi tanıyordum: etinin her bir santimini.

Ama, cehenneme kadar, diye düşündüm, yitireceğim şey çok. Yani düzenini kurmuş bir adamdım o zaman, kurmuş kuruşturmuş, yerleşmiştim. Los Angeles'in Bradshaw Park bölümündeki o güzel eve sahiptim; bu evde (şimdi diyeceğim biraz saçma görünecek, biliyorum) o yörenin en güzel çimenine sahiptim, kendi elimle diktiğim birkaç harikulade bitkiye, kimi artık antika değer taşıyan 78'likler de dahil olmak üzere gerçekten şahane bir plak kolleksiyonuna, iki orijinal Picasso'ya, dünyanın yiyeceğini alan kocaman bir dip-frize ve üç arabaya (Florence'in Continental'i, kızım Ellen'in Karman Ghia'sı ve sonradan çarptığım Triumph TR 4) sahiptim. Bütün bunlara ve bir de yüzme havuzuna. Yatakta iyi bir kadın, hatta çok iyi bir kadın için bile vazgeçilemiyecek kadar fazla şeyler! Bütün bunları ve ailemi gözönüne getirince, başıma sardığım bu bela da ne diye düşündüm. Ne demek istediğimi bütün erkekler anlayacaktır, özellikle de genel kanının tersine bizden çok daha az romantik olan, mülkün anlamını gerçekten kavrayan Avrupalılar.

Bu kızla, Gwen'le, ilişkilerimde tanrının cezası bir salak gibi davranmaya başlamıştım. Başlangıçta, saygıdeğer varlığımın yüzeyini bulandırmadan, onunla haftada iki belki üç kez buluşuyordum. Bu tam istediğim gibiydi. Örneğin, işe giderken bir motele uğruyor bir oda tutuyordum. Sonra işgünü öğlesonrasının bir yerinde Gwen'e telefon ediyordum. O da be-

nim üst kademede bulunduğum Williams ve MacElroy firmasında (ne olduğunu kimsenin kesinkes bilmediği) bir işte çalışıyordu. Ona yeri ve numarayı, örneğin 535 no.lu oda, söylüyordum. Sonra her ikimiz de bir iki saat için işten ayrılacak bir şeyler uyduruyorduk. Kodamanlardan olduğumdan bu benim için daha kolaydı. Yalnız yemek saatında bile olsa o günlerde bizim için değiyordu. Buluşma yerine önce ben giderdim, «Rahatsız Etmeyin» kartını kilide, kapıyı örtülü tutacak ama mandalı bırakmıyacak biçimde kıstırır, perdeleri kapatır, soyunur, ışığı söndürür, uzanır; onu beklerdim. İçeri geldiğinde kapıyı kilitler, tek bir söz etmeden soyunur ve —sonra ne yaptığımızı söylemeye gerek yok, yalnız çok az konuştuğumuzu belirteyim.— Yabancılığın karanlığında birlikte boşalmak bize çok heyecan verici gelirdi. Hep bu duyguyu işledik.

Sonra denetim altına alamadığım bir şeyler oldu bana. Erkekler ne demek istediğimi anlıyacaklardır. Kırk üç yaşında (o yaştaydım) oluşan o umutsuz şeyden sözediyorum, ya da kırk beşinde, yedisinde, dokuzunda. Herneyse, ben ne olup bittiğinin farkına varıncayadek, müzik değişmiş dans değişmişti. Artık onu haftada belki iki kez bir motel odasında görmüyordum. İyice aldırmaz oldum, insanların bizi mutlaka göreceği bar köşelerine gidiyor ya da plâjda kumlara yanyana yatıyorduk. Elbet ki bunlar Florence'in kulağına gidecekti. Şu soruyu cevaplıyamıyorum: bilinçaltım onun bunları duymasını mı istiyordu?

Tehlikeli olan benim bir kızı böylesine sık görmem değildi. Her zaman bir kız olmuştu hayatımda. Gwen'den hemen önce, aslında ona rastladığım zaman, seçkin bir dizi yaratık vardı elimde. Tehlike —bunu da daha önce duymuşsunuzdur— Gwen'e aşık

olmaya başlamamdaydı. Yıllar önce buna benzer bir serüvenden sonra böyle bir duruma bir daha düşmemeye karar vermiştim. İşin bitiminde ilgisiz ilintisiz kalmanın önemini öğrenmiş, ya da öğrendiğimi sanmıştım. Buna karşın gene oluyordu işte.

Bir kere, Gwen'e karşı sabit fikirli olmaya başlamıştım; benimle olmadığı sırada nerde olduğunu merak ediyor, uzun süre onu görmemeyi göze alamıyordum. Doğa boşluktan hoşlanmaz; bağlantısız ve doyumsuz bir Gwendolyn Hunt'in Los Angeles ormanında şuraya buraya (birisiyle) gittiği düşüncesi, ne bileyim işte, düşündürüyordu beni.

Başka bir kötü belirti daha vardı. İşimle ilgiliydi bu. İlgi duymuyordum artık işe. Ben farkına varıncayadek, profesyonel yerim; buna bağlı olarak bankadaki hesabım ve bu nedenle de zihin huzurum, bunların tamamı, tehlikeye girmişti. Başka bir tehlike belirtisi. Kısa zamanda o işi Gwen'den başkasıyla yapamaz oldum. Bu da beni iyice boşalttığından falan değildi. Değişiklik istemiyordum, işte o kadar. O zaman başımın dertte olduğunu anladım. Daha önce hiç kimseye sadık kalmamıştım. Deneyimlerime göre en emin yol buydu. Ama şimdi!

Bir de baktım ki haremimi dağıtıyorum. O iyi, melek gibi kızların her biriyle bir yemek yedim ya da bir içki içtim ve kendilerini artık görmiyeceğimi söyledim. Gösterdikleri tepkilerin bazılarıyla pek övünemem. İlki ağladı. Bence sakıncası yoktu ağlamasının, bekliyordum bunu. Ama ondan sonrakinin gözleri hemencecik (Romeo'daydık) öğle yemeğini orda «içen» erkekler üzerinde tek tek gezinmeye başladı. Herhalde bu bir yaşamı sürdürme içgüdüsünün sonucuydu, ama kahve'nin gelmesini bile beklemedi. Sonra, der hal borç para istemeye kalkan öteki kız vardı, ödeme

ye en küçük bir niyeti olmaksızın borç para istemeye kalkan.

Her neyse, hepsini defettim. İşin asıl şaşılası yanı şu ki, bu adımı Gwen'in herhangi bir isteğine uyarak atmadım. Bunu istediğim için yaptım. Ömrümde belki ilk kez olarak bir tek kişiye bağlı kalıyordum, ona —ve bir de Florence'e kuşkusuz.

Karım Florence'le de işi sürdürüyordum çünkü, haftada bir ya da iki kez. Yok, bir kez desem daha doğru olur. Her neyse, başlangıçta bana değişik bir şeylerin olduğunu farketmedi. Ona karşı ateşim çoktan zayıflamıştı. Artık pek canım çekmiyordu onu. Ama, tanrı belâsını versin, yirmi bir yıldır birlikte olduğumuzu ve özellikle de benim, çok erken evlendiğimizi düşünürsek, haftada bir kez pek o kadar da kötü değildir hani. Ayrıca, o kırk üç yaşındaydı şimdi, benimle aynı yaşta, ayına kadar tutuyordu yaşımız; bu yaş bir erkek için dert değildir, ama onun sağrısı iyice dolmuştu artık, bir sürü fazlalık vardı her yanında; ve öteberi, pörsükler yani, anlıyacağınız. Bu da üzüyordu onu, bacaklarının arkasına bakarken. Olanın farkındaydı. Örneğin, giydiği mayoların biçimi değişti. Ufacık eteklikli mayolar giymeye ve huvuzumuza birer avuç bez parçası bikini mayolarla gelen kızlara surat asmaya başladı. Onları eve sokmamak için nedenler bulmaya koyuldu: giydiklerinden dolayı değil elbet, ama çok gürültücüydüler ya da çimenlere cigara izmariti atıyorlardı ya da yüzerken sessizlik ve yalnızlık nasıl da güzeldi... Ama ben biliyordum asıl nedeni. Öyle ki, onu aynaya bakarken yakaladığımda gerçekten acıdım ona. Ama ne yapabilirdim ki? Doğayı acımalı, yaşamı adil yapamazdım ya! Yirmi bir yıpratıcı yıldır evliydik ve yeryüzünde mucize yoktur.

Böylece, diyelim ki denetimi biraz yitirdim, sonra biraz daha, sonra biraz daha. O sıraya değin olayların beni değil, benim olayları yönelttiğimi düşünür, kibirlenirdim. Florence ve ben sözsüz bir tür anlaşmaya ya da **uzlaşmaya** varmıştık: dostlarımız gözünde onu düşürmediğim ya da açıkça aşağılamadığım sürece o başını öteye çevirip gözlerini kapıyacaktı. Ya da belki aslında bilmiyordu. Hiç emin olamadım. Neyse, fırın ve sigorta, hi-fi ve banka hasepalarımız, çimen ve tahvillerimiz kadar bu **uzlaşma** da evliliğimizin ve ortak yaşantımızın bir parçasıydı.

Gerçekten bir güçlük içindeydim. Florence'i seviyordum. Bu da bir bok demek değil, biliyorum; şimdilerde herkes herkesi seviyor. Demek istediğim, yakındık birbirimize. Ben kolejdeyken tanışmıştık ve o zamandan beri benim uğurum olmuştu. Bana rastladığında berbat bir durumdaydım: ufacık inimin içinde çömelmiş, bacaklarımı karnımın altına çekmiş, sıçrayıp kapmaya hazır, dişlerim açıkta ve hazır, gözlerim çılgın. Bana uzanmayı göze alan ilk kişiydi o. Tatlılıkla eriştı bana, rahatlattı, ayağa kaldırdı ve deliğimden dışarı çıkardı. Epey zaman aldı bu iş; onun nazik, soylu elini ısırdım birkaç kez —birkaç kezden de çok. Ama o diretti ve sonunda becerdi. Sonra da, beni, bütün ömrüm boyunca içinde bulunduğum durumdan, inimden arındırmaya girişti.

Florence bende hiç kimsenin görmediği bir şey görmüştü. O bana bakışı: derinlerine bakmam için bana ilk kez açtığı gözlerinde gördüğüm o onayı, ingiliz pembesi yüzünde yumuşak ve sıcak gözlerini gördüğüm o ilk kezi anımsıyorum. O zamanki Florence üstüne başka şeyler de var anımsadığım: saçı, saçının nasıl tarandığı, biçim verilmemiş, yapılmamış, düzenlenmemiş, yalnızca taranıp fırçalanmış saçı. O

ilk günlerde bana bakışı yeterliydi, çoğu kişiler gibi «İnan bana» ya da «Gerçeği söylüyorum» demesine gerek yoktu. Bana bir bakması yeterliydi: hemen anlardım benim değerime inandığını, başkası ister inansın ister inanmasın, ve beni sevdiğini, ben onu sevsem de sevmesem de, ve sonuna değin benim olduğunu, ben istesem de istemesem de, ve sorgusuz sualsiz.

Ta başından kendini bana adadı. İnimden ya da birinin gelip de çıkarması için girdiğim delikten çıktığım zaman bir şey olacağıma beni inandırdı. Daha önce kimsenin söylemediği bir şeye, değerim olduğuna inandırdı beni. Değişmeme yol açan da onun bu inanı oldu. O benim uğurum, başarı tılsımımdı.

Böyle birine insan bir şeyler borçlanır.

Ayni zamanda böyle bir kişisiz kalmaktan da korkar insan. Yıllar boyu ondan uzaklaşıp başkalarına gittiğim oldu bir kaç kez, bir kaç kezden de çok; ama hiç bir zaman çok uzaklara gitmedim ve cebimde hep bir dönüş bileti bulundurdum.

Öyle ki, bir seçimle karşı karşıyaydım. Gerçekten nasıl bir duygu içinde olduğumu sordum kendime. Duygularımı kendi başıma, bir psikiatrin yardımı olmadan çözünlemeyi denedim. Kendi zavallı tarzımda onların ikisini de sevdiğimi anladım. Bir psikiatr benim böyle bir bulguyu öğrenmeme pek göz yummazdı sanırım. Ama ben, bir erkeğin aynı zamanda iki ya da üç kadını birden neden sevemiyeceğini, hatta sevmesinin neden gerekmediğini hiç bir zaman anlıyabilmiş değilim. Yani onları bütün kalbiyle gerçekten sevmeyi demek istiyorum. Düşünelim şimdi, elma mı daha iyi armut mu, kim yanıtlıyabilir?

Ama bu yolda düşünceler için vakit çok geçti. Bunu bir zaman Florence'de denemiştim. Tepkisi bi-

yolojik oldu. Her ne kadar Yunanlı olduğumu söylüyorsam da, aslında damarlarımda her halde Türk kanı bulunduğunu, çünkü kimi konularda bir batılı gibi düşünmemin mümkün olmadığını söyledi. Tanıdığım batılı erkeklerin çoğu gibi düşündüğümü, ama onların bunu açıkça kabullenmediklerini söyledim, sabırla dinledi.

Bir gün Gwen ültimatomunu verdi. Birlikte plaja gitmiştik. Sepulveda Bulvarı'nın plaj kesiminde arabanın üstü açık, her ikimiz de göz önünde olarak gider, o bana sokularak otururdu ve herkesin canı cehennemeydi. Ama Sepulveda'nın Beverly Hills yanında arabanın üstünü örterdim ve ondan sonra o arabanın kendi ucunda kapıya yanaşık oturur, güneş gözlüklerini takar ve belirli bazı blok ve evleri geçerken kayarak koltuğun önüne iner, gözden yiterdi.

Şimdi, o gün plajdan dönüyorduk, güneş ışınlarını boşaltıyordu üstümüze, ve o yanımda oturuyor, sarı saçları zehirli meltemde uçuşuyordu —tanrım, çok seviyordum saçlarını, incecik, ipeksi. Yunanlı olduğumdan sarı saç fetişimdir. Saçlarım karaydı benim, biraz yağlı tarafından: bir zamanlar çok sıktı, sonra seyrelmeye başladı, bir zamanlar çok karaydı, sonra kırarmaya başladı. Şimdi kır saçlar bürüdü başımı ve saçım yolcu.

Her neyse, arabanın üstünü kapatmak için durduğumda karşı çıktı. Her şeye. Kapıya yakın oturmadı, sırası geldiğinde yere kaymadı, (oysa cumartesiydi ve herkes yollardaydı). Güneş gözlüklerini bile takmadı. Tüm bunlardan bıkıp usandığını, artık böyle davranamıyacağını, bundan payını aldığını, artık kararımı vermem gerektiğini söyleyip çıktı işin içinden.

Böylece ara yerde kalakaldım. Benim için yeni bir durum değildi bu. Ben hep bu «ikisi de» derdine

sahiptim, birazdan anlatacağım gibi. Kendime hep istediğim yerde kesip atabileceğimi, bunun yalnızca biyolojik bir çekicilik olduğunu söyler dururdum. Mesele yalnız bu değildi oysa, hatta başlıca mesele bu değildi. Mesele başkaydı; onu anlatabilmek için kazadan on bir ay öncesine dönmem, daha bir yıl da geriye giderek Gwendolyn Hunt'i ilk kez gördüğüm güne gelmem gerekiyor.

Onu ilk, Williams ve MacElroy'daki toplantı odasında gördüm, görür görmez de hoşuma gitmedi.

Raslantı bu ya, o gün benim taç giyme günümdü.

Büyük ölçüde reklâmını yaptığımız işlerden biri, Zephyr cigaraları, yokuş aşağı gidiyordu. Bütün Zephry grubu için kötüydü işler. Halkın karşısına yepyeni bir saldırıyla çıkmamız gerektiği apaçıktı. Ama kimse bu saldırının ne olacağına karar veremiyordu. Bizim taraf için, yani Williams ve MacElroy reklâm firması için kritik bir toplantıydı bu. Kimsenin açıkça belirtmesine gerek yoktu, eğer bu Zephyr'ciler bekledikleri yardımı bizden görmezlerse başka bir yerden göreceklerdi.

Sözkonusu hesap öylesine kabarıktı ki, Mr. Finnegan beni öteki bütün işlerden aldı ve Zephyr'e verdi. Talimatı yalındı: hesabı kurtar!

Kardeşcağzım, nasıl da zavallı durumdaydılar o toplantıda bu Zephyr'ciler. İyimserlik gösterisinde bulunmaktan bizimkiler onlardan da beter görünüyorlardı. Hepsinin de barsakları lapa doluydu o sabah. Mutlu sona atlarsak, işler şöyle gitti.

Eddie Anderson konuşuyor —Ben, Vazgeçilmez Eddie. Tırnak. «Şimdi, bakın size bu işin nasıl yürüyeceğini göstereyim. Şu bloknotu bana veriver Benny. Şimdi bakın.» Kâğıda şekiller çiziktiriyordum. «Örne-

ğin, yaşlı bir adam gösteriyoruz, al yanaklı, saçları kırarmış, ama iyice kır değil, tamam mı, arka plânda torunlar var, ya da belki çocuklar, kendi çocukları, emin değilsiniz, ve ara yerde güzel bir kadın, ama hatırlatırım, kim olduğu belli değil. Parmağındaki adamın alyansı mı acep? Kadın genç değil —örneğin şöyle. Yok, daha dolgun göğüslü, belki genç bir kırklık; erkeğe kocaman gözleriyle bakıyor, tamam mı, nazik, evet, ama sekse bu günlerde pek ön planda yer yok, anlatabiliyor muyum? Kendimiz o yaşta ne durumda olmayı umuyorsak erkeğin öyle bir izlenim bırakmasını sağlıyacağız, bilmem anlatabiliyor muyum? Ya slogan? Çok yalın: Ömrünüz boyunca temiz sigarayı için: Zephyr. «Temiz» sözcüğünü belirginleştiririz, sözcüğün temiz görünmesini sağlarız. Herkesin derdi de bu değil mi günümüzde? İngiltere'de bile. Herkesin aklında bu var. Dikkat: umacı kelimeyi kullanmıyorum bile. Yalnızca 'Zephyr, temiz sigara' diyorum. Onlar anlarlar. Bu da kimsenin cesaret edemediği bir şey. Ya da şöyle bir şey, bakın şimdi: doktor tipli şu adamı koyarız, doktordur falan demeyiz, hatırlatırım, hiç bir şeyi etiketlememeli, yalnız üstünde beyaz bir doktor ceketi var ve aynı kişi bu kez ona bakıyor, bir kadın, şehvetli ama zarif, anlatabiliyor muyum? Ve erkek de hoş görünüşlü. Şimdi! Slogan: var mı bir düşüncesi olan? Şöyle: 'Saygı duyduğunuz kişiler temiz sigarayı içerler: ZEPHYR!' Oldu mu; bakın doktor falan demedik. Ama herkesin kendine dert ettiği soruna da değindik, öyle değil mi? 'Temiz' sözcüğünü de belirginleştiririz, şöylece, havada süzülüyor gibi yaparız, batı yeliyle uçuşuyor gibi. **Temiz!** Zephyr'i televizyonda gösterdiğimizde daima bir esintinin söğütlerde çıkardığı sesi veririz, belki de akla temiz havayı getirecek bir fotoğraf koyarız:

ağaçlar, kırlık, tertemiz beyaz bulutlar. Çok yalın. Gerçekten doğru olan bütün düşünceler gibi bir köşede durup duruyordu. Birinin eğilip avuçları içine almasını bekliyordu. Herhangi biriniz de düşünebilirdiniz bunu. Raslantı ile ben düşündüm.»

Efendim, sanki tavan çöktü. Tüm o Zephyr kişizadelerinin nutku tutulmuştu. Bu cigaranın gelecekteki reklâmının ne olacağı konusunda kuşku kalmamıştı artık. Temiz! Oylamaya gerek yoktu. Hepsi de oturuyorlardı karşımda ve bana o temiz gülücükleriyle bakıyorlardı, yani içten gülücükleriyle, çünkü içceplerindeki hisse senetleri yeniden bir ılıklık yaymaya başlamıştı gövdelerine. Hepsi de o nadirattan, kırkyılda-bir gülücüklerini sunuyorlardı bana.

Hepsi de; köşede oturan, daha ilk görüşte hoşlanmadığım o kızdan başka. Kim olduğunu bilmiyordum o zaman. O da gülümsüyordu bana, ama gülücüğü pek dostça değildi. Tersine, gülücüğü, bir yabancı tarafından suratıma boca edilen bir kova dolusu buz gibi suydu.

Yüzüne diktim gözlerimi. Ve «Bu tanrının cezası da kim?» diye düşünürken gözlerini benden çekti.

Garson içkilerle geldi. Zamanını iyi ayarlamıştım; kurtuluş ıslatılmaya başlandı. İkinci bir garson tıkınmaları için nefis mezeler getirdi. Ve kardeşim, yalnız her müşteri gibi gönüllerinde bir beleşçi yattığından değil, üstlerinden kalkan yükün verdiği rahatlamayla öyle bir saldırdılar ki, görme. Bütün kum torbalarını aşağı atıyorlardı ve o koca balon, iyimserlik, göklerde yüzüyordu. Öyle ki, herkesi apar topar LaRue'ya yemeğe götürdüm. Gwen'i ikinci kez farkedişim orda oldu.

Yemek listesini ben seçtim ve yemek iyiydi. Mr. Finnegan «Hesabı ne pahasına olursa olsun kurtar»

dememiş miydi? Mr. Finnegan da patronum olduğuna göre... O arkadaşlar masayı silip süpürüyor, ertesi gün içki yasağı çıkacakmış gibi içiyorlardı. Sonunda firma müdürünün kendisi ayağa kalktı ve bu adamın söyliyeceği herhangi bir şey için doğal olarak derhal kendini gösteren sessizlik içinde hepimiz şu sözleri duyduk: «Nasıl beceriyorsun bunu Eddie? Her şeyin içine seksi sokabiliyorsun.» Gülümsemem beklendiği için gülümsedim. «Yunanlısın değil mi?» dedi. «Evet» dedim. «Hele bir şey olduğunu biliyordum.» dedi, başını şaşkınlık gösterisiyle sallıyarak. Herkes güldü ve bu da her şeyin tuzu biberi oldu. «Temiz» takımına girebilmek için herkes birbiriyle yarışa çıktı.

İşte o zaman bu kızı gerçekten farketmeye başladım. Yalnız toplantının ana konusunu, yani beni, umursamamakla kalmadı, yalnız yüzünün bir ifadesini lûtfettiğinde o biber gibi tebessümünü sırıtmakla kalmadı, çok ileri gitti. Bu kutlama toplantımıza sırtını döndü, komşu masadakilerle Zephyr ya da «temiz» yahut Eddie Anderson hakkında olmadığı besbelli konularda biraz konuştu, sonra da tek bir açıklama ya da özür sözcüğü etmeden kalktı ve gitti.

Zephyr ile ilgili bundan sonraki büyük toplantıda da ben konuşurken gene ayni köşede, başı öne eğik, gene eskisi gibi not tutarak ya da bir şeyler çiziktirerek oturdu. Sözlerim bitince ve herkes benimle ayni düşüncede olduğunu belirtirken, başını bir an kaldırdı ve bana gene o aynı gülümsemeyle baktı. Yanımda oturana «Bu cehenneme gidesi de kim?» diye sordum, kızı göstererek. Beni duyup duymadığı umurumda değildi. Yanımdaki «Mr. Finnegan'in bürosundan» diye fısıldadı.

Bundan sonraki haftalarda Zephyr için açacağı-

mız kampanyanın hazırlıklarını yaparken onu sık sık görmek fırsatını hepimiz bol bol bulduk. Toplantı ve gösterilerin hepsinde bulunuyordu, ama kimse onunla tanışmayı başaramadı. Bu durum bizi daha da meraklı yaptı elbet. Onun kimliği üstüne herkes birbirine aynı soruları soruyordu. Ama kimse bir şey bilmiyordu. Bizim İnceleme Kurulu toplantılarında bile (İnceleme Kurulu bizim Yargıtay'ımız, en üst kurulumuzdu ve ben de bir üyesiydim) boy göstermeye başladı. Bu toplantılara (ve yalnız bu toplantılara) başkanlık eden Mr. Finnegan onu bize ne tanıttı ne de ne iş yaptığını söyledi. Bir zamanlar birine onun için «Bu kız fos şeyleri sezmeye doğuştan yetenekli» dediği söyleniyordu. Ama hepsi buydu. Dükkânda bir bilinmezin bulunmasını istediğinden eminim.

Aslında Mr. Finnegan'in memurları arasında böyle bir tip bulundurduğu başka zamanlar da olmuştu. Çevrede ileri derecede olumsuz birinin, herhangi bir durum üstüne söylenmesi akla gelen en kötü şeyleri söyliyecek birinin bulunmasının çok önemli olduğu, onun teorilerinden biriydi. İşin olumsuz yanıyla başını duvara bindirmeden, iş işten geçmeden önce karşı karşıya gelmenin, yapılacak bir kampanyayı, daha halk yüz çevirmeden, firmaya çalışan birinin eleştirip kalbura çevirmesinin daha iyi olduğu, patronun işletme felsefesiydi. Böyle bir durumda zaman geçmiş olmaz, bir şeyler yapılabilirdi.

Her neyse; Miss Hunt (bu adla bir sürü kelime oyunu yapılıyordu) gittikçe daha çok toplantıda bulunuyordu. Köşesinde oturuyor, hiç bir şey söylemiyor, ama bir tek sözcük bile kaçırmıyordu. Ve çok geçmeden büroda onun çevresinde çıtırtılar duyulmaya başladı. Hep ya bir şeyler çiziktiriyor ya not tutuyor, kimse onun ne yazdığını bilmiyordu; millet

defterinde ne olduğunu görmeye çalışıyor, göremeyince, sanki kızın görevinin ne olduğuna bir ipucu verecekmiş gibi, kalemini ne zaman defterine değdirdiğini görmeye çabalıyordu. Pek uzun zaman almadı bir yargıya varmaları. Çok geçmeden Gwendolyn Hunt büro personelince Finnegan'in Muhbiri olarak bilinmeye başladı. Onun bulunduğu herhangi bir yere personel, doğrudan doğruya patronun tahtına bağlı mikrofonlarla doluymuş gözüyle bakıyordu.

Benim ötekilerden de çok sinirime dokunuyordu sanırım; çünkü o günlerde tutku ile, daha doğrusu başkalarının onayı ile besleniyordum. Verilmeliydi bana bu onay. Verilmezse kurur, solardım. Beni deliğimden Florence öyle çıkarmıştı. Pohpohlanmak mı? Gelin buna inanç diyelim. Ama bu Gwen, başkalarının etkilendiği her durumla alay ediyordu. Kendini ne halt sanıyor yani, diye düşünüyordum, yanmaya başlıyarak; ben mesleğimde dünyanın en başarılı adamlarından biriydim. Ve, bizim meslekte bir sürü göz boyama varsa bile, ülkenin üretim düzeyini sürdürmek için düşürmemek zorunda olduğu mal satışlarının bizsiz olup olmayacağı herkesin cevabını bildiği bir sorudur.

Ve, tanrı kahretsin, işimde, başarılıydım işte. Birbiriyle çekişen bir sürü adamla dolu bir odaya ya da herkesin birbirine saldırdığı, birbirinin etini dişlediği yılan kafesine benzeyen o müşteri toplantılarının yapıldığı büyük cam kutulardan birine adımımı atmamla bütün o yılanlar uslu uslu köşelerine kıvrılır, sivri kafalarını gövdelerinin kangalına sokar, suspus olurlardı. İnsanlar, o ufak tefek Eddie Anderson fırlamasının gelip masaya oturması yeter, derlerdi.

Ama Miss Hunt, vazgeçilmez Eddie tarafından en küçük bir etkilenme belirtisi göstermiyordu. Bık-

tım usandım ondan. Bir gün, kaostan kurtarıp düzene eriştirdiğim uzun bir toplantı boyunca köşesinde oturmuş, gitmek üzere ayağa kalktığım (hep hemen gitmem gereken çok önemli bir randevum varmış gibi davranırdım; babam başarılı bir adamın daima acelesi olduğunu öğretmişti bana) ve herkesin kutlama gülücüğünü peşimde sürükleyerek dışarı çıktığım zaman, ondan da bir tebesüm geldi, ama hayranlık belirtisi bir tebessüm değil. Beni öfkeden kudurtan, akıl almaz, ters bir nedenle, onun bu limon ekşisi tebessümünü vicdanımın bir parçası durumuna getirdiğimi birden anlamam oldu. Onun tepkisi beni gerçekten ilgilendiriyordu. Otomatik olarak ona bakmaya, ne düşündüğünü görmeye çalışmaya başlamıştım. Ve bunu yaptığımda da —hoop, bir komedi filimi gibi, al sana bir kova dolusu soğuk su.

O gün onu izledim, koridorda ilerlediğini gördüm. Herkes acele ile gidiyor, o ağır ağır, kendi müziği ile yürüyor, genç bir aslan, kimseden anlayış istemeyen, sempati ve arkadaşlık beklemeyen, bir günden başka bir güne erişebilmek için öteki bütün insanların gereksedikleri hiç bir şeye gerek duymayan üstün bir varlık gibi diğerlerini görmez davranıyordu.

Yaklaştım, kolundan tutup hızla kendime çevirdim. Şaşmış görünmedi; tersine, sanki bunu bekliyordu.

«Ne cehenneme gülümsüyorsun durmadan?» dedim.

«Durmadan gülümsemek mi?» Duraksadı. «Ne zaman?» Sesi şaşkınlık verecek ölçüde yumuşaktı.

«Toplantılarda. Orda öyle oturuyorsun —şimdiki, şu andaki gibi sırıtıyorsun. Niye?»

«Belki bir şey beni eğlendiriyor. Rahatsız mı oluyorsunuz?»

«Evet, benimle eğlenildiğinde. Alay ediyor gibisin.»

«Artık aldırış etmeyin. Aslında yüzümün yapısı öyle.»

Ve yürüyüp gitti. Ama ellerimde narin ve sıkı kolunun duygusu kaldı. Ve gözlerimde açık limon renginde tatlı cildini gördüğüm boynu ve omuzları. Havada kokusu kalmıştı, ardından ne geleceğini gösteren bir muştu. Ve o gelecek geldiği zaman, zamanı gelip de onu soyduğumda, tam düşündüğüm gibi yapılmış olduğunu gördüm: tümüyle bembeyaz etten. Bedeninin her yanında, özellikle de kalçalarının arasında eti, Hint ipeği gibi bir deriyle kaplıydı. Kusursuz ve tatlı ve hoş olmayan hiç bir yanı yoktu.

O günden sonra hep bilinciydeydim onun. Müşterilerle yapılan toplantılarda hep ona gösteriş yapıyordum; öyle gösterişler ki, kimi zaman olağandan çok daha etkili oluyordum, kimi zaman da işi tehlikeye sokuyordum. Gösteriş yapıyordum ya, son yargıcımın, bir köşede not tutan ya da öyle görünen şu sımsıkı kız olduğunun bilincindeydim.

Bir gün ona «Notları kimin için tutuyorsunuz?» diye sordum.

Gülümsedi ve «Bunların hiç biri yitip gitmesin diye bir kitap yazıyorum. Bir nüsha da siz ister miydiniz?» dedi.

Bir gün o tuvalete gittiğinde not tuttuğu defterine kaçamak bir göz attım. Elimin bir resmini yapmıştı —benim elimdi sanıyorum—, ayrıntıları ile çizilen başparmağım dışında kaba bir desendi. Ve başparmağımın yanısıra süslü püslü, koskoca bir penis çi-

zilmişti. Erkeklerin olduğu gibi kızların da hüsnükuruntuları oluyordu anlaşılan.

Büroda tartışılan başlıca konu, neden ona tahammül edildiği, yaptığımız her şeyle alay ettiğine göre, neden hâlâ kovulmadığıydı. Ben ise onu artık daha yakından gözetliyor ve Mr. Finnegan'ın bu kızda ne bulduğu konusunda aşağı yukarı bir düşünce sahibi oluyordum. Herkes gibi ben de Gwen'i küçümseme yanılgısına düşmüştüm.

Başlangıçta, çok akıllı mı yoksa çok aptal mı olduğunu, yahut da öyle ya da böyle olmasının fark edip etmiyeceğini kestiremedim. İyi bir öğrenim görmediği belliydi. Bu da göze batıyordu, çünkü bizim büro Vassar ve Radcliffe (*) mezunlarıyla doluydu. Öteki kızların herhangi bir konuda ne düşündüklerini dünyada bilemezdiniz. Yani görüşleri vardı ve bunları söylerlerdi, ama kimin görüşleriydi bunlar?

Zamanla öğrendim ki Gwen kendi öz bilgisinin ötesinde hiç bir zaman konuşmuyordu. Max Lerner'in ya da şu Podhoretz herifinin ya da Alfred Kazan'in (**) yahut **Time** dergisinin dikte ettiği şeyler değildi söyledikleri. Kendi öz deneyimlerinden ve kendi başına düşünüp vardığı yargılardan sözediyordu. Sözünü ettiği her şeyi gerçekten biliyordu. Birisiyle yaşamış ya da çalışmış, savaşmış ya da acı çekmiş oluyordu da ancak o zaman o birisi üstüne konuşuyordu. Bir konu onun iliklerine işlemiş yahut ona zor-

(*) Vassar, New York eyaletine bağlı Poughkeepsie'de, Radcliffe, Harvard Üniversitesi bünyesinde özel bir güzel sanatlar koleji.

(**) Norman Podhoretz (d. 1930) editör ve yazar. Alfred Kazin (d. 1915) ünlü bir Amerikalı yazar. Max Lerner (d. 1902) yazar, siyasal bilgiler profesörü, radyo yorumcusu, editör ve gazeteci.

la dinletilmiş, belletilmiş olmalıydı o konudan sözetmesi için. Kendi öz gerçeğini söylüyordu, o kadar.

Boğazına kadar pisliğe batış olduğu da belliydi. Gene de kimi günler masum çiğ taneleri gibi parıldıyordu. Ve sonunda bana geldiği zaman dayanılmaz biriydi.

Büroda verilen bir partide başladı her şey. Büro partileri üstüne çok şey yazılmıştır. Bu parti de baştan sona bütün ötekiler kadar kuru ve sıkıcıydı. Gwen ve ben Mr. Finnegan'in bürosunun bir köşesinde oturduk ve içki içip konuşarak geçirdik saatları. Onun benimle içtiğini Mr. Finnegan görsün istiyormuş gibi geldi bana. Eğer öyle idiyse, Mr. Finnegan bir tepki göstermiyecek, belki de hatta umursamayacak kadar yaşlı bir kurttu. Mr. Finnegan partiden ayrıldığında öteki bir çoğu da gittiler. Giderek Gwen ve ben yalnız kaldık. Odacı gelip etrafı kitlemek üzre olduğunu söyledi. Gwen'e baktım, «Niye birer tek daha içmiyelim?» dedi. Ben de adama, bizi rahatsız etmemesini, anahtarımın yanımda olduğunu, giderken kapıyı kilitliyeceğimi, çıkarken kapıyı kilitlemesini ve gitmesini söyledim. Eline bir bahşiş tutuşturdum.

Aç bir genç kızın ne demek olduğunu unuttuğum çıktı ortaya. Beni gerçekten yiyip bitirmek isteyen, benim de onu yutmak istediğim bir kızdan sözediyorum. Zinalarımın planlı programlı bir duruma gelmesine göz yummuştum anlaşılan. Saygıdeğer bir karı ve aynı ölçüde saygıdeğer bir kızlar haremi, yalnızca ismen sevgililer; hiç biri de bu işin olanaklarına gerçekten açık olmayan kimseleri içeren planlı programlı bir duruma. Gwen'de değişik olan onun diğerlerinden daha hazır ya da daha yırtıcı ya da daha bir gösterişi oluşu değildi. Yalnızca işi karıştırmayı

içtenlikle seviyordu. Bir harikaydı. İşi alışılagelmişin dışına çıkarıyordu. O noktaya gelecektiniz, ama nasıl ve ne zaman. Ve arkasının gelip gelmiyeceğini de bilmiyordunuz. Bitikten sonra başlangıçtaki kadar istiyordunuz onu. O da birlikte geçirdiğiniz orgazm dizisi boyunca durmadan sarsılıyor ve boşalıyor, içi kasılıyor gevşiyordu. Neyse, bir süre sonra tükendiğimi sandım. Ama yalnız bir dakika geçti bu sanının üstünden, kırk üç yaşında, gene üstündeydim, gene dimdiktim ve onu her zamankinden daha çok istiyordum.

Böyle bir şeyin mümkün olduğunu unutmuştum. Ne olacağı umurumda değildi. Giysilerimizi çıkarmıştık ve ertesi gün Christmas arifesiydi ve her şey bir kaos içinde gibiydi ve Florence'e ne diyeceğimi bile düşünmüyordum. (Ona, sarhoş olup böromdaki divanda uyuyakaldığımı ve sabah kendimi orda bulduğumu söyledim. Florence güldü ve beni öptü.)

Ve tam artık yetti diye düşünüyordum ki, başka bir büroda bir başka pozisyonda idik ve reklâm bürosunun hıyar şefinin afgan divanı, muhasebe bürosunda pencere önündeki, çevrede yükselen binalarda hâlâ uyanık olan varsa bizi açık seçik görecekleri sıra, ya da karısı ve üç kızının resmi fotoğrafının tam altında duran Mr. Finnegan'in kendi özel deri kanapesi gibi bütün o yerlerin kutsallığını bozuyorduk.

Gwen'de her şey vardı. Ondaki, cinsel heveslilik, narinlik ve ihtiras arasında ince bir denge, limon bir cilt, bacakları arasında hoş ve hafif kokulu kıllar, iç dudakların narin yaprakları, gözlerinin parıldayışı, sonra yakarışı, sonra şükranla bana bakışı, bunu, sadece bunu, beni beklemekte olduğunu düşündüren bir duygu değildi yalnızca. Ne idiyse o —koku, tat, duyu basınç, gereksinme, yutucu bir iştah, ince bir

işve, dokunuşunda bir narinlik, köşede sizi tehlikenin beklediğini gösteren, çırılçıplak bir dizi ses ve yüz ifadesi— hepsi vardı onda.

Gün doğarken onu evine götürdüğümde daha istiyordum ve kendisiyle yukarı çıkıp çıkamıyacağımı sordum. Hayır, dedi, eve gitmemin daha iyi olacağını söyledi. Hemen, yukarda biri var, dedim, öyle değil mi? Doğru, dedi. «Ama» diye ekledi, «onu sepetliyeceğim ve bir daha da görmiyeceğim, eğer buysa istediğin.»

«Evet, istediğim bu» dedim. Ve der demez de hemen oracıkta bir çizgiyi geçiverdiğimi anladım. Gene sordu: «Gerçekten onu göndermemi istiyor musun?»

Ve «Evet» dedim.

Uzun bir süre baktı bana, kendine benimle ilgili bazı sorular soruyormuş gibi. Sonra indi arabamdan ve gitti.

Ona ertesi günü, sonra da Christmas günü ve onun da ertesi günü, pazar günü telefon ettim, oturduğu yerin santralından aldığım karşılık hep aynıydı: «Dışarda». Nerde olduğunu merak etmeye başladım. O tatil süresince aklımın kıyısında köşesinde hep bu soru vardı. Aslında harika bir Christmas geçirdik, Florence, kızım Ellen ve ben. Bir sürü güzel armağan verdik birbirimize.

Pazartesi sabahı büroya girer girmez gördüm Gwen'i. Onunla konuşmaya çalıştım ama kulak misafiri bir sürü insan vardı çevrede, yandaki odalarda. Ve ona dokunmak üzre her uzanışımda «Yapma!» sözünden başka bir şey çıkmıyordu ağzından. Ama öğleden sonra bir zarf geldi ondan. İçinden bir anahtar çıktı.

İşten sonra doğru oraya gittim. Pazartesi gecesi Florence'in medeni haklar için ayırdığı geceydi. Bu toplantılara gitmem için hiç sıkıştırmazdı beni. Yalnız gitmeyi yeğliyor, böylece gözlerine o güzel zenci erkeklerle bir ziyafet çekiyorsun, diyerek takılırdım ona. Bu sözlerime, doğru olduğundan, biraz da sinirlice gülerdi. Bir şey yapacağından falan değil. Ama birkaç kez düşlemişti onları. Florence bana düşlerini anlatmaktan hiç çekinmezdi (önce onları gittiği psikiatrla, Dr. Liebman'la bir süzgeçten geçirirdi elbet). Eğer düşleri benim için pek iç açıcı değilse ya da ufukta tehlike belirtileri varsa, gidip Dr. Liebman'la bir de kendim konuşayım diye bir kez daha zorlardı beni.

Florence ve Gwen'in ortak yanlarıydı bu. İkisi de düşlerinden gerçekmiş gibi sözederlerdi. Örneğin, ikisi de şöyle diyebilirlerdi bir sabah kalkıp: «Dün gece düşümde bana çok kaba davrandın.» Sonra da, sanki düşlerindeki davranışımı açıklamamı bekliyorlarmış gibi, dargın bakarlardı bana.

Tek benzerlikleri buydu. O zamanlar Florence'ın hayattaki tek amacı bana, (aslında Dr. Liebman'in olan) ereklerin sınırlı olduğu (kuramını) benimsetmekti. Ereklerin sınırlı olduğunu kabul etmenin bir olgunluk belirtisi olduğunu, her ne kadar kişi çocukken büyük bir adam olmayı düşlerse de, bunda belli bir noktadan sonra da direnmenin gerçekçi bir tutum olmadığını, kaçınılmaz olarak ağır düş kırıklığına, kişinin kendini daha az beğenmesine, sonra kendine çıkışmasına ve kendinden tiksinmesine, giderek kendinden nefret etmesine ve şu ya da bu türden bir intihara yol açacağını söylerdi. Florence şöyle derdi bana: «Şimdi, şekerim, bir Tolstoy olmayacağın ke-

sinlik kazandı artık, değil mi? Yani Tolstoy olmayacaksın, ne var bunda?»

Bunu kabul edemezdim. Bir gün kendimi düzelteceğimi, yeni bir yol tutacağımı, yeni bir yetenek damarı bulacağımı ve dünyayı sarsacağımı sanıyordum hâlâ. Florence, «Böyle düşünmen iyi. Ama yaşantının katı gerçeklerini buna dayandırman doğru değil, değil mi?» derdi.

«Bununla ne demek istiyorsun?» diye çıkışırdım gücenerek.

«Demek istediğim,» derdi «yani bir kadın ve karın olarak, Williams ve MacElroy'daki işinde çalıştığına, bu işte çok başarılı olduğundan iyi bir yuvaya sahip olup onu sürdürebildiğimize, en iyi kitapları alabilmeme, Broadway oyunları Biltmore'a geldiğinde en iyi yerde oturup seyredebilmemize, Ellen'in Radcliffe'e gidebilip gelecekteki kocasını seçerken onda yüklü bir banka hesabı olmasından daha başka nitelikler arıyabileceğine çok seviniyorum.»

Gwen başkaydı. Reklâmcılıktan ve bu işle ilgili benim sorunlarımdan söz açtığımda «Bu, faturaları ödemenin bir yolu sadece, öyle değil mi?» der, konuyu kapatırdı. Sonra yaşantımdan, yengi ve yenilgilerimden, kendim için taşıdığım umutlardan, vazgeçtiğimi birden ve şaşkınlıkla anladığım umutlarımdan sözederdik. Bazı şeyler, yalnızca, konuşuldukları için vardırlar. Kendim için taşıdığım umutlardan sözetmeyi çoktan bırakmıştım, çünkü bu düşler, yaşadığım hayatın çerçevesi içinde, saçma görünüyordu. Örneğin, Tolstoy'a, onun yalınlığa duyduğu özleme ve bu davranışına, kendine bir yürüyüş sopası kesiverip her şeyi geride bırakarak çıkıp gidişine gerçekten imrenirdim. Bunu bir çok kez düşündüm. Aslında Tolstoy'un böyle bir şeyi gerçekten yapıp yapmadı-

ğını da bilmiyordum. Ne farkederdi? Bence gerçekti onun yalınlık felsefesi. Bu tür bir yaşantının bizimki gibi karmaşık ve makineleşmiş bir toplumda olanaksızlığını biliyordum elbet. Ama Gwen'in kafasında hiç bir kapalı kapı, hiç bir yasak oda yoktu. Ne denli aptalca olursa olsun, her şeyi söyliyebilirdiniz ona. Yarışın benim için bitmiş olduğunu görmüyordu sanki.

Öyle ki, geçmişteki umutlarımı anlattım ona, yıllardan, yıllardan beri ilk kez henüz defterin tamıtamına kapanmadığı duygusunu taşıyarak.

Şimdi, müşteri toplantılarında ve propaganda gösterilerinde bu kızın başka bir yanını görmeye başladım. Görebilmek için yüzüne hızla bakmalıydınız; o ünlü ekşi gülücüğüyle karışık başka bir öge daha keşfettim. Örneğin, o orda oturuyor olurdu, ben de gerçekten yaratıcı; herkesten daha çabuk düşünür, herkesi dolandırır, aynı zamanda da biraz önce birbirini yiyen o bir sürü insanı aynı görüşte oldukları için sevinir duruma getirirdim. Bu işi becerince kendimi, nişan alma töreninde yargısı en önemli olana, ona bakar bulurdum (bu alışkanlıktan vazgeçemiyordum bir türlü). Evet, bendeydi gözleri, ama hemen yere bakar, birşeyler yazıyormuş gibi yapardı. Başımı birden ona çevirdiğimde kimsenin görmediğini görürdüm. yüzünde gerginlik ya da üzüntü, belki de yalnızca meraktan ileri gelen bir kızartı. Benim için. Bunu adlandırmak ya da tanımlamak güç. Başka kimse görmedi bunu. Tüm ötekiler, hakettiğim alkışı vermek yerine onun birşeyler çiziktirdiğini, şimdi de orda oturup odadaki herkesin ona gösterdiği haklı düşmanlığa en küçük bir tepkide bulunmadığını görüyorlardı.

Bir gün birisi başlama fişeğini ateşledi ve tazı-

lar serbest bırakıldılar. Gwen yokedilmek üzre işaretlenmişti. Orda, büronun içinde olaganüstü bir aşağılama, ilgiyi kesme ve horlama kampanyası açıldı. Kullanılan taktikler düşünülürse, bir ilkokul da olabilirdi orası. Anlıyacağınız işler kızın elçantasını suyla, bir kez de sidikle doldurmaya kadar gitti. İleri derecede terbiyesizlikte notlar, Gwen'in baş kadın rolünde gösterildiği kimi kez müstehcen, hakaret dolup taşan bir sürü resimle birlikte masasına bırakılıyordu. O geldiğinde gruplar dağılıyor, kadınlar tuvaleti boşalıyordu. O harika reklâm büromuzun eserleri olan karikatürleri dört bir yanda dolaşıyordu. Bir fotoğrafı, bürodaki bıçak atma oyununun hedef tahtasına çakılmıştı. Güruh, Finnegan'in Muhbirinin kanını istiyordu.

Kavgayı onlar istemişlerdi. Gwen geri çekilmeyi öğrenmemişti ömründe. Tersine, kavga neşelendirirdi onu. Ve onu yıldırmaya yeltendiklerinden, Gwen birden her şey üstüne düşündüklerini seslendirmeye başladı. Daha çok sayıda toplantıya katılıyor, karşısındakileri çileden çıkarmak üzere kılı kılına hesaplanmış bir kaygısızlıkla dolaşıyordu. Ona «sürtük» damgasını vurduklarından, sıfatı misliyle sundu kendilerine. Giysilerini düzenli tutmak için gittikçe daha az çaba gösterir oldu. Kısa zamanda, o odadayken, orasının hemen altından başlıyarak ortada bıraktığı kalçalarına bakmaktan kimse aklını işinde tutamaz oldu.

Sonra baş düşmanının peşine düştü. Bir gün onu, bu adamla flört ederken yakaladım. Bir şeyler kurduğunu biliyordum; ve kısa zamanda, aman tanrım; adam, duvarın öte yanında bir kancık köpek kokusu alıp da oraya geçemiyen bir it gibi dört döner oldu çevresinde. Sonra ona birazcık verdi, biraz ilgi ve ar-

kadaşlık anlıyacağınız, ve adam gerisini de almak için coştu. Gwen onunla çıktı bir kez, sonra bir daha ve adam ona karşı ilk tutumunu tümüyle tersyüz etti. Şimdi Gwen'i kolluyor, onun davranışlarını diğerlerine açıklıyor, onu haklı görüyordu. Adamı elde etmek için kıvrandığı şeye gittikçe yaklaştığına da inandırmıştı. Sonunda, bana sonradan anlattığına göre, adam, beklenen gecenin geldiğini sandı. Gwen'i o işten önceki yemek için klasik yer olan Romeo'ya götürdü. Her şey adama göre, çok güzel gidiyordu, sonra birden Gwen komşu bir masada oturan genç bir adamla tanıştı bir raslantı sonucu, yalnız birkaç sözcük konuştular bu yeni tanışla. Ama Gorgonzola ile Zabaglione (*) arasında bir yerde Gwen özür dileyerek makyajını yenilemek için kalktı. Geri dönmedi bir daha. Komşu masadaki genç adam da yokolmuştu.

İş bitmişti. Ağır ahlak topları mevziye sokulmuştu yeniden. Kutsal savaş başlamıştı. Büro kadınlar birliği onun çevredeki her erkekle yattığı üstüne bir fısıltı kampanyası açtı. Büro ahlakının korunması yüzü suyu hürmetine kaleme alınan bir mektup Mr. Finnegan'in masasına bırakıldı. Bu bir başkaldırıştı.

Mr. Finnegan sonunda konuştu onunla, Gwen'in bana söylediğine göre. Sonucu, Gwen'i tanıdığımdan, önceden kestirebiliyordum. Ertesi gün bir toplantıda seslice yellendi, biri ondan yana bakınca da yapan bendim der gibi gülümsedi ve kokuyu dağıtıyormuş gibi eliyle havayı yelpazeledi. Önemli bir gösteri toplantısında da elini bir müdür yardımcısının —be-

(*) Gorgonzola: İtalya'nın Lombardiya bölgesindeki Gorgonzola kentinde yapılan ve rokforu andıran bir çeşit peynir. Zabaglione: Yumurta, şeker, şarap ya da meyva suyundan yapılan bir üstlük.

nim değil, bir başka müdür yardımcısının— kucağına koydu, bir söz söylemek için öne doğru eğilirken. (Şimdi o da karışıyordu konuşmalara, sessiz günleri geride kalmıştı.) Zavallı adam ne yapacağını bilemedi.

İffete meydan okumak için yeni yollar buldu. Gözlerini erkek pantalonlarının önüne göze batacak biçimde dikiyordu. Çoğu kızlar yapar bunu —gözlerini dikip de bakmazlar elbet, ama merak duyarlar— ve bunu gizlemek için çaba harcarlar. Gwen ise yalancı merakını gözler önüne seriyordu. Milletin ortasında memelerini elleriyle yerleştirmeye başladı, tıpkı erkeklerin arasıra takımlarını yerleştirdikleri gibi. Ahlâk erbabını nerde ve nasıl olursa olsun çileden çıkarmaya kararlı görünüyordu. Bu Gwen'in, açtıkları savaşı onlara ödetme yoluydu.

Bunda başarılı olmaya da başladı. Onu yıldıramıyorlardı. Bu durum bir-iki hafta sürdükten sonra bütün büro halkının yavaş yavaş teslim olduğunu görüyordunuz. Gwen yenmişti onları. İşten ayrılacaksa kendi seçtiği bir zamanda, kendi özel nedenleriyle ayrılacaktı.

O gün geldi elbet. Patlama sırasında ben yoktum, ama her şeyi ayrıntısıyla duydum. Bu, iyice yüklü bir hesabı olan bir müşteriyle yapılan bir propaganda kampanyası toplantısında olmuş. Öyle ki, hikaye Mr. Finnegan'a ulaşınca, ki şimşek hızıyla ulaştı. Gwen'i kovmaktan başka bir şey yapamadı. Gwen bunun kaçınılmaz olduğunu biliyordu herhalde, öyle ki, müşterinin önünde seslerin en sakiniyle düşüncesini söylemiş. Sözkonusu müstahzar için ileri sürdükleri savlar üstünde düşündüklerini, genel olarak propaganda üstüne düşüncelerini, Williams ve MacElroy firmasındaki erkekler üstüne düşündüklerini, özellik-

le firmadaki kadınlar için düşündüklerini —ki bu daha da kötüymüş—, sonra da böylesine genel bir sahtekarlığı yaratabilen, sürdüren ve ona güvenen bütün bir uygarlık üstüne düşündüklerini bir bir sayıp dökmüş. Bütün bunları en sakin bir sesle ve en zarif bir aksanla, bir yerlerde öğrendiği ve beni arasıra eğlendirdiği bir Bryn Mawr (*) aksanıyla söylüyormuş. Tüm konuşması süresince gülümsüyor ve cigara içiyormuş, hatta cigara içmeye hazırlanan birine bir kibrit yakıp uzatıyormuş.

O sabah Zephyr'le ilgili bir şey yapmak için bürodan çıkmıştım ve yemekten epey sonrasına değin dönmedim. O zamana kadar gitmişti, bütün öteberisini de yanında götürmüştü. Evine telefon ettim ama yoktu ya da telefona cevap vermiyordu. Büroda kaldım, herkes beni gözetliyordu. Birbirimizi gördüğümüz duyulmuştu kuşkusuz. Personelin yarısı onun gidişiyle benim de işten ayrılacağımı sanıyordu herhalde. Ya da hemen dışarı fırlayıp peşine takılacağımı. Ama bir-iki kişi bu konuyu açmaya kalkışınca Gwen'in yapacağını yaptım: bir şey demedim onlara.

Başka bir nedeni de vardı, söylemeye utanıyorum ya, bu denli ağırdan almamın. Belki de, diyordum, bu kriz tanrının bir lûtfudur. Aramızdaki ilişkilerin gittikçe denetimimden çıktığını hissetmeye başlamıştım.

Oturduğu Shelbourne apartmanına telefon edip artık tanıştığımız santralcı kızla konuştum. Gwen'in apartman yöneticisine evden çıkacağını bildirdiğini, hatta hesabını kestiğini, gideceği yerin New York, şu anda bulunduğu yerin de uçak şirketindeki bilet gişesi olduğunu söyledi. Geceyarısı gidecek, dedi. Gwen yer ayırtırken telefonunu dinlemişti.

(*) Pennsylvania'da bir kolej.

Öyle ki, içimdeki o ses yeniden başladı. «Bırak gitsin. Sonra New York'taki telefonunu ara ve dehle gitsin, evine durmadan telefon ettiğini, telefonunu açmadığını, çekip giderken insanın bir hoşça kal demesi gerektiğini söyle.»

O akşam Florence ve dostlarımız Bennett'ler ile Brown Derby'de buluşacaktım, sonra da Biltmore'a, Broadway'de oynayan oyunculardan «Camelot»u görmeye gidecektik. Şimdi, dedim, beni Gwen'i aramaktan alıkoyacak kusursuz bir neden: Florence ve Bennett'lerle birlikteydim ve bir türlü ayrılamadım. Telefona kadar bile gidemedim. Yarın sabah o New York'ta olurdu. Gerisini uzaklık ve zaman hallederdi.

Onun için büroda söylenenlerin beni de etkilediğini belirtmek zorundayım. Gwen'in o işi bir-iki başka erkekle de yaptığını, bunlardan birinin bürodaki Otto olduğunu söylüyorlardı. Bunun doğru olmadığını biliyordum. Ama kuşku, cinsel ilişki için en zararlı duygudur. Gwen'i gün boyunca sık sık görüyordum ama, Florence'in medeni haklar gecesi olan pazartesi geceleri dışında, geceleri göremiyordum onu. Cehenneme kadar, diye düşündüm, hayatımı ellerine teslim ettiğim de kim?

Lokantaya girdiğim zaman gecenin bu gece olduğunu ve bunalımın çok yalın bir şeye, bir telefona, telefon edip etmemeye dönüşüverdiğini biliyordum. Ve, Bennett'ler olmasa, her şey kapanacaktı o gece.

Beni deli ettiler.

Dale Bennett bir senaryo yazarıdır ve o zamanlar en iyi arkadaşlarımdan biriydi. Britanya'nın Karayipler'de görevli, güneşte çok kalan ve kendini rom içmeye veren bir eyalet valisine benzer, uzun boylu, ince, saz benizli bir adamdır Dale. Bir kez Akademi

Ödülü'nü kazanmıştı ve son on yıldır yazdıkları Hollywood için bile modası geçmiş sayıldığı halde er ya da geç biri bir iş verirdi ona. Ayni zamanda yazdıklarının büyük yapıtlar olduğuna inanır ve Yeni Dalga, yeni çekim yöntemleri, ters baskı ve benzer «numaralara» bayılan eleştirmen ve yapımcılara kızıp köpürür. Bu adamlar, onca, biçimi özün üstünde tutarlar. «Öz» dediği de kendisidir. Bennett «yazılarım» ve «düzyazı uyakları»ndan sözeder. Ama sanat uğraşılarından aldığı zevk, anlaşma sırasındaki pazarlıklarından aldığı zevk yanında hiç kalırdı. Onu coşturan bu pazarlıklardı. Bunun peşinden gelen senaryoyu yazma işlemi ikinci derecedeydi.

Öyle ki, Derby'de o geceki konuşmaların da para üstüne olması zorunluydu. Evet, gerçi konuşma hangi şarabın seçileceği konusunda uzun bir tartışma ile açıldı, burdan Bennett'lerin son gezileri sırasında Fransa'nın şatolar yöresinde kelepir fiyatına aldıkları bir düzüne kasa dolusu şaraba gelindi, şaraplarının her ne kadar en ünlü yıllardan değilse de onlar kadar iyi olduğu ve böylece de, fiyatın düşüklüğü düşünülürse, epeyce kazançlı oldukları söylendi. Sonra da konuşma onun en sevdiği konuya geldi dayandı: kazandığı vergiyi tehir duruşmaları ve kalıntılar. Burdan Maliye'nin kendi lehine özel olarak aldığı bazı kararlara, ordan da kolaylıkla (uyku bastı beni) tuttuğu özel vergi avukatlarına geçti —evet, pahalı avukatlardı bunlar, ama kazançtan düşüyordun ücretlerini nasıl olsa ve aldıklarının birkaç katını sana kazandırıyorlardı—, sonra avukatlarının Londra Lloyd's firmasına yaptırmasını öğütledikleri sigorta anlaşmasına atladı (gözlerim çift görmeye başlamıştı), bu sigortanın getireceği garantilerden sözetti. «Colombia top atabilir, biliyor musun, bu mümkün.»

Bennett kıkırdadı ve konuştu da konuştu, bifteği yerken domuz pastırmalı ıspanak püresini yerken. Artık geleceği güven altındaydı (daha sonra yemek parasını ben ödedim ve benim geleceğim güven altında değildi); sanatçı özgürlüğünü sağlamlaştırmıştı. Şimdiden sonra istediği gibi yazabilirdi —yani Paramount için yazacağı iki senaryodan sonra; bir de Metro için baştan savmaya çalıştığı bir senaryo daha vardı, hani eğlenceli de olabilirdi bu iş çünkü Metro'da öğle yemekleri başlamıştı gene, L.B.nin (*) büyük günlerinde olduğu gibi, kentte yenebilecek en iyi öğle yemeğiydi gene, bu nedenle o da bittikten sonra istediği gibi yazabilirdi artık.

Sonra benden, benim işin para yanını bilmediğimden sözetmeye başladı. Florence de, elindeki tüm hisse senetlerini, sahip olduğumuz tüm tahvilleri tek tek sayıp, karşısındaki sanki Billy Rose (**) falanmış gibi, paramızı doğru yerlere yatırıp yatırmadığımızı sorarak onu iyice yüreklendirdi. Hey gidi Bennett; piyasayı gerçekten biliyordu, yalancı bir alçakgönüllülük gösterisine girişmedi hiç. Şu anda oynamaya hazırlandığı sahne gibi büyük bir sahnenin biraz geciktirilerek daha da etkili yapılabileceğini biliyordu, boğazını temizledi ve dört kişilik özel bir üstlük ısmarladı. Sonra yeniden boğazını temizledi ve herkesin dikkatinin kendinde olmasını sağladı. («Birini mi bekliyorsun Eddie?» «Yo, niye sordun?» «Durmadan kapıya bakıyorsun da.» «Özür dilerim!») Sonra da tüm yatırımlarımızın nasıl berbat bir görüşle yapıldığını açıklamaya girişti.

(*) Louis Burt Mayer (1885-1957) M.G.M.'nin kurucusu.

(**) Broadway oyunlarının tanınmış prodüktörü, ünlü bir Amerikalı iş adamı.

Artık delirdim yahut körleştim ya da kontroldan çıktım işte. Lokantadaki herkesi çıplak görmeye başladım. Banyodaki gibi çırılçıplak! İlkin ve özellikle, içe-girik göğsü ve dışa-çıkık göbeğiyle, tam bir biyolojik nadirat teşkil ederek çanak kemiklerinin bittiği yerden hemencecik başlayıp şahane bir biçimde kabaran, cahil bir afrika kabilesinin beyaz tanrısı kartondan bir Tarzan heykelciğine benzeyen kamışıyla Bennett'i. Karısı da gözönündeydi; geniş, memesiz göğsü ve tükenmiş zavallı meme uçlarıyla oturuyordu. Sezaryenle bir çocuk doğurmuştu ve göbeğinden kocaman «V» tepesine ve Amazon ormanlarına değin uzanan ameliyat izinin bir neon ışık gibi titreştiğini görüyordum. Aşırı yağlanma sorunlarıyla başbaşa, karım da çıplaktı, zavallı yavrucak. Hep bize yandaki masada konuşulan dedikoduları getiren, yani bizim ne konuştuğumuzu da mutlaka gidip onlara söyleyen o güvenilmez mülteci garson piçi de çıplaktı. Sonra lokantadaki herkes çılbandı gözlerimde, birdenbire giysilerinin sağladığı korunma kalktı üstlerinden, görkemleri dayanaksız, oturakaldılar. Karşıdaki masada oturan yenecek çağa gelmiş pilici bunların dışında tutmak gerek. O da çıplaktı, ama ona yakışıyordu çıplaklık. (Tüm bu süre Bennett konuşuyordu, aklım havalardaydı benim!) Dedikoduya bakılırsa, sadece çok iyi tenis oynaması nedeniyle Warner'lerle çalışan genç bir senaryo yazarıyla oturuyordu kız masada. Jack Warner (*) onunla pazarları tenis oynamayı seviyordu. Kimse bir senaryoyu güvenemedi ona, ama o her gün Burbank'e değin o uzun yolu gidiyor ve senaryoculuk oyununu sürdürüyordu. Böylece her gün, matineler dahil, kız düzerek çıldırmasına engel oluyordu. Şimdi yanında bulunan yavru güvercin, tanrı baba da

(*) Warner Bros stüdyoları sahiplerinden.

tanık, birinci sınıf bir yavruydu. Orda öyle çıplak otururken, bedenine parmakların kancalandığı, yoğurulan, yumulunan yerlerdeki izleri görebilirdiniz. Kalça kalçaya oturan, o işi yapmak için yemeğin bitmesini bekleyen bu çifte bakarken, «Gwen daha güzeldir, her şeyin canı cehenneme, Gwen daha güzeldir, Gwen daha güzeldir» diye düşünüyordum. Bu süre, Bennett'in beni *yerden yere çalan*, kendisinin işlerini yürüten herifle yatırımda ona akıl veren herifi Florence'a da yağlayıp ballayıp öğütleyen sesi geliyordu kulağıma uzaklardan: iki ayrı maaş ödediğin iki ayrı adam, ama değer, (aramızda büyüyen uzaklıktan şöyle böyle duyabiliyordum ancak sesini) «gerçekten değer, çünkü onları takımına alırsan kendini tümüyle yaratıcı işlere verebilirsin, Eddie.» diyordu.

Bütün bu süre o bir içim pilice bakıyordum ve Gwen'i düşünüyordum, ve sertleşiyordu önümdeki; Bennett'i hiç dinlemez oldum. Kız şimdi arkadaşına bakıyordu, beni istediğinde Gwen'in bana bakışı gibi tıpkı. Konuşmuyordu kız, ama ben duyabiliyordum onu, teniscinin de duyduğu gibi. «Kalk gidelim burdan» diyordu kız. «Hadi, kalk gidelim.» Erkek duydu ve hesabı istedi. Birden ayağa kalktım. Kendime «ayağa kalk» demedim. Kalkıverdim. Ayaktaydım ve «Kusura bakmayın» diyordum bütün o çıplak bokyiyen Derby kalabalığına ve yürüyordum.

Florence sonraları bana, ufukta gözüken yıkımı ilk kez o anda şöyle bir sezinlediğini, benim ilk kez denetim dışında göründüğümü söyledi.

İçinde bulunduğum durumun azalttığı hareket yeteneğimle sonunda kendimi telefona kadar çekip götürebildim ve onun numarasını çevirdim. Öbür uçta Gwen'in telefonunun çaldığını duydum; çizgiyi aşmıştım.

İKİ

ŞİMDİ «İKİLİ» durumdan sözedelim.

O günlerde iki işim vardı. Peynir ekmeğimi Williams ve MacElroy'dan kazanıyordum. Beni yaşatan ise öteki işimdi.

Yaptığım, dergilere yazı yazmaktı. Bu yazılara «adalet yazıları» adını vermiştim. Bunları şimdi kötülemenin anlamı yok; bazıları tümüyle gerçekçi ve ölümcüldü. Reklamcılık zırıltısından sonra gerçek duygularımı bir yol bulup boşaltma gereğinin olağan sonucuydu bunlar sanıyorum.

Adalete bağlılığı ile Lincoln Steffens (*) kolej yıllarım boyunca idealim olmuştu. Çocukluktan çıktıktan bu yana, hep toplumsal ya da bireysel sahtekârlıkları bulup açığa çıkarmaya, bunların ortadan kaldırılmasına yardım etmeye çalıştım. Bu adalet yazılarım **Harper's, The Atlantic** gibi dergilerde, bir kez de **Partisan Review**'da çıktı. Ama, genellikle, bana kredi hesabı açmış olan zengin bir kuruluş için yazardım. Çoğu zaman kendime karşı borçlu çıktığım gibi (Califor-

(*) (1866-1936) Ünlü Amerikalı gazeteci.

nia'da akıl almaz masraflar çıkar insanın karşısına) onlara karşı da borçlu düşerdim. Çok kibar insanlardı, neme gerek, kredi hesabının yanı sıra yolluk ve araştırma masrafları gibi ek düşünceliliklerde de bulunurlardı.

Dergilere yazdığım bu yazılar kendime saygı duymamı sağlardı. Geçmişte, bütün öteki insanlar gibi benim de yalan söylemek zorunda olduğum gerçeğini kabul ederdim: ufak ak yalanlar, nazik ince yüzlü yalanlar, başkalarının duygularını incitmemek için söylenmiş yalanlar, gereksiz çatışmaları önlemek için söylenmiş yalanlar, hüsnükuruntu mavalları, düşsel mavallar; kendi sanatsal iç yaşantımda —her neyse, yani eldeğmemiş gerçeği söylemekte her zaman güçlük çektim. Ama, hiç yalan söylemediğim bir yer olduğunu söylerdim kendi kendime; o yer, dergilere yazdığım yazılardı.

Bu «ikili» düzen çok hoştu doğrusu. Williams ve MacElroy yaşamımın faturalarını ödüyordu: ev, ipotek, bakım, hizmetçi, çimen, bahçıvan, sigorta, garajlar, bakım hizmetleri, aylık sigorta ödemeleri ve taksitler, karımın giysileri ve o tanrı cezası psikiatr Dr. Liebman, kızım Ellen'in giysileri ve Radcliffe'de öğrenimi için yüklü ödenek, bir de Florence'ın onu zaman zaman zorladığı psikoanalitik bir konuşma («Git biraz Dr. Liebman'la çene çal, çok insan biri olduğunu göreceksin»). Son olarak da yiyecek içecek gibi şeyler. Başka bir deyişle, her şey.

Yani yazılarımın ne üstüne olacağı ve nasıl yazılacağı konularında güç beğenici olabilirdim. Bu yazıların bana para getirmesi bile pek gerekli değildi, ama getiriyorlardı, hem de oldukca. O kredi hesabımın orda hep hazır beklemesi de güzel şeydi elbet. W. ve MacE. tatiller dahil gereken her şeyi ödediği için,

işim dışında yaptığım her şey keyfim ve ruhsal huzurum içindi. Yaşamlarını böyle sürdüren insanların sayısı kişiyi şaşırtacak kadar çoktur. Ozan Wallace Stevens'in Hartford, Conn, sigorta şirketinde çalışmış olduğunu, ya da çalışıyor olduğunu (öldü mü yaşıyor mı şimdi?) okumuştum bir yerde.

Öyle ki, bir bakıma iki insandım. Aslında, tam iki de değil. Benim kimlik kartımdaki bilgiler epey karmaşıktır. Kendisi Anadolu'da doğan ve ailesinden atlantiği geçen ilk kişi olan büyük kardeşi Stavros Topuzoğlu'nun Amerika'ya getirttiği Serafim Topuzoğlu adında bir adamın büyük oğluydum. Stavros 1899'da Ellis adasında karaya ayak basmış, yaptığı ilk iş de adını Joe Arness'e çevirmek olmuştu. Birkaç yıl sonra küçük kardeşi Serafim'i yanına alınca, ona da Arness soyadını aldırmıştı. Oğlanların, Serafim gibi bir adla ticarette başarılı olmanın —özellikle Amerika'da— imkansızlığını anlamaları için dahi olmalarına gerek yoktu. Babam adını Sam'a çevirdi —müşteriler bu ufak tefek güleryüzlü ve hareketli yunanlıya biraz da himayeci ve lûtufkâr davranarak Sammy derlerdi: Sam Arness, Şark Kilimleri ve Halıları.

Aileden kalma adını değiştiren bir adamın yüreğinde az da olsa bir ihanet suçluluğu yatar. Öyle ki, Sam Arness, ilk çocuğu olarak bir oğlu doğunca, ona Evangelos adını vererek yaptığını düzeltmeye çalıştı. Evangelos, yani ben. Kolejde karnelerimde Evangelos Arness yazardı. Okulda çocuklar hemen adımı Eddie olarak kısalttılar. (Nasıl da rahatlamıştım!) Evlendiğim zaman cüzdandaki adım Edward Arness'ti. Savaştan sonra reklamcılığa başladığımda —hemen bu işe girdim, epey zaman yitirmiştim— firmadakiler, Arness adında, özellikle önemli mevkilere yönelmiş biri için, kuşkulu bir yan buldular. Böylece Arness, Anderson

oldu. (Mr. Finnegan'in düşüncesi. Ben onun gözdesiydim, bu nedenle ad sorunumu kendisi çözümledi. Pek gururlandım.) Dergiler için yazdığım yazılarda Arness adına döndüm, Evangelos'a dönmeyi pek gözüm yemedi, Eddie'yi de pek harcıalem buldum. Florence bir ad düşündü: Evans. Yazılardaki adım Evans Arness oldu. Sonuç: işlerimden birinde Eddie Anderson'dum, ötekinde Evans Arness; karım bana «Ev» derdi, annem «E», babam ise «Shakespeare» demediği zamanlar «Evangeleh!» derdi bana.

Hayatımdaki dramın, sabah kalkınca suratıma hangi yüzümü takacağım sorunuyla ilgili olması şaşılacak birşey olmaktan çıkıyor sanırım böylece. Ama şikayetim yok; Gwen'e rastlayıncaya değin bütün kimliklerimde de işler yolundaydı, dörtyüz mm.lik toplarımla hedefe ateş etmekle ve çoğu kez de isabet ettirmekle meşguldüm.

Brown Derby'de o gece telefona gidip Gwen'i ararken tehlikeye attığım şeyler bunlardı işte.

Ona, geliyorum dediğim zaman gel de demedi gelme de. Gwen'de soğukluk gibi görünen aslında —yani, peki, soğukluktur. Ama Derby'deki masamıza doğru yürürken, burdaki insanlar da aslında olduklarından daha sıcak görünmeye çalışmıyorlar mı, diye düşündüm anlıyacağınız. Ne istediklerinden de göründükleri kadar emin değiller. Gwen iki cami arasında kalınca, diye düşündüm, ya da duygularını bilmiyorsa (ki biz çoğu zaman bu durumda değil miyiz?) hiç bir şey söylemez. Bu, insan ilişkilerinde ortaya çıkacak sorunlar için bir çözüm yolu değildir pek ama, bizlerin her görüşte birbirimizi yağlayıp ballamamızdan daha iyidir.

Masamıza gelince tabanları yağlama numaralarının en iyilerinden birini yaptım. Büroda bir kriz orta-

ya çıktığını söyledim, o nasıl-da-içten görünüşümü takındım, bitkin ve coşkulu, Williams ve MacElroy uğruna şehit düşecek biri pozunu aldım. Sonra üçüne de biletlerini verdim ve «Siz gidin, ben işleri yoluna (yoluna mı? Ne yolu?) kor komaz gelir Biltmore Tiyatrosu'nda size katılırım. Hesabı benim adıma imzala Florence. Hoşça kalın.» dedim.

Bana inanıp inanmadıkları umurumda değildi. Dale Bennett oldukça kuşkucu ve kızgın bakıyordu, ağzı pot au crème chocolat ile dopdolu. Florence sonra bana, hem yatırımlarımız için bize öğüt vermesini ısrarla istemişken (Ben ısrar etmişim. Ne zaman ısrar ettim ben?), ve adam da tam istim üzerindeyken; sanki uzaydan gelmişim de, o gün oralara, yerime dönüyormuşum gibi rahat rahat çıkıp gidersem, elbette Bennett'in kızgınlık duymaya hakkı olduğunu söyledi.

Her neyse, kurtuldum onlardan. O anda önemli olan tek şey buydu benim için. Binadan çıktım ve koşmaya başladım. Arabanın üstünü açtım (Florence'in yapılı saçı bozulmasın diye örtmek zorunda kalmıştım). Arabanın üstü açık, bütün o serin karbon monoksit saçlarımı karıştırırken yalnız başıma araba kullanmak nasıl da rahatlatıcıydı. Gwen'in yerine on dakikada ulaşarak rekor kırdım.

Sıcak ve içten karşılayarak şaşırttı beni. Genellikle onunla yanyana gelir gelmez hemen o işi yapmak gelir içimden, belki de hem onu hem de kendimi her şeyin yolunda olduğuna inandırmak için. Ama öyle sevecen bir davranışı vardı ki, oturup lafladık. Kararını verdiğini söyledi. İtiraz ettiğim zaman bir erkek gibi konuştu: «Eddie, yaşamını belli bir biçimde düzenlemiş durumdasın. Bu gece bu noktayı geçersen her şeyin darmaduman olur. Bu da sana göre değil. Bu nedenle bu işi burda bitirelim, ne dersin?

Her şey çok tatlıydı ve ben senden zevk aldım, sen de benden.»

Sorunu, erkeksi dedikleri bir tutumla ele alıyordu. Başka bir deyişle, bana söyledikleri, benim birkaç saat önce kendi kendime söylediklerimdi.

Ama, bilmediğim bir nedenle, rol yapma gereğini duydum ve konuşmaya, yoksun bırakılıyorum havasını vermeye başladım. Belki de öyle uzun bir süreden beri öylesine çok rolle geçiriyordum ömrümü ki, artık duygularımın ne olduğunu bilmiyordum. Örneğin, onun gitmemesini gerçekten istiyormuydum, ama gerçekten? İstediğimi inancın her türüyle söylüyordum ona, tamam, ama, bir ay geçince aradan onu özliyecek miydim? Hatta bir hafta sonra? Yoksa, içten bir insanın böyle bir durumdaki davranışına öykünüyor, kendimi ve herkesi benim başka türlü olduğuma inandırmak için mi öyle konuşuyordum? Gerçekten karşılığını bilmiyordum bu sorunun.

Birdenbire küçük yol saatine baktı, «Oo!» deyip ayağa fırladı. Geceyarısı uçağıyla gidecekti ve toparlanmaya bile başlamamıştı daha. Yatağının üstüne uzanıp onu gözledim. Ve çözülmeye başladım. Canlılığın gittiğini duyuyordum. Orada uzanmış yatıyor ve duygusal hayatımın elimden sıyrılıp gitmesine seyirci kalıyordum. Onun gitmesini gözetlemekten başka bir şey gelmiyor gibiydi elimden.

Ne durumda olduğumu gördü ve yatağa geldi, sevmeye başladı beni, beni sevdiğini söyledi, ama bu işe son vermenin zamanıydı. «Bundan altı ay sonra bana teşekkür edeceksin» dedi, ve «Eddie, Eddie, yapma Eddie, yapma.»

Biraz sonra onun içindeydim ve içimden geleni söylüyordum ona, duygularımı söylememeye özellikle dikkat ettiğim şu kadar aydan sonra. Gwen'e onu

sevdiğimi hiç söylememiştim daha önce; bu sözcüğü kullanmamıştım işte, çünkü bu sözün ona benim üstümde, kimsenin sahip olmasını istemediğim bir yetki vereceğini düşünüyordum (ne yetkisi?). Ya da, çünkü bu sözcük benim durumumu zayıflatacaktı (ne durumu?). Yaptığımız tüm o gürültülü patırtılı gezip tozmalara karşın o büyük sözü söylememiştim. Onun da söylemediğini farketmiştim, ikimiz de şarta şurta girmeyen bir yanımız kalsın istemiştik herhalde. Ama şimdi söylüyordum. Yineliye yineliye hem de. Yalnız bu değildi söylediğim: «Yeryüzünde benim için gerçekten önemli bir sen varsın, bilmiyor musun bunu?» Ve sözün burasında, onun üstünde ve içindeyken, tüm gücümle vurdum ona, tokadım indi yüzüne, kızgınlıkla değil, dediğime inansın diye, ya da kendim inanayım diye mi yoksa?

Ona vurunca içinde bir şey kırıldı, bir şey yol verdi; ve bana asıldı parmaklarıyla. O da ağlıyordu ve onu tanıdığımdan beri ilk kez bir şeyleri geride tutmaksızın davranıyordu. Ben bir Akdenizliyim, doğru, ama aşırı duygusallığa kapılmamayı öğretmiştim kendime. Daha bir çocukken ağlamayı bırakmışım. Ama o gece ağladım ve ona sıkı sıkıya sarıldım. Unuttu yolculuk saatini da geceyarısı uçağını da.

Yattık orda, içiçe ve sessiz. İkimizin de düşüncelerimiz vardı. Geriye bakınca o an neler düşündüğümü anımsıyorum, ama bunu aklıma getirmekten şimdi bile sıkılıyorum. O günlerde öylesine tanrı cezası bir züppeydim ki... Çünkü orda, kollarımız birbirimize dolalı yatarken kendime sorduğum soru şuydu: «Bu kız için nasıl böyle yanıp tutuşabilirsin? Onun için bunca şeyi nasıl atabilirsin tehlikeye?» Kendimi ondan çok üstün buluyordum. Böylece, o coşkudan yalnız birkaç dakika sonra, bu kız için nasıl öyle

çılgınca duygular içinde bulunabildiğime şaşıyordum. Çünkü yüreğimin derinliklerinde büroda onun için söylenenlere katılıyordum anlaşılan. Onu kirlenmiş buluyordum. Bu sözcük güzel bir Yunanlı orta tabaka sözcüğüdür. Bunu anımsamaktan sıkılıyorum şimdi. Ben de düşler içinde yaşamışım uzun süre.

Entellektüel yönden kendimi ondan çok üstün görüyordum, dengim değildi bence. Çünkü öğrenim görmemiş bir kızdı, kimi sözcüklerin nasıl yazılacağını bile bilmiyordu. Ruhsal bakımdan da ondan daha iyiydi hamurum, çünkü ben çok eskiden beri bir idealist ve bir liberaldim, şimdi ise antikomünisttim kuşkusuz, ama hâlâ çok ilerici cinsinden, ve bir mevkiim vardı, düşünsel açıdan ise bir insanlık aşığıydım ve köklü bir iyimserliğe sahiptim; oysa Gwen baykuş bokundan yapılmıştı aslında, doğuştan savunmadaydı ve kronik bir biçimde yıkıcıydı (ben yapıcıydım, o ise yokediciydi) ve bir an olsun bırakmazdı kuşkuculuğunu—Gwen, her şeyi hor gören, hep karşıt, genellikle karşıt bir kişi. Özet olarak söylersek, 48 kilo çeken güzel bir genç kadın biçimine girmiş bir çeşit canavar.

Beni şaşkınlığa düşüren, birkaç dakika önce bu kızsız yaşamayı içtenlikle istememiş olmamdı. Bu tür birine nasıl bu kadar gerek duyardım? Ne oluyordu bana?

Bir-iki saat sonra kazasız belâsız evimdeydim, doğal ikili yaşantımı sürdürüyor, yatağın benim olan yanında rahatça yatıyor, öte yanda yatan Florence'ın Biltmore'a gitmediğim için bana çıkışmasını dinliyordum. Çenesi kapansın da uyuyabileyim diye özür diledim. Sevişmek ve tüm o aşırı duygular tüketmişti

beni. Ama Florence susmuyor. «Camelot» üstüne, Alan J. Lerner'in sanatına kıyasla asıl kitabı yazan T. H. White'in sanatı üstüne (Florence'in bu ikincisini okuduğunu ve üstün tuttuğunu anlıyordum) konuşup duruyordu. Zavallıcık, diye düşündüm, zavallıcık, sonra uykuya daldım. Duyduğum son sözü «Ev? Uyuyor musun?» du. Karşılık vermedim, uyuyordum.

Ertesi sabah işe giderken duygusallık ülkesindeki gezintim için kendi kendimle dalga geçiyordum. Şu kadarını becermiştim: Gwen artık resmen metresimdi. Onun için bir yaşama biçimi düzenlemeliydim. Ama gelecekte ne olacağını kim bilebilirdi ki? Bir de: aç gözünü bakalım!

Metresimdi. Her ne kadar bundan daha ileri gitmiş, «her zaman» ve «daima» gibi sözcükler, yetkinlik çağım boyunca hep kaçındığım, Florence'e bile söylemediğim sözcükler kullandıysam da, benim için bir metresten daha fazla bir anlam taşıdığına inanmıyordum. Daha önce tanıdığım bütün kızlara hayatta her şeyin geçici olduğunu özellikle belirtirdim. Evde ya da dışarda işler karıştığı zaman savuşabilmek için hep açık bir arka kapı bırakırdım. Daha açık söylersek, bir zarfa beş yüz dolar koyup kapatmış, masamın bir gözüne kilitlemiştim, kaybolmak istediğimde elimin altında birşeyler bulunsun diye. Özgürlüğe tutkum vardı.

Öyle ki, sorun şimdi, Gwen için, benim özgürlüğümü bozmadan onu tatmin edecek pratik bir düzen sağlıyabilmekti. Ona şu sözleri söylediğimi inkâr edemezdim: «Sen benim kadınımsın ve ben sensiz yaşamak istemiyorum.» Cehennemin dibine; gerçeğin tamamı şu ki, o anın yangınıyla çok daha fazlasını da söylemiştim. «İşin orasında denetimi yitirdin» dedim kendime, Triumph arabamı firmanın park ye-

rine sokarken. «Ona şunu bile söyledin: 'Bir gün karım olmanı istiyorum', böyle bir şey istediğin yok oysa. En küçük bir isteğin yok.»

Ve gerçekten istemiyordum, en küçük bir isteğim yoktu. Çünkü, tanrı bilir, Florence'den hoşlanıyordum. Aslında onu ve o denli iyi kurduğumuz düzeni seviyordum hatta. Bunun yanısıra, maddi olarak çok şey sözkonusuydu. Böyle kendimi doldurup kurduğum zaman dikkatli davranmam gerektiğini düşündüm. Duygusallık bu yüzden tehlikelidir işte. Bütün o aşamaları atlattığımı sanmıştım oysa.

Gwen'le öğle yemeğinde buluştum. Dengeli, kuzu gibi bir görünüşü vardı. Öylesine dingin, öylesine rahat görünüyordu ki, şaşırttı beni. Ve bir an bir tehlike sezmiş gibi dikkat kesildim. Ama sonra konuşmaya daldık ve bana, duymaya susamış olduğum sözler söyledi.

Beni gerçekten sevdiğini söyledi. Ama yaptığım işi hor görüyordu. Mesleğimi. İşimin hor görülecek bir iş olduğunu söyledi. Artık bir kıyıda durup bu işi sürdürmeme seyirci kalamazdı. Williams ve MacElroy'daki ötekiler gibi davranmama seyirci kalamıyacak kadar seviyordu beni. Çünkü aslında ben o adamlar gibi değildim, ona göre. Ömrümü başkalarının malını satmak için yalan söylemekle ve hor gördüğüm kişilerle çalışarak geçirmemeliydim. Onları hor görmüyor muydum?

«Evet» dedim. Ve gerçek şu ki, o anda onları hor görüyordum. Yıllarca kime attığım nefret ve kinin yüzeye çıkmasına izin verdim.

Gwen konuştukça ölü gururum uyandı. Nerde kalmıştı şimdiye dek? Kendimi daha iyi duydum. O yapmıştı bunu, sözleriyle. Ona baktım ve şaşkınlık ve hayranlık ve hatta gönül borcu duydum.

Ona öbür yaşantımdan sözettim: hangi dergilerde yazdığımı, yazıların türünü, benim için ne büyük değer taşıdıklarını anlattım. Bu dergileri okumadığını söyledi. Bana çok garip bir biçimde baktı ve olanca yakınlığımıza karşın, benim için böylesine değerli bir şeyi nasıl olup da kendisinden gizleyebildiğime şaştığını söyledi. (Ona, hayatımda bütünüyle namuslu tek alanın bu olduğunu söylemiştim.) Nasıl olup da bunun en ufak bir belirtisini bile görmemişti? Ona, yazıları bir başka ad altında yazdığımı, beni tanıdığı Eddie Anderson adının da aslında takma olduğunu söyledim. Ona Evans Arness'den, Evangelos Topuzoğlu'dan ve geriye ne kalıyorsa hepsinden sözettim. Ama beni dinlemiyordu. Bana bakıyordu, koskoca bir ikinci yaşantıyı, bir-iki değişik adla birlikte bütünüyle gizli tutabilmeme şaşıyordu.

Bunlardan memnun kalıyormuş gibi davrandım. Uzun geçmişe sahip bütün azınlıklar gibi Anadolu rumlarının da gizliliğe düşkün olduğunu belirtim. Benim durumumda bir de büyük iş yapmanın temel yasası biniyordu bunun üstüne: yani eldeki işi görebilmek için gerekli olandan fazlasını hiç bir zaman ortaya dökme. Her şeyde kumar oyna.

Kredili hesabım olan bir dergi için, ulusal sahneye çıkmakta olan yeni biri üstüne uzun bir yazı yazmayı kabul ettiğimi söyledim. Hedefin adı Chet Collier idi ve benim onu, mümkünse kendisine sezdirmeden, öldürmem isteniyordu. Bu işte uzmandım. Konu aldığım biriyle arkadaş olur, onun güvenini kazanır, kendini açığa vurmasını sağlardım. Sonra da yazardım yazımı. Haftalar sonra adam, kendisi üstüne yazdığım yazıyı görür, allak bullak olurdu. Ve yapabileceği hiç bir şey de kalmazdı, çünkü yazılan her

şey doğru olurdu; kendisi düzeltip doğrulamış olurdu bunları, bunu baştan sağlama alırdım.

Chet Collier işiyle birlikte dergidekilerin yaptığı araştırmayı bulunduran iki kalın dosyada gelmişti. Ama her konuyu kendim araştırmakta direndiğimden, bir araştırma yardımcısıyla iki kişilik yolluk da vardı bütçede. Bunda direnirdim hep, gezide. Williams ve Mac Elroy ile anlaşmamda da bu konuda bir bölüm vardı. Geçmişte, Los Angeles'e ve kişisel yaşantıma dayanabilmek için kısa da olsa kendimi bir süre bir yerlere atmak zorunda gördüğüm zamanlar olmuştu. Böylece birden her şeyden ayrılıp gitmek için geçerli bir özür de bulmuş oluyordum. Florence bazan benimle gelmekte direnirdi, özellikle New York'a gideceksem (alışveriş, tiyatro, kültür). Öyle ki, yalnız gidebilmek için daima bir takım ince, samanaltı dümenler çevirirdim. Şimdi, Florence'i kuşkulandırmadan, bir New York oteline araştırma yardımcım Miss Gwendolyn Hunt ile kapağı atabileceğim bir yol bulmalıydım.

Florence'a Mr. Collier'in Weston, Connecticut yakınındaki evinde kalacağımı, o süper-erkek tipinde biri olduğundan, zamanımın içki içmek ve kaba saba konuşmakla geçeceğini söyledim. Yanımda bir kadın olması bunu engellerdi. Florence bendeki mantığı derhal benimsedi. Sonra onu bir başka konuda da kandırmak zorunda kaldım. Doğal olarak benim uçakla gideceğimi sanıyordu. Oysa ben trenle gitmek ve Gwen'le mototrenin kompartımanında iki gün üç gece beraber olmak istiyordum. Tren biletlerini gidip kendim aldım, (Florence'in her gün telefonla konuştuğu) sekreterime de uçakta yer ayırtmasını bileti alırken parayı ödiyeceğimi söyledim.

İşler yolunda gitti. Gwen ile ben, yolculuğun so-

nunda vereceğime başında yirmi dolar bahşiş verdiğim yaşlı bir zenci kondüktörün iyi yürekli hizmetiyle iki gün üç gece süreyle, mümkün olabilecek başbaşalıkların en su katılmamışını geçirdik. Kondüktör, hiç bir şeyimizin noksan olmaması, birbirimiz dışında herhangi bir şeye zaman harcayıp da yorulmamamız, hatta yerimizden kıpırdamak zorunda kalmamamız için olanca dikkatini harcıyordu. Böylelikle o günler ve geceler boyunca birbirimizi, özellikle de, o güne değin bütün bir geceyi birlikte geçirememiş olduğumuzdan, birbirimizin uyku özelliklerini incelememiz mümkün oldu. Aslında yolculuk boyunca perdeleri yalnız iki kez açtık, ikisinde de geceydi, altmış saat süren bir gece.

Perdeleri ilk kez açtığımız zamanı anımsıyorum. Trenin durması bizi uyandırmış, birbirimizin üstüne yuvarlanmış olduğumuzu görmüştük; kendimizi çok iyi duyuyorduk, biraz tartıştıktan sonra büyüyü bozmaya karar vermiştik. Perdeleri kaldırdık ve Colorado'nun bir yerlerinde olduğumuzu gördük. Ciddi yüzlü demiryolu görevlileri yukarı aşağı koşuşuyor, Kayalık Dağlar'daki derelerden tutulan ve ertesi sabah birini kahvaltıda yediğimiz alabalıkların trene yüklenmesini yönetiyorlardı. Perdeleri ikinci kez kaldırdığımızda, Pennsylvania'daki Erie kentini arkada bırakıyorduk.

New York'ta Algonquin'e indik. Niteliğini kimsenin bilmediği yeni bir yazı yazmak üzre gelmiş olan Mr. Evans Arness'i bir daire bekliyordu burda. Her şeyi bilen asansörcü bile bilmiyordu yazının niteliğini. Bununla birlikte oda servisinde çalışanlar, Mr. Arness'in çok sıkı çalıştığını, dairesinin yanındaki küçük tek odada kalan sekreterinin geceyi yanında geçirdiğini gidip asansörcüye bildirmişlerdir. Bu

söz de ortalığa yayılmıştır kuşkusuz. Ama pek fazla değil, çünkü olağanüstü bir durum yoktur, daha önce de Mr. Arness ile diğer sekreterleri arasında olmuştur böyle şeyler. Mr. Arness kadar önemli bir kişinin, kendisine yapılan hizmetin bütün alanları kaplamasını istemesi doğaldır.

Algonquin'deki ilk birkaç günümüzü sindirim ve araştırma işlemleriyle geçirdik. Açıkça görülüyordu ki, Cumhuriyetçi Parti, gerçekten umut bağlıyabileceği umut verici kişiler bulmak için ince bir tarakla tarıyordu ülkeyi. Che Collier, batı Connecticut Fillerinin (*) umudunu kendinde topluyordu. Konuşmalarını, ikinci okuyuşumda kenarına not almak için elimde bir kalem bulundurarak, iki kez okudum. Onunki gibi bir beyinden bir şeyler umacak kişilerin bulunabileceği aklıma gelmezdi! Ama, **Goldwater'a** (**) bile umut bağlıyanlar çıkmamış mıydı? Bu nedenle, okuduklarımın gerçekten bir insan ağzından çıkmış olduğuna inanmaya başladım. Sonra da bu herifle epey eğlenebileceğim duygusu gelip yerleşti bana. Derginin yazı işleri müdürleri beni seçerken ne yaptıklarını gerçekten biliyorlardı. Bana ne gibi bir tutum takınmam ya da söz konusu kişiye hangi açıdan yaklaşmam konusunda en ufak bir ipucu vermeye bile kalkışmadılar; buna gerek yoktu. Benim Mr. Collier'e göstereceğim tepkinin bir şahinin bir güvercin yavrusuna tepkisinin eşi olacağını biliyorlardı.

Yolda Gwen'e Chet Collier'den sözettim. Benim gitiğim kolejde okumuştu o da. Ben sönük takımından bir öğrenciydim, Chet ise bir gözdeydi, hatta, doktora bile yapmış ve —o haziran gününü anımsıyo-

(*) Fil, Cumhuriyetçi parti simgesidir.

(**) John Kennedy'ye karşı Cumhuriyetçi Partiden gösterilen tutucu Başkan adayı.

rum— kıdemli onurlular topluluğuna seçilmişti. O Deke (*) yurdunda kalanlardan biriydi; kolej sitesinde ise Delta-Kappa-Epsilon (Deke), en kaliteli yurttu. Ben Zeta Psi (**) yurdunda bulaşıkçıydım, bulaşık makineleri yapılmazdan önceki günlerde. Bitmez tükenmez dört yıl boyunca giysilerim bulaşıksuyu kokmuştu. Öyle ki, bu ve başka nedenlerle, henüz alınmamış bir öçle dopdoluydum.

Chet'e ilk bakışta onun değişmemiş olduğunu gördüm. Kendinden en ufak bir kuşkusu yoktu. Kendi üstünlüğünden kuşkusu olmayan bir kişinin nazik hoşgörüsüyle davranıyordu çevresindekilere. Korkacak hiç bir şeyi yoktu, hiç bir zaman gerçek bir meydan okumayla karşılaşmamıştı, bu nedenle de herkese açıktı kolları ve kulakları. Bedensel olarak sağlığın doruğundaydı, sanki o anda bir tenis kortundan geliyormuş gibi görünüyordu hep. Aşırı içiyordu, ama tek bir kez olsun akşamdan kalmanın belirtilerini göremezdiniz üstünde. İçtiğim ve gelecekte içeceğim— en iyi martinileri onun evinde buldum, öyle sertti içkiler. İngiliz malı iki kişilik bir araba kullanıyordu (benim gibi), İngiliz arabalarını tercih ediyordu ve bunu bütün konuşmalarında söylüyordu. Dahası, İngiliz arabalarının daha iyi olmasının nedenini bu arabaların daha iyi yapılmasında buluyor, daha iyi yapılmalarının nedenini İngilizlerin hâlâ bir zenaat geleneğine sahip olmalarında buluyor, bunun nedeni olarak o ülkede sendikaların daha az güçlü olmasını gösteriyor (hiç de doğru değil, elbet ki), bu sendikaların bizdeki gibi gangsterlerce yönetilmediğini söylüyordu (saçma). Dahadahası, İngilizlerin temel ve dayanıklı

(*) Çoğu Amerikan Üniversitelerinde gözde öğrencilerin katıldığı öğrenci birliği.

(**) Sıradan bir öğrenci birliği.

bir dinsel geleneği olduğunu söylüyordu. Bunun daha iyi araba yapımıyla ne ilgisi var, bilmiyorum. Kendisi her pazar sabahı golf oynuyordu.

Amerika'ya dünyanın şımarık çocuğu diyordu. Kemerleri sıkmaktan sözediyordu. Bunu söyleyen kendisi 100 kilo gelirdi, ama bu ağırlığın çoğunun belinden yukarda olduğunu da belirtmek zorundayım. Son savaştan çok sözediyordu, ülkesinin ruhsal bir kenetlenmeyle birleştiği son olaydı o savaş. Kendi savaş geçmişini hiç ihmal etmiyor, konuşmalarını savaş anılarından küçük simgesel sahnelerle süslüyordu. Hayat, ona göre, temelde vahşi, insan temelde yırtıcı ve doğal olarak acımasızdı; modern toplum tüm bunların yüzünü başkalaştırmış ama gerçek durumu hiç değiştirmemişti. Her şeyin gerçek yüzüyle ilişkisini yitirmemesi için kişinin düzenli aralarla hayatını tehlikeye atmasının gerekli olduğunu söylüyordu. Seyrelen kızıl saçları, seyrelmeyen kızıl sakalları vardı. Hiç bir şeyi kaçırmayan keskin gözleriyle, her şeyi, hatta bunu da kaybeden keskin kalemiyle Gwen yanıbaşımda olduğu halde, pantalonunun bir paçasından öbürüne aktarıyordu takımlarını.

Söylediklerime inanabilmek için onu görmek gerek. Bu modelin artık piyasadan kalktığını sanıyordum. Yahudi olmamam onu düş kırıklığına uğratmıştı sanırım, çünkü başlangıçta sordu bunu, unuttu sorduğunu, birkaç saat sonra bir daha sordu. Bu duruma dikkatini çektim ve bunun kendisi için önemini sordum. Bunun üstüne kesiksiz bir kahkaha kopardı, Gwen'e benim çok ince olduğumu söyledi, 'öyle değil mi ama?' Neden ona açıkca yahudilere karşı olup olmadığını sormamıştım. Sonra beni atlayıp doğrudan doğruya Gwen'le konuşmaya başladı. Benim gibi bir sürüngenle ne işi olduğunu sordu. Birden olan-

ca çekicilik gücünü yöneltti kıza. Çok göklere çıkarıcı bir yöntemdi bu ve boşa değildi sözleri. Ama kızın aklını başından alacağını sanıyor idiyse yanıldığını çabuk anladı. O ne denli dolaysız ve zorlayıcı idiyse Gwen o denli soğuktu. Beni çiğneyip onunla konuşmaya bir süre daha devam edince sinirime dokunmaya başladı. Çabucak sezdi bunu ve zaman zaman daha da ileri giderek, sanki ben orda yokmuşum gibi, konuşmasını sürdürdü. İtoğlu itin epey eğlendiği apaçıktı.

Aslında görüşmeyi, onu politik ve erdemsel hulyalara ne ölçüde daldırabileceğimi anlamak için düzenlemiştim. Kurbanımı ters yönde okşayarak ve bilinmesini istemediği yanlarına burnumu sokarak onun canlı bir örneğini yazılarımda gösterme yeteneğim vardı. Görüşme yaptığınız kişiler haklarında olumlu yazmanızı o denli isterler ki, çok kısa bir süre içinde onlara istediğiniz her şeyi söyletebilirsiniz. Birazcık dostluk gösterin, sonra da aklınıza gelen tüm uygunsuz soruları sorun, ve yaslanın arkaya, seyredin kabuklarına çekilmelerini, duraksamalarını, aynı düşüncede olduklarını gösterecek, sizi memnun edecek yollar aramalarını zavallı veletlerin. Az sonra görüşmeyi güçbelâ sürdürmeye başlarlar, onları pek kötü görmiyeceğiniz, öteki insanoğullarından pek değişik bulmıyacağınız umuduyla.

Ama Chet Collier değil. Değişik olmayı seviyordu o —huyu öyleydi. Bir konuda aynı düşencedeymiş gibi göründüğümde bile bir ayrılık noktası bulup çıkarıyordu çabucak. Konuşma yarım saat kadar böylece sürüp gittikten sonra Gwen birden ve beklenmedik bir biçimde «Mr. Collier sizin için bizim ne düşündüğümüze hiç mi aldırmıyorsunuz anlaşılan?» diye sordu.

«Hiç mi hiç» diye yanıtladı ve o rahat rahat güldü. Gülüşünde bir sinirlilik belirtisi aradım elbet, ama yoktu. Gwen'in de güldüğünü anımsıyorum; o ise yine Gwen'le konuşuyordu, beni atlayıp: «Onunla görüşmeyi kabul ettiğimde ne bekleyebileceğimi biliyordum. Benim için olumlu şeyler yazmasını istemiyorum; bu bana bir sürü oy yitirtir.» Ve hiçte komik bir yanı olmayan böyle bir sürü lâf. Sonunda Gwen'e «Hadi gel, gidip biraz günışığı görelim, hem de hayvanlar ne yapıyor, bir bakalım.» dedi. Tuttu kızın dirseğinden, dışarı çıkardı. Onları izledim.

O ana kadar, onunla ilgili duygularımda çelişen yanlar olduğunu anlamış bulunuyordum. Onunla aynı anda güldüğümüz olmamıştı hiç, olsun diliyordum oysa. Bu duyguyu —kıskançlık? hatta hayranlık— elimden geldiğince çabuk yuttum. Doğru değildi bu; bu adama hiç bir yönden hayran olmamalıydım.

Arazisinde yürüdük. Ön kapının yakınında U biçimindeki yolun üstüne bir Farmall traktör parkedilmişti. Bakımlı çimen alan yoktu hiç, hep başıboş çayırlık. Ve çamur. Collier'in ayağında bir çeşit bot, bende kent ayakkabıları vardı. Gwen incecik tabanlarıyla bir çift İtalyan ayakkabısı giymişti. Collier evden bir çift lâstik bot getirtti ve Gwen'e kendi elleriyle giydirdi. Çok büyüktü botlar, Gwen'e pek yaraştı. Bana böyle bir incelik gösterilmedi.

Altında yürüdüğümüz ağaçlar çok yaşlıydı. Ev ve çevresindeki yapılar da öyle. İçersi serindi oldukça —İngiliz taşra soylularına uyacak gibi yani —ama bence fazlaca serindi. Her neyse, güneş iyi geldi. Evcil hayvanların hepsi de dışarda, güneşleniyorlardı. Gwen çevrede sekiz kedinin ve sokak köpeğinden cins köpeklere kadar çeşitli türlerden altı köpeğin bulunduğunu not etti. Çevre, birbirleri arasına karışa-

rak yürüyen, çeşitli biçimlerde beslenen, kendi tarzlarında birbiriyle çekişen, pisleyen, doğuran, emziren hayvanlarla doluydu. Enikler vardı, kedi yavruları vardı. Tam Brueghel'e yaraşır bir tablo! Hayvanlar insanlar kadar rahat, evlerindeymiş gibi yadırgamasız davranıyorlardı.

Collier bizi evin arkasına, yaban hayvanlarının bulunduğu kafeslere götürdü. Kısa süre önce tuzak kurup yakaladığı bir gelincik vardı. Hayvanı daha geniş bir kafese aktarmasını seyrettik. Komşu bir çiftçinin kurduğu tuzaktan kurtardığı ayağı yaralı bir yaban kedisi, bir arkadaşının Karakas'tan yolladığı bir jaguar yavrusu, gençliğini epey gerilerde bırakmış görünen (Collier bunu doğruladı) ve özgür olmadığına sevindiğini sandığım iri, suskun bir şahin de vardı (Collier Gwen'e göz kırpıp benim yazıyı tasarlamakta olduğumu söyledi).

Kendimi onu kıskanırken yakaladım gene. Hep çevremde bir sürü hayvan bulunsun isterdim, ama Florence, haklı olarak, yaşantımızın sınırlanacağını ileri sürerdi. «Sözgelimi» derdi, «bir yolculuğa çıkacak olsak birden, onları ne yaparız?» Collier yolculuğa çıktığında ne yapıyordu acep bunları. Orada kalıp birbirlerini yiyorlardır, diye düşündüm. Tam bunu soracakken, kalın orman ceketini çıkardığını (güneş bulutların arkasına girmişti ve ısı birden düşmüştü), Gwen'in omuzlarına attığını gördüm. Orospu çocuğu benim kızıma sulanıyordu!

Yani, o ana kadar onu öldürmeye hazır duruma gelmiştim. Ama bu daha başlangıçtı yalnızca.

Beni öfkeden kudurtacağını bildiği konulara geçti. Kendisini yerin dibine batıracağımı bildiği konulara.

Önce yahudilerden sözetti. Çoğu Amerikan ya-

hudilerinin bundan utanç duyduklarını söyledi. Ben ne düşünüyordum?

Aynı kanıda olmadığımı söyledim.

Yahudilerin hıristiyan görünüşlü yahudi kızlarını güzel bulduklarını söyledi. Buna ne diyecektim?

Saçma, dedim. O ana kadar o beni sorguya çekmeye başlamıştı.

Yahudilerin daima en az yahudi görünüşlü kızla evlendiklerini, ufacık, uçları yukarı kalkık burunlu olanları tercih etiklerini, burunları böyle değilse babalarının kızlarını hemencecik bir burun ameliyatına koşturduklarını, oraya kadar gitmişken bir üst dudak elektrolizi yaptırıp bıyıklarını da aldırdıklarını söyledi. Ya buna ne diyecektim?

Baştan ayağa önyargı, dedim.

Kara Müslümanları onayladığını söyledi. Ya ben?

Ben, onaylamadığımı söyledim.

Zenci yığınının nasıl böyle sabırlı olduğuna akıl erdiremediğini, kendisi bir zenci olsa çoktan adam öldürmeye başlamış olacağını söyledi, ben de öyle yapmaz mıydım?

Hayır, dedim.

Beyazlardan saygı görmelerinin tek yolunun yumruklarını kullanmaları olduğunu, bunun için, gerekirse silâhlarla, dövüşmeleri gerektiğini söyledi. Aynı düşüncede miydim?

Hiç de değil, dedim.

Bütün o pasif direnme lakırdılarına güveni olmadığını, çünkü tarihin ancak kan akıtmakla yürüdüğünü, bizim tarihimize bakmamı ve hiç değilse bunu kabul edip etmediğimi sordu.

Elbette etmiyorum, dedim. Fırlama, gerçekten eğleniyordu.

Peki, dedi, o ilahi okumaların, o vaiz-politikacıların ve o sürümsü yürüyüşlerin bir yararı oluyor muydu gerçekten?

Elbette oluyor, dedim.

Kahkahalarla gülmeye başladı ve bana söyliyeceklerini hakettiğimi, bir soru daha soracağını söyledi: bu ülkede zencilerin mutlak eşitliğe sahip olmalarını gerçekten istiyor muydum, vicdanıma danışıp öyle söyliyeydim, bunu istiyor muydum?

Ne demek istediğini anlamadığımı söyledim. Anlıyordum elbet.

Gwen'e döndü ve «Gelin, size bir şey göstereceğim» dedi, kızı alıp yürüdü. Bu durum toparlanıp kendime sabırlı olmayı öğütlememe fırsat verdi; onun ensesine daha sonra binecektim: daktilomla.

Bize yarış arabalarını gösterdi, bir Porsche Spyder ve çok bakımlı eski bir Maserati. O ana kadar yalnızca Gwen'le konuşmaya başlamıştı.

«Neden yalnız araştırmacımla konuşuyorsun da benimle konuşmuyorsun?» dedim.

«Ama sen yarış otolarına ilgi duymuyorsun, değil mi?»

Hayır, dedim, duymuyordum, ama Gwen de duymuyordu.

«Evet» dedi «ama o bana ilgi duyuyor.»

Hepimiz güldük. Ben ne cehenneme gülüyordum ki?

Biraz sonra bir Avustralya sığır kamçısı çıkardı ve boş bir yağ kutusunu yerinden zıp zıp zıplatan hareketler yaptı bununla. (Bu sığır kamçısı konusunda onunla epey alay edeceğimi biliyor olmalıydı.) Sonra da tabancasını çekti, birkaç atış yapmak istiyor muydum? Hayır, dedim, silâhları onaylamazdım.

Gwen'e döndü ve «Oooo, dostumuz silâhları

onaylamıyormuş» dedi. Zokayı yutmam için elinden geleni yapıyordu.

Ben de onu nasıl altedeceğimi düşünmeye başladım. Kafamda yazıyı tasarlıyordum. Bu beni rahatlattı. İtoğlu it sahtekârın biriydi, ben de, o nemli mermeri üstünden kaldırıp günışığının ona çarpmasını sağlıyacaktım. Yaşantısını bu biçimde sürdürebilmesinin bir tek nedeni olabilirdi: babası ona bir servet bırakmıştı. Bütün o romantik horozlanmanın altında kuponu kesip paraya çeviren bir ruh yatıyordu. Kendi başına kuruş kazanmamıştı. Gözümüzün önüne serdiği o çiftçi hayatına karşın kendisi bir burjuva döküntüsüydü, Hollywood'daki Kadillaklı Komünistler kadar berbattı anlayacağınız.

Kendime geldim. O da Gwen de bana bakıyordu. Yeniden dikkatimi topladığımı görünce, Gwen'e «Miss Gwen, benimle görüşme yapmak için önyargısız ve açık düşünceli birini yollayamazlar mıydı dersiniz?» dedi.

Gwen benim açık düşünceli olduğumu söyledi. Onun beni savunması neden şaşırtmıştı beni? Orda duruyorlardı, yan yana. Gwen'in ona belli bir biçimde baktığını gördüm ve onu beğendiğini anladım.

Onun açık sözlülüğündendi bu sanırım. Ve bir tür erkeksi coşkunluğundan. Adımları esnekti ve duruşu korkusuz. Erkeklere dövüşe hazır bir tutumla yöneliyor, kadınlara doğal avıymış gibi bakıyordu. Sözün bir yerinde kadın düşkünü olduğunu evetledi ve «Şunu da kaydedin Miss Gwen, kanıtlanmış bir zinacı, kokuşmuş yeni banliyölerde yaşıyan, çalışmayan ve zamanını konuşarak, çiftçilikle, içerek, okuyarak ve komşularının karılarını kovalıyarak geçiren bir adam. Ha, politikayı unuttum» dedi ve bana göz kırptı, «ben kendime yalan söylemem. Ha,» dedi «ekle-

yecek bir şey daha var. Onun için şunu da yazın, Miss Gwen, en sevdiğim yazar Kipling'dir. Nasıl? Beğendiniz mi?» diyerek bana döndü. «Sizin uydurabileceğinizden daha âlâ, öyle değil mi? Gelin size biraz okuyayım.»

Ve de okudu. Kipling'in bir şiir kitabını çıkardı ve günbatımından epey sonrasına kadar o sert martinilerini içerek onu dinlemek zorunda bıraktı bizi. Tek bir ışık yaktı, o zırıltıyı uyumlu uyaklı, eski moda bir şarkı söyleme yöntemiyle, kendi başına düşünüldüğünde güzel bir biçimde (ama o zırıltıyı, hele o biçimde, kim okur ki artık?) okumasını dinlemekten başka yapacak şey kalmadı bize. Boots'u bile okudu.

Sonra birisi çay ve, benim ziyaretim için, şaşırtsın ve, eğer hoşuma giderse, onun üstüne yazabileceğim hiç değilse bir tek iyi şey bulunsun diye hamurunu sabah kendisinin yoğurduğunu ileri sürdüğü bir bademli kek getirdi. «Tüm o gevezelikten bir an olsun kurtulmak için dostça sunulmuş bir yuva mamulatı.» dedi.

Kekimi yedim ve konuşmadım. Düşünüyordum. bütün görüşmeyi devrik ingilizce üstüne kurmaya mı çalışıyordu, kendini her şeyden çekip uzaklaştırarak, onu yakaladığımı sanmamı sağlamak mı istiyordu?

Hepimiz de epey içtik. Kargaşa üstüne, bu en sevdiği konuda konuşmaya başladı. Bu konuda açtı ağzını: yaşamdaki kargaşa ögesini tanımanın önemi ve bunu mümkün olduğu ölçüde erken ve mertçe yüzlemenin ve olacağı karşılamaya hazırlanmanın, kine ve uyuşmazlığa ve karışıklığa ve mutlu-olmayan-sona ve haklının-olmayacak-yengiye hazırlanmanın ne denli önemli olduğu... Çocuklarımızı fazlaca koruyarak onları berbat ettiğimizi söyledi. Sonra da okulları ele aldı. Özellikle, öğrencileri koşullara uydurmaya

verdikleri önem açısından ilerici özel okulları. O ana, kadar sarhoşlamıştı ve oda oldukça karanlıktı ve o gürlüyordu, «Ülkesinin bu günkü koşullarına uyan herkes bir ahmaktır, ve çocuklarını çevreye uyacak biçimde yetiştirmeye çalışan kişi, onların boğazlarını kesse daha iyi eder.» Sesi, bir tür ezgiyle, inip çıkıyordu. Denetimden çıkıyordu yavaş yavaş. Kalkıp divana, Gwen'in yanına oturdu, benim varlığımı hemen hemen unutarak. Ben orda otururken Gwen'le sevişeceğine, buna yelteneceğine inanıyordum, ama Gwen'in ne duyguda olduğundan emin değildi. Gwen ondan uzaklaşmaya kalkışmadı bile (ona istediğini vermiyeceğini biliyordum), ama ona o soğuk bakışıyla bakıyor, onu, ne olduğunu bilmediğim bir şeyler için, tartıyor, ölçüp biçiyordu.

Tam bu sırada «Gwen, kalk gidelim» dedim, o ise «Hayır, geceyi burda geçireceksiniz; daha yeni başlıyoruz» diye böğürdü.

Artık yetmişti. «Hadi Gwen» dedim, öteberisini toplıyarak.

Ordan dışarı çıkabildik. Ona saldırmamak için kendimi güç tutuyordum. Gwen ve ben onun cesedinin üstünde kendimize bir şölen veririz, diyordum.

Ama Gwen onu beğenmişti. Cinsel açıdan demek istemiyorum, her ne kadar kadında tüm duygular —cinsellik, entellektüel yargı vb.— içiçe olursa da. Bu duygusunun ögeleri her neydiyse, onu beğenmişti. Kendisine kur yaptığı için mi?

Bana onun nesinin hoşuma gitmediğini sordu.

«Her şeyi» dedim. «Önyargılı ve tek düşünceli, siyasal, toplumsal ve ruhsal açılardan gerici, tüm çevresinde tanrının cezası bok sıçan hayvanları ve kamçıları, silahlar, yarış otoları gibi penis simgeleriyle, kibirli bir süper-erkek, —bir de o taşra soylusu

havası... Ve de Kipling! Ait olduğu yer orası işte: Majestelerinin Hayber Lejyonu!»

Kıza bağırarak söylüyordum bunları, ama o soğuk bir ilgiyle beni dinledi ve «Evet, ne dediğini anlıyorum. Haklısın sanırım. Ama ondan hoşlandım.» dedi.

Çünkü sana kur yaptı, dedim, evet, dedi, hoştu doğrusu, hoşuma gitmişti. Patlamaya hazırdım. Yahu, dedim, herif pis bir teke, kokusunu almadın mı? O sırada Algonquin'e gelmiştik —öyle içten içe işlemiştim ki, öfkeyle aldım onu. İşimiz bitince, «Teşekkür ederim, Chet Collier» dedi, şakayla, ama komik bir yan göremedim ben.

Ertesi gün California'ya hareket ettik, bu kez uçakla.

Ona müthiş kızgındım, nedenini de bilmiyordum. Kendimde o ana değin hiç kuşkulanmadığım bir şeyden kuşkulanıyordum: yargımdan, temel görüş açımdan, beğenimden, dünyadaki yerimden.

Collier bir önyargılar yığını, diyordum (yazıyı yazmaya başlıyordum şimdi), Gwen ise benim önyargılı olduğumu, yazıyı kafamda daha adamı görmeden yazdığımı, adama bir tek şans tanımadığımı, onunla görüşmeye tüm yargılarıma ulaşmış olarak gittiğimi söylüyordu. Onu önceden yargılamıştım, bu ise önyargı demekti, öyle değil mi? diyordu. Ve ben kükrüyordum.

Neyse, bir öğlensonrası Collier'in kendinin cinsel reklamını yapışından, malını nasıl durmadan ortaya getirdiğinden, **macho**'suyla (*) çalım satması ve **cohones**'iyle (**) zırıldamasından sözediyordum (Gwen'in evindeydik, o işi yeni bitirmiştik ve belki de yeniden yapmaya hazırlanıyorduk), ki Gwen kıkır-

(*) Erkeklik.

(**) Erkek yumurtalıkları.

damaya başladı ve erkeklik organım büzülüverdi.

«Ne cehenneme gülüyorsun?» dedim.

«Aynı şeyi sen de yapıyorsun.»

«Haltetmişsin.»

Sevişme sırasında sık sık söylediğim sözlere dikkatimi çekti. Ne var bunda, diyordu, bu doğal bir şey ve hatta hoş bir şey, çoğu erkekler yapar bunu, iş üstünde bir şeyler derler, sonra da bir bakıma övgü beklerler; tümüyle doğal bu, diyordu. Ona göre ben, kimi zaman övünmeye değin gidiyordum bunda.

Yavaş yavaş köpürmeye başlıyarak, ne zaman övündüğümü sordum.

«Ne bileyim» dedi, örneğin sen her zaman 'gene geliyor musun, sevgilim' diye sorarsın. Bu övünme değil de ne? Bu işte ne denli usta olduğuna dikkat çekmek için yapmıyor musun bunu? Ve o anda kullandığım o lûtufkâr bebeksi sesin, gene geliyor musun, canımın içi?'» benim sesime öykündü.

Bu beni patlattı. Ondan sonra bir hafta o işi onunla yapamadım, o kancıkla! Bir kadın bunu yapmamalıdır! Erkek egosu nazenin bir nesnedir ve yere vurulmalı değil, desteklenmelidir. Gwen bunu bilecek ölçüde deneyimliydi, diye düşündüm, öyleyse bilerek yapıyordu yaptığını: Tamam bilmediğim bir nedenle bana saldırıyordu.

Bir gün yazdıklarımın bir bölümünü ona okumaya başladım, sıkılmış gibi davrandı, bir kez pencereyi açmak için, bir kez de bir bardak portakal suyu almak için kalktı. Sonunda okumaktan vazgeçtim. Davranışı için çıkıştığımda, Chet Collier'le ilgilenmediğini, yalnızca bana ilgi duyduğunu söyledi. Neyimi beğenmediğini sordum. Bütün yaşama biçimimi beğenmiyormuş. Artık öldürmeye yatkın, yaşama biçimimin neyini beğenmediğini sordum.

Ömrümde bir kez olsun konuştuğum gibi yaşamamı söyledi. «Konuşacağına yap» dedi. «Örneğin, durmadan orta tabaka için dırıldanmandan bıktım artık. Sözünü ettiğin o kentsoyluluğun ne olduğunu bile bilmiyorum; yalnızca geçmiş günlerinden ya da öyle bir şeyden üstüne yapışıp kalmış bir şey bu. Sigortanla, saat yedide kokteyllerinde, yedi-otuzda yediğin yemeğinle, ve o saygıdeğer insan-hakları-âşığı karınla, ve tüm arkadaşlarında eş olan o idareci-tipi saç biçimleri ile, ve hepsi birbirinin eşi o idareci-tipi arkadaşlarınla ve hepsindeki o eşi giysilerle, tüm o tanrıcezası yaşantınla —ve o bakımlı çimenin, evet çimenini unutmamalı! O bakımlı çimeninle— kimin hayatı seninkinden daha orta tabakaca? Sonra da kalkıp orta tabakayı yerin dibine batırır, orta tabakadan şikâyetçi olursun. Kadillaklı Komünistlerden sözedersin, senin durumun da bu değil mi? Yani, çeneni kapatıp durumunun zevkini çıkarsan neyse. Diyeceğim, genel sahteciliğin sen de bir parçasısın; niye daha iyi görünmek istemeli? Burda oturup ayda iki kez maaş alırsın, hem de kocaman, kabarık tutarlı bir çekle, onu da tek işlevi insanlara gerek duymadıkları şeyleri satmak olan bir işten; bu parayı satacağın ıvır zıvır üstüne yalan söylemekle kazanırsın, bunu sen de biliyorsun, ve **Nation** gibi bir-iki dergiye yazı yazdığın için de bütün bunlardan arındığını sanırsın. Durmadan kurulu düzeni yerersin —kurulu düzenin simgesi sen değilsen kim ve ne? Yani, niye herkes gibi bir çirkef olup bunun zevkini çıkarmıyorsun, çok daha iyi geçerdi ömrün. İşte benim öğüdüm!»

«Daha yok mu?» dedim, öldürmeye hazır, onu kışkırtarak. «Daha yok mu?»

«Suni sepet,» dedi, «hepimiz de birer içi boş balonuz, ama sen emniyette bir balonsun, öyleyse ne-

den çevrendeki öteki balonlara iyi davranmazsın. Onlar senden daha kötü değiller, yalnızca değişikler. Kıravatlarını aynı yerden alır, içkilerini aynı biçimde hazırlar, otomobillerini senin gibi yılda bir değiştirir, bana yaptığın şeyi tıpatıp onlar da başkalarına yaparlar. Ve kıza belki bir gün onunla evlenecekleri konusunda yalan söylerler, aslında demek istedikleri bu değildir, o gece bütün o boş sözleri bana söylediğin zaman ne ölçüde içten konuşuyor, idiysen, onlar da o ölçüde içtendirler. Onlar bir oyun tutturmuş kuralınca oynuyorlar, sen de öyle.»

Patladım. «Hoşuna gitmiyorsa ne işin var burda?»

«Çünkü ben ne daha başkayım, ne daha iyi.» dedi. «Nasıl olurum? Yaşamak için sizin gibi içi boş balonlara gereğim var. Ve sen, hiç değilse sen—»

«Diğerlerinden biraz daha iyisin, mi diyeceksin?»

«Öyle demiyecektim. Daha iyi değilsin. Yalnız, **sen benden biraz daha çok hoşlanıyorsun.** Sıkıntıdasın, ya da öyle bir şey, böylece daha bir sarılıyorsun bana.»

Uzanıp yanağıma dokundu. «Ve biraz da tatlısın...»

Elini yüzümden silktim ve «Geç bu sözleri. Diyeceğini bitir.»

«Hayır» dedi, «şimdi kızgınsın bana. Ve ben bana kızgın olmanı istemem. Ta başından beri beni yönetmene karşın, pek o kadar da kötü değilsin. Mesele şu ki, bizlerden aslında farklı olmadığın halde, o tasladığın herkese üstünlük çalımına dayanamıyorum.»

«Öyle bir tanrıcezası üstünlüğüm olduğunu sanmıyorum...»

«İyi, öyleyse Collier'in öyle sağlıklı ve fiziksel yönden gösterişli oluşunda ne kötülük var, söyle bana? Bedeninin orta bölümüne bak bir. Yani, bir şey diyorum sanma, ama bazan dirseklerin ve dizlerin üstünde bana çullandığında, göbeğinin o kırışıklarına, yağlık ve sarkık katlarına bakıp da, seni bedensel açıdan pek uygunsuz bulduğumu söylemiyorum. Çünkü şen kentlerde bürolarda çalışan bütün öteki erkekler gibisin. Collier sağlıklıysa ne olmuş? Ona bakmak hoşuma gidiyor, ve sana gerçeği söyliyeyim, kolunu omuzuma koyduğunda hoşlandım.»

«Ne zaman yaptı bunu?» dedim çabukça, bunu yaptığını görmemiştim.

«Sen bakmadığın sıralarda hep.»

«Ne cehenneme böyle bir şeye izin verdin?»

«Çünkü ne gibi bir duygu vereceğini bilmek istedim. Ve beni öptü de.»

«Ne zaman?»

«Sen tuvalete gittiğinde kalkıp yanıma geldi ve beni öptü.»

«Sen de bıraktın?»

«Evet.»

«Niye bana söylemedin?»

«Çünkü söylemek istemedim. Söylemeli miydim? Senin gerçekten erkeksi olmak ve beni korumak gerektiğini, ya da öyle bir şey düşüneceğini biliyordum; o da muhtemelen beynini yere akıtacaktı. Üstelik olan biten bence...» duraksıyor göründü.

«Ne?»

«Yok, sana gerçeği, söyleyeceğim, oldukça hoştu.»

«Dilini ağzına soktu mu?»

«Hayır, ne yaptığını biliyor.»

«O da ne demek?»

«Biliyorsun ne demek. İki dudağını benimkilere yapıştırdı yalnızca. Çok nazikti, yalnızca dilimin ucuna dilinin ucuyla dokundu.»

«Ne yaptığını biliyordu ne demek?»

Bu kız kimi zaman tam köprüaltı dili konuşuyordu.

«Ne demek olduğunu bilyorsun. Her şeyi sırasında yapmak.»

«Ya bu ne demek?»

«Ne demek olduğunu biliyorsun. Bu, onun deneyimli, görmüş geçirmiş biri olduğunu, şurda burda bulunduğunu, böyle işlerde hızın ne olacağını, ne zaman ne yapılacağını bildiğini, aşırı acele göstermediğini açıklar, benim ukalâm, yani aşırı hızla sululuk etmemeyi biliyor demek istiyorum, benim kendini beğenmişim, karşısındakinin kim olduğunu tartıyor ve trafiğin neyi kaldıracağını biliyor, beni ne ölçüde heyecanlandırıyorsa o ölçüde heyecanlanmayı biliyor, ve o anda, benim koca burunlum, iyice heyecanlanmıştı, benim ukalâm, tastamam dikilmişti, yani ne yaptığını biliyordu, öyle ki, niye daha üstün görünüyorsun, ve eğer öyle yaralanmış gibi bakacaksan bana, söyletme bütün bunları. Çünkü hemen söylerim, benim yalancım. O geceyarısı uçağına yetişmek için öteberimi toplarken bir masal okumuştun bana, o zamandan bu yana bir başka masal okuyorsun; o gece söylediklerinden hiç söz yok. Sessizlik! Pekâlâ. Öylesi de kabul. Çünkü şu anda elimin altında bulunanların en iyisisin. Ama beni denemeye kalkışma. Beni kim sanıyorsun sen, tanrıaşkına? Karın mı? Beni horlamak hakkını vermedim sana. O beni yapmak istedi, ne olmuş yani? Hiç değilse bir sürü seni seviyo-

rum yalanları söylemedi bana. Gerçeği bilmek istiyorsan, bu işi onunla bir denemek pek de kötü olmaz, diye düşünüyorum. Sana mecbur değilim. Nerdeyiz yani, geçen yüzyılda mı? Bunu yapabilirim de, devam et sen, ben bunu yapabilirim de!»

Çıkıp gitmiştim.

Ya çıkıp gitmeliydim ya da onu öldürmeliydim.

Ona böyle birden ne olduğunu anlıyamıyordum. Bütünüyle doğal bir konuşma olarak başlamıştı her şey. Benim gibi onun da pişmanlığı ve öfkeyi depo edip BOOM! diye patlıyana değin her şey yolundaymış gibi davrandığını sanıyorum.

Neyse, o akşam yemekten sonra Florence ile oturmuş CBC programını seyrederken İrene, hizmetçi kız, içeri girdi ve bürodan beni telefonla aradıklarını söyledi.

Kalkıp telefona doğru yürüdüm. Sonra birden durdum. Gwen'di herhalde telefondaki. Bir an için oturdum. İrene bekliyordu, ona hemen geleceğimi söyledim. Sonra bara gidip zaman kazanmak için kendime bir Dewars doldurdum. Kendime: Çüş! dedim. Düşün. Sana bu denli içerleyen, bu denli seni hor gören bir kadın, kim ister böyle birini. Bardağımdaki Dewars'in yarısını yuttum.

Başka bir yanı daha vardı işin, pek soylu bir düşünce değildi ama aklımdan geçtiğini belirtmeliyim. Dergi bütçesinde araştırma yardımcılığı için bana ayrılan ödenek bir hafta önce bitmişti. Gwen'e bu haftanın ve bundan sonraki haftanın parası verilecekse, bu benim cebimden çıkacaktı. Bana öyle geliyordu ki, ona bunu söylersem ve parayı ödemezsem kalkıp New York'a gidecekti. Yani... yani...

Yani bu işin ötekiyle ne ilgisi vardı şimdi? İçkimi bitirdim. Bir bakıma ondan nefret ediyordum. Bir bakıma da aklımı yitirmişim, çıldırıyordum onun için. Hiç kimseyi onun kadar istememiştim. Hiç kimseye de onun kadar içerlememiştim. Ve, düşündüm de, hiç bu ölçüde şaşkınlaşmamıştım. Bu hor görmeye daha fazla dayanamazdım. Telefona gittim.

Gwen yumuşamış ve dingindi. Aman tanrım!

Üzgün olduğunu söyledi. Epey içmiş gibiydi. Onu cezalandırmak için hiç birşey demedim.

«Eddie... Eddie... orda mısın?» dedi.

«Evet» dedim.

«Her şeyim sensin, Eddie.»

Bu da nerden çıktı.

«Nasıl oluyormuş bu?» dedim.

«Çünkü kimse bana katlanamıyor, babacığım.» dedi, sonra da «yaşantının neresinde benimle ilişkin olmasını istememeni anlıyorum.»

Birşey söylemedim.

«Düşünüyordum ki, belki de kendimi ikiye bölsem iyi olacak, anlatabiliyor muyum, yani bir yerde senin yardımcın, senin sekreterin olarak, daktilo et dediğini daktilo ederek, araştır dediğini araştırarak. Yorumsuz, tartışmasız, yargısız. Sanki bir başkasına çalışıyormuşum gibi. Sonra da birlikte olacağımız zaman gelecek. Böyle bir şey yürür mü dersin. Eddie?»

Hiç bir şey söylemedim.

«Eddie, beni dinliyor musun? Benim her şeyim sensin Eddie.»

«Onu bilmem.»

«O dediğim sözü, onu bağışlayacak mısın? Şimdi bir şey diyemiyeceğini biliyorum, çünkü evdesin. Yarın dediğin saatte geleyim mi, Eddie?»

«Evet!» dedim ve telefonu kapattım.

Onun böyle konuştuğunu hiç duymamıştım. Onda böyle bir yan olduğunu bilmiyordum.

Öteki odaya girince Florence başını çevirip bana baktı. «Büron hiç değilse geceleri rahat bıraksa seni» dedi.

Ü Ç

HAYATI BÖLÜMLERE AYIRAMAZSIN derler. Ama Gwen'in önerdiği düzen bir süre yürüdü.

Sonra Florence bir şeyler sezinlemeye başladı. Bir gece yemek — sonrası briç partisi için Soloff'ları bekliyorduk. Yemeği bitirmek üzereydik. Pikap her yemekte koyduğumuz plâkların sonuncusunu çalıyordu. Florence öksürüp duruyordu, bana bir diyeceği vardı yani. Duymak için acelem yoktu. O öğle sonrası Gwen'le plâja gitmiştik; oyuna başlamadan önce on dakika için bile olsa şöyle bir kestirmek istiyordum. En iyi oynadığım zaman bile kötü bir briç oyuncusuydum; aklım şurda burda dolaşır. Florence çok iyi oynar. Arasıra oynamamın nedeni buydu. Ona çok iyi oynamak fırsatını veriyordum.

Ama o gece Soloff'lar gelmeden bana söyleyeceği bir şey vardı. Sonunda Drambuie'mizi yudumlarken çıktı ortaya.

«Şekerim» dedi, «kendi kendine konuşmaya başladın sen.»

«Ben her zaman kendi kendime konuşurum.»

«Evet, herkes konuşur sanırım. Ama işin ne denli ilerlediğinin bilincinde değilsin herhalde.»

«Aman, Florence, rahat bırak beni, olmaz mı?» Kafasındakinin bu oluşu beni rahatlatmıştı doğrusu.

«Dudaklarının durmadan seğirdiğini biliyor musun?»

Günlerimi kendi kendimle yaptığım zorlu bir tartışmayla geçiriyordum, ama bunun dışardan belli olduğunu bilmiyordum. «Ellen de farketmiş bunu» diye ekledi. «Büroda olağandışı bir şey olmadı ya?»

«Yo, sanmam.»

«Ama, bir şey var sende kesin olarak Mr. Massey sana herhangi bir şey söyledi mi?»

«Ne üstüne?» Massey dişçimizdi.

«Kontrol için bugün gitmiştim, bana senin dişlerini gıcırdattığının yeni belirtilerini gördüğünü söyledi. Onu son görüşünde bu konuda sana bir şey demedi mi hiç?»

«Belki de söyledi. Sen şimdi söyleyince toparlandım.»

«Bunun günümüzde sık görüldüğünü söyledi. İnançsızlık çağı falan filân. Ama ben bizim hayatımızın gerilimlerden öylesine uzak olduğunu sanıyordum ki...»

«Öyledir, öyledir» diye sözünü kestim.

«Evans» dedi, sakin sesiyle, «cümlemi bitirmedim.»

«Ama ne diyeceğini biliyorum.» Bu söz onu hep kızdırırdı.

«Bunun ne denli küstahça bir söz olduğunu görmüyor musun?» dedi, sabırlıca.

«Soloff'ların arabası geliyor galiba» dedim.

«Evans, saat daha sekizi yirmi geçiyor ve So-

loff'lar sekiz buçukta gelecekler, benden böyle kurtulamazsın.»

On dakika uzun bir süre, diye düşündüm. «Florence, bir kadeh daha ister miy...»

«Durmadan cümlenin ortasında sözümü kesiyorsun» dedi, cümlenin ortasında sözümü keserek. «Yalnızken zararı yok, ama başkalarının, özellikle Soloff'lar gibi her şeyi farkeden ve korkunç derecede dedikoducu olan kimselerin yanında...»

«Öylesine dedikoducu iseler ne halt etmeye evimize çağırıyoruz?»

«Çünkü çok iyi briç oynarlar ve sen gene aynı şeyi yaptın.»

«Ne yaptım?»

«Cümlenin ortasında sözümü kestin. Ve bu bütün gece böyle sürer gider.»

«Yani uyurken senin sözünü mü...»

«Dişlerini gıcırdatıyorsun ve kendi kendine konuşuyorsun. Bir çeşit iç savaş bu, Dr. Liebman'a göre. Geçen gece uykunda 'Ondan nefret ediyorum' dedin. Benden nefret etmiyorsun, değil mi, Evans?»

«Elbette etmiyorum.»

«Öyleyse kimdir nefret ettiğin?»

«Nerden bilebilirim?»

«Sen bilmezsen kim bilecek?»

«Japon balıkçıları.»

«Dün gece orda öylece yatıp tavana bakarak dudaklarını kıpırdattın. Ne yapıyordun?»

«Düşünüyordum. Ne var bunda?»

«Bir şey yok, tabiiî ama bazan, doğrusu, diş gıcırtılarını iyice duyuyorum.» Güldü, «Ve bir kez yumruğunu vurdun. Yataktan fırlayıp çıkıverdim ben de.» Bu onu çok eğlendirmişti anlaşılan.

«Florence, bunu bilerek yapmıyorum.»

«Ama yine birden diş gıcırdatmaya, karabasan görmeye, gün boyu kendinle konuşmaya başlıyasın?»

«Florence, tüm bu sözler nereye gidiyor?»

«Nereye gittiğini biliyorsun. Evans, Ev, bunu yapmanı çok istiyorum.»

«Dr. Liebman'a tahammül edemem.»

«Bir süre deneyiver. Dr. Liebman sana yardım edebilir, Ev.»

«Dr. Liebman siktirsin gitsin.»

«Bunu yapmaya ben niyetli değilim. Ev, gerçekten cicim, gerçekten. Hay, tanrı kahretsin, Soloff'lar geldi.» Sonunda gelmişlerdi.

Kendine son olarak bir göz atmak için aynaya gitti Florence, «Neyse, dudaklarını bu gece denetim altında tutmaya çalışmanı dilerim. Soloff'lar bana işaret çaktığını sanabilirler.» Güldü. Küçük bir kız gibi gülerdi, sevimli bir gülüşle. «Demek istiyorum ki, bütün briç oyunu boyunca kendi kendine konuşacaksan, bu kendi bileceğin bir şey, bence...»

«Ha şunu bileydin. Dahası, Soufflè (*) ile upuzun bir akşam geçirmenin tek yolu da bu.» İri, şişko bir kadın olan Mrs. Soloff'a bu adı takmıştım.

Bu, Florence'i güldürdü. «Sus» dedi. «Kapının zili çaldı. Duygularını göstermemeye çalış. Ve bir gün, canavar, söyleyiver bana ne olup bittiğini. Ve kimden nefret ettiğini. Bunu kuşkusuz birini sevmene yeğ tutarım ya. Yeter ki ben olmıyayım nefret ettiğin. Ben olmadığımdan emin misin?»

«Elbette.»

«Öyleyse hadi» dedi, parmağıyla yanağını göste-

(*) Fırında pişen çok kabarık bir tatlıya benzeterek.

rerek. Gösterdiği yeri öptüm. Soloff'lar girdiler içeri ve bizi o pozda yakaladılar.

«Oo, rahatsız ediyoruz» dedi Soufflé. Mr. Soloff briç oyunu dışında ağzını açmazdı. Bir filim şirketinin avukatıydı, çok dikkatli bir adam. Öte yandan Soufflé her ikisine de yetecek kadar konuşurdu.

«Evet» dedi Florence «gerçekten de rahatsız ediyorsunuz.» Sonra ikisini de şöyle bir öptü ve beş uzun parti briç oynamak üzre masaya oturduk.

İlk partiyi Soloff'lar kazandı. Sekiz yüz sayı kadar borçlandık. Fecî oynuyordum, olağandan da kötü. Ama dudak kıpırtılarımı denetim altında tutuyordum. Ara verip biraz dinlendik. Solofflé işemeye gitti ve Mr. Soloff çabucak bir telefon konuşması yaptı. Florence bana fısıldayacak fırsat buldu: «Sevgilim, bu denli kötü oynıyacaksan, kendi kendine konuşsan daha iyi olur belki.»

İkinci partinin ilk oyununda dört pikle oyunu açtı. Altıya çıktım. Florence nerdeyse grand şilem diyecekti, ne var ki, benim briç yeteneğime genel bir güvensizliği olduğundan, demedi. Kurallara göre, demeliydi. Elimde yeterli puan vardı. «Çok teşekkür ederim ortak» dedi kâğıtlarımı masaya açınca. Yerimden kalkıp onun arkasına geçerek eline baktım, benden bekleneni yapmış olmak için; «Çok güzel ortak» diyerek o elden sorumluluğu attım üstümden. Sonra yukarı çıkıp Gwen'in telefon numarasını çevirdim. Evde değildi. Ya da cevap vermiyordu. Aşağı inip bara gittim.

«Ne cehennemde bu kancık?» diye sordum kendi kendime. Sonra «Kendi kendine konuşuyorsun» dedim kendi kendime. «Cehenneme kadar; bütün gece kendi kendime konuşacağım işte. Kendi kendime ko-

nuşmazsam boğulacağım. Başkalarına söylediğim sözleri parantez içinde belirtiyorum.»

(«Şu anda oyunda işi olmayan ben size içki getirebilir miyim? Hayır mı?»)

Siz bilirsiniz, ben içeceğim bir tane! Gene de duble değil de tek olsun, Eddie. İyi geldi. Massey ne bok yemeye sözetmiş Florence'e diş gıcırdatmamdan? Nerde kaldı mesleği gereği sır tutması? Bugün artık herkes gıcırdatıyor dişini.

(«Grand şilem! Çok iyi, ortak. Ah, bağışlayın Mr. Soo, elbet, haklısınız, altıya oynamıştık, bir fazla çıktı. Doğru.»)

Senin de ananı. Ama biliyor musun Evans, Eddie, Evangelos, adın neyse, dediği doğru. Kendi üstünde denetimi yitiriyorsun. Bugün öğleden sonra olduğu gibi. Yok, o işte benim suçum yoktu. Gwen'in düşüncesiydi o. Bu gibi şeyleri o kız yönetiyor. Ama o işi plâjda yapmak, günün ortasında! Ne oluyor bana, yasaları çiğnemek için bir güç mü var içimde? Yoksa yakalanmak mı istiyorum? Williams ve MacElroy Müdür yardımcısı Uygunsuz Davranıştan Hapse Tıkıldı. Mr. Finnegan bayılırdı böyle bir şeye. O kadar da büyütmemeli. En yakındakilerle aramızda on beş, yirmi metre vardı. En azından. Neyse, kız suçlu bu konuda. Popolarımızı havluyla kapatmıştı. Git de bunu yargıca anlat artık. Sayın yargıç, kıçımızı delüks kalite bir Chorpenning havluyla tamamen örtmüştük; o firmanın reklâmını biz yaparız. Niye kendimi hep tutuklanmış gibi görüyorum? Kaçarken görüyorum? Ve ayrıca, en yakındakilerle aramızda en az yirmi metre vardı, sırtüstü yatmışlar yüzlerini güneşe çevirmişler, gözlerini kapamışlardı kuşkusuz. Yeniden genç olabilmek için neler verecekleri geçiyordu akıllarından kesinkes. Kendimi genç saydığımdan değil. Ama

onun yanında genç duyuyorum kendimi. O bir yabansı yumurcak, beni de benzetiyor.

(«Ah, bağışlayın. Benim sıram... Ben konuşacağım. Bir sanzatu.»

Aslında elimde üç sanzatu var, ama üç dersem ben oynamak zorunda kalacağım. Şimdiyse Florence herhalde bir koz gösterecek ve vereceğim desteğe o denli sevinecek ki, gene yukarıya sıvıştığımı farketmiyecek. Kumları kaldırma, diyordu. Ama son sözcükleriydi bunlar. Ondan sonra yalnız solumalar, aman tanrım, ve güneş ve deniz ve meltem ve yüzü parıltılı ve saçları uçuşmakta....

(«Ortak, yok, yok, sen oynasan daha iyi galiba. Üç kör mü dedim? Dört olsun.»)

Beni nasıl suçlıyabilirsiniz, nasıl suçlıyabilirsiniz beni, o ipeksi saç uçuşurken, ve burnu güneşten azıcık kızarmışken, ve gözleri ahlâk kurallarını çiğnemekten vahşi, kendisi altımda ögelerine bölünürken.

(«Elbette, buyur ortak. O elmaları seveceğini sanmıştım.»)

Sevgili Florence, aptal bebek. O ana kadar şu briç oyununda tek amacımın kâğıtları masaya sermek olduğunu anlamasını beklerdiniz.

(«Ortak, epey iyi durumdasın değil mi? Şimdi, tuvalet dönüşü bir içki getirmemi isteyen var mı? Bir içki, Mrs. Soof? Hayır mı? Peki.»)

Bir gün Soufflé'ye kendisi için ne düşündüğümü söyleyeceğim ve o gün bu oyunların sonu olacak. Ama bir iskambil meraklısı bekler insanı her köşebaşında. Bu merdivenlerden koşarak çıkarken solumazdım hiç. Garip olan şu ki, benden ayrılacağını söylediği günden bu yana çok istiyorum onu. Nefret ile cinsellik arasındaki ilişkiyi biri çıkıp da inceledi mi acep? Umarım biri yapar bunu ve bana da söyler bu

işin nasıl olduğunu. Aklı varsa evde olur bu kız. Onu daha sonra aramamı söylemişti. Cevap yok. Tanrı cezasını versin, nerde bu kız? Sinemada kuşkusuz, umarım. Üzülmeyi bırak bunun için. Aşağı in iyisi mi. En çok o anı seviyorum, kontrolü yitirdiği, çaresiz olduğu, içerleri dört bir yana oynaştığı, o sıkı ufacık kıçıyla gidip geldiği o son ürpertileri. Hiç durmıyacağını sanmıştım. Bu kutsal bir şey, söylüyorum size. Sorgusuz sualsiz.... Ve o iniltiyle boşaldığı zaman, o sevgi şarkısıyla, orda, plâjın üstünde. Ne? Kimse duymuş olamaz onu! Dalgaların sesi falan varken. Ama yani ne yapmak istiyorum ben, tutuklanmaya mı çabalıyorum? Ve bayılma, sonra bayıldı mı? Orda baygın gibi yattı. Ohh, kesinkes dizginleri yitirdim. Geçen geceki partide olduğu gibi. Delilik!

(«Aferin ortak»

«Çok güzel oynadı mı Mrs. Soof?»)

Evet, desene kaltak! Aman Eddie, dikkatli ol iyisi mi. Yukarda tuvalette bekle beni beş dakika sonra! Tanrıaşkıyçün! Ve bu da **senin** düşüncendi. Sonra da fayans döşemenin üstünde. Florence aşağıda ahlâksal dirilişten sözederken. Buna karşı mı, yandaş mı, unuttum şimdi. Yani bir şeyler denetimden çıktı bir yerlerde. Hiç şaşma dişlerini gıcırdatmana.

(«Biliyorum sana epey destekleyici puan verdiğimi ama Mrs. Soof'un dediği gibi, sen de kurnazca oynadın.»)

Mrs. Soufflé ve kurnaz—kıçı: gözlemeye değer bir manzara. Hay allah, kâğıdı ben yapıyorum. Ne gelirse gelsin pas diyeceğim. Önyargı lâkırdısıyla ne demek istiyor acep?

(«Hoop! Karıştırdım kâğıları. Özür dilerim. Kâğıtlar yapışmış birbirine.»)

Her yerde yalan söylemem mümkün, yalnız cid-

di bir dergiye ciddi bir yazı yazarken yalan söylemem. Eddie yalan söyler, ama Evans söylemez. Toplum hayatındaki sahtekârlıkları ortaya çıkarmada benden üstün birini gösteremezsiniz. Var belki; ama çok değil. Benim yazdıklarım zarif, edebî ve mahvedici yazılar.

(«Pas; bağışla ortak.»)

Ve burdaki şu kişiler gibi değilim ben. Öyle mi? Öyleyse ne cehenneme her zaman kâğıt oynuyorsun onlarla? Her zaman değil, ayda iki kez. Florence istiyorsa ne yapabilirim? Siktirsin Florence. Siktir Florence.

(«Bağışla. Bende umut yok ortak. Pas.»)

Anacığım, şimdi bu eli ben oynamak zorundayım. Dişler gıcırdıyarak, Dudaklar kıpırdayarak, karabasanlı. Geceleri uyumaktan korkuyorum. O kancık büyüledi beni, orası gerçek. Belki de maaşını kesersem olur. Ne şakası? O kancığa cepten para ödüyorum —ve ne karşılığında? Bana hakaret etmesi için mi? Bu günlerde kesersem parasını, bunun ne anlama geldiğini anlar. At gitsin ayağını vuran papucu.

(«Bağışlayın Mrs. Soof. Elimi gördüğünüzün farkında değildim.»)

Gwen de kim yani. Neyi başarmış şimdiye dek? Hiç bir şey. Başkalarının başarılarına bu yüzden kara sürmek istiyor ya. Karalamak o kadar kolay ki. Çağımız eleştiri çağı. Hareme girmiş hadımlar. Sağolasın Brendan Behan (*). İşte size bir erkek! Senin durumunda olaydı ne yapardı acep? Her ikisini de terkederdi. Ama, ben ikisinin de en iyi yanlarından yararlanıyorum. Yararlanmak doğru bir söz değil belki. Bir ipte yürüyorum, Mancini. Evet, bir şey yapabilen, yani

(*) Ünlü İrlandalı oyun yazarı.

başarabilen birini gösterin bana. Birinci sınıf bir teknisyen olmayı **New York Review of Books**'a baş editör olmaya yeğ tutarım. O kancık. Nerde bu gece acep. Çıldırıyorum onun için. Bitiyorum. Kontrolü yitiriyorum.. Eveeet, evet! Elinden geldiğince keyfini sür, sonra da yürü uzaklaş bir gün. Kime saldıracağını öğrenir böylece. Ben aptal bir kentsoyluyum, öyle mi? Oyayım seni, Kate ablacığım. Gerçek Miss Gwendolyn Hunt kalksın ayağa ve şu soruya karşılık versin lütfen. Ne yapabilirsin yani, elinden ne gelir, milleti kötülemekten başka. Ben vereyim bunun karşılığını. Bok.

(«Hay allah! Özür dilerim Mrs. Soof. Ben oynamadan sizin oynamanızı beklemem gerekirdi. Bağışlayın.»)

Ben de senin ananı. Bok. Öğrenimi bile yok. Çiftleşme Kolejinden mezun, sonra da damla damla sızdırarak doktorasını yapmış Meni Seminerinde. Bok. Beni eleştirme yetkisini de nerden almış?

(«Özür dilerim Mrs. Soloff. Dudaklarımla Florence'e işaret vermiyorum elbet ki. Sinirsel bir tik bu bende. Tuvalete gitmek için sık sık yerimden nasıl fırladığımı farketmediniz mi? Bin kez özür dilerim, ama tümüyle yanlış anladınız dudak kıpırtılarımı. Vallahi. Yok, ciddi bir şey değil, ama... Özür dilemenize gerek yok. Teşekkür ederim.»)

Tanrım! Florence epey dırdır edecek bunun için!

Oyun işte böyle sürdü gitti. Sonunda, on bir on beş sularında, Florence o eli oynarken Gwen'i telefonda buldum; sesi doğal çıkıyordu, sadıktı vb. İşte o zaman aldatırlar zaten. Ama gerçekten seviyle konuşuyordu. Ve bana akşam nereye (bir yeni dalga filimine) ve kiminle (sinema yıldızlarıyla ilgili dedikoduları anlatan şapşal bir berberle) gittiğini söyledi. Ve

bütün söyledikleri doğru gibiydi, belki biraz fazlaca içtendi yalnız. Hiç bir zaman bilemezsiniz gerçeği. Ben de ona ertesi gün gelmesini söyledim; ona vereceğim biraz iş vardı! O da, peki, tamam, geleceğim, iyi geceler sevgilim, seni seviyorum, dedi. Ben de seni seviyorum, dedim.

Soloff'ları yirmi dolar kadar üttük. Işıkları söndürmeden az önce Florence, aslında çok iyi eş olduğumuzu, dikkatimi toplasam çok iyi oynıyacağımı söyledi. Gene aklımın bütün gece bir yerlerde olduğunu, ama, bir kez dışında, dudaklarımı kıpıdatmadığımı ileri sürdü.

Bitirici oyunun yorgunluğuyla Florence uyudu. Ama ben uzandığım yerde arkadaşım Pat Henderson'u düşündüm. Büroda herkesin dalga geçtiği Pat, bir türlü karısından ayrılmaya karar verememişti. Sevgilisi bizim sanat bölümünde çalışırdı ve herkes kıza Pat'i unutmasını, onu terketmesini söylüyordu. Sonra bir gün, büyük bir kampanya için Pat New York'tayken Commodore'daki odasında oturur ve her ikisine de birer mektup yazar. Ve mektupları da ters zarflara koyar. Pat'a uzaydan uzanan el de budur.

Uykuya daldığımda Pat'ı düşünüyordum. Bir de baktım, seli tutan bentlerden sorumlu bir adamım. Durmadan kabaran sel sularına ne bulursam üstüste yığarak set çekmeye uğraşıyorum: kalaslar, eski kapılar, yemek masaları, çeşitli mobilye, kimi çok tanıdık gelen bir sürü öteberi ve tufanın getirdiği döküntüler: kökünden sökülmüş ağaçlar, evcil hayvanların ve insanların birbirine dolanmış şişkin cesetleri (bunlardan kimini tanır gibi oluyor ama yardım edemiyorum; ben de büyük tehlike içindeyim), aralarında küçükken oturduğumuz, çerçevesi artık tutamadığı sularla darmaduman edilmiş evin de bulunduğu evler.

Sular şurdan burdan doluyor eve, bir deliği tıkamaya koşuyor, kaçınılmaz sonu biraz daha uzaklaştırıyor, tam o sırada başka bir delik çıktığını görüyor, konuşurken bir yandan gerçek dışı iyi haberler fısıldıyorum («Kendi kendinle konuşmayı bırak!»), o deliğe yalnız parmağımı değil, tüm gövdemi sokuyorum, ancak önleniyor yıkım böylece, ama pek uzun bir süre için değil, çünkü şurdan burdan giren su çok fazla ve artık elimde delikleri tıkayacak bir şey yok, şaşırmışım nereye koşacağımı («Diş gıcırdatmayı bırak!»); her şey çöküyor, çöküyor, çöküyor, ben orda duruyorum, yenilmiş, gözü yaşlı, dörtbir yanda yıkımın sesleri, biliyorum ki canımdan daha önemli bir şey tehlikede, ama düşümde bunun ne olduğunu bilmiyorum, yalnız, kent yıkıldığında her şey yıkılıyor, bütün umutlar gidiyor, ve utancımı bağıran bir ses çıkarabiliyorum. ancak Florence'in mutlaka duymuş olduğu sesi.

Uyandım. Florence'i uyandırmak istedim, her şeyi söylemek için. Artık içimde tutamıyacaktım bunları. Son anda durdurdum kendimi. Kendimi yataktan çıkartıp odanın uzak köşesindeki bir iskemleye oturtmak zorunda kaldım. Elimi omuzuna koymuş onu sarsmak üzereydim. Uykunun o saf pembeliği içindeki yüzünün öylesine güven dolu ve dingin oluşu adını bildiğim bir duygu uyandırmıştı bende: kendinden iğrenme: kendimden ve yaptıklarımdan. Bütün kümeslik ömrüm korkunç bir ikiyüzlülükle, hiç bir zaman kesinkes yan tutmadan, ne Florence'a ne de bir başkasına tam olarak değer vermeden yaşanmıştı. Gene Florence'i uyandırmanın eşiğine geldim. Kendimi zorla oturttum iskemleye gerisingeri. İçimde güçbelâ dizginliyebildiğim, yaşantımı sürdürdüğüm uzlaşmayı kökünden yıkmaya çalışan bir şey vardı. Bırakmıyacaktım yapsın bunu, bırakmıyacaktım! Bedenim terle

kaplanmıştı, ama buna hazır değildim daha. Hâlâ üstümdeydi o güç, boğazıma sarılmış bir köpek gibi; bir mil koşmuş gibi soluyordum.

Yeniden bir tür uykuya dalmış olacağım, uyanıklık sınırını geçtiğimin farkına varmadan. Devrim sokaklarından gelen bağırtılara benzer sesler duydum. Bir otel odasına sokulmuştum. ve kapının arkasına odada ne varsa yığıyordum —elime ne geçerse, bu arada tufanın döküntülerini de— ve odada oturmuş korkunç şeyin olmasını bekliyordum, hiç bir önleme olanağı yoktu elimde. Muhafızların öldürüldüğünü biliyordum, çünkü kalabalığın sesleri caddeden gittikçe yaklaşıyordu, gelmişlerdi nerdeyse. Tehlikede olanın şu ya da bu kız gibi ufak bir şey olmadığını biliyordum gene; tanrıcezası varlığım, kendim için bir zamanlar beslediğim umutlar gibi bir şeyler, ya da onur denen şey, o hep tehdit edilen şey —onur ya da can çekişen kendime sevgim, yaşayış biçimimizin önemsiz kıldığı, o nedenle artık hiç kullanmadığımız o tür sözcüklerden biri— tehlikedeydi. Sonra, yanan sokaklardan bağrılan sloganlardan ve çığlıklardan ayrı olarak, daha yakından bir ses duydum. Sesin baş düşmanımın sesi olduğunu tanımama karşın, en dostça olan sesti o. Yaşlı bir uyarıyla yumuşakça konuşuyor, korktuğum haberleri veriyor, artık bölmeleri tutmanın mümkün olmadığını, suların her yana dolduğunu ve bana ulaştığını söylüyordu. Suların bana ulaştığını görebiliyordum; kapının altından sızıyor ve odayı dolduruyordu. İliklerime kadar ıslanmıştım, üşüyor ve titriyordum, ve Florence sarsıyordu beni, uyandırmaya çalışıyor, «Ne yapıyorsun burda, seni koca budala, yatağa gel, yavrucağzım. Oh, Ev, sevgilim, n'olur onu birkaç kez görsen; gerçekten yardımcı olabilir sana, gerçekten olabilir, ama şimdi boşver bunları, gel ya-

tağa, nasıl da ıpıslaksın.» diyordu. Beni yatağa götürdü, sabahadek düşsüz uyudum.

Ertesi sabah uyandığımda, Florence gitmişti. Yalnız başıma kahvaltı ettim. Spor sayfasını okudum. Büroya gittim. Postada bir şey yoktu. Her zamanki güleç, saldırgan Eddie'ydim. Öğleyin eve döndüm.

Collier üstüne yazımın son olduğunu umduğum taslağında Gwen ile rötuşlar yapıyorduk. Gwen'e kızıyordum. Collier'e karşı tasarladığımdan daha yumuşak olmam için beni incelikle etkiliyor kuşkusundaydım. En olağan sesimle, üstünde çalıştığım sayfadan gözlerimi hiç ayırmadan, yazıyı beğenip beğenmediğini sordum. Bu pek dostça bir davranış değildi, çünkü hoşuma gitmeyecek bir şey söylemeye zorluyordum onu.

Aynı olağanlık ve ilgisizlikle cevap verdi: «Hayır, yazıdaki hiç bir şeyle uyuşmuyor düşüncelerim.» Bir süre sessizce çalışmaya devam ettik. İkimiz de tepkilerimizi göstermeyecek biçimde eğitmiştik kendimizi. Ama yüzüm yanıyordu. Ve bana baktığında korktuğunu gördüm. Gidip kapıyı kapadı, geldi beni öptü ve «Ama seni seviyorum» dedi.

Bundan sonra olanı anlamıyorum, yalnız buna aşk denemiyeceğini biliyorum; bunun tam tersine benziyordu daha çok. Ama, her ne idiyse, ona saldırdım, orda, çalışma odamda. Aklıbaşında bir iş değildi bu, herkes evdeydi —Ellen, iki hizmetçimiz. TV antenini onaran adam— Florence dışında herkes. O olsaydı da pek bir şey değişmeyecekti. Ortalara doğru, ele geçmek mi istiyorum, yakalanmaya mı çalışıyoruz, diye düşündüm. Doğru mektubu yazıp yanlış zarfa koyan arkadaşım Pat gibi. Ama her şey olup bitene değin, bir söz edip bir ses çıkarmadım. Körce atladım ona,

birleşmemiş dünyada emin olduğum tek şeymişçesine.

Gwen sırtımda iz bırakmıştı, omuzlarımda değil, omuzlarımı elleriyle, avuçlarıyla tutmuştu, daha aşağılarda, belime doğru, ortalarda, tırnaklarını hırsla geçirip delice bastırdığı yerlerde. izler vardı, işimiz bittiğinde hafif hafif kanıyordu.

İkimiz de ter içindeydik. Gwen çabucak kendini toparladı ve daktilodaki işine koyuldu. Ama ben olan bitenden şaşkın bir durumdaydım. Üstüme bir şey geçirip odadan çıktım, evi geçip havuza yürüdüm ve içine düştüm. Bir süre uzandım suyun üstünde, ılık su dinlendiriciydi. Sonra havuzdan çıktım ve çıktığım yerde yüzükoyun uykuya daldım.

Florence beni orda buldu. Gelip beni gördü ve sırtımdaki izleri de gördü —belki de görmedi. Şöyle bir farkettim gelişini, sonra dönüp eve girdi, merdivenlerden çıkıp Gwen'in daktilosu başında oturduğu odaya geldi. Gwen bir an onun kapıdan kendisini gözlediğini, tırnaklarını cilâlamasını seyrettiğini farketmedi. Sonra dosyalamasına devam etti ve, bana sonradan söylediğine göre, o anda farkına vardı Florence'in. Birbirine nazik bir-iki söz söylediler ve Florence koridoru geçip kendi odasına gitti.

Uyanıp bir Gibson hazırlamaya gittiğimde Gwen evden ayrılmıştı. Florence, çok doğal bir havayla, onun bir önyargısını hoş görüp görmiyeceğimi sordu. Gwen'in bir şırfıntıya benzediğini ve benim işlerimi büroda görmesini yeğliyeceğini söyledi. Aynı doğallıkla, neden olmasın, dedim. Sonra «Yanında çalışması pek uzun sürmeyecek, değil mi?» diye sordu. «Yalnız bu Chet Collier yazısında birlikte çalışıyoruz» dedim. Ve Florence'in ilişkimizin ne kadarını bildiğini ve ne düşündüğünü merak ettim. Çünkü eğer sırtım-

daki izleri gördü ve Gwen'in tırnaklarını cilâlamasıyla bunun arasında bir bağıntı kurduysa, korkunç bir patırtı koparması gerekirdi.

Bu nedenle işi şansa bırakmadım. Ona, kemali ciddiyetle, Gwen'in pek iyi bir araştırmacı olmadığını, bu önümüzdeki hafta sonu birlikte çalışmamızın sona ermesine bu yüzden sevindiğimi söyledim. Ayrıca, onun eve gelmesini Florence istemiyorsa, bunun gereğine bakacağımı ekledim. Tatmin olmuş göründü. Birkaç gün için olduğuna göre, dedi, pek mesele değil.

Florence'a o enfes Gibson'larından bir tane hazırlamasını rica ettim, eğer yaparsa bunun güvenilir bir iyiye belirti olacağını düşünerek. Harika bir içki hazırladı. Yine kurtarmıştım paçayı.

Gwen'le ortak günlerimizin sonuna eriştiği belliydi. Ama geriye kalan zamanın her saniyesini değerlendirmek istiyordum. Bu nedenle de iyice dikkatli oldum. Plâja gittiğimizde onu her zamankinden daha uzaklara götürdüm, önce Malibu'nun kuzeyindeki kumsala, sonra ta Zuma'ya, ve sonunda orayı da geçerek Ventura kıyısına.

Göze aldığımız tehlikeler, özellikle de birlikteki günlerimizin sonuna yaklaşmanın bilinci ve bizi daha yaklaştırdı, daha çok sevdalandık. Denizin hırçın, kirli Pasifik değil de bir göl, yosun ve pislik dolu olmayan duru ve temiz bir su olduğu kusursuz, uzun bir öğle sonrasının bitiminde, belimize kadar suyun içinde elele tutuşmuş öylece dururken Gwen sevgiyle dopdolu bir bakışla bana, bakarak, buram buram hüzünlü bir biçimde «Eddie, bize ne olacak?» dedi. Su oynaşıyordu çevremizde, kıvıl kıvıl oynaşıyor, hiç bir şeyin aynı kalmıyacağını, insana ait hiç bir şeyin kalıcı olmadığını ve hayatın hiçliğini, denizin bile kendi

öz tarihi içinde bir zamanlar orda olmadığını ve zamanla geçip gideceğini getiriyordu akla. Ona «Gwen, sana gereğim var» dedim. Ve bana o canım bakışıyla baktı, «Biliyorum» dedi. Bana gülümsedi ben de ona gülümsedim, ikimiz de sorusunun karşılıksız kaldığını biliyorduk.

Kişi hayatının ölümsüz anlarına o anlar sırasında dikkat etmez. Oysa biz o öğle sonrasının, bunu bilmeden, bilincindeydik. Sonraları resmi fotoğraflar haline gelen resimler çektik. Nikon makinem yanımdaydı; makineyi bir taşın üstüne yerleştirdim, ona ayarladım, zaman ayarını yaptım ve koşup yanına giderek resme girdim. O ilk resimlerde pek bir şey yok, daha çok arkadaşça pozlar, aramızda geçenlerin bir belirtisini taşımıyor. Ama sonlara doğru, sevişenlerin budalaca mutlu anlarında yaptıkları gibi yaptık. Kendimizi ölümsüzleştirmek istiyorduk. O mu ben mi bir şey dedik, bilmiyorum; belki ikimiz de bir şey söylemek gereğini duymadık. İçten gelen bir itkiyle ikimiz de çıkardık mayomuzu ve öyle poz verdik. Her pozda koşup objektif ve ışık ayarlarının doğruluğuna bakıyor, sonra koşarak yanında yerimi alıyordum. Böylece kutladık kendimizi, zaman içinde o anı, o duygu durumunu .Tarihindeki önemli bir olayı kutlamak için bir hatıra pulu çıkaran bir devlet gibi. Sonra da komik bir—iki tane çektik —hiç değilse o sıra komik gelmişti bize— memeleriyle oynamam gibi resimler. O günlerde müthiş gururlanırdı memleleriyle. Şimdi o duyguda değil sanıyorum. Memeler geçicidir, çiçekler gibi; zamanlar değişirler. Gwen dışında, o da o sıralardaki Gwen dışında, memeleriyle gurur duyan birini daha bilmiyorum. Tanıdığım geri kalan herkes bir kusuru bulunduğu kanısındaydı. Aşırı küçük, aşırı büyük, göğüse aşırı yapışık, aşırı oynak uç-

larındaki halka aşırı büyük, aşırı küçük, uçları çok büyük, fazla kabarık, hep bir kusur bulurlardı. Yani, insan egosu işte!

Her neyse, o öğle sonrasının görkemi içinde yüzüyorduk, insan soyuna karşı hayvansı bir entrika düzenleyen iki hayvan gibi. O günden sonra bir daha o ölçüde «iyi» olmadık.

Filimleri banyo ettirip bastırmada epey güçlük çektik. Sonunda «kızlar birliğinin bir üyesi»ne banyo ettirdi onları. Bu birlikten, işe berdevam kızlar demek istediğini sanıyorum. Bu üye profesyonel bir fotoğrafçıydı. Hemen anlaşılıyordu bu, çünkü baskılar harikulâde güzeldi. Bana kızın adını vermedi Gwen. Ama iyiydi işinde doğrusu. Kızın benim için ne düşündüğünü sordum, «Seni fena bulmadı, ama benim şahane göründüğümü söyledi.» karşılığını verdi. O günlerde bütün kızlar Gwen'in bedenini kıskanırlardı. Yürürken ona o ceylan görünüşünü veren buydu. Kendini kendi gözünde beğenmek için Gwen'in bir psikiatra gereği yoktu. Bir aynı yeterliydi bunun için.

Neyse, bu işe berdevam kızlar birliği üyesi hemşire, ikimiz için birer takım resim basıp güzelce ciltlemiş, çünkü, Gwen'e dediği gibi, kusursuz bir an aynı zamanda bir sanat yapıtıdır. Bendeki takımı kilitli bir göze, beş yüz dolar kaçma parasını sakladığım göze koydum. Herkesin böyle bir gözü vardır sanırım, kilitlenen bir çekmecesi. Florence'dan başka herkesin. Bir evlilikte gizlilik olması onun onur anlayışına uymazdı, bu nedenle kilitli bir göze gereği yoktu. Biliyorum, çünkü aradım orayı burayı.

Benim böyle bir yerim olması zorunluydu. Ben geçmişimin bir öğrencisiyim. Kendi öz hayatım kadar hiç bir şey büyülemez beni. Öptüğüm ilk kızın resmini, yazdığım ilk reklâm metnini, Albert «Zooboo»

Leonard Ortaokulunu bitirişimde yaptığım «Kolomb, İlk Amerikalı» başlıklı konuşmayı hâlâ saklarım. Tonlarca fotoğraf, aşk mektubu, kutsal ve müstehcen buluşma ve ayrılma mektupları, Florence için bir şok kaynağı olacak notlar var ki hâlâ saklarım. Bunları kilitli tutarım. Çünkü yaşadığımız uzlaşmanın özü basirettir. Duyguları incitme ve yuvayı bozma. Her şeyin üstünde bu!

Bu işe değin her şeyi gayet güzel idare etmiştim. Bütün kanunsuz günlerimi o göze kilitlemiştim. Bunda eş ruhsal bir yan da vardı, eve girdiğim anda kilit altına aldığım bir duygusal bölme. Bu bölme bir sloganla etiketlenmişti: «Kayıtsızlık Kurtarıcıdır!» O sıralar inandığım bir şeydi bu, bir noktaya gelince kayıtsız olmak. Kuraldan ayrılışımın ilk belirtisi haremimi dağıtmam oldu. Demek Gwen'e karşı kayıtsız değildim. İkinci belirti, eve gidip Gwen'le ilgisi olmayan her şeyi kilitli dolaptan çıkartmamdı. Bunları atmadım, elbette ki hepsini kocaman bir yığın yapıp bağladım, zamklayıp paketledim, seloteypledim, iple bağladım ve iplerin ucunu mühürledim. Sonra da evde bulunmasını istemediğim öteki özel yazılar gibi bunu da Mr. Finnegan'ın bürosunun arkasındaki büyük metal dolaba koydum.

Öyle ki, gözü kilitlemeyi unuttuğum gün, hizmetçimiz İrene'nin gözü açtığı ve bulduğu, Gwen'den pek bir şey açıklamıyan bir kaç not ve o harika baskılı, harika ciltli, her şeyi açıklayan plâj sanatı kolleksionuydu.

O sabah başım sisli uyandım. (Lisedeyken bu durumda olduğum zamanlar babam bana bakar ve «Hey, Shakespeare! Uyan!» derdi. Sonra güler, başını sallar ve çevresine bakarak derdine bir tanık arar, bulursa beni göstererek «Umut yok bunda» derdi.) O sabah

uyandığım andan başlayarak ne olmam, ne yapmam, nereye gitmem, ne için çabalamam, ne görünüş takınmam gerektiğini bilmez bir durumdaydım. Kalktım, daha kimse kalkmamıştı, dolaştım evde, kahve yaptım —tadı acıydı—, bahçede gezindim, çimeni kesmeyi düşündüm, kesmemeyi yeğledim, bir şey beklediğim sanısına kapıldım, neyi bilemedim, Los Angeles *Times*'i açtım, kapadım, sonra vazgeçtim her şeyden. Aşağıda konuk odamıza oturttum kendimi, çok karanlık bir odaydı bu, pahalı eşya ile döşenmişti, kısa pantalonum ve en eski rob-dö-şambrımla oturttum kendimi orada, bir saat kadar dosdoğru ileriye bakarak oturdum. Her şey tatsız tuzsuz ve gerçek dışı görünüyordu, yahudilerin deyişiyle «**tam**» sızdı, ayağa kalkıp hareket etmeye değmezdi. Sonunda, biraz toparlanma çabası içinde yukarı çıktım ve resmî resimlere baktım. Daha iyi duydum kendimi. Bir duş almayı, sonra gene resimlere bakmayı düşündüm. Resimleri dikkatle göze koydum ama kilitlemedim, çünkü birkaç dakika sonra gene bakacaktım nasıl olsa. Sonra duşa girip on dakika sıcak suyun altında durdum, başımı eğerek, hareketsiz. O resimler neden kendimi daha iyi duymama yol açıyor, diye düşündüm. Belki de, hiç değilse bu gerçekti benim için de ondan. Küçükken düşlediğim biri olamadım belki, ama hiç değilse o konuda varım. İşte kanıtı. Duştan çıktım, şarkı söylemeye başladım, sesimi duyan Ellen içeri girdi. Öyle taze ve güzel, herhangi özel bir şey için olmayan bir umutla dolu görünüyordu, çünkü hayatının tam o dönemindeydi, ki onunla kahvaltı etmeye karar verdim. Ettim. Sonra evin arkasındaki çiçekli yolda yürüdük. Havuza geldiğimizde su içebilirmişsiniz gibi duru, temizdi; üstümü çıkarıp şortumla kaldım, o da sütyen ve külotuyla, atlayıverdik suya. Su çok

iyi geldi bana. Öyle ki, daha ne yaptığımın farkına varmadan yola düşmüş, Gwen'e gidiyordum. Bunu işe giderken, günüm iyi başlasın diye sık sık yapardım. Sonra da yüzümü berber Jerry'ye, ihtimam ve losyonlarla şımartılmaya götürmeye karar verdim. Ve Jerry'nin koca deri koltuğunda yüzümde ilk sıcak havlunun temasıyla otururken, tanrım, çekmeceyi kilitlemeyi unuttum, diye düşündüm.

Hizmetçi İrene kendiyle epey mücadele etmişti herhalde. İrene, Habeş Baptist Kilisesinin pençesinde mutlu, iyi bir kızdı. İrene, ille yaptığımız anlaşmada onu her pazar sabahı birinin alıp Central Avenue'nün aşağılarındaki kiliseye götürüp getirmesi de vardı, yoksa pazarları çalışmazdı. Yüksek ahlâk standartlarına sahipti. Ama en başedilmez ahlâksal ikilem, iki ahlâk kuralı arasında başgösterenidir hep: İrene'in karşı karşıya olduğu durumda bunlardan biri onur (o sırada kilitli olmasa da özel bir çekmeceydi bu besbelli; İrene açmaya bile kalkmamalıydı onu); öteki de kendi cinsine bağlılıktı, birinci maddesindeki şu ilk dilek -şartı ile: kocaları sadık ve dürüst tutmak. İrene epey duraksamış olmalıydı. Oldukça sonralara değin onun fotoğrafları Florence'a vermesine yol açan nedeni anlayamadım. Ama verdi. Yapılacak en doğru hareketin bu olduğu kanısına varmıştı. Bütün hayatım boyunca en doğru hareketi yapan kimselerle hep başım derde girdi.

Ama İrene Florence'i tanımıyordu. Ve, şunu da söyleyeyim, Florence bu kadını seviyordu. İrene işinin ustasıydı ve dürüsttü, hizmetçiler ise, şimdi de öyledir herhalde, pek kolay bulunamıyordu. Ve İrene doğru olanı yapıyordu, ondan yanaydı, yuva içindi davranışı ve doğru yoldan ayrılan kocalara karşıydı (kendi kocası da sapmıştı doğru yoldan, hem de sürekli

olarak). Bütün bunlar bir şey değiştirmedi. Florence o sabah kovdu onu. Bavulunu toplayıp gitmesini söyledi ve taksiye bindirip o saat posta etti. Meraklı bir hizmetçiye Florence'ın evde gereği yoktu.

İrene gittikten sonra Florence orda resimlerle başbaşa kalmıştı. Onlara enine boyuna ve uzun süre bakmıştır sanırım. Öğle yemeğinde uyduruk bir bahaneyle eve koştum. Florence beni kapıda karşıladı, İrene'in gittiğini ve nedenini söyledi. Sonra da bana baktı. Bu kez yakayı sıyıramıyacağımı anladım.

Florence bir süre evde dolaştı. Peşinden gitmedim, çünkü edecek bir tek tanrıcezası söz bulamıyordum. O fotoğraflarda Gwen ve benim gözlerimdeki bakışlar apaçık söylüyordu her şeyi. O işi bir başka kediyle yaparken bir kedinin gözlerine yerleşen o kesinkeş vahşi bakışı bilir misiniz? Yani o fotoğraflardan bazısı hiç de oynaşır nitelikte değildi. Ve Florence oturup düşünmüştü, uzunsüre düşünmek zorunda kalmıştı: kocamın bana böyle baktığı zamanın üstünden ne kadar geçti acep? diye. Benim horoza da bakmıştı, herhalde, mutlaka. Resimlerden birinde Gwen tutuyordu onu. Şimdi, gelin de söyleyin bakalım, hangi tanrıcezası akla hizmet için çektim öyle bir resmi sanki? Sevgili aklımı yitirmiş olmalıydım.

Florence'in arabasının evden uzaklaştığını duydum. Dr. Liebman'a, diye düşündüm. Kendimi biraz hasta gibi, biraz da korkar buldum.

Böylece, acı veren bir özeleştiri ile geçirdiğim öğle sonrası başladı. Ama ben o saatları kendimi sınavlara sokup, incelemeden geçirerek harcarken Florence daha pratik bir yol tuttu. Dr. Liebman'i görerek harcamadı zamanını, sonraya bıraktı o işi. Doğruca avukatı Arthur Houghton'i görmeye gitti. (Aslında Arthur bizim avukatımızdı. Ama iş bir banalıma gelip

dayandı mı onun avukatı olurdu hep. Yarışı kazanacak ata oynardı her zaman.) Bir «ön konuşma» yaptılar. Arthur ona boşanma anlaşmaları üstüne bazı ilginç ve yüreklendirici açıklamalar yaptı. Florence için ileri derecede rahatlatıcı olan bu konuşmanın ışığı altında karımın elinde müthiş bir kamçı bulunduğu ve benimle işini bitirdiğinde elimde mal-mülk ve eşya olarak Gwen'le çekilmiş o fotoğraflardan başka bir şey kalmıyacağı, bunların da Florence istemediği için bende kalacağı açığı çıktı. Florence'in babası bir New England kolejinin (benim gittiğim kolejin) emekli başkanı ve Arthur Houghton'un da dahil olduğu büyük bir **WASP** (*) hukuk firmasının kıdemli ortağıdır. Florence daha sonra bir neşe ve güven sağnağı içinde bu WASP firması üyelerini birbirlerine çok, bana ise çok az benzedikleri için hor gördüğünü söyledi. Ama, o andaki koşullar altında, onların görünüşlerinden bile hoşlandı birdenbire. Neyse, korunduğunu öğrenmiş oldu. Bu da ona güven verdi. Ve onu gördüğüm zaman tutumunda ortaya çıkmış bulunan o şaşırtıcı değişikliği de açıklıyordu böylece.

O öğlesonrası büroya dönmedim. Gwen'e telefon edip haberi ona bildirmedim de. Havuzun kıyısına oturdum yalnız ve aylardan beri beklediğim anın belki de gelmiş olduğunu düşündüm. Elbette! Bir İtalyan, bir İspanyol, hele hele bir Fransız, bir kız için yuvasını, hayatında meydana getirdiği değerleri ve karısını feda etmezdi. Bir Yunanlı ise hayatta asıl önemli olanı elde tutabilmek için birçok şeyden vazgeçmek gerektiği gerçeğini kabul ederdi, o kadar. Sonra uyuyakaldım.

(*) White Anglo-Saxon Protestant: Katolik, yahudi, zenci ve bağnaz olmayan Amerikan orta tabakası.

Havuzun kıyısındaki düşsüz şekerlemeyi sürdürürken Florence'in başımın ucunda dikildiğini farkettim. Yarı uyur numarasına devam ettim, çünkü bir yüzleşmeye hazır değildim. Ama o elinde bir içki getirmişti, daima iyi bir belirtiydi bu, ve içki de benim en sevdiğim içkiydi, yani bir Gibson. İçkiyi şezlongun yanındaki sephanın üstüne koydu. Ve yumuşak bir sesle «Yemek yarım saat sonra sevgilim, galiba yeni hizmetçinin aşçılığı harika!» dedi. Sonra yürüyüp gitti.

Neler oluyordu alla'sen? Onun yanıma bir Gibson'la değil, bir beyzbol sopasıyla gelmesini bekliyordum. Gwen böyle bir şey yapar mıydı? Asla. Kalkıp eve girdim ve ikinci bir içki, iki kat daha sert bir duble hazırladım. Sonra da, madem bu yemek evdeki son yemeğim olabilir, şöyle bir giyinip kuşanayım, diye düşündüm. Yukarıya, yatak odasına çıktım. Gelişmeyi orda gördüm.

Yatağın ayakucunda geniş bir divanımız vardı. Florence bu divanı yatılmaya hazırlamıştı. Odaya ben girerken o çıkıyordu, bir çocuğun karşı koymasına benzer bir sesle «Şunun üstünde mi yatacağım ben?» diye sordum. «Elbette hayır, sevgilim, orda ben yatacağım.» dedi.

Arthur Houghton ile, daha sonra da Dr. Liebman'la aralarında ne olup bittiyse, sonuç bir kuvvet şurubu etkisini taşıyordu. O akşam yemeği bir tür kutlamaya dönüştü.

Yeni aşçıda şanslıydık. Florence aşçıya kendi beğendiği yemekleri yapmasını söylemek hünerini göstermişti. Eskisi gibi iri yapılı bir zenci olan bu aşçı ise bir yahudi ailenin yanında yirmi yıl geçirmişti. O akşam, için et, patates böreği, kırmızı lahana ve elma sosu hazırlamıştı. Aman Tanrım! Yemekte Florence'in seçtiği ve benim açarak bardaklara özenle koyduğum

bir şişe Burgondy de vardı. Mumlar yanıyordu ve hi-fi gramofonda, Strauss çalıyordu.

Yemeği bizimle yiyen Ellen bir bunalım olduğunun farkındaydı sanırım. Ama şaşkın görünüşünün nedeni bunalımın oynanış biçimiydi herhalde. Florence'da klâs vardı: hayatın hem iyi hem de kötü zamanları olur, kötü zamanlara teslim olmak değil, onlara karşı koymak gerekliydi. Bu güç dönemi mümkün olduğunca hoş geçirtecekti.

Ellen'in ne düşündüğünü, ne duyduğunu bilemedim. Birlikte çıkacağı oğlan biz üstlüğü yerken geldi. Ellen ise onu görünce bayağı rahatladı. Yanıma gelip bir iyi geceler öpücüğü verdi, sonra da bir şey söylemek istermiş ama o anda söliyemezmiş gibi garip garip baktı yüzüme. Florence'i öpmeden koştu gitti. Gecenin ruh durumu içinde, bunu örtmeye çalıştım. «Erkek arkadaşıyla bir derdi var galiba» dedim. Ama Florence farkına varmamıştı. Gözleri yalnız bizim derdimizi görüyordu.

Doğa ve toplum, hoşgörüsüz ve hilesiz ya da hiç bir eğrisi köşesi olmayan bir kadın —dertli bir kadın, evet ama derdi ne olursa olsun dosdoğru ve içten bir kadın— yaratmış ise, o kadın Florence'di işte. Biri üstüne son yargıyı, o kişinin bir gerilim altındayken, özellikle incitilmiş, kırılmış durumdayken gösterdiği davranışlara bakarak verebilirsiniz. O gece, sabah aldığı koca yaradan kanlar hâlâ akarken ve midesinde o ürkünç acı düğümleri kat katken, Florence klâsını gösterdi.

Oturma odasında oturmuş, Drambuie içiyorduk. İnce, uzun püroma ateş tutmuştu ve cigarasının içine çekmediği dumanlarını tavana üflüyordu, bir süre sessizlik buyruğuna aldı odayı. Sonra yavaş yavaş, ölçüp biçerek elimi tuttu ve en yalın dostluk duygula-

rı içinde gülümsedi bana. Birden pek çok sevgi duydum ona. Birincil duygusu acımı anlama-kavrama istemiyle ilgiliydi görünüşe göre. Bir de, kendimi toparlamam için bana zaman tanımak istiyordu. Dediği «Niye yatağa girip iyi bir uyku çekmiyorsun, sevgilim. Bitip tükenmiş olmalısın, Ve bence çok daha iyi uyuyacaksın bu gece. Artık dişini gıcırdattığını ya da kendinle konucağını sanmıyorum, çünkü saklıyacak bir şeyin kalmadı artık, öyle değil mi? Hadi. Yarın konuşuruz belki, belki de bir-iki gün sonra. Hadi» oldu.

Ve dediğini yapmağa karar verdim. İlgisi ve cömertliği için gönül borcu duyuyordum. Merdivenlere doğru yürürken: Hâlâ Gwen'e telefon etmedin, sabahtan beri konuşmadın onunla, ve eğer yarına kadar bekletir aramazsan biliyorsun işte o kancığı, bakarsın uçup gitmiş olur, diye düşündüm. En kısa bir ara vermek yeterliydi ona, aramızdaki uzlaşmanın bütün o isyan ettirici, haksız ve aşağılayıcı yanlarını aklına getirmesi için. Doğuya giden ilk uçakta olurdu hemen.

Cehenneme kadar, diye düşündüm. Tehlikede olan benim hayatım. Bu işte aceleye getirilmeyeceğim. Kendi zamanım içinde kendi yoluma gideceğim ve bırakacağım herkes de kendi zamanı içinde kendi yoluna gitsin. Aslında şimdi yapacağım ilk iş banyo yapmak olacak. Yemekten önce bir duş aldım, şimdi de uzun, upuzun sıcak bir banyo yapacağım.

Banyoyu tuzla doldurdum. Florence yepyeni bir takım pijama çıkardı. Gerçekten sindire sindire yaptım banyomu. Sonunda çıktım banyodan, Florence divana oturmuş, yatak odamızdaki televizyonda CBS haber bültenini izliyordu. Odaya girer girmez uzaktan komuta düğmesine basıp susturdu ekranı. Ve başbaşaydık. Büsbütün.

Sonra yumuşak bir sesle konuşmaya başladı.

Valla sevgilim, ilk duyduğum, ilk görüşümde ağır bir şey indirmekti kafana. Öldürebilirdim seni. Ama aradan biraz zaman geçmesine izin vermek, güvendiğin bir-iki kişiyle konuşmak daima yararlı olur...» Konuşmasını sürdürüp Arthur Houghton'un ne dediğini ve Dr. Liebman'ın ne dediğini anlattı. Anlattıklarının bir bölümünü duydum. Ama bana «hasta» biriymişim gibi davrandığını, beni kafadan çatlak ya da kafayı üşütmek üzre olan biri gibi ele aldığını görünce dinlemekten vazgeçtim. Haklıydı! Aklını yitirmiş biri gibi davranmıştım. Dalga boyunu ayarlayıp onu yeniden dinlemeye başladığımda şöyle diyordu: «Böylece, doğru çok acı veriyor. Pek çok acı veriyor ama, sorun benim değil Evans'ın diye düşündüm. Ve birden her şey daha bir açıklıkla göründü gözüme, tüm o kendi kendine konuşmaların ve zavallı emektar dişlerini gıcırdatman, vah sevgilim. Ve öylesine üzüldüm ki senin için; çünkü artık yaptıklarından sorumlu sayılamazsın, hayır, sayılamazsın. Uykunda «ondan nefret ediyorum» derken kimi kasdettiğini anladım. Beni en çok umutlandıran da bu. Ondan nefret ediyorsun, değil mi? Seni sorguya çekmek değil niyetim, biliyorum bundan nefret ettiğini, ama bu bir tek soruya karşılık ver, bütün gece bir ikincisini sormıyacağım.»

«Evet» dedim. «'Ondan nefret ediyorum' derken kastım oydu.»

«Elbette» dedi Florence, «ben senin içinde neler olup bittiğinden az buçuk haberdarım. İşte gece takken burda, sevgilim, yatağın üstünde. Başka bir kadını arzularken yatakta yaşlı karınla yatmanın ne denli güç olduğunu takdir ediyorum. Sen sırtüstü yatakta uzanmışken bu düşünce sık sık gelirdi aklıma: (O ana kadar yatağa girmiştim ben). «Orda yatıp tavana bakar, dudaklarını kıpırdatırken. Duygularının ayağa di-

kildiği o geceyi anımsıyor musun? Benim için olmadığını biliyordum, Neyse... Bu gece sorularla rahatsız etmemeli seni. Yarın da, belki de bir süre konuşmamalı bunu. Geçirdiğin gerilimin korkunç basıncını biliyorum. Ve, sevgilim, şimdi hemen değil, ama enin-de sonunda bir karara varman gerekecek. Çünkü iş çok yalın ve ortada, öyle değil mi? Yani, ya ben ya, o, kadar yalın. Senin bir karara varmanın ne denli güç olduğunu biliyorum, ama bu kez buna mecbursun korkarım ki. Çünkü, yani ben de bir hayat kurmak zorundayım kendime, seninle olmazsa, başka biri... başka türden bir hayat o zaman.»

Cigarasından uzun bir nefes çekti, tavana dikti gözlerini, içine çektiği dumanı üfledi ve «Sevgilim, darbeyi ilk yediğimde, anlıyorsun ya, fotoğraflar ve taşıdıkları anlam (yorganı üstüme örtüyordu bu arada), çok, çok kızgındım. Rahat mısın? Evet. İyi. Ama artık kızgın değilim.»

Odadan çıkıp banyoya girdi ve ordan sürdürdü konuşmasını. «Kızgın değilim, çünkü bütün bunları tek başına çekmek zorunda kaldın, kimsenin yardımı olmadan ve bu konuda konuşacak kimsen olmadan. Bu öğlesonrası Dr. Liebman'ı gördüğümde dikkatimi bu noktaya çekti. Görüyorsun ya, aslında sana karşı falan değil. Aslında senden yana. Onun aylar, aylar önce gördüğünü ben şimdi farkediyorum. 'Onu hasta say' demişti. Ah, biliyorum, sözcüğün kötü bir içeriği var, akla getireceği şeylerin hiçbiri değil demek istediğim. Bu sözcüğü nazik bir sözcük olarak al, dostlarının senin için gösterdikleri gerçek ilginin bir belirtisi say. Bu hattâ sevgi dolu bir söz —birazcık hasta— görüyorsun nasıl geliyor kulağa.»

Banyo kapısından bana baktı. Soyunmaktaydı

şimdi, gülümsedi ve «Sana yardım etmek istiyorum» dedi. Sonra da başını içeri çekti gene. En yalın, sıcak ve uygar gülücüğüyle gülümsemişti. Bir insanın nasıl böyle olabileceğini düşündüm. Daha sabahleyin o resimleri görmüş olan birinin.

Banyodan devam etti. «İnsanların içine düştükleri en zararlı ve aldatıcı yanılgılardan biri, bir defasında yalnız bir kişiyi fiziksel olarak sevebilecekleri kanısıdır.» Başını banyo kapısından çıkardı, çıplaktı şimdi, Banyodaki ana ışık kapalıydı; yalnız küçük pembe bir ışık yanıyordu ve Florence, tam umut ettiği gibi görünüyordu. Devam etti. «Şu bizim batı hıristiyan geleneğimizde insanlar, bir defasında yalnız bir tek kişiyi fiziksel olarak sevebileceklerine inandıklarını söylerler. Senin geleneğinin, daha bir putperest olan senin geleneğinin daha dürüst olması mümkün mü? Ve toplumumuzdaki insanlar (bütün bunları banyodan, bir musluk akarken, kapatılırken söylüyordu) bir türlü söylüyor da başka türlü mü yaşıyorlar?» Bir an için başını uzattı kapıdan, biraz daha uzattı, ve orda durmuş söyleyeceğim sözleri beklerken, onu çıplak gördüğümün üstünden ne denli uzun bir süre geçmiş olduğu aklıma geldi, belki de Gwen'e bilinçaltımda duyduğum bir bağlılıktan ötürü, onu çıplak görmekten kaçındığım geldi aklıma. Güvenle gülümsedi bana ve gözden yitti gene. Uzun süreden beri bakmamış olduğum memeleri Gwen'inkilerden büyüktü. Ve devam ediyordu banyodan. «Örneğin, şimdi seninle olamam. Ve sanmam ki, geleneğine ve farklı geçmişine karşın, sen de benimle olabilesin. Evet, denedin bunu, çabaladın, ama uzun süredir gerçek şey olmaktan çıktı bu, değil mi? Yani, senin başka yerlerde olduğunu biliyordum. Böylesine önemli bir şeyi saklayamayacak kadar dürüstsün, sevgilim.»

Odaya geldi, geceliğini giymişti, sevdiğimi bildiği bir geceliğini, kurdelesiz, bağsız, süssüz olanı, eteklerinde kollarında ıvır zıvır dantelalar bulunmayanını, lütfen - beni - çöz bağları olmayan geceliğini; güzel hafif kumaştan, fazla uzun, fazla dar olmayan bir paket içinde bana doğru yürüyen bir kadın yalnızca. «Sana» dedi, «hem Arthur Houghton'un hem de Dr. Liebman'ın, biri yasal açıdan, öteki tıbbi ve ruhsal yönlerden seninle bu gece aynı odada, mümkünse aynı çatı altında kesin olarak bulunmamamı öğütlediklerini söylemeliyim. Saçma, dedim, o da bir insan, dedim. Ve hâlâ da benim kocam. 'İyi ve kötü günlerde' dedim bir kez ve bunu içtenlikle söyledim. Ama bağışla beni» (divanın yanında durmuştu) «bu gece daha yakınına gelemediğim için.»

Divanda kendisi için hazırladığı yatağa girdi, ben de bir şey demeden yatağımızda sırtüstü yattım. Sonra ağladığını duydum. Yüksek sesle değil, çünkü Florence her şeyde beğeni sahibidir. Ama acı yol bulup akıyordu dışarı, zorunlu olduğu üzre.

«Florence» dedim.

«Bir şey yok sevgilim» dedi, «yalnız ne yapacağımı düşünürken şöyle geldi aklıma onu bekliyeceğim, diye düşündüm, kararını vermesini, bir seçim yapmasını bekleyeceğim, bu ne denli uzun sürerse sürsün. Sonra da şöyle düşündüm, nihayet ben de bir insanım ve bir süre sonra benim de bir insan sıcaklığına gereğim olabilir. Bütün kabalığına karşın bu fotoğraflardan senin o şırfıntıyla —özür dilerim sevgilim, öyle demek istemedim— yakın bir ilişkin olduğu anlaşılıyor, yani elimden geldiğince bekleyeceğim. Elimden geleni yapacağım. Yapacağım, söz veriyorum sana.

Ha, böyle fotoğrafları nasıl banyo ettirip bastırıyorsunuz?»

«Onun bir karanlık odası var» diye yalan söyledim. Gerçeği söyliyemezdim, çünkü Florence başka insanların bunları görmüş olmasından üzülecekti.

«Kimin var?»

«Gwenin.»

Bir sessizlik oldu ve bir süre sonra yavaş yavaş ağladığını duydum. Bu koşullar altında iyi davranmasının ne denli güç olduğunu, seçtiği davranış biçimini sürdürmek için harcadığı çabanın üstünlüğünü düşündüm. Bir süre ağladı, orda, yalnız başına, divanda, ve o seste ne kadar da özlem vardı, ne kadar açlık!.

Neyse, olacaktı çaresiz, Beni baştan çıkarmak değildi amacı, bundan eminim. Ama o kadınca ihtiyacı ve dürüstlüğü, uygarlığa ve WASP geleneğine uygun bulduğu biçimde, doğru davranabilmek için harcadığı o tanrıcezası çaba etkiledi beni. Herhangi bir erkeğin böylesine güçlü ve arı bir ihtiyaca karşılık vermeden orda öylece yatabileceğine inanmıyorum. Gözyaşları onun akıp giden hayat umutlarıydı.

Arayerde «Evans, Evans, ne olacak bize?» dedi. «Her şey düzelecek sevgilim» dedim. İçtenlikle.

Bütün bu süre içinde arzulu ve uyanıktım. Biri çıkıp cinsellik ile acıma arasındaki ilintiyi incelemeli. Yıllardan beri en yakın olduğumuz kezdi bu. Ve sonraları, ben nasıl bir süprüntü olduğumu düşünürken (iş biter bitmez, Gwen'in ne yapmakta olduğunu düşünmeye başlamıştım), uyuyakalmış olan Florence uyandı ve eskiden olduğu gibi bir bacağı benimkinin üstünde ve başı omuzumda yatarken sevgiyle konuş-

tu: «Görüyorsun ya Evans, sonunda aklının başına geleceğini biliyorum. Birlikte sahip olduklarımız vazgeçilemeyecek kadar çok. Bunu görmelisin. Bütün bunlar daha önce milyonlarca çiftin başına gelmiştir.» Yanağımı öpüp gülümsedi. «Öyle ki, insanlar, böyle bir durumla başedecek bir yol bulmuşlar. Uygarlık da bu demek, sevgilim, bu denenmiş ve gerçek yollar. İçinde bulunduğumuz durum için de böyle bir yol var. Senin karın olmaya devam edeceğim; şimdi bir kopukluk olacağını biliyorum, ama bunun geçici olduğuna inancım var. Şu fotoğraflara bir kez bakmam onun kesinkes bir şırfıntı, bir sürtük olduğunu anlamam yetiyor, bağışla ama, sevgilim. Ona yalnızca bakarak herkesin gördüğünü senin de bir gün bir şimşeğin ışığında görür gibi görüp anlıyacağını biliyorum. Diyeceğim, o senin ayarında değil. Evans, zavallı sevgili Evans, bütün bunlar o denli apalca ki... Ama bunu atlatttığını göremezsem başka hangi güçlükle başa çıktığını göreceğim? Mümkün olduğunca çabuk bildirmeye çalış bana sonucu, olur mu? Çabucak? Pekâlâ öyleyse. Bir uzlaşma var aramızda diyelim, tamam. Hiç bir zaman böyle bir şeyin elimden geleceğini ummazdım ama —yalnız Evans, lütfen Evans» Bir an için uyudu, sonra, «Lütfen Evans... Evans... nedir asıl istediğin, gör onu eğer buysa asıl... Of, ne dediğimi bilmiyorum. Görme onu demek istiyorum. Sevme onu. Beni sev.»

Onu sevmek istediğimi, dertlerin bittiğini, tümüyle bittiğini söyledim.

Bana baktı başını omuzumdan kaldırarak, «Bunu söylemek zorunda değilsin» dedi. Ve gülümsedi bana. «Ama bunu duymak güzel ve umarım doğrudur söylediğin. Neyse, bu gece tatlıydı, değil mi Ev? Eski günlerdeki gibi?»

«Evet» dedim, «eski günlerdeki gibi!»

Biraz oyunbazca gülerek öptü beni, sanki bir başkasının erkeğini çalan kendisiymiş gibi. Ve sonra, uzun, çok uzun bir süreden beri gördüğüm en mutlu Florence olarak, bir gelin gülücüğü dudaklarında, uyuyakaldı.

DÖRT

«FLORENCE DERİN BİR UYKUYA dalmıştı, bense başıma bir şeyle vurulmuş gibi uzanıp kalmıştım. Ruhsal bir slalomun çıkışındaydım, aşağıya doğru gitmeye başlıyordum; inişin ne hızla ve ne denli geri döndürülemez olacağını bilme, bekleme olanağından da yoksundum. Normal davranış ile aklı bozukluk diye etiketlenen durum arasında kilometre taşlarının bulunmadığını —ve arada çok kısa bir mesafe bulunduğunu— bilmiyordum daha. Şimdi artık bu her iki etiketin de yararsız olduğunu öğrendim. Yalnızca, her zaman var olan ama sezilmeyen çeşitli gelişme koşulları içindeki adamoğulları var.

Florence ile geçirdiğim o gece, «ikisi de» ikileminin gerçekliği ile ilk kez karşı karşıya kaldım. Bir kadını elinde tutarken geçici olarak bir başkasıyla da işi sürdürme anlamında bir uzlaşmadan, bir yöntemden sözetmiyorum. Florence'in düzenli soluklarını dinleyerek orda uzanmış yatarken beni şaşkınlığa düşüren, o sabah işe giderken Gwen'le, daha sonra da birlikte çoşkuyla boşaldığımız Florence ile yatışımın

bana bütünüyle doğal ve garip bir biçimde birbirine eş görünmesi oldu. Beni sarstı bu. Aynı günde iki kadınla cinsel ilişkide bulunmuş olmamdan değil, daha önce de kaç kez olmuştu bu ve en ufak bir pişmanlık duymamıştım. Ama iki ayrı kadınla birbiri peşisıra iki gerçekten sevgi dolu birleşme yapmıştım; eğitimim ve gelenek böyle bir şeyin olasılığına inanacak biçimde yetiştirmemişti beni.

Florence'in başı omuzumda bacağı üstüme atılmış, yatamadım daha fazla. Dikkatle bedenini ayırmaya giriştim. Tam o sırada Florence ile gene konuşmak zorunda kalmak istemiyordum, bu nedenle çok dikkatli davranıyordum. Ben ayrılırken mırıldandı bir-iki kez, Sonra gene sürdürdü uyumasını, ben de dışarı, salona çıktım.

Aşağı inip kahve yapmak istiyordum, ama Bartok çalındığını duydum. Demek Ellen ve arkadaşı Roger aşağıda karanlıkta oturuyorlardı. Yani aşağı inemezdim. Ne denli ileriye gittiklerini merak ettim. Bartok yarım yamalak gerilim doruklarından birine geliyordu. Onlar da öyle mi, diye düşündüm. Hayır. Florence daha bir-iki hafta önce Ellen'e el değmemiş olduğunu söylemişti.

Neyse, bir şey yapıyorlardı besbelli, sesleri çıkmadığına göre. Merdivene oturdum. Geriye, yatak odasına gitmek istemiyordum, aşağı da inemezdim, oturdum oracığa.

Erkeklik organı insanın en dürüst yanı, diye düşündüm. Bundan aynı ölçüde emin değilim ama, kadınınki de öyledir sanırım. Erkek organını daha iyi tanıyorum. En büyük yanı, onu tümüyle erdemli yapan yan, erdemlilik savında olmamasıdır.

Örneğin diye, düşündüm, bizim organ hiç bir zaman «—meli» diye bir takı kullanmaz. «—malı» da

demez. Hemen oracıkta, boşalacak yüküyle yekinir. Kuşun tek bildiği «İsterim»dir. Ya da, daha doğrusu «Şimdi isterim». «Dünya durdukça, daima» gibi boklar yemez. Böyle sözler ise bir sürü adamı öteki herhangi bir duygudan daha çabuk çürütür. Aynı zamanda, karındaşımız erkek ve kadınlara karşı düşmanca eylemlere itekler bizi. Çoğu kötülükler iyilik adına yapılmıştır.

İSTERİM!

Şimdi düşününce, bu «isterim» sözü yitirdiğim insancalığı tam olarak anlatan bir söz. Ben artık ne istediğimi bilmiyorum. Bir seçimde bulunamıyorum. Çözümlenmemiş «ikisi de» lerle tıkabasa doluyum. Hiçbir şeyi yalnızca istediğim için yapmıyorum. O yalın, arı dolaysız, insansı, bebeksi «isterim» —nereye yitip gitti o?

Çoktan yitip gitti. Oracığa, o basamaklara oturmuş düşünüyordum, çoktan gitti, diye. Hüneri yitirmiştim. Öldürmüştüm o yeteneği. Ne istediğimi bilmiyordum artık. Yalnızca şunu **yapmalıyım**, bunu **etmeliyim**, benden şunu şunu yapmam **bekleniyor**, **görevim** şunu şöyle yapmak, **ödevim** şu işi bitirmek, benden şu işi **başarmam** isteniyor, daima başkaları tarafından; bu duruma gelmişti iş. Bundan böyle Gwen'i isteyip istemediğimi de bilmiyordum. Aramam gerektiği halde, telefon bile etmemiştim, edeceğimi de sanmıyordum, etsem bile artık çok geçti herhalde, umarım çok geçti, ama öyle olmasın istiyordum, vb.

İşin asıl kötü yanı, kendimi bir sürü başka zorunluluklara da kul etmiştim. Bunlara Uygunluklar deniyordu. Burda da istediğimi değil, herhangi bir durumda ve zamanda yararlı olanı yapmak! «Uygun». Bi-

zim kuşağın mezar taşındaki sözcük. Uygun olanı yaparlardı hep.

Özellikle ben.

Öte yandan dosdoğru, kabasaba, insansı isterim... Ne olmuştu ona? Çoktan yitip gitmişti!

O — meli — malı'lar. Öldürür insanı o — meli — malı'lar.

Neyse, şimdi bizim oğlana dönelim. Tek gözlü Korsan'ımız.

O —meli —malı'lardan uzaktır. Ve bunlardan çıkan bütün o dertlerden de. O Kalkan Vatandaş'ın tepede bir tek gözü vardır; isteğini kestirir, nişan alır ve düpedüz geçer saldırıya. Ulu Teddy Roosevelt'in ruhuyla, bütün güçlerden peşine takılıp tepeye saldırmalarını ister. Ve beden, Salgılı Teddy'nin katıksız isteğini tanır, peşine takılır ve varıyla yoğuyla katılır saldırıya.

Arkadaşımızın saygı duyduğum bir diğer yanı da şu: onu uyandırıp ayaklandırmak pek elimizde değildir. İstemiyorsa, kızın, dövün, kötü söz söyleyin isterseniz, tınmaz. El Conquistador (*) uzanır orda, surat eder. Mahmur bir diriliğe bürünüşü ise sahibine serzenişidir. Yalan söylüyorsun yavrum, demek ister. Sonra, o sahte durum geçip tarihin sayfalarına gömülünce, Sayın Öge kalkıp oturur, bakınır çevresine, sonra bir lâle gibi kalkıp dikilir ve bir komedyen edasıyla «N'oluyor?» der.

Çok fazla istemesi gerektiğinden değil ha. Ama az da olsa içtenlikle istemeli. Öte yandan sendenbaşka-hiç-kimse gibi boktan sözlere gereği yoktur, kapılmaz da. Bu konudaki görüşü şöyle tanımlanabilir: Tırnak. Seni nevrotik orospu çocuğu seni, bütün

(*) Fatih.

arzunun kusursuz, tam ve sonsuz olduğuna inanıyormuş gibi davranman ya da öyle olmasını istemen niye? Ya da senin arzunun en büyüğü olduğuna? Sararıp solan yıllarını korumak için yüzyıllar boyunca kızlar uydurdular o «sonsuza değin» bokunu, o «en çok, en büyük» bokunu ve o «yalnız - sen» bokunu. Bu yüzden kızları suçlıyamazsın. Solmaları hızlıdır onların. Ama sen niye öyle görünüyorsun? Tırnağı kapat.

Şimdi, kalkmışın dini imanı derler. Ama, eğri oturup doğru konuşalım, en dürüst yanımız odur. Ve en demokrat yanımız. Zenginle yoksulu ayırdetmez ve renk farkı gözetmez. Güney eyaletlerindeki kardeşlerimiz renk farkının her yerde geçerli olduğunu söylerler. Ama Büyük Peter bu renk ayrımı zırıltısına hiç bir zaman yandaş olmadı, milyonlar tanıklık eder buna.

Bizim yaşlı Tekgöz, arı olan her şey gibi, biraz saf olma eğilimindedir. Ve nerde biraz arı ve saf bir şey varsa, orda onu bozmaya yeltenen biri de vardır. Böylece bizim Kafasız, çoğu zaman, bağlı bulunduğu kişinin kokmuş kafasının ve ruhunun bilinçsiz aracı (ve kurbanı) olur. Erkekler, iyi olan yanlarını bir sürü yanlış ve kötü yerlerde kullanırlar. Kızları aşağılamak, diğer erkekleri aşağılamak, gösteriş yapmak, kabadayılık etmek, sidik yarıştırmak, başka arenalarda aldıkları yenilgileri karşılamak, öç almak, kafatası yüzmek, ve, en kötülerinden biri, meraklarını doyurmak için. Yüzlerce çeşidi vardır ayartmanın, tanrıbilir. Karısıyla o işi yalnız karısı uyurken yapabilen o çok erdemli, çok ünlü siyasetçi gibi. Hastalıklarımızın bir çoğunu bu Küçük Arkadaşımız yoluyla dışa vururuz. Ama Şimşir-Başlı adamımızı tümüyle ayartmak, bozmak elinden gelmez kimsenin. Geri gelir, is-

tediği bir şeyi görür ve doğal olarak geçer saldırıya. Bundan daha masum ne olabilir ki?

O gece Florence'a karşı bizim Ağaçkakan benim olabileceğimden çok daha dürüst, daha şövalye, daha nazik ve daha insanca idi. Florence'ı duydu, onun açık ve acil isteğine karşılık verdi. Ve benim kafam çatışmalar ve engellerle darmadumanken Kuş yuvasını buldu, orda sonsuza dek kalacağı gibi yalanlar kıvırmadan girdi, lütfunu boşalttı ve dinlenmeye çekildi. Sevgi ve incelik en kusursuz karışımdır.

Aşağıda müzik değişmişti. Ellen'in entellektüel arkadaşı evine gitmişti herhalde. O evden çıkar çıkmaz Ellen değişir. Benim caz klâsikleri çıkartılır ortaya ve Ellen kendisi çıkar ortaya.

Parmaklarımın ucuna basarak indim aşağıya. Roger'in evine gittiğinden iyice emin olmak istiyordum. Tam o sıralarda yukardan bakılmayı ve onaylanmamayı istemiyordu canım pek. Yemek odasının kapısından holü geçerek aydınlık mutfağa baktı gözlerim. Ellen ordaydı, bir başına dans ediyordu. İki sağa kalça atıyordu, iki sola. Yalnız olduğundan emindim, yüzünün orasına burasına çukulatalı pasta kalıntıları yapışmıştı çünkü. Ve çaldığı müzik de mühiş hoşuna gidiyordu besbelli. Ne watusi, ne de çukulatalı pasta Ellen'in Roger'e çıkaracağı şeylerdi.

Onu kendim karanlıkta kalarak gözledim; birden sezdi birinin varlığını. Durdu ve göz gezdirdi çevresine, beni görmedi, dikkatli ve durgundu bir ceylan gibi. O günlerde Brentwood saldırıları olmuştu, üç ayda on iki ırza geçme olayı, ve adam hâlâ yakalanmamıştı. Saldırı şakaları müthiş popüler olmuştu. Ellen korkmuş görünüyordu. Bana doğru yürüdü. Birden bir çığlık attı. Kımıldamadım ben, ters bir itoğlu it olarak. Sonra beni gördü, tanıdı ve «Ah, babacığım» di-

yerek atıldı kollarıma, her yanım çukulata oldu. Ağladığını ve bir yandan pastasını yer ve dansederken bir yandan da ağlamış olduğunu farkettim. «Ne yaptı sana? Geberteceğim o itoğlu iti.» dedim.

«Kimi?» diye sordu Ellen.

«Bay beyini.» dedim.

Gülmeye başladı. Ne için güldüğünü sordum, «Ondan nefret edişine» dedi.

«Nefret etmiyorum» dedim. «Bir parça hoşlanmıyorum, o kadar.»

«Aman baba, böyle soylu olma. Kıskanmasan hoşuma gitmezdi.»

O zaman Ellen'in içmiş olduğunu farkettim. Yaklaşıp şöyle bir kokladım, votkaydı içtiği, sek, ki zararsızdır, ne var ki bulutlardaydı hatun, Bavyera çukulatasıyla votkayı karıştıracak kadar kendinden geçmişti. Gençlerde mide var doğrusu.

Birden «Aman tanrım,» dedi, «artık dayanamıyacağım. Söyliyeceğim sana.»

«Eğer Roger üstüneyse» dedim «söyleme bana.»

Yeniden güldü, bu kez votka kesin olarak belliydi —on sekiz yaşındaydı— ve «Roger üstüne değil» dedi, «senin üstüne.» Sonra da «Bana darılma baba.» dedi. «Bana darılmana dayanamam.»

«Yavrucuğum» dedim, «bana söyleyemeyeceğin bir şeyin olmaz ki.»

«Ne olduğunu bir duy önce» dedi. Mutfak masasının üstüne çıkıp üzerine uzandı, artık kadınlaşan kalçalarının göğsünden daha yükseklerde olduğunu farkettim ilk kez. «Bana darılmayacağına söz ver.»

«Darılmayacağım» dedim, «gerçekten darılmayacağım.»

«Darılacaksın» dedi ve anlatmaya başladı. Ve müthiş kızdım.

Hizmetçi Irene, Gwen'le ve benim fotoğraflarımla ona gelmişti, Ellen, elbet ki, onları bulduğu yere geri koymasını söylemişti. Ama sonra Ellen, bir içgüdüyle, «Onları anneme göster» demişti. Irene de göstermişti.

«Ne cehenneme gidip böyle bir iş yaptın?»

«Yanlıştı yaptığım herhalde» dedi. «Ama o kızla öylesine tanrıcezası bir mutluluk içinde görünüyordun ki. Ve, baba, annemle yanyanayken de öyle berbat durursun ki. Birbirinize gülerken bile. Oyuncaklar, şeker ve benzeri şeyler dışında düşüncelerim olmaya başladığı ilk günlerden bu yana, annem ve seni iki ayrı kişi olarak düşündüğüm günlerden bu yana neden birlikte yaşadığınıza hep şaştım.»

«Bunun için nedenler var.» dedim.

«Yalnız bir neden var» dedi. «Ben. Tüm ömrüm boyunca annemle seni yanyana gördüm, ama bir tek kez bile anneme öyle baktığını görmedim. Özellikle benim baktığımı bildiğin zamanlar kolunu omuzuna atardın falan elbet. Ama ben gerçek olandan sözediyorum, o resimlerdeki gibi. Önce aklım başımdan gitti, bunu doğrularım, çünkü resimlerden bir-ikisi açıkça müstehcen. Ama onlara yeniden bakınca nasıl da —aman tanrım, güzel bir kız, gerçekten güzel. Sonra da düşünmeye başladım, bütün bunlardan bir gün benim yüzümden vazgeçecek, diye. Seni çok sevmeme rağmen annemi üzecek bir şey yapmak istemiyordum. Ama bıktım artık bundan. Roger'e de bu gece söylediğim gibi, bu o mu, okuduğumuz, ozanların bize bir anını bile yitirmememiz gerektiğini söyledikleri o harikulâde şey bu mu? Zavallı Roger, evli bir çift gibi çekişiyorduk karşılıklı, sonunda tanrı cezasını versin Roger, dedim, git, çek git. Evliliğin planca ayak bağlarına sahibiz, hiç bir şeyinden yararlanamı-

yoruz oysa. Öylesine kızdım ki ona, Bartok'unu pencereden fırlattım. Hâlâ dışarda, ama öylesine derli toplu ki, belki de arabasına binip gitmeden almıştır plâğı da.»

Merakım üstün geldi: «Roger'le hiç seviştin mi? Yani gerçek sevişme demek istiyorum.»

«Hayır.»

«Neyse, bir bakıma sevindim.»

«Bende değil. Onda. O istemiyor.»

«Yani sevincim senin hâlâ...»

«Ama baba, o yalnızca anneme söylediğim bir şey. Birkaç oğlanla birlikte oldum elbet. Radcliffe'e gidiyorum ne de olsa, ha-ha. Baba, sahi öyle mi sanıyorsun?»

«Roger biliyor mu?»

«Roger! O benim sabit arkadaşım, ona söyliyemezdim. Ama on sekiz yaşındayım baba, ve bazan —kitapların dediği gibi— çok güçlü itkilerim oluyor. Bilmiyor musun bunu? Neyse, Roger adımını dışarı atar atmaz senin o 78.'lik Dixieland'leri koydum. Dikkatle çalıyorum, meraklanma. Plâkları dinledim ve, babam bir zamanlar işte buymuş, diye düşündüm. Böylece ne oldu, biliyor musun baba? O 78'likleri çok seviyorum. Roger onlardan nefret ediyor. Onun için varsa yoksa Miles Davis (*). O tür müziğin geri kalanı beyaz, diyor.»

«O da ne demek?»

«Beyazların zenciler üstüne düşünmeyi yeğledikleri biçim —anlıyorsun ya, yani ilkelsi ve hayvansı. Bu beni de kızdırdı. Yani sen beyaz değil misin, dedim. Seni sürüngen seni. Çık dışarı. Bir yudum votka daha ver, hadi babacığım, geç oldu, bir yudum daha

(*) Ünlü zenci caz trompetçisi.

içersem uyutur beni. Sağolasın. Bir dizi saçma sapan çekişme, dünya dışarda beklerken. Ve o gün Irene ile konuşurken de öyle hissettim; birdenbire 'Anneme göster. Her şey kırılıp bozulsun,' dedim. İrene'in ödü koptu. Sonra da annem kovmak zorunda kaldı onu, elbet. Ama bir başka iş bulana dek para yollayacağım ona.

Sonra ikinizi yemekte gözledim. Bir şey olduğu belli değildi. Eskisi gibiydiniz. Hiç bir hayat belirtisi yoktu. Ama, babam öyle değil, diye düşündüm; daha hayat var onda. O 78'likler gibi, biraz hayat var daha. Sinemaya gitmeden gelip seni öpmemin nedeni buydu. Sonra da «Yaban Çilekleri»nin (*) tam ortasında şu korkunç düşünce geldi aklıma. O fotoğrafları anımsadım ve, şimdi onların çocukları olabilir, diye düşündüm.»

Ellen'i evlât edinmiştik. Bizim çocuğumuz olmayacağı kesinleşince Florence ile onu almıştık. En iyi doktorlara giderek bütün o testleri yaptırdık, tüplere bakıldı, biyopsiler yapıldı, örnekler alındı, meni sayıldı vb, vb, sonunda doktor, pek umut yok ama denemeye devam edin, dedi, hiç belli olmaz. Biz de devam ettik, ama bir şey olmadı. Sanırım aksaklık Florence'de —eminim bundan bir TV artisti, bir başka kez, de en iyi arkadaşımın karısı gebe kaldı benden. İkisi de aldırdılar. Ama Florence'e söylemedim bunu. O saçmasapan testlerden onunla birlikte ben de geçtim.

«Bana çok kızdın mı, baba?» Sessizliğim uzun sürmüştü.

Karşılık vermedim. Ellen'e baktım. Edinilmiş bir evlât kendi çocuğunuz gibidir başta. Günün birinde başparmağınızı alır ve bütün eliyle tutar, aşık olursu-

(*) İsveçli sinemacı İngmar Bergman'ın filmi.

nuz ona. Sizin çocuğunuz olmadığını unutursunuz. Kendinizi ona verirsiniz. O andan sonra yaptığınız her işte önde gelen yumurcağın iyiliğidir. Avrupa'yı da, Asya'yı da, Afrika'yı da unutursunuz; yazlarınızı çocuğun oyun arkadaşı bulabileceği yerlerde geçirirsiniz. Ve, Tanrım, Ellen'i delice severdim, bebekliği boyunca, çocukluğu ve genç kızlığa geçişi süresince. Ama, belki de on yedi yaşına falan geldiği sıralar, birden bizim çocuğumuza **benzememeye** başladı, evimize yanlışlıkla girmiş bir yabancı gibiydi. Ve asıl korkunç yanı, bu durum bazı şeyleri değiştirdi. Onca biz aynı kişilerdik, anne ile baba, ama o bana farklı görünüyordu. O gece ona bakarken bana daha yaşlanmış ve söylemeye utanıyorum, o zamana kadarkinden daha bayağı gibi geldi.

«Neyse, demek istediğim şu ki baba, bunu artık benim için yapma. Bir arada olmanızın nedeni ben olayım istemiyorum.»

Sessizlik.

«Çünkü» diye sürdürdü sözünü «dünyadaki olanakları düşünürsen babacığım, olabilecekleri bir düşünürsen, yazık değil mi?»

Tek bir söz etmedim. Masadan inip kollarını boynuma doladı.

«Neden o kızla gitmiyorsun? Seni mutlu ediyor o.»

«Ellen» dedim, «bir kişi bir başkası için ne iyidir, ne iyi değildir bilemez pek. Ve sen de annen ve benim üstüme en ufak bir şey bilmiyorsun, hiç bir bilgin yok bu konuda.»

Geride iz kalmasın diye bardağını yıkadı. «Ellen» dedim, «sana kızgın değilim.»

Yanağımı öptü ve «Pekâlâ baba.» dedi. Ama yüreği yaralıymış gibiydi.

Mutfakta yalnız bıraktı beni. Biraz çukulatalı pastasından yedim. Tatlılar beni rahatlatır.

Bir odadan ötekine dolaştım, sonunda telefona gidip Gwen'in numarasını çevirdim.

«Merhaba» dedim.

«Eddie, kaza mı geçirdin?»

«Hayır. Uyandırdım mı seni?»

«Dalga mı geçiyorsun? Saat kaç?»

«Dört.»

«Bir şey mi oldu?»

«Evet, ama şimdi konuşamam.»

«Florence, ile mi?»

«Evet, bir problemim var.»

«Öyle mi?»

«Birkaç gün göremem seni. Yarın seni ararım; bu konuda konuşuruz. Tamam mı?»

«Tamam.»

«Telefonu kapıyorum şimdi.»

Konuşmadı.

«Ama yarın uzun boylu konuşmak istiyorum seninle. Bir problemim var.»

Konuşmadı. Hoşça kal, deyip kapadım.

Böyle bir konuşmada Florence'in yukardan öbür telefonu kaldırıp dinleme tehlikesi hep vardı.

Ertesi sabah bürodan Gwen'i aradığımda santraldaki kız onun New York uçağına binmek üzre evden çıktığını söyledi.

O öğle sonrası büroya bir telgraf geldi: «Şimdi artık problemin yok.» New York'tan çekilmişti. İmza yoktu.

Aklımı Zephyr cigaralarında tutamıyordum. Büroma çıktım, Sylvia, sekreterim, Mrs. Anderson'un aradığını ve evde bir not bulacağımı söylediğini bil-

dirdi. Bu biraz kötüye belirti gibi geldi bana. Ama anlamı neydiyse, orda o anda hiç bir şey yapmak gelmiyordu içimden. Yalnızca oturmak istiyordum orda. Lâstik bir band alıp bir sapan yaptım, bir sürü kâğıt tutacağını düzleyip atmaya başladım. Zephyr reklâmlarını vurdum; çeşitli ünlülerle çekilmiş resimlerimi vurdum, hepsi de tam isabet atışlarla. Florence ve Ellen'i atladım. En ağır kâğıt tutacaklarıyla Mr. Finnegan'ın imzalı fotoğrafını vurdum. Sonra dönüp pencereden genel olarak bütün insan soyuna ateşe başladım.

Öksürene dek Sylvia'nın beni seyretmekte olduğunu farkettim.

«Ne var Sylvia?»

«Acaba... bu öğleden sonrasını dinlenerek geçirmenizi teklif edebilir miyim?»

«Niye?»

«Şey... Mrs. Anderson...»

«Ne dedi?»

«Şey, özel bir şey demedi, ama—»

«Bak Sylvia, oyun oynamıyalım. Bana söylemediğin bir sürü özel şey söyledi sana, değil mi?»

«Hayır, hayır efendim, yalnız...»

«Telefonla bana Mrs. Anderson'u bul.»

«Bulamam—»

«Nerde olduğunu biliyorsun, bul onu bana Sylvia.»

«Onunla konuşamazsınız şimdi Mr. Anderson. Arabasında şu anda, yolda.»

«Başka bir deyişle, nerde olduğunu biliyorsun.»

«Mr. Anderson, sizinle Mrs. Anderson arasındaki durumdan hoşlandığımı sanıyorsanız yanılıyorsunuz.»

«Hoşlandığını sanıyorum ve pek de yanılmıyorum; öğüdünü tutup eve gideceğim ve o notu okuyacağım.»

Notta yalnız şunlar yazılıydı: «Birkaç gün için Springs'e gidiyorum. Bennett'lerde kalacağım.» Sevgi yok.

Yeni hizmetçinin bir şeyden haberi yoktu; yalnız hanımın birkaç gün gideceğini, her gün telefon edip akşam benim için ne hazırlıyacağını söyleyeceğini biliyordu. Bu gece en sevdiğim yemeklerden biriydi hazırlıyacağı.

Güney California'da sık sık mucize olur. Gün, kişiliği olan gerçek bir iklime dönüşür ıslak yellerle. Size doğuyu anımsatır, bir şeyler duyarsınız, değişik bir şeyler —sıla özlemi, hüzün, çalışma isteği, şehirden ayrılma isteği— ama duyarsınız bir şeyler! O gün de oldu böyle bir mucize. Serin, ıslak bir yel esiyordu, New England'ı anımsattı bana. Havuzumuza yapraklar bile attı yel. Ağaçların yapraklarını döktüklerini farketmemiştim.

Kötü hava kendimi bayağı —yani insanı— duymama da yol açtı. Her zaman iyimser olmak, ya da her zaman iyi niyetli olmak, ya da her zaman herkesi sever görünmek, ya da öteki adamoğularıyla iyi geçinmek aslında insanca ya da doğal bir şey değil. Düşmanca ve bencil ve bayağı ve huysuz; ve yalnız kendi sorunlarımızı düşünür olmak daha bir doğal. Dünyada bildiğim en doğaldan uzak ses Haverly Hills otelinin santralcısının sesi. Daima dostça:

Telefonda bulduğum zaman Olga Bennett'in sesi aşırı neşeliydi. Geri plânda bir cümbüşün şamatası duyuluyordu. Kocasız mutlu kızlar kokteyl içiyorlardı. Öbür uca geldiğinde Florence'a «Ne içiyorsun?» diye sordum.

«Bir Bloody Mary» dedi.

«Koca kanıyla mı yapılma?»

«Evans, bütün insan soyuna karşı iyilik ve sevgi doluyuz şu anda, Kocalara bile.»

«Ne oldu?» dedim.

«Bir dakika ayrılma canım, olur mu, öteki telefonda konuşalım.» Bazı sesler duydum, sonra Olga'nın sesi «Evans... Bir saniye» dedi, sonra da «Florence'ı iyi davransan fena olmaz, duyuyor musun?» dedi. Florence'ın ona bütün hikâyeyi anlattığı belliydi. O sırada Florence öteki telefonu kaldırdı ve Olga asıl, sevimli sesiyle «Ben aradan çıkıyorum. İkinize de sevgiler!» deyip kapadı.

Florence bir şey diyemeden, «Liebman ne söyledi?» dedim.

Alçak kimdi biliyordum.

«Ha,» dedi Florence, «bilirsin hiç bir şey söylemez. Orda oturup gülümseyerek baktı bana, buysa harika bir şeydi, çünkü her şeye bir denge boyutu kazandırdı. Daha sonra 'Aklında tam olarak ne var?' diye sordu; dolambaçlı konuştuğu zaman benim düşünmemi istediğini deneyimle biliyorum artık. Uzun süre sessiz kaldım, sonra şu bir çift sözü söyledi yalnızca, çözümün ne olduğunu henüz bilmediğimizi, ama soruna dün geceki yaklaşma biçimimizin doğru yol olduğu konusunda epey kuşkusu bulunduğunu. Anlıyor musun, Evans?»

«Sonra da senin Springs'e gitmeni söyledi?»

«Yok, o benim düşüncemdi. Olga çağırıyordu beni, biliyorsun; bu sabah uyandığımda öfke içindeydim, sana karşı değil, kendime, Ve Dr. Liebman'ın bir şey dememiş olmasına rağmen, onun da bana karşı öfke duyduğunu, belki biraz da tiksindiğini güvenle söyleyecek kadar tanıyorum artık onu.»

«Zavallı Liebman.»

«Evans, eğer bir çözüm yolu varsa, bu senin Dr. Liebman'a gitmendir. Yoksa, bir şansımız kalmadığı kanısındayım.»

Buna karşılık vermedim.

«Evans?»

«Burdayım.»

«Bu onun düşüncesi değil, dikkatini çekerim. Daha fazla hastaya gereği yok, karıya hem de kocaya bakma biçimini de seçmiş değil. Bu benim düşüncem, Evans?»

«Burdayım.»

«Şimdi bunda diretmeyeceğim, çünkü oraya istediğin için gitmeni istiyorum, zorlamayla değil. Ama şu kadar söyleyeyim ki, dün gece aramızda olanlar gerçek bir değişikliği simgelemiyor. İlişkimizi yeni baştan temelden gözden geçirmemizin sırası. Bence birlikte çok iyi bir yaşamımız olabilir, ama, Dr. Liebman'ın da dediği gibi, sensiz olamıyacağımı hiç, ama hiç aklımdan geçirmemeliyim. Çünkü durum böyle değil. Sensiz de olurum. O biçimde gene aşağılanmaktansa, Dr. Liebman dedi ki, biz—»

«Epey konuşmuşa benziyor.»

«Evans, alaycı olmakta bir yarar yok, ayrıca senin düşmanca tutumun—»

«Dinle Florence, biraz uzaklara gitmek istiyorum, belki bir hafta kadar, New York'a gidip anamı babamı bir göreyim, Collier'i de bir daha göreyim diyorum ve...»

İlk kez duyuyordum bu düşünceleri. Böyle bir şey söylemek aklımda yoktu.

«Bence çok iyi bir düşünce» dedi Florence. «Böylece ikimizden de uzaklaşmış olursun ve...»

«Doğru» dedim.

Oğullarınızı bana benziyecek biçimde büyütmeyin.

«Ve fırsat bulursun...»

«Düşünmeye» dedim, yardımseverlikle.

«Doğru. Evans, ben epeydir düşündüm. Buraya gelirken nerdeyse bir kaza yapıyordum. Aklım şurda burdaydı ve birden 94 no.lu karayolunun geliş yönüne geçiverdim. Bu tam da bana gerekli bir sarsıntıydı. Dr. Liebman'ın sözlerini anımsadım: 'Kendine hiç bir zaman onsuz yaşıyamıyacağını söylemelisin.'»

Dr. Liebman hayatımda bir varlıktı.

New York'a onu incitmek için gidiyordum sanırım. Çünkü, evde yalnız kalınca gitmek güç geldi bana. Ellen, Roger'le Fine Arts'da Bergman Festival'ine gitmişti gene ve yemeği yalnız yiyecektim. Daha sonra oturma odasında oturup kafayı çektim. Telefon edip on bir uçağında yer ayırtmıştım, ama sallantıdaydım, içiyor, sallanıyordum. Gümüş çerçeve içinde Florence'in bir resmi vardı, gözleri özellikle güzel görünüyordu bu resimde: iri, ışıklı, kibar ve nazik, dünyadaki öteki insanları sakınacağı bir acıyla, acı ve tasayla yüklü gözler. Bu resme, Florence'e baktım, yüksek kemerli ve kaçınılmaz bir yalınlık simgesi olan burnuna baktım (büyük-büyükbabasının kardeşinin Yüce Mahkeme üyesi olmasını hiç bir zaman bağışlıyamamıştım galiba). Sonra alnını inceledim: yüksek, temiz, tüysüz, alnını; saçları dümdüz geriye taralıydı. Florence'da ani atılımlar yoktu. Bütün benliğiyle Dr. Liebman'a dayanmasını bana yaslanamamasına yordum.

Benim için yaptıklarını, daha ben işin başındayken bana sağladığı desteği, benim adıma gösterdiği bağlılık ve sabrı, ona yaptığım kötülükleri ve nasıl

tüm bunlara başından sonuna dek, baştan başa, yirmi yıl dayandığını anımsadım. Dürüstlüğü haketti, diye düşündüm, nerde durduğunu, durumunu bilmeye hakkı var, ne bekliyebileceğini bilmeye. Başka bir deyişle, bir kocası olmaya hakkı var.

Sonra beni şaşırtan bir düşüncem oldu. Dr. Liebman bensiz yapabileceğini söylerken haklıydı, çünkü bensiz yaşamak zorunda kalabilirdi. Gidip fotoğrafını, kutsal bir heykeli öper gibi öptüm. Gülümsemekte olan fotoğraf «Bu da nesi?» dedi; ben de denetimli bir sarhoş sesiyle, «Çünkü» dedim. Sonra onun arkadaşı olarak davranacağıma, ona bir arkadaşın vermesi gerekeni, gerçeği vereceğime and içtim. Kendimi kurtaramazsam, çok fazla batağa saplanmışsam eğer, hiç değilse o kurtarabilecekti kendini. Bir bavul hazırladım, bir taksi çağırdım ve güçbelâ yetiştim on bir uçağına.

Uçağa bindiğimde zilzurnaydım, bir içkiden fazlasını vermedi hostes. Daha önce başıma gelmemişti. Çok sarsıntılı bir yolculuktu. Sarsıntılar kötülediğinde uçak, Mantuk Burnu açıklarında bir sandal gibi titreşiyordu. Uçağın paramparça olacağını sandım, olsaydı umursamayacaktım.

Ertesi sabah Algonquin'de iş başındaydım gene. Dergilere yazının iyi geliştiğini, yalnız Chet Collier'i bir daha görmem gerektiğini söyledim. Peki, dediler. Yani uçak biletini ödeyeceklerdi. Bu önemliydi benim için. Bundan sonra bütün gün kenti dolaşarak onu aramaktan başka bir şey yapmadım. Evden ayrılırken yanıma okuyacak hiç bir şey almamıştım, ilkel uygarlıklardaki cinsel töreler üstüne bir kitap satın aldım, acep bu biraz ışık tutar mı diye, sanırım. Papu'larda (*) kırkbeşine gelen birinin cinsel açıdan istediği

(*) Yeni-Gine ve çevresinde yaşayan Okyanusya yerlileri.

gibi, hiç bir şeyle bağımlı olmadan davranabileceğini öğrendim. Daha uzun süre yaşamayacağını sandıkları için kuralları bozmasını bağışladıklarını, o kadar yaşayan birine hoşgörü gösterdiklerini düşündüm. Böylece güçlenerek aramamı sürdürdüm; şimdi Greenwich'deydim, en çok sevdiği yerlere bakıyordum, ve geceyarısına doğru The Figaro adındaki bir kahvehanenin pencerelerine bakarken gördüm onu, bir grupla oturuyordu, onlarla değildi.

Sonunda gördü beni. Birkaç dakika daha, hiç bir belirti göstermeden, gözlerini benden yana çevirmeden, oturmasını sürdürdü. Sonra özür dilediğini, yorgunluktan yakındığını anladım yüz ifadesinden. Sokaktan aşağı yürüdüm, biraz sonra geldi yanıma.

İlk sözleri «Seni özledim» oldu. Onu görür görmez anlamıştım bunu.

Geçici olarak Chelsea'de kalıyordu —anlatmaya başladı—, bu arada sürekli kalacak bir yer ara...— Sustu sözün ortasında. Suskun, durduk. Konuşmak istediğimiz hiç bir şey yoktu.

O yan sokağın karanlık kaldırımında birbirimize bakmadan durduk. Bir taksi gelip durdu önümüzde. Onu bindirip ben de atladım, şoföre «Chelsea'ye» dedim. Gwen hiç bir şey demedi. Yolda konuşmadık, birbirimize sarılmadık, iki yargılı gibi yanyana oturduk.

Odası küçücüktü. Tüm gönülsüzlüklerin üstesinden gelip atıldık birbirimizin kollarına. O uzun gece boyunca düşünecek zamanımız, daha sonraları, gücümüz kalmamasına özel dikkat gösterdik.

Sonunda uyuyakaldığı zaman başından kalçalarına bütün bedenini sardım kendimle. Arasıra uykuya dalıyor, sonra birden uyanıp yanımda olup olmadığına bakıyordum.

Sabah kalktığımda ayakta ve giyinikti; benden ayrılmaya karar verdiğini söyledi. Açıklamadı kararının nedenini, ben de bir açıklama istemedim.

Kopabilmek için bir yol aradığı belliydi; fiziksel olarak ayrılıp gitmek ya da sözcükler bulmak değil de, içindekini sonsuza kadar bitmiş sayılacak gibi kırıp yoketmekti arandığı.

Yarımağızla, neden şimdiye kadar olduğu gibi sürdüremiyeceğimizi sordum.

«Güçlü bir kız olsaydım eskisi gibi sürebilirdi» dedi. «Ama artık o ölçüde güçlü değilim.»

O ana kadar artık birkaç gün, birkaç saat kazanmak için çabalar duruma gelmiştim. Bir hafta daha yanımda kalması için ona söylemeyeceğim söz yoktu. Bir ay için ruhumu satardım.

Collier'i görmeye gideceğimi, bazı noktaları bir daha gözden geçirmek için bunun son bir görüşme olacağını söyledim, benimle gelir miydi?

Hayır, dedi.

Gelmelisin, dedim, başladığını bitirmelisin.

Anlamı yok, dedi.

Herif için aynı düşünceleri taşımadığımızı bildiğimi, ama görüşlerin, onun ve benim görüşlerimizin çatışmasının benim için çok yararlı olduğunu söyledim; aslında, Collier ve benim için söylediklerini epey düşünmüştüm, bende bazı kuşkular, ciddî bazı kuşkular uyandırdığını söylemeliydim; hatta (cezbeye tutulmuş gibi uyduruyordum) Collier'i görmek istemem onun üstüne bir şeyler açığa çıkarmak için değil, kendimi açığa çıkarmak, öğrenmek içindi daha çok.

Collier'i hemen oracıkta aradım. Beni göremeyecek ölçüde dolu olduğunda diretti, Gwen'in de geleceğini belirtmeme kadar.

«Görüyorsun ya» dedim, «sen de gelmezsen beni görmek istemiyor.»

Bunun üzerine suskun kaldı, bundan kabul ettiğini anladım.

Collier'le bu buluşmanın durmadan onun konuştuğu, benim gerçek duygularımı söylemediğim daha önceki görüşmelerimizin bir yenilenmesi olsun istemiyordum. Onunla hoşgörülü, onurlu ve dürüst bir görüşme yapmaya kararlıydım: Gwen'i etkilemek için.

Evine ulaşır ulaşmaz, hazırladığım bütün yazı taslağını okumasını önerdim. Bunun bir dürüstlük andacı sayılacağını düşünüyordum. Collier, itiraz edeceği yerleri değiştirip değiştirmiyeceğimi sordu.

Elbette hayır, dedim.

«Okumamın yararı ne öyleyse?» dedi.

Ondan sonra öğlesonrasını Gwen'le konuşarak geçirdi. Gwen'i epey düşünmüş olduğu belliydi. Ve bir şeyler daha vardı işin içinde. Öç alma anlayışı böyleydi sanırım. Onu yazıyla mahvedecektim madem, o da kızımı elimden almaya uğraşacaktı.

Gwen her zamanki gibi serinkanlı, hiç bir şey olmuyormuş gibi tepkisiz, aramızdaki iskemlede suskun, oturuyordu. Cigara içip içkisini yudumluyor, düşünceler içinde yitmiş görünüyordu. Bir şeyler dönüyordu ama, bunun ne olduğunu kestirmek güçtü. Collier'in şimdi artık yalnız kendisiyle konuştuğunun bilincinde idiyse bile bunu belli etmiyordu.

Herifin ben yokmuşum gibi davranmasına karşı direttim. Ona yazımdaki bazı saptamalardan sözettim. Doğru olduğunu söyledi. Sonra benim bazı yargılarımı söyledim, çok eğlenceli bulduğunu, umurunda olmadığını söyledi.

Eğlenceli sözüyle ne demek istediğini sordum.

Tümüyle benim uyuşacak kimselere seslendiği-

mi söyledi —Uyuşumcular, diyordu bunlara. Kimsenin görüşünü değiştirmiyordum, ters gelecek bir söz de etmiyordum. «Bravo»lar ve «yaşa»lara çanak tutuyordum açıkça. Yazımdaki her şeyin önceden bilinebilir nitelikte olduğunu söyledi. Önyargılara ve saptanmış tutumlara seslenmeyi amaçlıyordum. Düşünme yeteneğimi, hattâ duru görme yeteneğimi yitirdiğimi, onu ilk görmeye gelişimde yazımı kafamda tasarlamış olarak geldiğimi söyledi. Derginin benim için hazırladığı araştırma bile belli bir görüşe uygun düşecek biçimde seçilmişti.

«Derginin yazı işleri yönetmenini şaşırtacak bir tek cümle okumanı isterdim.» dedi.

«Kalktım. «Gidelim Gwen» dedim.

Oynamadı yerinden. Sonra «Ben galiba burda kalıyorum» dedi. Herife dönüp, «Kalabilir miyim?» dedi.

«Sevinirim» dedi herif de.

«Gwen» diye yineledim, «gidiyoruz.»

«Ne dediğini duydun» dedi Collier, «o burda kalıyor.»

-«Benimle geldi, benimle gidecek» dedim ona. «Gwen».

Collier kahkahayı bastı. «Dinle, yakışıklı» dedi, «kişinin medeni hakları diye bir şey duydun mu sen hiç, durmadan yazılarında sözünü ettiğin o hakları? Hanıma **onun** ne istediğini sor bir.»

Gwen kalkıp bana geldi.

«Sen git Eddie» dedi, «ben burda kalacağım.»

Hızla dönüp kapıya yürüdüm, şapkamı ve paltomu kaparak. Dışarda giyindim.

Bahçe yolunun yarısında denetimi yitirdim, şapka ve paltomu fırlattım, geri, eve yürüdüm, Collier'in önüne gelip üstüne atıldım.

Collier gözlerine inanamıyordu. Sonra bir iç geçirdi, köklü bir rahatlama iç çekişiydi bu —iyice anımsıyordu— minnet belirtisiydi sanki, şükran belirtisiydi. Sonra da üstümde çalışmaya başladı.

Benim boyum 1,67, ama kolejde biraz boks yapmıştım. Onunla ringde olsaydık, ellerimde de boks eldivenleri olsaydı, bir-iki raund idare edebilirdim durumu sanırım. Ama bu herif komandoluk yapmıştı. Varlığını bilmediğim döğüş yöntemleriyle tiftiğimi attı. Öylesine çabuk oldu ki bu iş, anlatamam. Olayların saniyenin onda birlerine sıkıştığı otomobil kazalarındaki gibi. Queensberry Marki'sinin (*) sanatıyla ilişiği yoktu olanların, daha çok boğazlama ve biftek yapma işlemleriyle ilintiliydi. Ağzım kanla doldu, oraya vurmadığı halde. Gözümü şişirdi, burun kemiğimi de kırdı. Gwen karışmasaydı, durumum daha da kötü olacaktı. Ama bir atılış atıldı üstüne onun, ısırdı, tırmaladı, argo dağarcığının bağını çözerek yüz türlü küfür sıraladı, kabalarını tekmeledi, yüzünü tırnaklarıyla bir tarla gibi sürdü, gözlerine saldırdı ve sonunda onu benden koparıp ayırırken «Tırnağının ucuyla dokunayım deme ona, seni itoğlu it seni; dokunayım deme ona, yoksa tanrı adına, bir silâhla gelir gebertirim seni.» Birisi size anlatsa inanmıyacağınız, ancak kulaklarınızla duyup inanacağınız sözler.

Gwen beni arabaya götürdü. Gözlerimdeki kandan göremiyordum. Bizimle birlikte yürüyen, yarı özür dileyen, yarı belki onuncu kez kavgayı benim başlattığımı söyleyen Collier'i şöyle böyle farkediyordum. Ağzımdan, burnumdan ve gözlerimin uçlarından kan boşanıyordu, yarı baygındım. Sonra Gwen üstüme eğilmişti, sonra paltosunu sarıyordu bana, sonra uzan-

(*) Boks kurallarını koyan kişi.

mamı söylüyordu —arka koltuktaydım— uzanıp öylece yatmamı söylüyordu.

Beni Chelsea'ye götürdü, bir doktor buldu; doktor bir iğne yaptı, uyuyakaldım. Uyandığımda Gwen benimle yataktaydı, kollarıyla sarmıştı beni. Bana o ana kadar gösterdiği en yalın, en arı sevgiydi bu. Gene uyudum.

Yeniden uyandığımda gene geceydi ve açtım. Banyoya gidip aynada yüzüme baktım. Epey kötüydü, ama sandığım kadar değil. Chelsea yakınındaki bir Meksika lokantasından yemek ısmarladı. Yemekle birlikte iyice serinletilmiş iki şişe de şarap geldi. Harika bir yemekti, hiç konuşmadan yedik.

Bitirdiğimizde olduğumuz yerde oturup otelin park yerindeki süprüntüyü rüzgârın oraya buraya savurmasını dinledik. Gideceğimiz daha ileri bir yer yoktu.

Telefon çaldı. Kaldırıp «Ben şimdi yokum» dedi. «Kimdi?» diye sordum. Karşılık vermedi. Kim olduğunu biliyordum.

Ben yoktum artık. Bitmişti.

Ertesi sabah uçağa binmiş L.A.'a (*) geri gidiyordum.

Bana söylediği en son söz «Gerçek şu ki, sen içinde bulunduğun durumdan kurtulamazsın sanırım Eddie. Boğazına kadar batmışsın.»

Susmuştum.

«Şimdi artık arkadaşım ol, Eddie» demişti, «gerçek buysa söyle bana. Benim suçum değildi.»

«Evet» demiştim, «boğazıma kadar batmışım.»

Yüzümün öptüğü yerleri yandı. Ve her şey bitti.

Havaalanından doğru Williams ve MacElroy'a git-

(*) Los Angeles'in kısası.

tim ve yüzümün durumunu açıkladım. New York sokaklarında saldırıya uğramıştım. Millet New York için başını salladı. Artık orda yaşanmaz, dediler. Bu Watts'dan (*) önceydi.

Birikmiş mektupları temizledim, Bir Zephyr bunalımı vardı. Çözümledim. Şükran duydular.

Telefonda Florence'a yüzümün durumundan telâşlanmamasını, saldırıya uğradığımı söyledim. Beni açık kollarla karşıladı, yemek yedirdi, şarap içirdi, en sevdiğim yiyecekleri getirdi, hi-fi gramofona en sevdiğim plâkları koydu: Schubert'in C Majör Kuartetini ve Franck'ın Piyano Kentetini. Gönül rahatlığı içinde uykuya daldım, bir yandan müzik çalarken. Parçalanmış suratımın her şeyi düzeltmesi şaşkınlık vericiydi.

Gecenin ortasında uyandım; beni tüm ömrüm boyunca kızdan kıza koşturan her ne idiyse artık denetim altına almaya karar verdim. O şeyin acımasında kaldığım için kızdım kendi kendime. Eğer bu seks idiyse ki kuşkuluydum bundan— buna pek gereğim yoktu. Onu öldürmeye andiçtim. İyi bir koca olmaya kesin karar verdim.

Yapılacak ilk iş içtenliğime Florence'i inandırmaktı. Onu inandırmanın en hızlı yolunun, önerisini izleyip Dr. Liebman'la bir-iki konuşma yapmak olduğunu hemen anladım. Dr. Liebman'a gittim.

Testi geçtim herhalde, çünkü beni karıma tavsiye edebildi. Onun yargısında ben işe dört elle sarılmaya, iyi bir koca ve dürüst bir adam olmaya içtenlikle kararlıydım.

Onun bilmediği, benim anlamam için ise on bir ayın geçmesi gereken şuydu ki, ben gerçekten boğa-

(*) 1960'lar, California'da meydana gelen ilk kanlı ırk çatışması.

zıma kadar batmıştım ve, Türklerin dedikleri gibi, çok şey yazılmış alnıma.

Ama elimden geldiğince çabaladım.

Zaman, geçirdiğim kazadan on bir ay önceydi. Bu on bir ay boyunca elimden geleni yaptım.

BEŞ

ŞİMDİ SIRA KULE dönemine geldi.

Florence ile birlikte yaptık kuleyi. Ya da, daha doğrusu, o bir bölümünü çoktan yapmıştı, beni de içeri çağırdı ve kuleyi ikimiz birlikte bitirdik. Onun içinde yaşadık on bir ay, Florence onu bana benimsetmeyi, hattâ sevdirmeyi başardı. Kendi niteliği çerçevesinde, kule kusursuzdu.

Buna eve döndüğüm gece başladı. Komando eskisi Chet Collier'in elinden yediğim dayak frofesyonel işiydi, yüzümü değiştirdi. Biçimi bozuldu demek istemiyorum, değişti yüzüm. Özellikle gözlerim değişti. Göz kapaklarım arasındaki açıklık azaldı, derin bir inden dışarıyı gözetleyen bir hayvanınkiler gibi. Ve gözlerime yalvaran bir bakış geldi.

Florence yanıtladı bu bakışı. Öylesine rahat ettirdi beni ki, ömrümde ilk kez bir yuvam olmasının değerini anladım. Kırk dört yaşındayım, o yaşa kadar bir yuvanın değerini anlamış olmam beklenirdi. Ana-babamın evini uzaklaşılması gereken bir yer gibi görürdüm. Aradan bir-iki yıl geçince Florence ile birlikte

yaşadığımız yerleri de öyle görmeye başladım. Her sabah evden çıkma saatını zar zor ederdim.

Ama şimdi, Florence dayanacağımı aklımdan bile geçirmediğim bir yaşayış biçimini bana sevdirdi. «Bütün bunlara değmem ben» diyordum. «Bu bir değip değmeme sorunu değil» diyordu. «Kıl payıyla kurtulduk sevgilim, sağ salim geri döndüğüne sevinçliyim. Nerdeyse yitiriyorduk seni.»

Birkaç gün sonra, kendime gelmeye başladığım sırada, o kule idealini işlemeye başladı.

«Başlangıçta başka bir şeyler olmak istediğimiz bir gerçek» diyordu. «Reklâm firmasındaki işinin bizi bir yerlere getireceğini umuyorduk. Bunun yerine, şu anda nerdeysek oraya getirdi bizi, öyle değil mi?»

Bir şey söylemedim.

«Yani düş kırıklığına uğradık, öyle değil mi? Evet. Kabul edelim bunu. Senin yaşamakta olduğunu benden başka bile olmayan dört uzun yıldan sonra sınıf şairi seçildiğin günü anımsıyorum. Woolsley Hall'da ayakta duruyor, bütün o kahrolası koleje şiirini okuyordun. Tek bir sözcük duymamıştım, çünkü yalnız yüzündü baktığım, tanrı sevsin seni. O gün sana her şey olanaklı geliyordu. Şimdi ise gülünç bir şaka gibi geliyor. Bütün o yeteneği ve öğrenimi kullanmak —nasıl da çalışırdın— bütün bunları sigara satmak için kullanmak. Bunu söylemekle bile seni sıkıntıya soktuğumu biliyorum. Ama şimdi, bir kez olsun, her şeyi söyliyeceğim.»

Bir darbe yemeyi bekliyor gibi görünmüş olmalıyım ki, güldü, gelip beni öptü ve «Sevgilim, o kadar kötü olmayacak bu. Önce sana bir soru sormak istiyorum. Hayat böyle, değil mi? Değil mi, Ev? Söyle?»

«Öyledir herhalde.»

«Kimse düşüne ulaşamaz yavrucuğum, ulaşan birini söyle.»

«Hiç kimse, herhalde.»

«Her gün her şey seni sevince boğmuyorsa, bunun benim için bir sakıncası yok. Suçu bende bulmadığın sürece her şey yolunda. Beni bütün kötülüklerin başı sayma, yeter.»

«Böyle bir şey aklımdan bile geçmedi.»

«Hayır, ama kimi zaman benim kim olduğumu unutuyorsun yavrucuğum. Ben, sen kendini hiç sanırken, senin bir şey olduğuna inanan kızım. Kolej sitesinde Zete binasından postaneye kadar yürüyüp de başını bir kez olsun yerden kaldırmadığını, birine merhaba demek zorunda kalmamak için yolun bir yanından ötekine geçtiğin zamanları anımsıyor musun? Başını kaldırıp insanlara bakmanı sağlayan kız benim, beni anımsıyor musun? Kıravatını şöyle ya da böyle bağlamanın, yabancı oluşunun ya da kendini yabancı sayışının önemi olmadığını, yüzündeki sivilcelerin bile önemsiz olduğunu, zamanla ortadan kalkacaklarını —kalktılar da, öyle değil mi?— söyleyen kız benim yavrucuğum. Her şeyden çok da, babanın yaptığın ya da yapmadığın şeyler üstüne düşüncelerinin önemi olmadığını, çünkü birine kızmak istiyorsan, birazcık ona kızmanı söyleyen. Ama beni o Hollywood eşlerine benzetme sakın. Sen olmasaydın burda olmazdım ben. İspanyol rönesansının çiftlik evlerine benzeyen bu evde oturmak istemedim ben. Havuzu bile kullanmıyorum. Ben burdayım, canım, sen de burda olduğun için.

«Burayı bırakmak mı istiyorsun? Gel hadi, satalım burayı. Çıkalım burdan. Savaşmak için bir neden bulunan günleri mi özlüyorsun? İyi, hâlâ bir büyük neden var, ama sen medeni haklar konusunda bir şey

yapmak istemiyorsun. Sana çok sordum bunu. İstemiyorsun. Bu da senin bileceğin bir şey.»

Kendini sakinleştirdi —bir an sürmedi bu— sonra da, «Madem ki burdayız ve görünüşe göre ömrümüzün geri kalan bölümünü de burda geçireceğiz —çünkü öyle görünüyor, değil mi?— seni Vazgeçilmez Eddie olarak düşünmelerine sevindiğimi söyliyeyim. Çünkü bu senin arada bir Chet Collier üstüne bir yazı yazabilmeni sağlıyor. Ve Ev, Mr. Collier üstüne yazın basılıp herkes yazın için seni kutlarken kendini daha iyi hissedeceksin. Bir sürü kişi daha kötü durumda, hayatım.»

«Bunu biliyorum.»

«Ama durmadan da unutuyorsun.»

«Öyle sanırım, doğru.»

«Önce gel bir parça yenilgiyi kabullenelim. Sonra da sorunlarımızı çözümlemek için dünyadan medet ummayı bırakalım, kendimize dönelim. Geri çekilelim şimdi ve çevremize bir duvar çekelim, aşılmaz bir duvar, çevremizdeki istediğimiz her şeyi dışarda tutacak kalınlıkta duvarları olan bir kule. Ve içerde, her şeyi denetimimiz altında tutabileceğimiz içerde, her şeyi hayatın nasıl olmasını diliyorsak ona en yakın tutalım. Bu bizim kulemiz olsun. Ben ömrümün geri kalanını o duvarlar içinde geçirmeye hazırım sevgilim, çünkü seni seviyorum. Evet seviyorum. Bir dakika bekle, sana bir şey göstermek istiyorum.»

Florence, Hesse (*) adında birinin yazdığı bir kitap okuyordu. Öykünün adı **Siddhartha**, Hindistan'da geçer. Yakışıklı ve sevilen bir genç adamın hayatta kalıcı değere sahip şeyleri aramasının öyküsü bu. Aynı zamanda da evrenle bir uyum arayışı. Ve barış. Bu

(*) Hermann Hesse: (1877-1962) Alman asıllı, İsviçre uyruklu olan romancı. 1946 Nobel Edebiyat Ödülünü aldı.

genç adam sefih yanının kendi üstünde egemen olduğu bir dönem geçiriyor. Florence'in bu kitabı birlikte okumamızın iyi olacağını düşünmesinin nedeni buydu sanırım. Zamanla ve uzun iç çatışmalar ve acılardan sonra bu Siddhartha düşkün yanını denetim altına alıyor. Gene de kıl payıyla kurtuluyor. Güzel bir saraylıyla düşüp kalkıyor ve bu onu nerdeyse mahvediyor. Ama kurtarıyor kendini. Sonunda yoksul ve yalnız, ama dış dünyadaki tüm oluşumları, bunlar ne denli katı ve sert olurlarsa olsunlar, ağırbaşlılıkla, hatta sevgiyle kabul edecek bir yetenek kazanmıştır.

Bu kitabın yazarı Hesse'nin bu düşünüşü, bugünkü anlamıyla, egonun yoğumsanması gibi geldi bana. Kitabı okudukça Florence ve bana bu, başka türlü, yırtıcı, yarışmacı ve edinsel değil de yalın, korkusuz ve kabul edici egoya bir uzanış gibi geldi. Ve oluşacak kişilik evrenle, hattâ çevre ile uyum içinde olacaktı. Birini dövme ya da bir şeyler kazanma kaygusu olmayacaktı. Ve, bu nedenle, dinlenimli, kabul edici ve genel olarak mutlu bir nitelikte olacaktı. Bu düşünü dışsal ve maddesel olandan kaçınıyor, içte ve ruhsal olana asıl değeri veriyordu. O zaman bunu pek iyi anladığımı sanmıyorum, hâlâ da anlamıyorum. Ama Florence'in kendisi ikimiz için ne istiyordu, bunu anladım.

Florence'in haftada üç kez Dr. Liebman'ı görmek yanında Santa Barbara yakınlarında bir kıyıda «inziva»da yaşayan bir swami'den (*) yoga dersleri de aldığını öğrendim. Bununla alay etmek de değil niyetim, çünkü bu adam ve düşünüşü ile Siddhartha adlı kitabın etkisi altında bulunduğumuz o on bir ay, ortak yaşamımızın en barış dolu günleri oldu.

(*) Sihirbaz.

Kulemizin duvarları içinde Florence, bir «gerçek» şeyler, dayanıklı şeyler dünyası yaratmaya başladı. Kulemiz dışındaki kokuşmuş ve iğrenç şeyler için elimizden bir şey gelmiyeceğini söylüyordu. Belli bir zamanda ve belli bir yerde yaşıyorduk ve günlük ekmeğimiz için, belirli ödevlerimizin olduğu bir endüstriye dayanıyorduk.

Ama, diyordu, evimizin çevresine bir tür ruhsal çit çekmeliydik, bu çit de sokak düzeyinde başlamalıydı. Dış dünyanın bittiği ve iç dünyamızın başladığı sınırı belirlemek için evin çevresine herdemtazeler ve zakkumlar diktik. Bu çitin içinde bizim ülkemiz uzanıyordu. Burada eski benliğimizi bırakıyor, yeni boyutları olan yeni benliğimizi yaratıyorduk; ve yeni bir kuruluş, yeni bir ürün verirdi. İçeride kendimizi etin ve sokağın olandan arıtıyorduk. Florence, bütün büyük adamların uğraşının temelde bu olduğunu söylüyordu. İsa, Buda, Tolstoy, Thoreau bütün büyük öğretmenler öteki insanların standartlarından, yarışmanın gereklerinden ve kendi öz toplumlarındaki yırtıcı kuşların dehşetinden kendilerini kurtarmak için çabalamışlardı. Dışarda ne denli utanç verici nesnelerle düşüp kalkmış olurlarsa olsunlar, hiç bir şeyin sarsamıyacağı bir iç dünya kurmuşlardı.

Böylece Florence ile bu işe giriştik; bir konuda birlikte çalıştığımız ilk kezdi bu.

Artık Gwen'i görmediğim için, kendimi bir sürü boş zamana sahip buldum. Her iş gününü mümkün olduğu ölçüde erken bitirip eve koşuyordum. Evde giysilerimi değişiyor, yumuşak ve bol bir şeyler giyiyordum. Önceleri bunlar eski bir pantolon ile spor bir gömlekti. Sonra kısa ve hafif bir sabahlık giymeye başladım. Kısa sürede beni sınırlayan bütün giysileri fazla bulmaya kalkıştım. İş giysilerimi bile değiştir-

dim. Kemer ve kıravat takmaz oldum, bol pantolonlar, yumuşak ceketler ve yakası açık giyilebilen gömlekler giymeye başladım.

Sonra bir gün Florence «Endişeli ya da korkulu olduğun için yapma bir şeyi» dedi. «Korku ve endişe için hiç bir neden yok kule içinde. Yalnız sevdiğin şeyleri yap. Dünyada gerçekten değer verdiğin şeyleri bul çıkar ve zamanını, dolayısıyla ömrünü, bunlara ver. Böyleçe her günün mümkün olduğunca büyük bir bölümünü kendi öz benliğinle uyum içinde geçirmiş olursun.» Her zaman yapmak istediğim ama yapamadığım şeyleri sordu. Bunlar ne olursa olsun şimdi bunları yapmam gerektiğini söyledi.

Şimdi, (biraz garipti ama) ömrümde en çok istediğim şeylerden biri domates yetiştirmekti. Domates en sevdiğim sebzeydi. Meyve gibi yerdim domatesleri. Ama domates yetiştirecek zamanım olmamıştı hiç. Birkaç kez ekmiştim, ama sonra bir yerlerde bir şeylerle uğraşmaya başlamıştım; domateslere kurt dadanmış, samyeli üstlerinde ortası delikli kara daireler bırakmış ve bitki toprakta çürüyüp gitmişti. Ama şimdi hiç bir şey daha önemli değildi benim için, ve sonuç aldım. Arka bahçede bir parça yeri belledim, havuzun hemen öte yanını, orda sürekli güneş olurdu. On yer domates fidesi, dört de sırık domatesi fidesi diktim, aralarında epey yer bırakarak. Suyu alınmış sığır gübresi döktüm. Bir deste bambu kamışı alıp bitkilerin tutunması için çerçeveler yaptım. Başlangıçta ve olgunlaşma dönemlerindeki domates zararlıları üstüne yazılar okudum, gerekli tozları —Sevin tozu ve % 7'lik bakır tozu— aldım, bir de bu böcek öldürücüleri bitkilere püskürtmek için uzun boyunlu bir püskürtücü edindim. Günde iki kez domatesleri sulayabilmek için uzun bir hortum aldım, çünkü, kitabın da

dediği gibi, daha kimse domatesleri suda boğarak öldürememişti. Çok hoşuma gidiyordu bütün bu işler. Domates yaprağının kokusu kadar çok sevdiğim bir başka şey daha yoktur.

Sonra ömrüm boyu okumak istediğim kitapları satın almaya karar verdim. Listeyi yapmak bayağı eğlendiriciydi; her kitabı dikkatle gözden geçirerek titiz bir liste yaptım. Daha listeyi hazırlarken artık çok geç kaldığımı, hep okumayı umduğum ama hiç bir zaman okuyamayacağım yığınla kitap bulunduğunu, eğer şu sıra karar vermemiş olsaydım, işte o zaman listemdeki kitapların çoğunu okumaya hiç fırsat bulamayacağımı anladım. Sonra bütün Modern Library dizisini alırsam listemdeki kitapların çoğunu edinmiş olacağımı gördüm. Diziyi ismarladım ve kendi ellerimle raf yaptım yeni kitaplar için. Sonra da Modern Library'de olmayan listemdeki öteki kitapları satın aldım. Aslında böyle aceleci davranmaya gerek yoktu, ama hepsinin elimin altında bulunmasını istiyordum başlayabilmek için.

Kendi başıma kalabileceğim bir yere gereğim olduğunu anladım. Küçük bir oda, kule içinde bir kale yapmaya karar verdim. Bu yer yüzme kabinlerinin üstündeydi, ama yönü havuzdan yan değildi de domateslerin bulunduğu yerden yanaydı. Modern Library ve öteki kitapları (şömizlerini çıkartarak) buraya koydum, dergiler için raflar ve eski sayıları için sandıklar yaptım. Bir divan ile bir de koltuk koydum içeri, akla gelebilecek her okuma biçiminde rahat edeyim istiyordum, o çok parlak küçük lâmbalardan da koydum iki tane, gözlerim eskisi kadar iyi değildi artık.

Buraya da stereo bir gramofon koydum. Florence'in bir noksan yanı müzik dinleyememesiydi. Sevdiğini söyledi, ama bir kuartet ya da opera başlar başla-

maz onun da çenesi açılırdı. Onun için konuşmak Beethoven'den önemliydi. Ben uzanır saatlarca müzik dinleyebilirdim, bir yandan düş kurar ve aklımı arzu ettiği yerde gezinmeye bırakırdım. Beethoven'in son kuartetlerinin tamamını aldım. Kolejdeyken 78'lik plâklar halinde vardı bunlar bende, ama o zamandan beri dinlememiştim. Zamanım olmamıştı. Ama şimdi vardı zamanım; dinlerken kolej günlerimi; evimi, babamı ve annemi o eski günlerdeki gibi anımsadım; amcam Joe'yu, asıl adı Stavros'tu, ailemi bu ülkeye getiren adamdı, ve kardeşim Michael'i ve daha ilkokulda ona ve bana olanları, o ana kadar unutmuş bulunduğum şeyleri anımsadım. Uzun öğlesonralarını böyle geçirdim. Ve yaşantım ilk kez zengin göründü bana.

Her gün, ruhsal bir günce diyebileceğiniz bir deftere notlar yazıyordum. El yazımın düzelmiş olduğunu hemen farkettim. Özenmediğim halde alfabenin 26 harfini de daha bir düzgün ve güzel yazıyordum. Ömrümde ilk kez sözcükler yazmaktan hoşlandım. Ne düşündüğümü ve o günkü deneyimlerimi yazıyordum deftere. Daha önceleri farkına varmıyacağım ne kadar çok şeyin bulunduğunu, olup bitenlerin birdenbire ne denli önemli bir duruma geldiğini farkettim. Düşünmeyi sürdürdükçe neden böyle biri olduğumu merak ettim. Hiç değilse şimdi, yapmak istediğim şeyleri sonunda yapmakta olduğum kanısı bende yerleşmeye başladı.

Çoğu kez o küçük odamda uyuyakalıyordum. Ve pek çok cehennem olası kez, uyuyakaldığımda Gwen'i görüyordum düşümde. Düşlerimi henüz denetleyemiyordum.

Denetleyemediğim bir başka şey de vardı. Florence ile sevişemiyordum. Nedenini bilmiyorum, se-

vişemiyordum işte. Belki de yaşla ilgiliydi bu durum. Ya da fiziksel bir şeyle. Ama hayır, biliyorum nedenini; sorun psikolojikti, ama çaresini bilmiyordum. Florence ne yaparsa yapsın, onunla birlikteyken uyanmıyordu işte. Biraz uyanıyordu, evet, yarım ama işe yarıyacak kadar değil. Florence harikaydı bu konuda. Açıkça konuştuk sorunu. Merak etmememi söyledi. Dr. Liebman'ın, benim ruhsal bir vites değiştirmekte olduğumu söylediğini, beni anladığını, benden bütün yüreğimle yapabileceğimden başka bir şey istemediğini, ona dönmek için daha alınacak yolum olduğunu söyledi. Ama döndüğümde o orda, beni bekliyor olacaktı.

Bunun dışında o zamana kadar olduğumuzun en yakınıydık birbirimize. Hattâ onunla alışverişe gidiyordum, o da benimle geliyordu. Eskiden nefret ettiğim bir şey vardıysa alışverişti. Gömlek, çorap ve iç çamaşırımı almak için sekreterim Sylvia'yı gönderirdim çarşıya. Elbiselerime gelince, ölçülerimden ve fotoğraflarımdan bana iki takım giysi yapacak bir terzi bulmuştum ve bu iki takım hiç değişmezdi: gece giyilmek üzre bir lâcivert, bir de kahverengi, iş için.

Ama şimdi Florence alıyordu giysilerimi. Mavi ya da kahverenginin değil, grinin bana en çok yaraştığında, birleştik; kıravatım belki değişik bir renkte olmalıydı; ama gri elbiseler, gri süed ayakkabılar ve yumuşak griden gömlekler. Bu Florence'in rengârenk ama benim grilerle uyuşacak biçimde giyinebilmesini mümkün kılıyordu. Onun üstünde de bulunacaktı bir parça gri.

Kadın giysileri sanatına ilgi duymaya başladım. Daha önceleri yalnız stratejik fermuarların yerini kollarken, şimdi kadınların neler giyindiklerine de dikkat ediyordum. Bütün giysileri için Florence ile birlikte

çıkıyordum alışverişe, kısa zamanda —onun da söylediği gibi— ona neyin daha yakıştığını, bedeninin rengi yanlarına dikkati çekecek, hangi yanlarını gözden uzak tutacak biçimde giyindiğini öğrendim. Bir giysi üstündeki görüşüme gerçekten değer verir oldu. Eğlenceliydi. Öyle geliyordu bana.

Zamanla dostlarımız arasında «Altın Çift» diye bilinir olduk. Her gün güneş lâmbasının altında beşer dakika geçirmemizden ve derimizin gerçekten altın rengine bürünmüş olmasından değildi bu. İnsanlar bizimkinin ideal evlilik olduğunu söylüyorlardı. Karılar beni kocalarına kusursuz koca olarak örnek gösteriyorlardı. Kocalar, ufak atışmalarda, benim çok gevşek geçmişimden sözedince kadınlar, aman tanrım, savunuyorlardı beni. Bunun anlaşılan benim için gerekli olduğunu, ayrıca, büyük bir olasılıkla, her şeyin kıskançlık nedeniyle aşırı abartılmış bulunduğunu, böyle şeylerde bunun hep görüldüğünü ileri sürüyorlardı. «Ama» diyorlardı, «bir de şimdi bakın ona!»

Durmadan yemeğe çağırılıyorduk kuşkusuz. İçeri girerdik, önde Florence, arkası bana dönük dururdu ben paltosunu alıp hizmetçiye verirken. Sonra oturma odasına girer, ya da yazları bahçeye çıkar, bir kanepeye ya da bahçe sırasına yanyan otururduk. Evsahibine ya da garsonlarına ne içeceğimizi söylerdim —her zaman aynıydı bu, ama gene de her kez sorardım Florence'da —bir Manhattan. Herkes yemeklerde yanyana oturmayı tercih ettiğimizi biliyordu. Bu nedenle her zaman «Şimdi sizleri bir-iki saat kadar birbirinizden ayırmak zorundayız, dayanabilecek misiniz?» denirdi. Mırın kırın eder, kırıtırdık, ama sonunda karşılıklı otururduk. O benim ne yediğimi gözlerdi, ben onun ne yediğini. İkimiz de daha az kalori almak niyetindeydik. Her ikimizin de kullandığı efer-

vesan sukaril (*) tabletlerinin bulunduğu gümüş bir kutu taşırdım yanımda. Günde bir püro içmeme izin vardı. Cebimde ezilmesin diye çantasında taşırdı bunu. Yemek sonunda verirdi bana.

Hep öteki konuklardan biraz önce, bağışlanmamızı dilerdik eve gitmek için; bunun anlamı, birbirimizden fiziksel ayrılığa bir dakika daha dayanamıyacağımızdı kuşkusuz. Florence'in Lincoln Continental'e binmesine yardım ederdim, sonra ayrılırdık ordan, geride bir sürü gayrı memnun zevce bırakarak.

Evde cinsel birleşme bizi yaklaştırmıyor idiyse, başka şeyler yaklaştırıyordu. Birer içki daha içiyorduk karşılıklı. Bazan, eğer çok geç değilse, iki kişilik bir briç oyununun tadını çıkarıyorduk. Sonra merdivenleri yavaş yavaş tırmanırdık, o kendi giyinme odasına giderdi, ben de benimkine. Soyunmamız uzun sürerdi, ikimizin de ayrı ayrı düşüncelerimiz vardı. Sonra yatak odasında karşılaşır, ilişkilerimizin gelişen gerçeği ile yüzyüze kalırdık. Çekici geceliker almıştı, eskiden giydiklerinden daha dekolte şeylerdi bunlar, bir kaçı da benim sevdiğimi bildiği yalın türdendi. Ama ne o ne öteki para ediyordu. Ve o zamana kadar biz de artık beklemiyorduk bir değişiklik olmasını. Artık bir açıklamanın gerektiği ya da mümkün olduğu kanısında değildim. Bunun yerine okuyorduk; yani ben okurdum o da dinlerdi. Uzun bir süre Siddhartha'yı okuduk, ikinci okuyuşumuzda daha çok şey elde edişimiz şaşırtıcıydı. Ama bu kitabın o denli uzun süre üstünde durmamızın asıl nedeni —anlamının sayfa sayfa, paragraf paragraf bulunup çıkarılması gereği dışında— Florence'ın çabucak uyuyakalmasıydı. O zaman orda uzun bir süre uyanık kalır, ne oluyor? Neler oluyor? diye düşünürdüm.

(*) Kalori değeri düşük tadlandırıcı.

Böyle zamanlarda bazan Gwen'i düşünürdüm. Ama düşünmemeye çalışırdım. Zamanla yokettim bunu. Anlamı yoktu.

Florence ile aramda artık fiziksel bir birleşme yok idiyse bile, ilk kez olarak arkadaşlığımız mümkün oluyordu. Florence'i seviyordum. Gerçek arkadaşımdı benim. Aslında ilk kez olarak evlendiğim kızdan farklı bir Florence'i tanıyordum, benim de babasının evinin üst katında gizlice buluştuğu oğlandan farklı oluşum gibi. Hiç değilse şimdi arkadaşlık vardı.

Bir yaşama biçimiydi bu.

Dışarıya çok çağrıldığımız için bunlara karşılık vermek zorundaydık; kısa süre sonra haftanın her gecesi ya konuk ağırlıyorduk, ya birilerinde yemekteydik: aslında haftanın biri dışında her gecesi demek gerek. Haftanın bir günü oruç tutuyorduk. Doğulu olmanın etkisiydi bu sanırım. Pazartesi erken yediğim bir öğle yemeği ile salı geç yediğim bir öğle yemeği arasında hiç bir şey yemeyerek benim için kolay bir duruma getirmiştim orucu; tam yirmi dört saat oluyordu böylece. Florence üç öğün yemek yemiyordu. Yemek yemediğim bu günü nasıl özlemle beklediğime şaşarsınız. Bir tür yengiydi bu, herhalde.

Her bir ayrıntı bizi daha da yaklaştırıyordu. Örneğin, onu gündüzün, belirli saatlarda arardım telefonla. İlkin on bire yirmi kala, o Dr. Liebman'ı görmeye gitmezden hemen önce. Sonra saat dörde doğru; o alışverişten ve yoga dersinden, seansından ya da ne denirse işte ondan yeni dönmüş olurdu o saatta. O ise öğle yemeğinden hemen sonra, perhizi gözetip gözetmediğimi öğrenmek için ararda beni. Bürodaki veletler bu yüzden benimle dalga geçer, karımın beni denetlediğini söylerlerdi.

Kısa zamanda hayatımızın her ayrıntısı için za-

man ayarlaması yapılmış duruma gelmiştik. Yaptığımız bağışlara varıncaya dek. Haftada bir gün öğle sonrasını hastanede gönüllü çalışarak geçirmeye karar verdik. W. ve MacEee'de çarşamba öğle sonraları yemekten sonra çalışmamızdan (Gwen için de aynı gün ve saatlarda ayrılırdım işten. O hayatımdan çıkınca ne kadar boş zamanım olmuştu böyle.) Sawtelle yakınlarında plâj yolu üstündeki (bu da anılar getiriyordu akla) Eski Askerler Akıl Hastanesine giderdik. Orda yatanlara elimizden gelen teselliyi verirdik, ya onlara kitap okur ya da oturup acıklı, çarpık öykülerini dinlerdik. Bazan bu zavallı çılgınların dedikleri akla yakın gelirdi, bunu belirtmeliyim. Gri giysilerim ve içinde bulunduğum bolluğa karşın, toplulumumuzda taban ile tavan arasında çok büyük bir ayrım olmadığı duygusu uyanırdı bende sık sık. Herhalde içten içe onlarınkine benzer bir durumdan kıl payı kurtulduğumun bilincindeydim. Florence da biliyordu bunu. Öyle ki, ziyaretlerimiz, fidye ödemeydi bir bakıma.

Kimi dergilere birlikte abone olmaya karar verdik. İlkin, Harold Clurman'ın yazılarını, ikimizin de çok beğendiğimiz **Nation.** Bu yazılar öyle yazılmışlardı ki, oyunları görmemiş bile olsanız —ki biz görmemiştik elbet— hoşunuza giderlerdi. Mr. Clurman'ın değerlendirmeleriyle ilkede uyuştuğumuzu görürdük hep. Sonra, Dwight Macdonald'ın bütün o düzmece filimleri zevkle paramparça ettiği **Esquire** vardı. Öğütlediği hiç bir filimi kaçırmamak için bir liste yaptık. Ve son olarak da **New Republic;** beki de hepsinin en iyisi olan Robert Brustein bu dergide yazardı. Clurman, Macdonald ve Brustein kişiye yeter de artardı bile. Yalnız sergileri güçlü değil, akıllı ve eğlen-

diriciydiler de. Yatağa koşarak girer, yazılarını birbirimize yüksek sesle okurduk.

Çeşitli kataloglar getirttik. Birlikte plâklar ismarladık, kitaplar, Hammacher Schlemmer kataloğundan bir yığın araç gereç, Abercrombie ve Fitch kataloğundan dışarlık giysiler ve balık avlama gereçleri ismarladık. Bütün bunlar geldiğinde nasıl da sevinirdik! Hangimiz evdeysek ötekinin de gelip paketi açma sevincini paylaşmasını beklerdik. Doğum günlerimizde ve Christmas'larda armağanlarla şaşırtırdık birbirimizi. Doğum günümde bana her şeyi tastamam, tuvaleti de dahil olmak üzere bütün ayrıntıları mevcut bir kamp takımı armağan etti. Yosemite'a gitmeye karar verdik hemen, ama bu arada çadırı arka bahçeye kurdum, domateslerin tam arkasına, öteberiyi de yerli yerine koydum. Kimi zaman çabuk bir öğle yemeği için eve gelir, yemeğimi çadırda yalnız yerdim. Kimi zaman orda uzanır düşünceye dalardım.

İkimizin de uzun süreden beri Fransızcayı daha iyi konuşur yazar duruma gelmek isteyişimizin farkına varışımız ikimizi de şaşkınlığa düşürdü. Böylece, haftada iki gün öğle yemeği saatını eve gelen bir adamdan birlikte Fransızca dersi alarak geçirmeye başladık. Florence hafif bir yemek çıkarırdı, bir yandan yerken bir yandan Fransızca gevezelik ederdik —dil öğrenmenin en iyi yolu bu bence.

Çok yavaş okuduğumuzu, bu nedenle zaman yitirdiğimizi gördük. Böylece, haftada bir saat hızlı okuma dersi almaya başladık. Ben saatta okuyabildiğim sayfa sayısını iki katına çıkardım, Florence ise nerdeyse üç katına. Ne kadar çok işi başarabileceğimiz şaşırtıcıydı.

Fiziksel olarak ömrümün en iyi dönemindeydim — bir şey dışında: midem sertti de bizim kuş de-

ğildi. Ama bu psikolojikti ve, ikimiz de kesin olarak inanıyorduk, geçiciydi. Fiziksel bakımdan on üstünden on alacağımı ilk bakışta görürdünüz. Beverly Hills çevresinde, her yıl daha gençleşen adam olarak biliniyordum. Bundan büyük pay Florence'e veriliyordu, özellikle kadınlarca. Aslında gerçek, her sabah Kanada Kraliyet Hava Kuvvetleri jimnastik egzersizlerini on dakika süreyle yapıyor olmamdı. Bu kadarı da yetiyor. Bu jimnastik broşüründen arkadaşlarıma da veriyordum havadan armağanlar olarak. Ama onlardan büyük çoğunluğun her sabah jimnastik yapacak disiplinden yoksun olduğu kanısındayım.

Fırsattan yararlanıp malî durumumuzu ömrümüzde ilk kez birlikte düzenlemeye koyulduk. Kendi gelir ve tahvillerimi her zaman Florence'den gizli ve ayrı tutmuştum, o da kendininkini benden gizli ve ayrı tutmuştu. Ne kadar parası olduğunu hiç bir zaman bilmezdim. Ama bu yeni uyuşum içinde ve maddesel olan her şeyden o korkunç önem kaldırılınca birbirimize karşı para, mülk, sigorta, yıllık gelirler gibi konularda açık konuşur olduk. Hatta avukatlarımızla bir toplantı düzenledik ve ömrümüzde ilk kez onun ne kadar parası var, benim ne kadar param var, açıkta ortaya döküldü. Malî durumumuzu dikkatle gözden geçirdikten sonra, vergi sorunlarından ötürü bir sürü öteberimi ona devrettim (sonraları pişman olacaktım buna). Ona fiziksel sevgi verememek öylesine güçlü bir duygu bırakıyordu üstümde ki, geri kalan her şeyi ona vermek istiyordum. Ona tüm malî gelirlerimi ve mülkümü verebilirdim bir yerde, ne var ki vergi açısından bunun akıllıca bir davranış olmayacağı açıklandı bana.

İkimizin malı bir araya toplanmış, onun terekesi hoş bir sürprizle karşı karşıya bırakmıştı beni (he-

nüz ölmemişti ama, «tereke» doğru sözcüktü sanırım). Geleceğimiz aşağı yukarı güven altındaydı görünüşe göre.

Hattâ bir parça gösterişe kaçacak kadar zengin bulduk kendimizi. Arazinin çok pahalı olduğu Palm Springs'de değil de, ordan yalnızca yarım saat uzaklıktaki Indio'da altı dönüm kadar bir yer aldık. Kış yağmurlarından ve L.A. hayhuyundan buraya kaçıp kurtulmayı ve insanın içine işleyen gerçek ısıya bedenimizi terketmeyi plânlıyorduk. Akşamları masa başına oturarak, kimi zaman güneş lâmbasının altında, yapının plânlarını kendimiz yaptık. Yapının yalnız ikimize yetecek kadar, ufacık olmasını kararlaştırdık. Ömrümüzün sonuna dek onarım gerektirmeyecek kadar sağlam yaptıracaktık. Hem yazın hem de kışın rahat olması için yapıda en yeni ve en pahalı tecrit maddesini kullanacaktık. Öylesine rahat ve yeterli olacaktı ki, yeryüzünde ne olursa olsun biz ikimiz kendi **yerimizde** huzur içinde yaşıyacaktık.

Florence Bomba'dan gerçek bir korkuyla ürkerdi. Onu bu konuda avutma yolunu bulamazdım. Indio ona Los Angeles'ten çok daha güvenli bir yer gibi geliyordu. Ama istediği kadar da güvenli değildi; çünkü yakınlarda fabrikalar vardı —uçak parçası yapan ve monte eden fabrikalar— daha büyükleri de yapılmaktaydı, yani doğal hedefler. Hatta, o altı dönümlük araziyi satınalma anlaşmasını imzaladığımız gün, yetmişbinlik büyük Delta'lar gördük üstümüzde. Bu iyice korkuttu onu. Öyle ki, plânlarımızı evin altına bir bodrum konacak biçimde değiştirdik; yapıldığında bodrumun duvarlarını Florence kendisi boyadı. Ağızları mühürlü kaplar içinde su ve konserveler koyduk buraya; Florence bu ufacık bodrumda üç hafta idare

edebileceğimizi hesapladı. Portatif tuvaleti de oraya koyduk çaresiz.

O günler her ikimizin de en mutlu günlerimizdi. Florence, sık sık, ömrünün en mutlu demlerini yaşadığını söylüyordu. Bunu izleyen olayların onu o denli şaşkınlığa düşürmesi bundandı.

Her şeyi birlikte yapıyorduk. Örneğin, gözlerimi birlikte muayene ettirdik. Ben Franklin gözlükleri aldık bana. Sonra onun gözlerine baktırdık, yeni gözlük alması gerekiyordu. İkimiz de sevmiyorduk gözlük taşımayı. Giysilerimizde çıkıntılar yapmasından hoşlanmıyorduk. Bu nedenle, bir çift gözlük üst kat için, bir çift alt kat için, bir çift arabaya konmak üzere, bir çift de İndio'daki ev için aldık.

Gidip fiziksel muayeneden geçtik; bunu düzenli aralarla yapmayı kararlaştırdık. Dalağımın büyüdüğü, ama bunun yakın gelecek için bir tehlike taşımadığı ortaya çıktı. Yalnız bazı şeyleri yememem gerekiyordu. O günden sonra evine yemeğe gideceğimiz dostlarımıza Florence sabahtan telefon eder ve kibarca ne yiyip ne yiyemiyeceğimizi bildirirdi. Florence'in muayenesi onun sonsuza değin yaşıyacağını ortaya koydu. Gene de, enerji düzeyi eski yüksekliğinde değilmiş gibi geliyordu bana. Çabuk yoruluyordu. Ama adamın bunun için söylediği, onun artık yirmisinde olmadığıydı. İkimizi de aynı doktor muayene etti. Üstün ve dingin fizik durumumuzun, evliliğimizin ideal bir evlilik olmasıyla çok yakından bağıntılı olduğu konusunda hiç kuşkusu yoktu.

Öylesine dingindim ki, sinemalarda uyuyor, yemekten hemen sonra— yemek bir arkadaşın evinde olsa da— uyuyakalıyordum. İki kez yemek masasında uyuyuverdim hattâ. Florence de erken ve kolay uyu-

maya başlamıştı. Çevrede bir şaka konusu olmuştu bu: her zaman uykulu olan Altın Çift: aşırı sevişmeden sanıyorlardı bunu.

Fiziksel değildi yalnız dinginliğim; ruhsal olarak da dingindim. Yalnız Florence'le değil, kimseyle, hiç bir konuda çekişmiyordum artık. Büroda bile, gözleri geleceğe dikilmiş, dünya işleriyle hiç bir ilişkisi olmayan yumuşak bir Brahman durumuna gelmiştim. Müşterinin birbiriyle taban tabana zıt iki satış programından hangisini seçtiğine metelik vermediğim izlenimini bırakmaya başladım çevremde. Aldırış etmiyordum artık. Müşterilerle yapılan bir toplantıda benim de bulunmamın her şeyin yolunda gideceği anlamına geleceği konusunda bir inanç, gittikçe güçsüzleşse de, gerçi hâlâ sürüyordu, ama bazı mırıltılar da yükseliyordu bir yandan. Hatta Mr. Finnegan bir gün beni odasına çağırıp Zephyr cigaralarının yeni reklâm müdürünün benim bu yakınlarda yapılan iki toplantıda da uyuklamamdan yakındığını, Williams ve MacElroy'un Zephyr'e beş buçuk milyon dolarlık bir fatura yolladığı düşünülürse, Zephyr'in en azından ilgili kişinin toplantılarda uyanık kalmasını istemek hakkına sahip olması gerektiğini söylediğini bildirdi.

Kendimi çalışmaya zorladım. Ama eşyanın sonsuz düzeni içinde bunun bir önemi olmadığı düşüncesindeydim. Şimdi geriye baktığımda çok daha fitneci bir oyunun sürüp gitmekte olduğunu görüyorum. Bir yanımı diri diri gömmüştüm, o yanım aşağıda çabalıyor, çırpınıyordu. Ama o şeytanı altetmeye kararlıydım. Bir an için de olsa ipleri elimden kaçırmayı istemiyordum artık.

Bir-iki tatsız sorun vardı. Aslında üç taneydi bunlar, en büyüğünü, iktidarsızlığımı da sayarsak (artık

bu adla biliniyordu durumum). Birkaç ay sürünce Florence ile birlikte, nedeni ne olursa olsun —yaş, kötü kan dolaşımı, her ne ise— zamanından önce cinsel güçsüzlüğe düştüğümü kabul etmek zorunda kaldık. Bekleneceğinden daha az dıriltıya yol açtı bu. Bir başkasıyla gideceğine erkeğinin iktidarsız olmasını istemiyecek kadın var mıdır?

Sonra bir de uçak vardı. Şöyle oldu bu iş:

Her öğle öncesi saat tam onbire on kala bürodaki odamın kapısını kilitler, yere gazete serer, sırtüstü uzanarak on kez belden doğrulup gene uzanma hareketi, sonra yüzüstü dönüp yirmi kez pus-ap yapardım. Neyse, günlerden bir gün pus-ap'ları yaparken bir ilân çarptı gazetede gözüme. UÇUN $ 5 deniyordu. Jimnastiği bırakıp ilânın gerisini okudum ve büro yapı kooperatinin toplantısına gitmekten cayıp arabaya atladığım gibi vadiye indim, beş doları bastırıp uçtum. Savaş sırasında ATS'de (*) uçmuştum. Ama birkaç kez yakayı kıl payı kurtardıktan sonra, düzenli uçuş yapan yolcu uçaklarında bir yolcu olmak dışında bir daha uçmamaya yemin etmiştim. Ama o beş dolarla geri geldi havada süzülmenin coşkusu. Haftada üç-dört kez uçmaya başladım. Sonra bir gün, tüm o kule dönemi içinde Florence'e bildirmeden yaptığım tek şeyi yaptım. Bir Cessna 172 uçağı için ilk ödemeyi yaptırdım. Ele geçirdiğim her fırsatta binip uçağa havalanıyordum. Şimdi geriye baktığımda bana öyle geliyor ki, uçmakla içimdeki bir şeyleri canlı tutuyordum. Çünkü, uçağımın içinde havalardayken kendi kendime konuşur, yeryüzünde hiç bir zaman söyleyemeyeceğim, hattâ düşünemeyeceğim şeyleri söylerdim. Evet, uçakta çılgın anlarım da ol-

(*) Air Transport Service: Hava Nakil Servisi.

du. Bir kez Gwen'le konuştuğumu anımsıyorum, ona lânet ediyor, Chet Collier'le ne yaptığını bildiğimi söylüyordum (şimdi onunla olduğunu biliyordum, birbirlerine ilgi duyduklarını apaçık göstermişlerdi). Yaptıklarını tanımlıyor, göklere haykırıyordum ona yönelik lânetlerimi. Sonra bir buluta dalıyor, yüzünü yitiriyordum gözlerimden, daha sonra ağlıyordum ona duyduğum özlemle. Ama sonra yere yöneliyor, tekerleklerim yere değdiğinde kendimi tamamıyla denetim altına almış oluyordum. Çok seviyordum o uçağı.

Sonuncu tatsız sorun Florence'ın suçuydu. Kumarın tadını aldım. Yeni düzenimizi, kurunca, Florence, haftada bir akşamı benim ondan, onun da benden uzakta geçirmemiz gerektiği kanısına vardı. Pazartesi akşamları o hâlâ medenî hâklar toplantısına gidiyordu. Ama, bir partide James Baldwin'le tanışmama ve onu şaşılacak ölçüde dost bulmama karşın başkalarının dertlerine içtenlikle ilgi duyamıyordum. Bu iğrenç bir şey ama, gerçek. Öyle ki, Florence ve birkaç başka kadın pazartesi günleri medenî haklar toplantısına gidince, biz erkekler oturup poker oynuyorduk. Kadınların onayıyla hem de, çünkü bütün kayıpları sineye çekiyor, kazançları NAACP'ye (*) veriyorduk.

Kötü bir pokerciydim. İyi bir oyuncu üç elden birini oynar. Belki. Ben her el giriyordum oyuna. Epey para yitirmeye başladım ve Florence meraklanmaya başladı bu durumda. Poker oynamak yerine öteki bazı kocalar oburlar sınıfında yemek pişirme derslerine yazılabileceğimi söyledi. Ama ben diren-

(*) National Association forthe Advencoment of Coloured People: Beyaz Irktan Olmayanları Kalkındırma Ulusal Kuruluşu.

dim bunda. Sonunda Florence, her ne kadar epey para yitiriyorsam da benim kayıplarımın başkalarının kazancı olduğu, onlardan da iyi bir amaç için harcanmak üzre alındığı düşüncesiyle avunmak zorunda kaldı. Avukatımız Arthur Houghton'a, bu nedenle, kayıplarımın vergiden düşülüp düşülemiyeceğini danıştı.

Böylece aylar geçti. Bir hafta bakıyordunuz dışarda yiyeceğimiz yemekler için harika bir azınlık lokantası buluyorduk; ertesi hafta terzime gidiyorduk belki, Florence daha yumuşak renkli bir kumaşın olmayı denediğim kişiye beni daha çok yaklaştıracağına karar vermiş oluyordu. Bennett'lerin öğüdüyle eski bir şampiyon olan harika bir kızdan ikimiz de tenis dersleri almaya başladık. Florence onunla, bir erkekle olacağından daha rahat duyuyordu kendini. Ve kendimize Oxford'un dokuz ciltlik dünya haritalarının tamamını satın alarak gösteriş için para saçmayı sürdürdük.

Giderek «ben» sözünü hiç kullanmaz oldum. Yerine «Biz şuraya gittik», «biz şunu severiz», «biz falancayı gördük», «biz gri giyiniriz» demeye başladım. Bütün dertlerimizin başı olan o eski benliğim hızla siliniyordu ortalıktan. Florence'le bileşiyordu, zamanla Florence'den daha büyük bir şeyle bileşeceğini, özdeş olacağını umuyorduk. Hayata gittikçe daha az maddeci bir gözle bakıyordum. Saçımı ortadan ayırıyor, öyle daha ruhsalcı göründüğümü söylediği için, favorilerimi uzatıyordum. Modern ustaların resimlerinin basılmış kopyalarını ve taş basmalarını aldım akıllı davranarak; hatta kimsenin bilmediği ama Florence'in bir gün çok önemli olacaklarına inandığı (UCLA'da (*) modern resim dersleri alıyordu) genç

(*) California ve Los Angeles Universitesi.

resamların orijinal tablolarını da aldım. Ayrıca, diye açıklıyordu bana, bu satınalmalar aslında birer yatırımdı, akıllı yatırımlar. Ve çeşnili bir terekemiz oluyordu böylece. Hem kim bilebilirdi ki geleceği...

Evlenme yıldönümümüzde Florence'i Beverly Hills'in en iyi mücevhercisine götürdüm, California Bankası'nın karşısındakine. Yirmi bir yıl önce evlendiğimizde nişan yüzüğü takmayı yadsımıştım. Pek paramız olmadığından Florence için ince bir gümüş yüzük alabilmiştik ancak. Şimdi madem paramız vardı ve duygularımız yeni bir biçim almıştı madem, o gün yıldönümümüzde kendimiz için iki eş ağır altın halka aldım. Yüzükleri dükkânın önüne çıkıp orda taktık. Florence, yirmi bir yıldır ilk kez kendini gerçekten evli duyduğunu söyledi.

Böylece geçti aylar, on bir ay. Ömrümün en düzenli, en disiplinli dönemini yaşıyordum. Yaşantımı aklıma getirince, mutlu olduğumu düşünüyordum.

Ve sonra bir sabah Triumph TR 4 arabamla işe giderken ve kendimi, anımsadığım kadarıyla, iyice uyuşum içinde ve bütünüyle dingin duyarken, birden, nasıl bir itkiyle ancak tanrı bilir, ben... yoksa göklerden uzanan bir el miydi o, sevgili siyah arabamın direksiyonunu kıran ve onu karşı yoldan hızla gelen kocaman bir kamyon römorkuna bindirten?

Buydu kazam. Hayatımı değiştirdi.

ALTI

HASTANEDE BENİ İLK ZİYARET eden Florence değildi. Kaza sırasında Florence, California Bir numaralı yolunda Santa Barbara'ya doğru gidiyordu. Swami saatıydı onun. Altın saçlı bir İngiliz romancı onu İnziva'ya girerken durdurmuş ve haberi vermiş. Florence hemen geri dönmüş, ama Cedars of Lebanon hastanesine geldiğinde vakit öğleyi çoktan geçmişti. Sigortanın adamı gelip gitmişti o zamana kadar.

İlk yardım bölümünde geldi sigortacı yanıma ve daha başım durulmadan sorguya çekti beni. Ona yalın gerçeği, havadan bir elin uzanıp ufak Triumph'ımı hızla giden kamyonun römorkuna yapıştırdığını söyledim. Hikâyenin aslını öğrenmeye çalıştı. Ama olan bitenin bu olduğunu defalarca söyledim kendisine, sonunda gitti. Daha sonra duyduğuma göre arkadaşlarıma gidip benim her zaman öyle «tuhaf ve imgeci» mi olduğumu öğrenmek istemiş. Herhalde söylenti burdan çıktı —kısa sürede herkesin diline dolaşdığı— beyin hasarı söylentisi. Bunu hiç yalanlamadığımı da

söylemeliyim. Kazadan sonra hiç bir zaman eskisi gibi olmadığım bir gerçek.

Florence'e, havadan uzanan bir elin ancak çocuk filimlerinde inandırıcı olacağını, bunu bildiğimi söyledim. «Ama, tanrı cezasını versin Florence,» diyordum, «arabanın direksiyonunu kırarak kamyonun römorkuna **ben** çarpmadım. Kendimi öldürmem için hiç bir neden yok ki.»

Tam o sırada hastabakıcı damarıma epey yüklü bir enjeksiyon daha yapmaktaydı. «Bu beni hiç etkilemiyor. Niye doğru dürüst bir şeyler yapmıyorlar?» diye düşündüğümü anımsıyorum. Anımsadığım da bu kadar, çünkü o «etkilemiyen» enjeksiyon kapladı içimi ve bir güne yakın uyuttu beni.

Ertesi sabah, iyileşmekte olan hastaların kurnazlıklarından birini yaptım. Uyandım, yatağın ayakucunda doktorun Florence ile konuştuğunu işittim ama gözlerimi açmadım. Doktor, altı kaburga kemiğimin kırılmış, boynumun epey zedelenmiş ve bedenimin her yanının yaralanmış, ezilmiş olmasına karşın bunların hiç birinin ciddî olmadığını söylüyordu. Çarpmanın ciddî sonuçları olmamıştı, o ana değin edinilen bulgulara göre. Kafatasımın içinde kanama olmuştu kuşkusuz. Ama, şu kadarını o anda söyleyebilirdi ki, bu, köklü ve yaygın değildi, bu nedenle de tehlikeli olmayacaktı. Konuşmanın burasında Florence sesini alçaltıp bir beyin hasarı olup olmadığını sordu. Doktor, henüz kesin bir söz söylemeye zorlanmamasını istedi.

Daha sonraki haftanın büyük bölümünü uyuyarak ya da uyur görünerek geçirdim. Sonra bir ambülansa koyup eve yolladılar beni. Mutlu nekahat yaşantısına gelip konuverdim.

Nekahat!

Bu dönemin çoğunu havuzumuzun kıyısında bir şezlonga uzanarak geçirdim. Hâlâ bir sürü ilâç alıyordum ve ağrım sızım yoktu. Hava çok güzeldi, her dakikanın zevkini çıkarıyordum. Dünyanın akışını değil, beni ziyarete gelişini seyrediyordum. Ziyaretçilerim evin arkasından çıkıp geliyorlardı ve ev havuza göre yüksekte, elli metre kadar uzaktaydı. Çimeni geçerek yanıma geliyorlar, iyice sınırlanmış bir ziyarette bulunuyorlar, saygılarını sunup gidiyorlardı. Yüzlerine bir tür neşe maskesi takıyorlardı; sonra dönüp Florence ile eğimden yukarı yürüyorlardı. Yürüyüş biçimlerinden ve sık sık dönüp geriye bakmalarından çok üzüntülü olduklarını anlıyordum. Aslında olduğumdan çok daha kötü görünüyordum. Kafamın bir yerinde saç kazınmıştı ve başım fırdolayı bandla sarılıydı. «Şimdi ben de bir swami'yim» dedim Florence'e. Gülümsemeyi becerdi.

Bütün bunlar çok hoşuma gidiyordu. Armağan almayı her zaman severdim; şimdi bir sürü armağan geliyordu, kimi beni umursamıyacaklarım sandığım kimselerden, kimi ise düşman sandıklarımdan. Armağanlarla gelen notlar da ilginçti. Florence'i karşıma alır notları psikolojik açıdan çözümlerdim. Çok huysuz olduğumu söylerdi. Hele seçtikleri armağanlar! Kardeşim Michael California'ya meyve yollamıştı; çok değişik bir kişiydi kardeşim Michael. Annem ve babam bir mektup yazmışlardı bana; yani annem bir mektup yazmıştı da babam da titrek eliyle altını çizmişti. Elyazısı iyice okunaksız olmuştu babamın. Düşünecek zamanım boldu, bir kişinin geleceğini kestirmenin şaşmaz bir yolunun elyazısını incelemek olduğu yargısına vardığımı anımsıyorum. Biraz uzmanlaşınca, geleceği görebilirdiniz. Bir arkadaşınızdan gelen, bir inme ya da kalp krizi geçirmezden hemen ön-

ce yazdığı mektubu elinize alıp, olacağı nasıl da göremedim, dediğiniz olmadı mı hiç? Babamın çiziktirdiği bir-iki titrek sözcüğe bakıp kısa süre sonra gerçekleşen bir olgunun uyarısını sezdiğimi anımsıyorum.

Mike Weiner, edebî ajanım, görmeye geldi beni. Chet Collier üstüne yazıma gösterilen tepkiler «önceden kestirilemeyecek ölçüde muazzam» olmuştu ve dergi «müthiş bir öneriyle» bekliyordu beni; çabuk iyileş bakalım, dedi Mike.

Rolls'u içinde Mr. Finnegan geldi. En sevdiğim romla dolu bir fıçıcık getirmişti. Üzülmememi, keyfime bakmamı falan söyledi. Sonra da ağır ağır ve ciddî bir tavırla çıktı eğimi eve doğru, Florence ile konuşarak.

Beni görmeye gelenlerin bir beyin sarsıntısı geçirdiğimi düşündükleri belliydi. Bana aşırı nezaketle bakıyorlardı. Kişi hayatta başarısız olmuş, yenilmişse, çevresindekiler için ona nazik davranmak kolaydır. Yarışma bitmiştir nasıl olsa. Onlar sapasağlamdırlar, yani yenmişlerdir. Bu nedenle kendilerini iyiliğe verirler. Bu beklenmedik ilgi ve cömertlikten şaşkınlığa düştüm, çünkü kimse beni pek fazla sever görünmezdi daha önce. Ama şimdi dört bir yanımı dolduruyorlardı insan sevecenliğinin kaymağıyla.

Böylece kuşkucu, kesildim. Sakat bir kişi paranoyaya açıktır. Havuzun kıyısına oturup onların geliş gidişlerini, meraklıların endişeli görünmelerini, hıristiyan duygularla dolu kutsal maskelerini takarak evden aşağı gelişlerini, benimle konuşurken dolup taşan, neşelerini, Florence ile eğimden yukarı başları eğik, yastutanların yürüyüşüyle gidişlerini seyrediyordum. Beni defterden silmek için sabırsızlanıyorlar, diye düşünüyordum. Pahalı arabalarının kapıları-

nın orta tabakaya özgü bir sesle kapandığını duyunca, evimin önünden ayrılır ayrılmaz benden başka türlü sözedecekleri doğuyordu içime, Ve biliyordum konuşacaklarının beyin hasarı olacağını.

Orda şezlonguma oturup havuzun kusursuz mavilikteki suyuna bakarken dur durak bilmeden gelip kafamı yoklayan bir anı vardı.

Tatil için Nassau'ya gitmiştim bir kez. Sualtı sporlarına pek düşkünlüğüm yoktur. Ama o dupduru suyun üstüne uzanıp bir camın gerisinden aşağıdaki balıkları gözledim bir kaç kez. Yaşamın niteliği, deniz yüzeyinin altındakinden daha belirgin bir biçimde hiç bir yerde görülemez. Her şeyi görebilirsiniz orda, bir camın içinden, tüm yalınlığı ve yadsınmazlığıyla —romans yoktur orda, hıristiyanlık da yoktur. Hiç bir balık kardeşini sevmez ya da seviyor görünmez. Sersemsürüler adı verilen o balık sürüleri vardı; ufak, yuvarlak küt uçlu, otlamaya elverişli dişleri vardı balıkların. Denizin dibinde ağır ağır, tam bir koyun sürüsü gibi, başları eğik, otlıyarak gezinirlerdi. Afrika üstüne gördüğüm filimlerdeki otlayan büyük sürüleri anımsatırlardı bana. Ve tıpkı Afrika'daki gibi, nasıl orda büyük antilop ve zebra sürülerinin çevresinde aslanlar olursa, bu balık sürülerinin çevresinde de barakudalar vardı. Ne var ki barakudaların saldırısını hiç görmedim. Günde kendi ağırlıklarının dört, beş, yirmi katını yediklerini duymuşum bu barakudaların. Ama çok uzun bir süre bir tek saldırı göremedim. Bir gün bunun nedenini anladım. Çok çabuk oldu olan. Suyun üstünde yatıyor, otlayan bir balık sürüsünü deniz gözlüğümle seyrediyordum. Balıklardan birinin bir güçlüğü vardı, ufak bir sallantı, kuyruğunun devinmelerinde güçlükle farkına varılacak bir olağandışılık. Ama ordaki her balık farkına vardı bunun. Yani dönüp

bakmadılar. Balıklar dönüp bakmazlar. Ama hiç unutamadığım bir şey yaptılar. Hastalık belirtisi gösteren balıktan bütün sürü yavaş yavaş, ince bir düzenle uzaklaştı. Hiçbirinin kötülük yoktu yüreğinde herhalde. Ama neyin gelmekte olduğunu çok iyi biliyorlardı. Barakudanın hareketini görmediyseniz, tanımlamak güç. Kısa bir an içinde o balık barakudanın çeneleri arasındaydı, bir mısır tanesi gibi. Sonra bir sallama, bir kapma ve bir ısırma: otlayan balık ikiye bölünmüştü ve bir ikinci barakuda da payını aldı. Sürü bu sırada biraz ötede, başlar önde, otlayarak yoluna devam ediyordu. Bir teki bile dönüp şöyle bir bakmadı. Yaşam sürüyordu, olağan alışveriş.

Patronum Mr. Finnegan ikinci bir kez görmeye geldi beni. Yanında ben kaza geçirince yerime geçen adam vardı. İyi görünüyorsun Eddie, dediler, geçen günkünden çok daha iyi. Ama ben biriyle konuşurken ötekinin keskin bakışlarla beni incelediğinin farkındaydım. Geleceğimi ölçüp biçiyorlardı. Bundan sonraki davranışlarının ne olacağını hesaplamaları gerekirdi. O gün Mr. Finnegan'ın benim çabuk iyileşmemi dilediğinden pek emin değilim. Ama o da insandı ve ticaretin kurallarına uymak zorundaydı. Williams ve MacElroy gibi büyük, iş yapan bir kuruluştan uzakta kalmışsa kişi, ve her şey onsuz da pekâlâ yürüyorsa, soru doğal olarak çıkıverir insanın karşısına: niye o maaşı verelim? Mr. Finnegan'ın bunu düşünüp düşünmediğini merak etmekten kendimi alamadım.

Değer biçici birinin gözüyle bakıyordu bana. Örneğin, havuzun kıyısındaki ortancalar üstünden bana doğru eğilirken, olağan bir havayla, yardımcımın işimin üstesinden geldiğini söylemesi, bir raslantı mıydı bu? O herif de, acele etme Eddie, sen keyfine bak, derken kuşkulanmam hatalı mı? Paranoid

mi oluyordum, yoksa her şeyi daha bir açıklıkla mı görüyordum.

İşin garip yanı, yerime dönmek isteyip istemediğimi bilmiyordum. Öyle ki, biraz eğleneyim diye düşündüm. Geri gitmeyi isteyip istemediğimi kesinkes bilene değin dikkatli ve ölçülü bir sessizliği koruyacağıma, «Merak etmeyin çocuklar, işe dönmüyorum» deyiverdim. Bu onları apansız yakaladı elbet. Bir an için vurulmuşa döndüler, konuşamadılar. Düşüncelerini okuduğum için mi böylesine şaşmışlardı? Mr. Finnegan yardımcıma suçlar gibi baktı, kendisinin, Mr. Finnegan'ın aklından geçen düşüncelerle onu suçlayarak.

Sonra birden dank etti kafasına Mr. Finnegan'ın: geri gitmezsem çok önemli bir mevkide bu torikle başbaşa kalacağını anladı. Ve yardımcımın kafasına da dank ettiğini gördüm; Eddie'nin işini ben yapabilir miyim? İstiyor muyum bunu, sorumluluğu? Bulunduğum yer daha güvenli değil mi?

Birbirine bakışıp tek bir söz etmediler. Gerçek düşüncelerini söyliyemiyeceklerinden, ne söyliyeceklerini bilemiyorlardı. Epey bir sessizlik oldu. (Orda oturmuş tadını çıkarıyordum bunun.) Sonunda Florence karıştı işe. Bütün âcil durumlarda kullandığı o ölçülü, mantıklı sesini ve hiç-bir şey-çok -kötü-olamaz anlamına gelen (eğer ömrünüz boyunca paranız olmuşsa elbet hiç bir şey kötü olamazdı) o kontrollu gülücüğünü kullanıyordu gene. «Eddie» dedi, «şimdi söyleyeceklerinden seni sorumlu tutacak değiliz. Yalnızca şaka ediyor, çocuklar.» Hiç de şaka etmediğim anlamında bir şeyler mırıldandım. Yeni oyunumdan, hemen vazgeçmeyecek kadar hoşlanmıştım. Ama onların hepsi de rahatlıyarak gülmeye, yokuş yukarı eve

doğru çıkarken bunu gerçek bir şaka saymaya başladılar.

Rolls evimizin önünden ayrılır ayrılmaz Florence hızla geri geldi ve çok tatlı ve denetimli bir sesle «Eddie, lütfen bir şeylere karar vermek zorunda sayma kendini şimdiden. O firmada sana gerekleri var. O cigara işi tümüyle sana bağlı. Ve, tanrıaşkına, bir parça iyileşince masamda biriken faturalara bir bak, Eddie... ama bunu düşünme şimdi. Şimdi yalnız gevşe, dinlen.»

Ama, oldukça eğlenceli bir oyuna başlamıştım ve bunu bol bol oynadım o günden sonra. Düşünmemi ve konuşmamı her zaman yaptığım gibi dikkatle düzene sokacağım yerde, ağzıma ne geliyorsa onu söylüyordum. Aklımın, bütün hayatım boyunca yaptığı, ama o ana değin denetim altında tuttuğum o çılgın zıplamalarla kendini açıklamasına izin verdim. Her konuda duygularımı aynen açığa vurmaya başladım. Kimseye hakaret edemiyordum. Herkes şaşılacak ölçüde sabırlıydı bana karşı. Bir ziyaretçiye, örneğin, onu görmek istemediğimi söylüyordum. Gülümseyip ayrılıyordu yanımdan. Eski günlerde olsaydım harcayacağım enerjiyi bir düşündüm... «Beyin hasarı» her şey üstüne ne düşünüyorsam onu söylememi olanaklı kılıyordu: sevdiklerimi, sevmediklerimi, isteklerimi.

Yaptığım en dramatik buluş kendim hakkındaydı: yıllar boyu düşüncelerimi sansürden, diyeceklerimi elekten geçirmeye öyle bir alışmışım ki, artık neye inandığımı bilmiyordum; düşündüğüm yalnızca düşünmem gerekendi, söylediklerimse benden beklenen.

Ama şimdi, kimin duygularını incittiğime ya da zavallı Florence'i utanca sokup sokmadığıma (çoğu

zaman öyle oluyordu) bakmadan, aklıma ne gelirse söylüyordum.

Kısa süre sonra artık daha fazla ziyaretçi gelmesi için sabırsızlanır oldum. Ne denli ileri gidebildiğim şaşırtıcıydı. Şunu söylemem gerekir ki, anlık gerçeklerin o bilinmeyen ülkesindeki ilk gezintilerimde çok ileri gitmiştim. Yani Florence'in en yakın kız arkadaşlarının iffetini kimi zaman incelikle, kimi zaman pek inceliğe minceliğe aldırmadan tartışma konusu etmek, sonra da oturup zavallı kancıkların bana hoşgörüyle, sabırla sırıtmalarını ve daha da dostça davranmalarını seyretmek; nasıl da doyurucu deneyimlerdi bunlar!

Bütün bu faydalar ufacık bir araba kazasından.

Orda, havuzun kıyısında, şatom arkamda biraz yükseklerde, çılgın bir kral gibi oturuyordum. Ve yokuş aşağı meyve suları ve çay ve öğle yemeği ve arasıra bir içki geliveriyordu bana. Ve bu ziyaretçi akını, birbiri ardısıra gelenler, insan sevecenliğinin kaymağıyla dopdolu gelip dehşet ve şaşırtıcı ve acımayla dolu olarak gidenler. Ciddî beyin sarsıntısı geçirmiş birine nasıl kızgınlık duyabilirdiniz ki?

Durumdan yararlanıyordum galiba. Ama hesaplamalarla, söylemek isteneni değil de bekleneni söyleyerek yaşanılan bir ömürden sonra, kendimi bu biçimde eğlendirmemi kim kınayabilirdi ki? Kurbanlarımın çoğu da zevk alıyordu bundan. Sonradan öğrendiğime göre, ne denli kaba ve kötü davrandığımı anlatarak birbirleriyle yarışıyorlarmış. Ve sonu yoktu bağışlamaya susamışlıklarının. Yanakları en son kabalığımla yanarak arabalarına binip evden uzaklaşırken «Beyin hasarı» diye fısıldıyorlardı birbirine. «İleri derecede beyin hasarı.»

Bu eşi bulunmaz dramın üstünde her yana ko-

şuşuyordu zavallı Florence, sinirlice gülerek, şimdi nasıl korkunç bir söz edeceğimi düşünerek, ya da benim yahut ziyaretçinin dikkatini topun patladığı anda başka yerlere çekmek için bastırılmış bir isteri içinde durmadan çene çalarak. Ya da tam sözün can alıcı yerine geliyorken sözümü keserek, ya da konuyu değiştirmeye çalışarak, olanları şaka havasına sokmaya çabalıyarak. Kimi zaman konuklarımızın önünde benim yaramaz, çok yaramaz bir çocuk olduğumu söylerdi, bu tanımlama gerçeğin ta kendisiydi elbet. Ben aptal bir çocuk-kraldım, yeni kazanılmış gücümün bilincindeydim ve yaramazlığımın haddi hesabı yoktu.

Florence alıyordu ödülünü. Herkes onun sabrını övüyordu. Buna nasıl dayanabildiğini anlayamıyorlardı. Daha sonra bazıları çiçek yolluyorlardı ona.

Ama Florence'in sabrı bile yer yer çatlamalar gösterdi. Bir kez beni bakmaz sandığı bir sırada kafamı gösterirken yakaladım onu. Öyle ki, bundan sonraki ziyaretçiye gene okkalı bir hakaret edince, elimle başımı gösterdim. İşte o zaman Florence bütün bunlardan zevk aldığımı düşünmeye başladı. Beni azarladı ve eğer onlara hakaret etmeyi sürdürürsem arkadaşlarının beni ziyaretine izin vermiyeceğini söyledi. Aynı öğle sonrası doktora benim önümde gerçekten bir beyin hasarı olup olmadığını sordu. O uzatılan ipucunu yakaladı ve böyle bir şey olmadığından artık emin bulunduğunu söyledi.

Ama yeni ayrıcalıklarımdan vazgeçmeye hazır değildim daha. Doktora meydan okuyup, öyleyse kafamın durmadan bir yana eğilmesine yol açanın ne olduğunu sordum. Sol şakağımdan ağrı neden gitmemişti öyleyse? Kafatasımın orasında incecik bir çatlak olmadığından emin miydi? Son röntgen filimlerini

çıkardıysa da, onları bir yana ittim. Mutlaka bir yerlerde bir bozukluk olduğunu söyledim.

O zaman Florence tehdidini gerçekleştirdi. Ziyaretçilerin gelmesini önledi. Kimse gelmiyordu artık beni görmeye. Böylece nekahatimin ikinci dönemine girdim.

Her şey Mr. Finnegan'ın armağanı fıçıcığın dibini bulduğum o öğle sonrası başladı. Uzun süreden beri yalnız ıspanak ve suda yumurta yiyen biri için fazlaca romdu bu. Kötü çarptı beni. Uyuyakaldım. Uyandığımda bir Hiç'tim.

Küçük bir çocukken babam bana sevdiğim bir oyuncak getirmişti. Küçücük, yaman bir savaşçıya benziyordu bu. Bir mızrağı ve kalkanı vardı. Görkemli çizmeler giyiyordu. Ama yüzü yoktu. Her şeyi vardı da yüzü yoktu. Ve büyükler onun ne olduğunu bana sorduklarında «Bu bir Hiç'tir» derdim. Gülerlerdi.

İşte birden uyanıverdim ve ben oydum. Bir dakika kadar şaşkın kalakaldım. Sonra radyoda yabancı kişilere gidip bir dizi soru sorarak birkaç dakikada nasıl her şeyini öğrendikleri geldi aklıma. Şunu bir deniyelim dedim.

«Beyefendi, niye size Hiç diyorlar?»

«Çünkü ben oyum işte.»

«Ne iş yaparsınız?»

«Hiç.»

«İş adamı mısınız?»

«Hayır.»

«Nesiniz öyleyse?»

«Hiç.»

«Neyi seversiniz beyfendi?»

«Hiç bir şeyi.»

«Kendinizi de mi?»

«Özellikle kendimi.»
«Öyleyse neden nefret edersiniz?»
«Hiç bir şeyden.»
«Yunanlı mısınız?»
«Dilini bile konuşamam.»
«Amerikalı mısınız?»
«Hemen hemen, ama tam değil.»
«Tanrıya inanır mısınız?»
«Hayır.»
«İnançsız mısınız?»
«Elbette hayır. Ben bir Hiç'im.»
«Niye hep gülümsüyorsunuz?»
«Gülümsüyor muyum?»
«Evet, durmadan gülümsüyorsunuz bana; hiç değilse ben bunun bir gülümseme olduğunu sanıyorum. O nedir? Yüzünüzün olması gereken yerdeki?»
«Hiç.»
Doğruydu bu. Hiç, yüzünde o «hiç» gülücüğüyle serilmişti oracığa. Böylece görüşmeci kalabalık içinde uzaklaşarak daha iyi yanıt alabileceği birini aramaya çıktı.
Çocukların silâhını kullanmaya başladım: sessizliği. Ne sorulara karşılık veriyor, ne bir istek belirtivordum. Hiç bir şey istemiyordum görünüşe göre. Ne ısınıyor ne üşüyordum, ne aç ne toktum, ne bir şeyden yana ne bir şeye karşıydım. Yemekte ne yediğim ilgilendirmiyordu beni. Konukları istemiyordum, ama geldikleri zaman da karşı koymuyordum. Kimseye hakaret etmiyordum artık. Orda sessizce oturuyordum, boş bir tebessümle, ne dostça ne düşmanca olan bir tebessümle gülümsüyordum.
Bütün bunları bilinçli olarak ya da bir yöntem olarak yapmıyordum. İyileşiyordum, ama başarılı nekahatimin sonucu bir düzelme değildi, bir değişmey-

di. Epey bir şaşkınlıkla, oyun olarak başladığımın gerçeğe dönüştüğünü gördüm. Ben bir Hiç'tim. Williams ve MacElroy'a dönmek isteyip istemediğimi sordum kendime. Elbet ki istemiyordum. Hayatımda geri kalanları istiyor muydum? Florence'i? Evi? Bütün o uzlaşmayı? Kimliğimi olsun? Gene aynı kişi olmak istiyor muydum? Olanak bulsam bir başkası olmayı seçer miydim?

Durmadan gördüğüm bir gündüz düşü vardı. «Görmek» doğru bir söz olmaz. Aslında düşü ben çağırıyordum. Erkeklerin şu ya da bu biçimde gördükleri bir hayaldi bu.

Şezlonguma uzanmış Los Angeles Times gazetesinin ön sayfasına bakar olurdum. Okuyacak hiç bir şey olmazdı orda. Sayfaları birer birer çevirirdim. Hiç bir şey! On sekizinci sayfaya kadar; oralarda ufak ama çok önemli bir yazı bulurdum. Williams ve MacElroy müdür yardımcılarından Eddie Anderson, Los Angeles'teki evinden hiç bir iz bırakmadan kaybolmuştu. Polis geniş çapta araştırmalar yapmıştı, ama kimse bilmiyordu Mr. Anderson'un nerde olduğunu. Karısı bile bilmiyordu. Ama ben biliyordum. İsteyerek kaybolmuştu o. Daha önce bilmediği bir kentte tek başınaydı. Genellikle bu kent Seattle'di. Kimseyi tanımıyordu orda. Kimse de onu tanımıyordu. Bütün gün caddede yürüyordu da kimse yanına yaklaşmıyordu. Konuşmuyordu kimse onunla. Ufacık, döşeli, sıcacık bir odada kalıyordu. Bir başına. Uzun süre hiç bir şey yapmadı. Beş yüz dolar kaçma parası yanındaydı, epey yeterdi bu ona. Odasında kalıyordu, saatları onundu yalnız, istediği zaman istediği şeyi yiyordu, okuyor, düşünüyor, geziniyordu. Hiç bir yükümlülüğü yoktu. Kimse ondan bir şey beklemiyordu. Her şey sakindi. Bürodan telefon etmiyorlardı, bürosu, işi

yoktu çünkü. Eski yaşantısı karatahtadan tümüyle silinmişti, karatahta kuruyunca tertemiz kalmıştı. Hiç bir iz yoktu üstünde.Eddie Anderson yaşamdaki o ender fırsatlardan birini kullanmıştı: yeni baştan başlama fırsatını. Diğer erkeklerin düşledikleri ama hiç bir zaman yapamadıklarını yapmıştı.

«Niçin ağlıyorsun Evans?»

Florence yaklaşmıştı yanıma.

«Hiç» dedi Hiç.

«Lütfen söyle bana Evans.»

«Gerçekten bir şey yok. Bir şeyim yok.»

«O sürtüğü mü düşünüyorsun hâlâ?»

«Hayır, çok uzun bir süredir onu düşünmedim Florence.»

Düşünmemiştim. Ama Florence getirdi aklıma onu sanırım, çünkü gene Seattle'dayken bu kez Gwen de ordaydı. Birazcık daha büyük, sımsıcak bir odada benimle oturuyordu; büyücek bir yatağımız, ikili bir ocağımız, altında küçük bir buzluğumuz ve bir-iki ufak tefeğimiz vardı. Bu kez bir işim vardı, Puget Sound yakınlarında bir açıkhava işi (hiç görmemiştim Puget Sound'ı); sis yoktu. Yel esiyordu, temiz bir yel, ve ben işten eve geliyor, Gwen'le yatağa giriyordum. Geceleri okuyordum. Yüzlerce kitap. Bütün o tanrı-cezası Modern Library kitaplarını okudum. kulede topladığım o kitapları —Seattle'a nasıl gelmişlerdi bilmiyorum. Sabahları kahve yapıyordum. Gwen gitmiş oluyordu —nereye bilmiyorum— çünkü sabahları yalnız olmayı severim; kesin bir sessizlik ve gazete isterim sabahları. O Hiç görünüşümü yitiriyordum gitgide, yüzüm geri geliyordu, yeni bir yüz olarak. Merak ve sıkıntı izleri yüzümden silinmişti; gerilim buruşukları yokolmuştu: meraklanacak, üzüle-

cek hiç bir şey yoktu. Seatle'da yaşam nasıl da yalındı!

İki hafta kadar elime geçen her fırsatta Seattle'da yaşadım. Zavallı Florence'in görebildiği kadarıyla orda şezlongda oturuyordum yalnızca, hiç bir isteğim ve isteğim olmadan, artık kimseye hakaret etmeden ve hakaret edilmesi gayrı mümkün biri olarak. Buda gibi gülümsüyordum (Florence öyle diyordu) ve koruyordum sessizliğimi. Kısa bir süre sonra Florence bu Buda'lığı fazla ileri götürdüğümü düşünmeye başladı. Bir kez bağırdı bana «Bir şey söyle!» diye.

Hiç, hiç bir şey demedi.

Florence herkese hakaret ettiğim o eski günleri aramaya başladı. Mutlaka saldıracağımı umduğu bir kaç kurban adayı getirdi eve, birkaç dilber. Ama uzandığım yerde istifimi bozmadan, dinliyor, görünerek, gülümseyerek kaldım. Yada oturup kavuk sallıyarak, çiçeklerimize bakarak, ama o hiç tebessümümü ağzımdan eksik etmeden.

Deney olsun diye Florence benimle kavga edecek birkaç kişi de getirdi. Beni kızdıracak bir şey söylerlerdi nasıl olsa. Ama Hiç sadece gülümsüyor ve «Bence sakıncası yok» diyordu. Hiç'in en sevdiği sözdü bu: «Bence sakıncası yok.» Kimi zaman ıslıkla serin, hiç-tipi bir hava tutturuyordum, «Big Noise from Winnetka»yı, şarkıcının ön dişleri arasından nasıl söylediğini anımsar mısınız?

Sonunda Florence umutsuzluğa düştü. Gittikçe büyüyen fatura yığını onu harekete geçirdi sanıyorum. Bir de ne daha iyiye ne de daha kötüye gidiyor oluşum. Görünüşe bakılırsa nekahatimi sona erdirmeye en ufak bir niyet yoktu bende. Öyle ki, Florence nekahatime benim yerime kendisi son vermek istedi herhalde. Bir gün doktorumuzu alıp getirdi ve dikkat-

le hazırlanmış çok tatlı bir sahne oynadı. Şakalar, nükteler, arasında doktor, birkaç gün daha dinlenmek istiyorsam onca bir sakıncası olmadığını, ama bir tıp doktoru olarak, artık hiç bir derdimin kalmadığını söyleyebileceğini belirtti. En son röntgen filimlerini de yanında getirmişti ve umduğum o ince çatlaktan hiç bir belirti bulunmadığını filimler üstünde gösterdi bana. Yani yeni doğmuş gibiydim, ha-ha! Madende çalışacak kadar güçlüydüm, ha-ha! Hiç başını salladı ve «Bence sakıncası yok» dedi. Tıp Bilgini güldü ve bir nükte daha denedi, bir hiç-gülücüğü aldı ödül olarak, sonra ikisi de canlı canlı konuşarak yokuş yukarı çıkıp gittiler.

Birkaç dakika sonra, dikkatle sahneye konan bu yeniden diriliş dramının ikinci perdesi olarak, Florence yokuştan aşağı indi, bir tepsi üstünde Manhattan bardakları, ufak bir tabak fındık, içi, mayonezli bir tuna balığı ile yuvarlak, ince ince doğranmış soğan, ta Christmas'tan sakladığı bir küçük kavanoz havyar taşıyarak, Manhattanları birlikte sessiz sedasız içtik, o eski kule günlerindeki gibi.

Üçüncü kokteylden sonra nazik bir sesle sordu ne zaman çalışmaya başlıyacağımı. Artık alıştığım biçimde, düşünmeden, hiç bir zaman, dedim. İçkisinden bir yudum daha aldı ve hiç bir zaman sözünden ne kasdettiğimi sordu. Hemen, düşünmeme gene fırsat bırakmadan, çünkü, düşünürsem bir yarı-yalan kıvıracağımı, ya da gerçeği yumuşatacağımı bilerek, «Hiç bir zaman çalışmıyacağım» dedim. Florence, elinde olmadan «Tanrı onun cezasını versin!» dedi. «Kimin?» dedim, kimin olduğunu pekâlâ bildiğim halde. Florence, gözlerindeki yaşları saklamak için öteye dönerek, «O hastalıklı, pasaklı şırfıntının!» dedi. (Gwen'in hiç bir hastalığı olmadığını belirtmenin ya-

rarı yoktu.) «O kızdan beri kendinde değilsin» dedi. Gerçekten kendimde olmadığım o on bir aylık kule dönemini hatırlatmanın yararı yoktu.

Florence öylesine belirgin, korkunç bir acı içindeydi ki, sabırlı olan bendim. Ona gerçeği incelikle söyledim: bütün bunların o kızla hiç bir bağıntısı olmadığını, yalnızca her şeyi yeni baştan bir gözden geçirdiğimi. Florence bunu kabul eder göründü; kabul etmek için her çabayı gösterdi. Bu denli kendine hâkim, gene de bu denli korku içinde görmemiştim onu. Yeniden çalışmaya başlamamamın bu insanda nasıl böylesine korku uyandırdığına şaştım.

Sesi iyice denetimli ve iyice sakin «Pekâlâ sevgilim, söyle öyleyse bana, işine dönmeyeceğine göre ne yapmak niyetindesin?» dedi.

«Hiç bir şey» dedim.

Bana güldü. Ben de biraz güldüm. Havayı değiştirmek ferahlatacaktı beni. Tepkisine bakılırsa, iyice saçma bir söz etmiştim. O zaman, çok uzun yıllardan beri hiç yapmadığım bir şeyi, iletilmezi iletmeyi denedim. «Lütfen» diye yakardım ona, «lütfen korkma, ama yaşantımı sevmediğimi söylemem gerek. Hayatımı neye çevirdiğim ortada, bunu sevmiyorum. Evimi sevmiyorum —sevgilim, lütfen anla, sana karşı hiç bir şey yok söylediklerimde, yalan söyledim. Burda tuzağa kıstırılmış sanıyorum kendimi, araba kazası geçirmemle açılan bir tuzağa. Çoğu kez bunun bir kaza olmadığını düşündüm. Belki tuzaktan kurtulmaya çalışıyordum bu yolla, başka yol bilmiyordum çünkü. Araba kazası başarılıydı kanımca. Biraz soluk alma fırsatı, bir başka ülkeye gitme olanağı verdi bana: tüm ömrüm boyunca birkaç kısa saniyecik düşünme olanağı verdi.»

Durdum, çünkü gözlerinde en küçük bir anlayış

yoktu, hatta anlama arzusunun yitmekte olduğunu görüyordum. Yalnız dehşet vardı orda. «Evans» dedi, «gel aklıbaşında olalım şekerim. Ne istiyorsun şimdi, söyle bana?»

Aklıbaşında bir şey uydurmaya zamanım kalmasın diye hemen «Bu konuda en küçük bir düşüncem yok» dedim.

O uygar gülücüğüyle güldü. «Sevgilim, bu hiç de olağanüstü bir şey değil. Dr. Liebman senin yaşındaki çoğu erkeklerde böyle bir dönem olduğunu söyledi. Hattâ bir adı da var: evrimsel melankoli deniyormuş buna. Ama ben bunun, senin temel ruhsal ve duygusal sağlığının bir belirtisi olduğuna inanıyorum. Hayatının bir yerinde temel sorunları, gerçekten büyük olan sorunları karşına alman, yüzlemen gerekirdi elbet.»

«Temel sorunları mı?» dedim.

Florence «Evet» dedi, «bütün bunlar ne için? gibi. Ve, neden çevremdeki her şeyden bağlarım çözülmüş duyuyordum kendimi? gibi. Benim için gerçekten önemli olan ne, olmayan ne? gibi. Gerçekten istediğim ne? gibi. Camus'ün **Sisyphus Efsanesi**'ni okuyordum, sayfalarını işaretlediğim kitabı sana da vereyim de oku.»

Baktım, yararsızdı. Elinden geleni yapıyordu. Öylesine korku içindeydi. Onu bırakırım diye mi acaba? Cehenneme kadar, diye düşündüm, ne olacaksa, öyleyse ne yırtınıyordum.

«Pekâlâ» dedim, «haklısın galiba. Yarın işe gidip çalışmaya başlıyacağım.»

«Sevgilim» dedi, «hafta sonunu da geçir de pazartesi başla.»

«Bence bir sakıncası yok» dedim ben de, tam Hiç'imsi bir havayla, ve o beni öptü ve ben onu öp-

tüm ve bir kokteyl daha içtim, sonra bir daha ve sonra bir tane daha. Florence gramofona müzik koydu. Gwen ile birlikte dinlediğimiz şarkıları koyması zorunluydu sanki. Uzandığım yerde Gwenin evinde oluşumu anımsadım; Gwen spagetti pişiriyordu ve üstünde bir önlük vardı yalnızca ve ocağın başındaydı ve arkasından yaklaşmıştım ve spagetti yenecek gibi olmamıştı.

Uzun süreden beri Gwen'i düşünmemiştim hiç. Bazan Seattle'da, o kadar. Ama son birkaç günden beri erotik yanım dirilmeye başlamıştı. Florence gelip divanda benimle yatmak isteyince yüzüstü dönmek zorunda kaldım. Divanda ikimiz için yer yoktu. Gwen ve bana ya da yirmi yıl önceki Florence ve bana yeterdi yer. Divanın büyüklüğü değişiyor, diye düşündüm, küçük ya da büyük görünmesi içinde bulunulan durumun iyi bir ölçütü. Başımı Florence'in omuzuna koydum ve çabucak uyudum.

Birkaç saat sonra uyandığımda Florence uyuyordu. Uyanık saatlarındaki o demirden kontrolü uyurken yitiren yüzüne baktım. Narin ve sıkıntılı göründü bana. Ona ve hayatta bir düzen, bir anlam ve bir süreklilik sağlamak için çırpınan, başaramayan, hiç bir zaman başaramayan insanlığa acıdım. Eğilip uykusunda öptüm. Florence'i, bir çocuk parıltısı ile gülümsedi. Kararımı verdim. Williams ve MacElroy'da elimden geleni yapacaktım. Gwen çoktan yitip gitmişti! Seattle sersemce bir düştü! Ben bir Hiç değildim! Florence'e yıllar ve yılların sevgi ve bağlılığını borçluydum.

Pazaresi günü büroya gittim. Masamda çiçekler, en sevdiğim pürolar —ellilik bir kutu— ve bir kova buz vardı. Ve iyi dileklerini getiren bir sürü ziyaretçi. Masamda Zephyr'in en son satış grafikleri vardı, pek

iyi görünmüyordu durum. Temiz cigaranın başı dertteydi. Öyle ki, armağanlardan ve ziyaretçilerden ve telefonda belirtilen iyi dileklerden sonra, sadede geldik hemencecik. Yeni bir mucize bekleniyordu benden. Ciddî bir aksama vardı bir yerlerde. Zephyr kendi alanında sondan bir önceki sıradaydı. Ana firma dört cigar çıkarıyordu: bir filtresiz, bir filtreli, bir mentollü ve bir de Zephyr —her şeye sahip temiz cigara. Ana firmanın dört cigarasından ikisi kendi türleri arasında birinciydiler, biri çok az bir farkla ikinciydi. Zephyr sondan ikinciydi.

Sonraları, geri döndüğümde yaptığım işe kendimi vermediğim söylendi. Gerçek değil bu. Her zamanki kadar çalıştım. Ama o bağışlanmazı yaptım. Gerçeği söyledim. Zephyr'cilere işe dönüşümün haftasında bir rapor yolladım (sonraları herkes çok aceleci davrandığımı, bir haftanın gerçek bir inceleme için yeterli olmadığını söyledi; gerçeği sulandırılmasına meydan vermemek için, çabucak söylüyordum.) Raporumda ana düşünce, açtığım «temiz» kampanyasının başarısızlığa uğradığı ve Zephyr kavramının aşıldığını artık kabul etmek gerektiğiydi. Vazgeçmelerini öğütlüyordum. Ömrümde ilk kez tümüyle olumsuz bir rapor veriyordum, hiç bir çıkış yolu göstermeden.

Bizim firma yönünden işin talihsiz yanı, raporu Zephry'cilere Mr. Finnegan ya da bizim denetleme ve denge kademelerinin, yani İnceleme Kurulu'nun görmesine fırsat kalmadan vermiş olmamdı. Zephyr'cilerle geçmişteki ilişkilerim öyle iyi olmuştu ki, onlarla ilgili hareketlerimi denetimde tutmak kimsenin aklına gelmiyordu bile. Ayrıca, Williams ve MacElroy'daki yıllarım boyunca bir tek kez olsun yenilgiyi kabullenen bir rapor vermiştim. Onları şaşkınlığa düşü-

renin de bu bozgunculuk olduğunu söylüyorlardı. Son satırımı kimsenin unutacağı ve bağışlıyacağı yoktu. «Baylar» diyordum, «akıntıya kürek çekmekteyiz.»

Attığım bombanın titresimlerini Wilshire bulvarından Madison caddesine kadar her yerdeki tüm sismograflar zaptetti. Hikâye dillerdeydi artık: Williams ve MacElroy'un Zephyr hesabı hapı yutmak üzereydi. Zephyr'cilerin başka firmaların yüksek düzeydeki yöneticileriyle yemek yedikleri görülmüştü. Yeni görüşler duymak istiyorlardı. Bu arada, diyorlardı, benim raporu da büyük titizlikle incelemekteydiler. Aslında gerçek, benim rapor üstündeki incelemelerini beş saniyede bitirmiş olmalarıydı. Ve kendi aralarında seslendirdikleri tepkilerini bir tek sözcükle tanımlıyorlardı: «H'astirsin!»

Aradan bir haftalık bir sürenin geçmesine izin verip beni bürolarına çağırdılar. Geleneksel nükteleşme ve dedikodulaşmadan sonra şefleri boğazını temizledi ve benim basiretime köklü bir saygı ve açıksözlülüğüme hayranlık duyduklarından raporumu özel bir dikkatle incelediklerini söyledi; açıksözlülüğün de tam sırasıydı zaten: satış çizelgelerine bir bakılsındı! Bununla birlikte Zephyr'i sürdürmeye karar vermişlerdi.

Arkalarına yaslanıp bana baktılar ve beklediler. Benim, bir malın propagandasını en iyi yürütecek kişinin o malın geleceğinden umudu olmayan kişi olamayacağını söylememi bekliyorlardı. Ama o zamana değin mideme bir kaya parçası oturmuştu. Durumun ciddiyetini biliyordum. Öyle ki, soldan çarkettim. Bu konuda onları gene görmeye geleceğimi söyledim. Ve koştum Mr. Finnegan'ın yanına.

Olanların hepsini biliyordu ve müthiş kızgındı bana. Williams ve MacElroy yılda beş milyonun üstünde tutarı olan bir hesabı kaçırma tehlikesiyle karşı karşıyaydı. Mr. Finnegan benim yanımda hemen Zephyr'cilere telefon etti ve bu sorunda Williams ve Mac Elroy'un görüşünün Mr. Eddie Anderson'unkiyle aynı olmadığını onlara bildirdi. Ayrıca, Mr. Anderson artık Zephyr işine bakmıyordu. Kendisi, Finnegan, sorunları görüşmek üzre hemen bir toplantı istiyordu. Karşıdakiler, iyi dediler, elbette iyi ve iyi elbette, ama başka kimseler, başka düşünceler gelişmeye başlamıştı kafalarında. Konuşan kişi sözlerini bitiremedi. Mr. Finnegan bir süpermen gibi atıldı ve dedi ki, her ne kadar onlara yapacağı toplantıda bunu açıklamak isiyor idiyse de, şimdi söylesindi öyleyse, hesabın tamamını kendisi üstleniyordu ve şimdiden sonra kendi özel dikkatini ve de yönetimini bu işe yöneltecekti.

Bu yıkımı, sanki bir başka yerde bir başkasına oluyormuş gibi dinliyordum. Uzaklarda yeryüzünün yol verdiği ve yapıların birbiri üstüne çöktüğü duyuluyordu .Birden gene bir Hiç oldum ve o serin hiç müziği ya da ıslak sesini yahut her ne idiyse işte onu yeniden işitim. Mr. Finnegan telefonda konuşurken bile aklım gezinmekteydi. Aklım şurda, burda ve ötede dolanıyordu; hep hoş ve tatlı şeylerde, Zephyr cigaralarıyla ilintisi olmayan şeylerdeydi. Seattle'da yoktu o cigaralar.

«Ne diye sırıtıyorsun öyle?» diye sordu Mr. Finnegan, telefonu kapatırken.

«Hiç» dedi Hiç.

«Gerçekten de gülecek bir şey yok» dedi Finnegan. Dönüp bir düğmeye bastı. Hiç odadan çıktı.

Yükseliş ne kadar yavaş olur, çöküş nasıl da hız-

lı! Zephyr'ciler Mr. Finneganl'a masaya oturdular gerçi, ama çok geçti. Benim rapor hesabı kapatmıştı. Nazik davranmaya çalışmalarına karşın sonunda söylemek zorunda kaldılar. Değişen koşulların ışığında, diyorlardı, Williams ve Mac Elroy'un Zephyr'i ele alışındaki esneklikten tasalanmışlardı ötedenberi. Benim hastalığıma duydukları gerçek üzüntüyü yeniden belirtiyorlardı (bana yolladıkları armağanlara bir bakındı); gene de, Zephyr'in gösterdiği üstünkörü gelişmeyi de sonunda çöküşünü benim sürekli değişen piyasaya ayak uydurmaz tutumuma veriyorlardı. Başka bir deyişle, şu dünyada bir suçlu mutlaka olmalıydı, seçilen ben olmuştum. Williams ve MacElroy'daki yerim bile sallantıdaydı. Nerde durduğumu kimse bilmiyordu kesinlikle. «Beyin hasarı» söylentisi gene başladı.

Hâlâ maaş alıyor olmam bir sürü insanı müthiş rahatsız ediyordu. Herkesi kudurtan ikinci nokta da neşemdi. Her şeyi nasıl da neşeyle karşılıyordum. Sonunda benden gözlerini ayıramıyanlardan birkaçı gidip Mr. Finnegan'a benim İnceleme Kurulu toplantılarına katılmamın zorunlu olup olmadığını sordular. Bir ortak olarak, firmanın tutumundaki herhangi bir değişmenin mutlaka görüşüldüğü bu Kurul'un üyesiydim. Kazadan önce Kurul'un en çok saygı duyulan üyelerinden biriydim; belki de en çok saygı duyulan eleştirici kafaya ve iğneli dile sahip üyesi. Şimdiyse toplantıda oturuyor, aklım başka yerlerdeymiş gibi şakalar yapıyordum. Mr. Finnegan'ın çok sabırlı davrandığını belirtmeliyim. Ama sonunda benim toplantılara katılmamın gerekmediğini öne sürdü. O andan itibaren, Williams ve MacElroy'daki günlerim sayılıydı artık.

Florence başarısızlığa susadığımı söylüyordu. Aklı almıyordu bunu, almıyordu aklı.

Mr. Finnegan'ın Zephyr'i kendi üstüne almasının ertesi günü derginin batı kıyısı idarehanesine gidip oradakilerle öğle yemeği yiyerek klasımı gösterdim. Beni görmekten sevinç duydular. Chet Collier üstüne yazım için övgüler yağdırdılar. Dâvâ açacağı tehdidini savurmuştu elbet. Daha da kötüsünü yapacağını hatta; gülüşüyorlardı. Ona rastladığımda yanımda bir -iki arkadaş bulunmasının pek de kötü olmayacağını söylediler. Ama beklenirdi bu, öylesine iyi bir yazıdan sonra. Evans Arness günün kalemiyle adalet dağıtan en ünlü kişisi olarak şöhretini pekiştirmişti.

Beni bekleyen, araştırma ve gözyaşı dolu yeni bir dosya vardı. Hedef yine umut vadeden bir politikacıydı; hem de bu kez burnumuzun dibinde, California'da. Benim bu vatandaşı hemen parçalamaya başlamam beklenmekteydi, Collier'e yaptığım gibi. O Hiç'lik duygusunun yüzeye çıkmaya başladığını duydum, ama yuttum onu gerisin geri. Florence'e elimden geleni yapacağımı söylemiştim.

Benim tam anlamıyla kendimde olmadığımı hemen farkettiler .Eskiden olduğu gibi bütün dikkatimi konuya vereceğime dosyayı dalgın dalgın karıştırıyordum, onlar bana bir parça şevk aşılamaya çalışırken. Dikkat etmediğim belliydi. Birden, araştırmayı yapan kızı görmek istediğimi söyledim.

İdarehaneye döndüğümüzde kızı getirdiler, canlı gözleri olan, yirmi üç-dört-beş yaşlarında, bana çok, pek çok hayran bir yavrucuk. Orda oturmuş bana bakıyordu, ben de, gözlerini yere indirene değin ona baktım. Gwen de o iskemlede oturmuştu ve şimdi onu düşünüyordum, şimdi çoktan gitmiş, başka birinin içinde olan ve başka birini içinde duyan Gwen'i.

Orda oturmuş kızcağızın hazırladığı araştırmayı karıştırıyor, Gwen acaba iyi mi, diye düşünüyor, söylenenleri dinlemiyordum. Gwen de beni hiç düşünüyor muydu acaba, uzaklardan bu kişilerin ne istediklerini söyleyişleri geliyordu kulağıma, öbür yazının bir benzeriydi istedikleri. «Amanın, neler de yapacaksın bu herife!» gibi sözler geliyordu kulağıma, ve «Anımsıyor musun Collier'in arabalarını... tamam, bu herifin de denizde motorları var işte: kotraları, sürat motorları, aklına ne geliyorsa!» gibi sözler.

Kıza bakıyor, Gwen'i düşünüyordum. Birden yaş doldu gözlerime. Kızdan başkası farkına varmadı bunun sanıyorum; belki kız farkına vardı. Sesler gittikçe daha uzaklardan geliyordu. Gwen'in nasıl da şevkli olduğunu, o büroda bir zamanlar aynı yerde, akıllı ve derli toplu ve düzenli, kemikli narin dizleri eteğinin kenarlarından biraz çıkmış, oturuşu geldi gözümün önüne —şimdi de otursaydı orda—. Ve birden Gwen'in sesini duydum, «Adam için araştırmanı kendin yap. Hiç bir konuda hiç kimsenin sözüne inanma» diyordu, ben de toplanmış yazı işleri ilgililerine, «Arkadaşlar» diyordum «bu yazı için sıfırdan başlamak istiyorum. Bağışlayın beni Miss, nasıl şevkle çalıştığınızı anlıyorum, ama...» Hepsi de gülümsüyordu, demek derdi buymuş, diye rahatlıyarak, ve, elbette, tabiî, bundan doğal ne olur, pekâlâ falan filân diyorlardı. Kız, evde daha birçok notları ve adamın sözlerinden alıntılar olduğunu söyledi, eğer görmek istiyorduysam.

Neden olmasın, dedim.

Aslında New York'luydu ve halihazırda Oasis adı verilen bir binada o bir-buçuk odalı yerlerden birinde oturuyordu. Masanın, iki iskemlenin ve ufak divanın üstü yer yer kâğıt parçalarıyla işaretlenmiş ki-

taplarla ve dergilerle ve içiçe dergilerle ve steno defterleriyle, kalemler, dolmakalemler, kâğıt tutacaklarıyla doluydu; yatağın içinde bir raptiye makinesi vardı hatta. Aldığı parayı haketmişti bu kız. Yataktan başka oturup çalışacak yer yoktu. Biz de oraya oturduk. Normal olarak kusursuz bir mizansen sayılırdı benim için. Kız bir kahraman delisiydi ve yazdığım her şeyi okumuştu. Bana neleri sevdiğini anlattı uzun boylu; hemen hemen her şeyi seviyordu. Yatağın üstünde bütün o öteberi varken ödülünü nasıl verebildim bilmiyorum, ama verdim.

Daha önce çok yaptığımız bir şeydi sanki bu. Ben yapmıştım. Gwen'e. Araştırma döküntüleri arasında aşk. Bir an için ateşlendim. Sonra hasta bir radyo gibi soluğum kesildi. Pompaladım da pompaladım, ama gelmiyordum. Zavallı yumurcak, buna ne anlam vereceğini şaşırmıştı. Bir süre sonra durdum ve uzandım öylece. Birbirimize baktık, ben hâlâ dimdik ama bir hiçtim. Sonunda «Özür dilerim» deyip kalktım. Anlamı yoktu. Bu bir sevgi ve sevecenlik, hattâ ani bir arzu birleşmesi değildi. Bir kimlikte yanılma olayıydı yalnızca.

Merdivenlerden inerken ön dişlerimin arasından «Big Noise from Winnetka»yı çaldım ıslıkla. Gwen'e duyduğum özlemin, aradan geçen tüm o aylara karşın, hâlâ böyle güçlü oluşu şaşırtmıştı beni. Ve yazı konusunda da kendimi aldatamazdım. Yalnız o yazıyı yazmak istememem değildi sorun. Kendi kendime yazmak istiyor görünmeyi becersem bile yazmak gelmezdi elimden. Ben bir ilintisizlik, bir ayrışma dönemindeydim.

Öyle ki, dergiyi arayıp o yazıya ilgi duymadığımı söyledim.

Dehşete düştüler. Bunun onları ortada bırakmak

demek olduğunu, bütün bu aylar boyunca yazının yazılması için beni beklediklerini söylediler.

O yazının yazıldığını, yalnız adların değişik olduğunu söyledim. Öteki yazıyı kullanın, dedim; Collier adını Blanton'a değiştiriverin, otomobil yerine de deniz motoru deyin, olsun bitsin.

Şakayı bırak, dediler, yazıyı yazmamdan başka çıkar yol yoktu; benden başkası yazamazdı bunu; ayrıca nazikçe kredi hesabımdan epey para çekmiş olduğumu sıkıştırdılar lâf arasında. Gene hastalığımı ileri sürmek zorunda kaldım. O zamana değin karşılıklı saçmalaşmaya başlamıştık; hâlâ kendimi çok güçsüz duyduğumu; kendimde olmadığımı ileri sürdüm (sesimin acıklı bir tona büründüğünü duyuyordum); sık sık bulantı ve baş dönmesi geldiğini söyledim. Benzimin solukluğunu görmemişler miydi.

Gerçekten de pek iyi görünmediğimi söylemek zorunda kaldılar. Tümüyle iyileşmeden çalışmaya başlamıyacağıma dair benden söz aldılar. Büyük bir ciddiyetle söz verdim.

Telefon kulübesinden çıktım. Saat öğleden sonra üç buçuktu ve ben özgür bir adamdım. Şarkıdaki gibi, nereye gittiğimi bilmiyordum, ama gidiyordum.

Bir şey kesindi, nekahatim bitmişti.

YEDİ

SOKAKTAYDIM. Tam nerde olduğumu bilmiyordum. Sıcaktı. Üstümde güneş parlıyordu. Gökyüzünde diğer yerlerden daha parlak bir benek vardı. Gözlerim acıdı. Endüstri artıklarının kokusu geliyordu burnuma. Tadı dilimdeydi. Havada kötü bir şey vardı. Florence'in Indio'daki küçük bodrumunu düşündüm. Orası güvenli ve serin olurdu. Ama çok uzaklardaydı. Oraya gitmek de istemiyordum zaten.

Bazı kentlerde bir bara girer, sizi soğuktan rahatlatacak bir içki içersiniz. Los Angeles'te insanların içinde yaşadıkları erimiş domuzyağından kurtulup bir soluk almak için girersiniz bara.

Barın içi çok karanlık ve çok serindi. Büyük bir rahatlıktı bu. Gözüm çevreyi görecek kadar ışığa alışsın derken ilk bardak tonikli votkamı içmiştim. O zaman bar boyunca sağımda solumda adamların oturmakta olduğunu gördüm. Bu iş gününün ortasında ne yapıyorlardı burda? Her adam doğru ilerisine bakıyor, yanındaki ötekilerden ayrışmış, bağımsız duruyordu. Hepsi de zengin firmaların saygıdeğer tem-

silcilerine benziyordu. Onlar da mı işlerinden ayrılmak zorunda kalmışlardı?

Eve gitmek istemiyordum. Bardaki ötekiler gibi, orda öylece durup kendimi kısa fitilli bir patlayıcı madde gibi duymaktan başka bir şey istemiyordum. Buraya birisi bir kibrit çakıp atsa, diye düşündüm, havaya uçacak.

Müzik dolabına gidip Al Hirt'i buldum. «Java» çalmaya başladı. Kimse alkış tutmadı seçimime; kimse itiraz etmedi.

Bar Havai tarzında döşenmişi. Çevrede Havaililer yoktu. Bir votka daha içip çıktım.

Daha saat dörttü. Şimdi eve gitsem bir sürü şey açıklamak zorunda kalacaktım Florence'a.

Dışarısı daha da sıcaktı. Gözlerim sulanmaya başladı. Havadaki çürütücü maddenin tadını duyuyordum. Bunun dışına çıkmalıydım.

Bir motelin önünden geçiyordum. İçeri girdim. Adı Palmiye idi. Görünürde palmiye yoktu. Odada havayı düzenleme aygıtı vardı. Yatağa düştüm. Pencereler kapalıydı. Tavan lekesizdi, hiç bir hayat belirtisi, bir sinek olsun yoktu! Oda daha yeni «bombalanmıştı.» Kalkıp televizyonu açtım. Kalkıp televizyonu kapadım. İçeri girerken Palmiye'nin bir de havuzu olduğunu görmüştüm. Motelin arkasına, havuzun bulunduğu yere yürüdüm. Nefisti görünüşü, en serin deniz mavisi. Diz çöküp parmağımı daldırdım. Suda ağır bir PTH ve klor kokusu vardı. Odama geri gidip ellerimi yıkadım. Lavaboda beni korumak için mikroptan temizlendiğini gösteren bir etiket vardı. Havlu dezenfektan kokuyordu. Yatağa yüzüstü yatınca çarşafların da öyle koktuğunu gördüm. Kokuyu temizlemesi için havalandırma düğmesini sonuna kadar açtım. Tam yata-

ğıma bir hava dalgası üfledi. Terlemekteydim, şimdi ise tehlikeli bir biçimde üşüdüm.

Kalkıp gene sokağa çıktım. Bir taksi geçiyordu. El edip durdurdum, şoföre beni Cessna 172 uçağımın bulunduğu havaalanına götürmesini söyledim.

Teknisyenler beni görünce sevindiler. Zephyr hesabından alındığımı duymamışlardı. Cessna'nın sahibiydim onlarca, o kadar. Nekahatim boyunca tuhaf davrandığım tek şey Cessna'nın taksitlerinin düzenli ödenmesiydi. Öyle ki, uçağı pişte çıkarmalarını rica edince hemen çıkardılar.

Kenti örten duman ve sis tabakasını geçtiğimde iki yüz metre kadar yükselmiştim ve tam Santa Monica plâjı üstündeydim. Kuzeye yöneldim. Sağımda görebiliyordum o ekşi maddeyi. Bir bölümünde sarımsı bir renk vardı. Sülfür.

Malibu'nun biraz kuzeyinde o madde biraz seyreldi. Uçağın burnunu yere çevirip Zuma plâjını elli metreden geçtim. Sonra Kanyon'lara gitmeye karar verdim. Hava burda duruydu. Güneş bir öğle sonrası açısıyla bakıyordu yere. Tepelerin bir yanı karanlık, bir yanı pırıl pırıldı. Çoğu hâlâ uykuda olan bir karaca sürüsü gördüm. Geceleri besleniyor, gündüz bitkiler arasında uykuya yatıyorlardı. Gürültüyle kaldırdım sürüyü, koşmaya başladılar. Müthiş bir güzellikti seyrettiğim: güneşin erişemediği yerlerde gölgeler vardı, oraya daldıklarında görünmüyorlardı. Sonra ortaya çıkıyorlar, günışığıyla aydınlık tepeleri geçiyor, yamaçlardan iniyorlardı.

Güneye döndüm L.A. merkezi üstünde o sis ve duman tabakası eski çağlardan kalma gibi, birinci dünya savaşında atılmış, herkesi öldürmüş ve uzaklaşmamış gibi duruyordu. Birkaç bina bu tabakanın üstüne kadar yükseliyordu, Williams ve MacElroy'un

batı kıyısı bürolarının bulunduğu gökdelen de bunlar arasındaydı. Bu gökdelen çevresinde durmaya yakın bir hızla dönmeye başladım. Döndüm de döndüm. Bir kez daha merak ettim arabamı o kamyon römorkuna bindirtenin bir el olup olmadığını. Saçma! Öyleyse neden böyle söylüyordun durmadan? Neyse; her ne idiyse o, istemsizdi. Ben değildim yani. Yanımdaki kapıyı açıp iyice dışarı sarktım. Bekledim. Uçak bina çevresinde dönüyordu. «Her kimsen» dedim, «İster dostumun eli, ol, ister düşmanımın, hadi bakalım, göster kendini!»

Bu arada telsizle durmadan bana sesleniyorlardı. Aldırmadım. Bu kusursuz fırsat kendisine verildiğine göre o «elin» iniş takımlarını sıkıştırarak ya da beni şöyle bir dışarıya iteliyerek kendini gösterip göstermiyeceğini öğrenmek istiyordum.

Saçma bir şeydi bu elbet! Binanın çevresinde dört dönüyor, bir şeyin olmasını bekliyordum. «Evangeleh!» diye bağırıyordum (babam beni bu adla çağırırdı). «Evangeleh! Niçin kendini yok etmek istiyorsun? Söyle, Evangeleh! Nerde ihanet ettin kendine?» Karşılık yoktu. Ne bir belirti, ne bir itme, hiç bir şey!

Yanıbaşıma bir polis helikopterinin geldiğini gördüm. Uzaklaşmamı işaret ediyorlar, telsizle bangır bangır bağırıyorlardı. Tüm bu patırtı arasında sorularıma o gün karşılık alamıyacağımı anladım. Özellikle, İncildeki en bayat destanlardan birindeki bir çılgın peygamber gibi göklere fırlattığım haykırılarım arasında. Gene gelecekse, beklenmedik bir sırada gelecekti.

Havaalanında beni bekliyorlardı. Resmî kişiler benim için ormanlarından özel olarak çıkmışlardı. Bana bir sürü korkunç şeyler yapacaklarına söz ver-

diler. Onlara en seçkin hiç —gülücüklerimden— biriyle gülümseyip bir taksiye bindim.

Evde de bekliyorlardı beni: Florence ve Dr. Liebman. İsterik bir durumda bu insanların takındıkları korkunç bir sakinlik vardı üstlerinde. Beni görünce ayağa bile kalktılar. Dr. Liebman bana gülümsedi, çok tatlıydı; Florence çok tatlıydı ve ben çok tatlıydım. Ama günün düzeninin ne olduğunu onlar da biliyordu ben de. Hemen orda o anda o yerin altını üstüne getirmeliydim. Ne sanıyorlardı beni yani? Bir deli mi? Tam o sırada sivil giysiler içinde bir kaç polis göründü; tam alarmlarda kullanılacak türden bir telsizli araçtan çıkmış eve doğru geliyorlardı. Florence onları görünce hızla fırladı yerinden «Merak etme şekerim, ben onların icabına bakarım» diyerek. Ve orda kaldım, Dr. Liebman'la başbaşa.

Bana en açık-yüreklimsi gülücüğüyle gülümsedi. En seçkin hiç-tebessümümle karşılık verdim. Ve ödeştik. Buyrun oturun, bir şey içmez misiniz dedi, kendi evindeymiş gibi. Ben de, elbette, içecek neyiniz var, dedim, onun içkileriymiş gibi. Güldü. Ufak, keskin dişleri arasındaki boşlukları görebiliyordum. Ben de «Big Noise from Winnetka»yı dişlerimin arasından ıslıkla çalmaya başladım. Sanki bir müzik parçası dinliyormuş da ondan besteciyi bulması isteniyormuş gibi dinledi. Sonra kesin bir duraksama oldu.

Beni incelemeyi sürdürdü. Artık buna dayanamaz duruma gelince havuza yöneldim. Liebman da peşimden geldi ne var ki. «Bu adamdan nasıl kurtulacağım?» dedim yüksek sesle. Oturdum. O da oturdu. Anlaşılan imadan anlıyacak soydan değildi. Dönüp bana baktı. Benim konuşmamı bekliyor gibiydi.

İyice rahatsız olmaya başladım. Her şey bir yana, müthiş sıcaktı üstüne üstlük. Terlemeye başla-

mıştım. Gömleğimi çıkardım. Hâlâ benim bir şey söylememi bekliyor gibiydi. Ama ben beklemede onu geçtim.

«Florence benimle konuşmak istediğinizi söyledi.» diye yalan söyledi. Sonra sırıttı. Pantalonumu sıyırdım, mokasenlerimi fırlattım ve suya atladım.

«İşte çıktınız» dedi Dr. Liebman, ben suyun üstüne çıkınca.

«Sen hâlâ orda mısın?» dedim.

«Evet» dedi, «bekliyorum.»

«Bekleme. Söyleyecek bir şeyim yok çünkü.»

«Herhangi bir şey söyleyin» dedi gülümseyerek.

Dişleri arasındaki boşlukları daha iyi görüyordum şimdi. Birini anımsatıyordu bana.

«Nerden isterseniz başlayın. Örneğin, şu andaki sorunlarınız neler?»

«Şu andaki tek sorunum seni başımdan defetmek.»

Ve daldım suya. Yüzeye çıktığımda gülüyordu ve eskiden bizim sokakta oynayan ufacık yahudi veletlerine benziyordu tıpatıp.

«Bana şu anda ne düşündüğünüzü söyleyin.» dedi.

«Hiç.»

«Hiç mi? Hiç bir şey düşünmemek imkânsızdır.»

Havuzun kıyısına tutunmuştum. İskemlesini yaklaştırdı.

Birdenbire «Ne? Ne?» dedi.

Bir şey dememiştim.

«Tam o sırada ne diyecektiniz?»

«Cehenneme git.» dedim.

«Aha,» dedi, büyük bir buluşta bulunmuş gibi. «Şimdi! Bana karşı neden böyle düşmanca duygular

taşıdığınızı açıklayın bakalım, dostum. Bunu duymak istiyorum.»

Havuzun dibine daldım. Bu herif beni köşeye kıstırdı, diye düşündüm. Burda daha fazla duramam, yukarda da o bekliyor. Dünyadaki son deliğe soktular beni; içinde su olanına.

Yüzeye çıktım ve çıkar çıkmaz da «Florence!» diye bağırdım. Havuzun ortasında durarak «Florence! Florence! Florence!» diye bağırmaya devam ettim, Florence çimenleri koşarak geçip herifi alarak götürene değin.

Yokuşu çıkıp eve girene kadar Florence'e bir şeyler anlattı. Arabasının gidişini duyana kadar havuzda kaldım. Havuzdan çıkarken Florence evden bana doğru geldi.

«Hadi bakalım» dedim, «neymiş teşhisi?»

«Teşhis!» dedi ve sanki böylesine apaçık bir durum için bu ince, nazik bir sözmüş gibi gülmeye başladı.

«Polisleri nasıl defettin?» dedim.

«Onlara bir daha araba kullanmıyacağına söz verdim.»

«**Sen** söz verdin!»

«Evet.» Karşı konulmasını beklediğinde mutlak bir ton alırdı sesi. «Havada gezintilerine gelince, o da **verboten** (*). Ve **benim** marifetimle değil, sevgilim. Sivil Havacılar Derneğinden daha sen gelmeden telefon ettiler. Sana soruşturma sona erene değin uçamayacağını bildirmek istiyorlardı. Ve başka, daha da ciddî işlemlerin seni beklediğini.»

Yeniden havuza atladım.

Genel olarak dipte fazla kalamam. Ama şimdi,

(*) Yasak.

havuzun tabanında ayıbalıkları gibi dolanıyordum. Sonunda yüzeye çıktığımda Florence'in yukarı, eve doğru yürüdüğünü gördüm. Eve girişini izledim ve kendi kendime «Niye eziyet ediyorsun bu kadına? Bırak onu, İsa aşkına. Seattle'a git. Belki de içten içe senin ortalıktan yokolmanı diliyordur. Birkaç gün gözyaşı döker, sonra her şey sona erer.» Florence'in acısını görmeye dayanamıyordum. Bu nedenle yeniden havuzun dibine indim. Şu havuzun dibini gittikçe daha çok seviyordum.

«Zavallı» diye düşündüm, «gözlerinin altındaki torbalar bu sabah bayağı kötüydü.» Onlara «senin torbaların» diyordu, onları oraya benim koyduğumu kastederek. Her gece göz altarını Sür de Parlasın ya da Sil de Şaş kremleriyle silerken beni suçladığını biliyordum. Haklı değildi diyemem. Ben kendi karım olsaydım benim de torbalarım olurdu.

Havuzun tabanında ağır ağır, bir ayıbalığı gibi kolaylıkla yüzdüm. Birdenbire su altında yüzmeye müthiş yatkın, yepyeni güçler edinmiştim.

Gwen'le New York'a Collier'i görmeye gidişimizi anımsadım. Hareketimden hemen önce Florence, ben New York'tayken yüzünün derisini çektireceğini söylemişti.

«Niye yapacaksın bunu?» diye sordum.

«Sana iyi görünüyor muyum şimdi?»

«Ne diyeyim, şey gibi...»

«Kocası olan bir kadın gibi. Biliyorum. Ama, Evans, bu bir yavaş ölüm durumuna geldi. Bir kadın olarak, her gece yüzüme bakılmamasını haketmiyorum. Bunun için bir şeyler yapmam gerek. Benim nasıl göründüğüm senin umurunda olmasa bile, benim umurumda.»

Geri döndüğümde dediğini yaptırmış olduğunu

gördüm. Kulakların hemen arkasında yapıyorlar bunu, Bir-iki kırışığı deriyi gererek gideriyorlar. Çok daha iyi göründüğünü söyledim; doğruydu bu. Ama bu değişme beni umduğu gibi etkilemedi. Ve bu yeni görünüş uzun sürmedi. **Schmerz** (*) bir başka yerden indiriverir hemen darbesini. Şimdi de gözlerinin altındaki benim torbalar çıkmıştı ortaya.

Hava almak için yeniden yukarı çıktım, Florence aslan giysilerini giymiş bana doğru geliyordu. Gözle görünen giysiler değildi bunlar elbet, ama üstündeydiler gene de. Metal iskemlelerden birine dimdik yerleştikten sonra «Evans, seninle konuşmak istiyorum» dedi.

Ne zaman bu cümleyi o kendine özgü biçimde söyliyecek olsa, kendimi kapı dışarı edilmek üzre olan bir hizmetçi gibi duyarım. O şimdiki gibi bir iskemlede oturmuş cigarasının içine çekmediği dumanını ağzının kenarından dışarı üflüyor olur, ben de, umarım iyi bir bonservis verir bana, diye düşünmekten kendimi alamam.

Ona baktım ve nasıl da haksız davrandığımı anladım. Kadın korku içindeydi. Kendini yeniden, bu kez uçakta, öldürmeyi denemiş bir kocayla konuşacaktı. İyi, ödü kopuk bir kadındı karşımdaki.

«Çok özür dilerim Florence» dedim.

«Ah, sevgilim, sorun o değil şimdi; dilerdim ki...»

Konuşamıyordu.

«Ne, şekerim?»

«Beni bir kez olsun arkadaşın olarak düşünmeni isterdim. Ben senin düşmanın değilim Ev: şu dünyada tek istediğim sana yardım etmek.»

«Biliyorum.»

(*) Yaşlılık.

«Dışarı çık da gel benimle otur.»

Dediğini yaptım.

«Evans, sevgilim, beni istemediğini, bu evi istemediğini, yaşayış biçimimizi sevmediğini söyledin bana. O konuşmayı unutmuş değilim. Şimdi sana şunu sormak istiyorum —lütfen beni arkadaşın olarak düşün— istediğin nedir?»

«Bilmiyorum.»

«O kadını istiyor musun?»

«Kimi?»

Bir şey söylemedim. Sessizlik, güçlü yanım bu benim.

«Evans, ben senin dostunum. Eğer istediğin oysa, al onu, eğer seni bu mutlu edecekse. Evans, gerçeği söylemekten korkma.»

«Sorunun bu olduğunu sanmıyorum.»

«Evans, ben senin dostunum.»

Yeniden havuza atlamak geldi içimden. O da bunu sezdi herhalde, çünkü «Gidip havuza atlama gene. Yaramaz bir çocuksun sen.» dedi.

Öylece oturdum o kara parçasında, o anın dışında, sessiz, kırk dördümde ve boku yemiş, ne istediğini bilmez olarak. Sinirsel yıkılma bu mu acaba, diye düşündüm. Merkezsel bir şeyin yol verdiği, yıkıldığı apaçıktı. Yapmak-yapmamak, gitmek-gitmemek elimden gelmiyordu; güç belâ konuşuyordum. Havuzun dibine inmek istiyordum, hepsi buydu. Ama, eğer bu bir sinirsel yıkılma idiyse, pek de kötü olmuyordu hani. İstemsiz, arzu ya da dirençsiz, hatta ağırlıksız olarak, yalnızca vardım işte. Havada süzülüyordum.

«Florence» dedim.

«Evet, Evans.»

«Hiç.» dedim.

Zürafanın sesinin olmadığı ve kafası aslanın çeneleri arasındayken öldürülüşüne karşı feryat edemediği söylenir.

«Neden Dr. Liebman'la konuşmuyorsun gene?»

«Konuştum, üç kez. Seansı 50'den.»

«Çok aklı başında, kibar ve anlayışlı bir kişidir, nazik bir adamdır da ayrıca.»

«Ben zorba ve yıkıcı, acımasız ve kıyıcı biriyle konuşmak istiyorum.»

Ona bakıp gülümsedim.

O da bana gülümsedi, bir meleğin gülücüğüyle. Ve yeniden, bu kadına niye işkence ediyorum, diye düşündüm. Yokoluvermeliydim. Seattle'a git. Evet. Bu kusursuz kadının hayatına seninkinin bulaşması ille de gerekli değil. Özgürle onu! Sessiz sedasız kanına girmeden özgür bırak onu.

«Şimdi biraz kestirmek istiyorum» dedim.

«Gelip seni rahatsız etmelerine engel olurum. Yastık getireyim mi, ya da bir içki, meyve suyu ya da herhangi başka bir şey? Ev, söyle bana.»

«Hayır, şöyle uzanıp biraz uyuyacağım. Yorgunum herhalde. Artık konuşmak istemiyorum.»

Oturduğu yere gidip yanağını öptüm. «Böyle olduğum için bağışla beni. Bu senin suçun değil. Bunun seninle hiç bir ilgisi yok. Sen harika bir kadınsın.»

İç geçiriyor gibi bir ses çıkardı, tüm gücüyle sarıldı bana, beni ağzımdan öptü, öpmeye çalıştı. Ama benim elimden gelmedi bu, yapamadım. Ben de ona sarıldım elbet ve «Sağol, sağol. Şu dünyada senden daha iyi bir kız yoktur. Bütün bozukluk bende.» dedim.

«Görüyorsun ya Evans, ben bırakıp birini gidemem. Yapım elvermiyor buna. Hadi, şimdi uyu.»

Döndü, yukarı çıktı. Daha rahatlamış görünüyordu.

Kalktım. Karnımı tuttum. Tümsekleniyordu. Babam ve amcam göbekleriyle gurur duyarlardı. Oriental halı tüccarları arasında göbekli olmanın anlamı tekti: göbek başarılı olduklarını gösteririrdi, tümseğin büyüklüğü de başarılarının derecesini. Banka hesapları göbeklerinden anlaşılırdı. Ya ben? Fazla kilo beni utandırırdı. Puş-ap yapmaya başladım. Sonra birden hareketin ortasında kollarım beni taşımaz oldu, karnımın üstüne yere serildim ve hemen derin bir uykuya daldım.

Bir yeteneğim var. Her yerde uyayabilirim. Evliliği kavga edecek ölçüde önemsediğimiz günlerde, o ilk aylar ya da ilk bir-iki yıl sırasında, Florence'i öfkeden bazan bütün gece tir tir titreten, korkunç çekişmelerimiz olurdu zaman zaman. Onu öfkelendirirdi de beni uyuturdu bu kavgalar, Yatağın üstüne oturur, bir raund daha yapmak için can atardı, ama ortada kavga edecek kimse bulamazdı. Bir kez öylesine tepesi attı ki, bir ekmek bıçağı almak için aşağıya, mutfağa gitti; beni öldürmek istiyordu. Ama bıçağı alıp yukarı döndüğünde beni uyur buldu. Uyuyan biri öldürülmez doğrusu. Uyurken hepimiz masum bir görünüşe bürünürüz, çok şükür ki. Özelikle haksız olan sizseniz, uyku paha biçilmez bir dosttur.

Akşam yemeği için uyandırmaya çalıştılar beni. Ama uyanmıyordum. Uyanıkken sorunlarla başedemiyeceğimi biliyordum.

Beni yukarıya taşıdılar. Yürürken bir yandan soyunuyordum, o kocaman, güzelim yatağa pijamalarımı giymeden, dişlerimi yıkamadan düştüm.

Uzun süreli bir ateş-kes istiyordum.

Ama yürümedi.

Evliliğimiz o gece bozuldu işte.

Ne zaman, saat kaçta, bu işin olduğunu bilmiyorum. Karanlık, bilinçsiz gecenin bir yerinde uyandım. Florence yanımda uyuyor, derin derin soluk alıyordu. Evin seslerini duyuyordum. Çalışan ve duran o ince sesleri, bir şeyleri soğutan, bir şeyleri ısıtan, çalkalayan, döndüren, başlayan, duran sesleri. Bunlar güzel, barışçıl seslerdir, bütün o sadık motorlardır, bizler uyurken ufak tefek işlerini sürdürmek üzere yapılmış kusursuz aygıtlarıdır. Onları duyduğumu anımsıyorum, sonra gene uykuya dalmış olacağım, çünkü birden, onunla Florence'le seviştiğimi farkettim. Elimden geliyordu da. Hatta tam girmek üzereydim. Sonra uyanıverdim. O da uyandı. Birbirimize baktık. Ve ne denli kötü birşey olduğunu farketmeden kötü bir şey yaptım. Ona bakıp karım Florence olduğunu, düşümdeki dişi, Gwen olmadığını gördüm ve kendimi geri çektim. Dönerek ondan koptum ve yüzüstü uzandım yatağa.

Orda uzanmış tavana bakıyordu. Güçlükle soluk alıyordum. Ömrümde ilk kez olarak yeniden uyumakta güçlük çekiyordum. Ömrümün en uzun gecesiydi. Gerçekler kendilerini su üstüne çıkarmışlardı.

Ertesi sabah günlük yaşantımızda gözle görülür bir aksama olmadı. İkimiz de sabah kahvesiyle haberleri okumayı sever, ikimiz de gazetelerimizde kırışma buruşma olsun istemezdik; bu nedenle her sabah kapımıza iki nüsha Los Angeles **Times** bırakılırdı. O sabah da, her sabah gibi cam üstlü bahçe masasında karşılıklı oturmuştuk, ikimiz de sabahlıklarımızın içindeydik ve gazetelerimizin ardına sığınmıştık o an için.

Florence'in sanki bütün kanı akmıştı bedeninden. Gül renkli sabahlığı vardı üstünde, iyiyken güzel

durur, yaraşır bu sabahlık, ona; ama gülrengi hayın bir renktir, bu sabah benzinin solukluğunu da belirginleştiriyordu.

Kahvaltı boyunca tek söz etmedik. Öyle sanıyorum ki Florence, önce Dr. Liebman'la konuşmadan tutumunu belirlemek, hatta güçlü, açık bir tepki göstermek gücünden yoksun görüyordu. O gün 9.20'de randevusu vardı Liebman'la. 8,30'da yukarıya giyinmeye çıktı. Orda bir süre oturdum. Ucuna gelmiştik.

Yine yakıp kavuran, gri bir gündü, Güneş gözlüklerimi almak için yukarı çıktım.

Yalınayaktım, Florence duymadı beni. Duvar aynasında kendine bakıyor, bacaklarının üst kısımlarını inceliyordu. Buralarda derisi kötü biçimde bozulmuştu, derialtı tabakası pelteleşmişti. Kendimi suçlu duydum, sanki ömrümüzün bir yerlerinde bu olguyu durdurmak elimden gelmeliymiş gibi, ya da hiç değilse onu, bunun önemsizliğine inandırmalıymışım gibi. Ama yapmamıştım bunu, çünkü önemsiz değildi.

Şimdi, ona sezdirmeden odadan çıkmak istedim, ama beni aynada gördü ve bir yabancıymışım gibi çabucak indirdi eteklerini. Dışarıya yöneldim ama geri çağırdı.

«O parti bu gece,» dedi.

«Aman tanrım, ne partisi?»

«Düşünürsen Bennett'lerin bir hoş geldin partisi verecekleri aklına gelir. Senin için. Şimdi aklına geldi mi?»

«Galiba. Gidecek miyiz yani?»

Karşılık vermedi. Sonunda dönüp çıktım.

Bir insanın yüreğinde ölümcül bir yara açmıştım.

Yatak odasının kapısına gittim «Florence» dedim, «özür dilerim». Dudaklarını boyuyordu.

«Evans» dedi, «eğer yaptıklarına gerçekten üzülseydin bir şeyler yapardın bu konuda. Ama hayır. Öyle ki, benden senin gerçekten üzüldüğüne inanmanı bekleme. Artık dediğin, duyduğun, yaptığın şeylerden sorumlu olmadığın kanısındayım.» Odadan çıktı.

Yürüyüp havuzun yanına gittim. Ama orda kendimi güvende duymuyordum artık. Zaten dipte ne kadar kalabilirdim kalsam kalsam? Bir Türk hamamına gitmeyi düşündüm. Bir kez Luxor'da üç gün kalmıştım. Ama bunu yapacak gücü toparlayamadım bir türlü. Giysilerimi çıkarıp tramplene yattım ve olacağı bekledim. Herkesin insafına kalmıştım artık. Umudum bir mucizeydi ancak. Korkunç bir yıkım olurdu belki de kurtarırdı beni! Ölürdüm belki, ya da Florence ölürdü, yada bir zelzele olurdu, bir savaş çıkardı. Savaşın insanlara neden çekici geldiğini anladım. Savaş onları kendi özel umutsuz sorunlarından kurtarır. Aslında, özel olan her şeyi önemsizleştirir gözde. Türk hamamından bile iyidir bu bakımdan. Her şeyi bağışlar ve her şeyi siler. Ah, diye düşündüm, ne olurdu bir savaş çıksaydı da kurtarsaydı beni! Yanlışlıkla bir atom bombası patlatsalardı! Gidip İndio'daki o bodrumda otururdum.

Böylece uyuyakaldım.

Uyandığımda Florence Liebman'la seansından dönmüş havuzun kıyısındaki koltukta oturuyordu. Bana bakışı ürkütücüydü. Ya beni öldürecekti ya kendini, hangisi bilmiyorum. İşin en korkutucu yanı da, beni görür görmez en aklı başında tebessümüyle gülümsemesiydi. Hoştu. Liebman aldığı parayı gerçekten hakediyor, diye düşündüm. O sabah çok etkili ve şipşak bir iş yapmıştı doğrusu. Kendine rağmen hayran kaldım ona. Ne kadar sürerdi bu? Yarın Florence'i

gene göreceği 9.20'ye kadar mı? Florence'in onu görmeye her gün gitmesi biçiminde plânlamıştı işini; her ne yapıyor idiyse etkisi 24 saat sürüyordu —ruhsal alanda plânlı bir eskime.

«Büroya gitmiyor musun?» dedi hafifçe, gidip gitmemem onun hiç ilgilendirmiyormuş gibi.

«Ne?»

«Büroya gitmiyor musun, dedi, Saat dokuz kırk beş.»

«Ne bürosu?»

Yüzünü öteye çevirdi. Bir şeyi denetim altına almaya çalışıyordu, tüm bedeni sarsıldı bir an. Oyun oynamayı bırak, söyle kadına meseleyi, olsun bitsin, diye düşündüm.

«Hayır» dedim, «İşi bıraktım.»

«İşte buna haber derim.»

«Evet, öyle.»

«Buna ne zaman karar verdin?»

«Şimdi, gerçi başından beri bu karar oluşuyordu içinde ya.»

«Öyleyse ne yapacaksın?»

«Bilmiyorum.»

«Ne yaptığını bildiğinden emin misin?»

«Emin olan var mı?»

«Evans, bu dediğin baştan aşağı saçma! İsa aşkıyçün! Evet var, insanlar ne yaptıklarını biliyorlar!»

Sonra gene denetim altına aldı kendini. Dr. Liebman'ın ona kışkırtmalara karşı sakin kalmasını, beklemesini söylediği belliydi. Ey Hz. İsa, diye düşündüm, eğer psikiatri ben olsaydım, eline bir çifte alıp iki fişeği de bedenime gömmesini öğütlerdim.

«Sevgilim» dedi, «onlara söyledin mi? Yani...»

«Hayır, ama söyliyeceğim... Kararım karar. Bıraktım.»

«Neyi?»

«Her şeyi!»

«Beni de mi?»

«Bilmiyorum. Belki de. Belki her şeyi. Daha emin değilim.»

«Şimdi benim ne yapmam gerekiyor?»

«Ne hakkında?»

«Hayatım hakkında. Bir hayatım olmalı benim de.»

Bir şey söylemedim.

«Benim için bir şey düşünmedin daha. Öyle mi?»

«Galiba öyle, hayır düşünmedim.»

«Böyle ufak tefek şeylerle seni rahatsız ettiğim için kusuruma bakma ya —yani— örneğin dün gece olanlar üstüne ne düşünmeliyim?»

«Dün gece mi?»

«Dur ben apaçık söyliyeyim. Geçirdiğin kazadan önce bunun fiziksel bir bozukluk olduğunu sanıyordum: dolaşımın, yahut hormonların, yahut sinir sistemin. Ama şimdi —işte sapasağlam duruyor orda, öyle değil mi? Ama benim için sapasağlam değil. Diyeceğim, beni kimle karıştırdın dün gece?»

Sustum.

«Sessizlik. Pekâlâ. Artık yetti. On üç ay oldu. Ne bekliyordun bilmiyorum. Aradığın şey her ne idiyse sen ona bakınırken ben seni bekliyeyim istiyordun her halde. Ya da aradığın her kim idiyse.»

«O süre içinde hiç kimseyle birlikte olmadım Florence.»

«Muhtemelen yalandır söylediğin, ama eğer doğruysa, bu senin sorunun. Artık hem senin yerine hem de kendi yerime oyun oynamayacağım. Sen yalnız kendini sakınan, kendini düşünen birisin. Ben de artık kendimi düşünmeye başlayım iyisi mi.»

Yokuşu tırmanıp eve girdi.

SEKİZ

O ÖĞLE SONRASININ ÇOĞUNU küçük kulemde geçirdim. Saat beşe gelince, çaresiz kaldım. Büyük eve gitmek zorundaydım. Florence'i saçını kuruturken buldum. Parti giysileri çıkartılmıştı, anlaşılan benimle geliyordu. Emin olmak için «Bu gece ne giymem gerekiyor?» diye sordum.

«Olga Bennett'e sor« dedi, sonra da «Hay tanrım, Evans! Bebek gibi davranmaktan vaz geç. Ben kısa bir giysi giyince sen mavi bir giysi giyersin. Ve madem birlikte çağrıldık senin iyileşmeni kutlamaya, niye zamanında gidebilmek için biraz çaba göster miyorsun?»

Bennett'lere giderken yolda pek sohbet ettik sayılmaz. Yalnız Florence bir istekte bulundu. «Nekahatin sırasındaki davranışını düşünürsek, Olga ve Dale'in senin için ne türden olursa olsun bir parti vermeleri müthiş cömertçe bir davranış. Ama Dale seni en yakın arkadaşlarından biri sayıyor. Bu toplumda seni savunacak bir tek kişi kalmışsa, odur. Bunun bir anlamı yok senin için şimdi, biliyorum. Ama Olga benim

en yakın arkadaşım. Öyle ki, bu gece kimseye hakaret etmezsin umarım. Bunu becerebilecek misin? Bana bir ayrılış iyiliği olarak?»

«Ayrılış iyiliği mi?»

«Biz ayrılmış durumda değil miyiz? Hiç değilse bu kadarında anlaşalım.»

Karşılık vermedim.

«Sessizlik? Pekâlâ. Bakalım işler tersine dönünce oyun gene hoşuna gidecek mi?»

Konuşmanın sonu.

Ne tuhaf söz, diye düşünüyordum ben —«yakın arkadaş.» Dale Bennett'i on yedi yıldır tanırdım, sayısız pazar kortunda tenis oynamışlığım vardı, düzenli aralarla o ve karısı Olga ile birlikte yemek yerdik. Ama gerçekten yakın arkadaş mıydık?

Onunla savaştan hemen sonra, Williams ve MacElroy, batı kıyısında yazıhane açtığı zaman tanışmıştık. O sıralar reklâmcılıkta geçici olarak çalıştığıma yemin edebilirdim. Benim gerçek mesleğim olacak işe bakınıyordum. Bir-iki yıl filimcilikle ilgilendim, senaryo yazarı olmayı düşündüm. Kolay görünüyordu: özellikle hayatını bununla kazanan kimselerle tanışınca.

Kolay değildi. O iki yıl boyunca tam bir tek öykü sattım. **Kızıl Ok**'tu adı ve Filipinlerdeki savaş anılarıma dayanıyordu. O sıralarda Academy Ödülü'nü yeni kazanmış bir yazar olan Dale Bennett, benimle işbirliği yaparak öyküden bir senaryo yapmak üzere tutulmuştu, bu da, herkes öyle söylüyordu, mesleği o zamanın bir numaralı adamından öğrenmem için elime geçen büyük bir fırsattı. Gene de, bir önsezim olmuştu herhalde, çünkü reklâm işinden ayrılmadım, senaryo çalışmalarını da ayışığına bıraktım. Dale zaten gece çalışmayı yeğliyordu.

Benden beş yaş büyüktü ve hemen babasal bir ilgi duydu bana. Ben de ellerim dizlerim üstünde saygı göstererek payıma düşeni yaptım. Ta çocukluğumdan beri, memnun etmek gerektiğini hissettiğim birine karşı en iyi tutumun bu olduğunu görmüştüm. Dale ile her zaman anlaşırdık. Bunun icabına bakardım. Uyuşmadığım zaman yutardım bunu. Çalışma uzlaşmamız buydu.

Beş aylık çalışma ve Dale'in en üstün çabaları yalnız **Kızıl Ok**'un temel güçsüzlüklerinin ortaya çıkmasına yaradı. Sonunda Dale, stüdyoda senaryoyu rafa kaldırmayı öğütlemek zorunda duydu kendini. Cenaze konuşmasında, öykünün kurgusu, yapısı üstüne daha çok şey öğrenmem gerektiğini söyledi. O alanda çalışmayı sürdürmem yönünde yüreklendirmedi beni. Yazarlar Binası'ndaki masalarımızı boşaltırken, öykümün sağlam bir yapıya sahip olmadığını söyledim. O zaman yalan söylemiş olduğumu şimdi görüyorum. Bu sözler başarısızlığı benim omuzlarıma yıktı, Dale'in de bana sıcak davranmasına yol açtı. Böylece başladı, köpeklerin yanyana koşmasına benzer toplumsal bir alışkanlık olan ilişkilerimiz. Aslında politika, ön yargılar zevkler, iyi bir gün nasıl olur gibi konularda uyuşmuyordum onunla. Tanıştırdığımda Gwen'i bile çirkin buldu.

Dale yaşlandıkça senaryo yazarlığındaki yeni akımlar, ona uğramadan, yanıbaşından geçtiler. Hattâ, son birkaç yıldır, adam gibi işler bulmakta güçlük çekmişti. Ama bu yakınlarda durum, çok da garip bir nedenle, ondan yana bir gelişme göstermişti. O gece verdiği partinin benim iyileşmemin kutlanmasıyla pek az ilintisi vardı. Dale'in asıl insan içinde kutlamak istediği, doğum kontrolü hapları yapan bir firmanın hisse senetlerinde yaptığı müthiş kârdı. On bin hisse se-

nedi almıştı, galiba ikiden. Dale, hoşgeldin-Eddie partisi vermeyi kararlaştırdığında bu hisselerin değeri borsada yetmişaltı idi ve daha da yükseliyordu; yani hemen hemen üççeyrek milyonluk bir kâr. İşin garip yanı şuydu ki, herkes onu modası geçmiş bayağı bir yazar sayarken, ettiği kâr duyulunca, Dale yeniden, on beş yıl önce olduğu gibi, filim sanayiinde en çok aranan yazarlardan biri oluverdi.

Düşünüyordum, bu nedenle Bennett'lerin yol ayrımını kaçırdım. Florence, çok az iğneleyici bir biçimde dikkatimi çekti.

«Bu geceki filim ne?» diye sordum.

«Konuşmak zorunda degilsin» dedi. «Hemen hemen geldik.»

«Lâf olsun diye sormuyorum» diye yalan söyledim. «Merak ettim.»

«Bundan kuşkuluyum. Ama bilseydim de söyliyemezdim sana. Bu senin için bir sürprizmiş, Olga söyledi.»

Konuşmanın sonu.

Hemen bütün Hollywood partileri bir filimin, özellikle de henüz sinemalarda gösterilmesine başlanmamış bir filimin gösterlimesiyle doruğuna ulaşır, Konuşma biter, konu tükenirken filim geceyi kurtarır. Bennett'lerin evine girer girmez süpriz açıklandı. Göreceğimz filim, daha piyasaya çıkarılmadan bir **cause celèbre** (*) durumuna gelen **Kilise Kulesinden Bir Çağrı** idi. Yönetmeni divana yumuşak bir dağ olarak yığılmış papalık eden biriydi.

Dale koşup ateşle selâmladı beni. «Sen ve ben bu anı uzun süredir bekliyoruz» dedi. Beni götürüp Gottfried Hoff ile tanıştırdı. Dale ve ben on yılı aşkın

(*) Sözü edilen.

bir süredir söz ederdik Gottfried Hoff'tan, ama onunla tanışmamıştım. Yakından bakınca, büyük bir okyanus gemisinin karaya vurmuş gövdesine benziyordu.

Dale ve ben Hoff'un farkına, benim öykünün rafa kalkışından bir yıl kadar sonra vardık; Dale beni edebî bir partiye götürmüştü, o da ordaydı, sarhoştu. Amerikalıların kültürel vahşiler olduğunu söylüyor, bir de Alman aksanıyla söylenince bu söz iki kat aşağılık oluyordu. O gece çevresini solcu aydınlar, her dediğine koroca amin deyiciler sarmıştı. Onun yurttaşlarından birinin başlattığı bir savaşta bir sürü gencin öldüğünü görmemin üstünden çok geçmemişti, hemen içerledim ona. 1941'de Londra'da bulunmuş olan Dale ise Hoff'u hemen oracıkta öldürmek istiyordu. Onu ele geçireceğimize yemin etti.

Ortak bir düşman güçlü bir çimentodur. Yıllar boyu Hoff'a duyduğumuz dostça olmayan ilgi, ilişkilerimizi yakın tutan nedenlerin başında gelir. Uzaklaştığımızda, Dale onun üstüne yeni bir takım dedikodularla gelene değin Hoff'u unuturdum. Dale hiç unutmadı onu.

Hoff'un geçmişi üstüne bilgi edinerek işe başladık. Yirmiler ve otuzların ilk yılları Almanya'sında iyi filimler yapmıştı. Sonra, Hitler'in iş başına geçeceğini rahat rahat tahmin edip (Dale böyle diyordu) güney California'ya atmıştı kapağı. Burda savaş yıllarının keyfini çıkardı. (Ben Hollandia'dan Biak'a, Tacloban'a, Luzon'a sürükleniyordum, Dale ise V - 1 ve V - 2 altında sığınaklara pike yapıyordu.) Hoff bir-iki filim yaptı, ama enerjisini daha çok partilere gitmek ve alkışları kabul etmekte harcadı. Yaptığı başlıca hareket belden eğilmekti. Güzelim kızlardan istediğini seçiyordu. (Bana Asyalı köylüler, Dale'e Piccadilly'nin belsoğukluğu düşmüştü.) Hoff kısa bir zamanda

satirlerin kralı olarak yaptı yerini. Yıllarca yörel bayanlar, Gottfried Hoff tarafından düzülmenin onur verici olduğu görüşündeydiler. Çekiciliği kibrindeydi. Yıllar boyu Dale beni arar ve Hoff'un en son fethini kesin bir şaşkınlıkla, ayrıntılarıyla anlatırdı. Büyük çoğunlukla bunlar çok «iyi» kızlar, çok yetenekli kızlardı. Görünüşe bakılırsa Hoff hiç boşa atmıyordu. Onun kesintisiz başarısı bizim öç iştahımızı daha da kabarttı.

Hoff diğer sanat émigré'leri (*) gibi Almanya'ya geri dönmedi elbet. «İtoğlu itin burda işi pek yolunda» dedi bir kez Dale bana. «Pasifik Palisades'de bir ev, bir çift japon, tamıtamına bir hizmetçi olan, türü artık tükenmiş bir karı ve başedebileceğin kadar civciv. Aslında bu piç kazandı savaşı.»

Şimdi Olga'nın partisinde hayatının tutkusundan, bu ülkede yetisine, yapıtlarına ve kendisine yapılan haksızlıklardan dem vuruyordu. Kan basıncının ileri derecede yüksek olduğu belliydi. Yüzü terle kaplanmıştı ve kıpkırmızıydı. Karısı, ancak küçük kara bir çadır olarak tanımlanabilecek bir giysi içinde yanında oturuyor, bir erkek mendiliyle kocasının alnının terini siliyordu. Konuşmuyordu kadın, gülümsemiyor, surat asmıyordu. Görüş alanında yalnız Hoff vardı.

Dale divanın arkasından uzanıp Hoff'un elindeki boşu aldı, bir dolu tutuşturdu eline. Mrs. Hoff'un gözlerinde kocasına artık içki vermesi yolunda beliren dileği ya görmedi ya da görmemezlikten geldi. Hoff, **Kilise Kulesinden Bir Çağrı**'nın yapımı sırasında kendisine gösterilen çirkin davranışlardan söz ediyordu.

Eleştiri sütunlarını izleyen herkes bu filim üstüne her şeyi bilirdi. Öykü, sinema çevrelerinde eşinsel

(*) Mülteci.

bir konu olarak bilinen türdendi ve kahramanı (Dale'in deyişiyle) «İsa tipinde, Meksikalı ama temiz, bir önder»di. Dale'in kardeşi «**The Hollywood Reporter**'da yazıyordu; öyle ki, Dale bana, Hoff'un yapımcısıyla kavgaları üstüne dedikoduları düzenli aralarla getirebiliyordu. Hoff tamamlanmış filimin kendi hazırladığı şeklini yapımcısına ilk gösterdiği zaman, gösteri salonuna ufak maymununu da getirmiş, hayvanın filime göstereceği içgüdüzel tepkiyi öğrenmek istediğini açıklamıştı. Yapımcı, yaptığı her filimin galasına karısını getirmesi ve kendi deyimiyle, karısının «içgüdüsüne» büyük önem vermesi ile namlı olduğundan, Hoff'un bu benzetmesine müthiş içerlemişti doğal olarak. (Bu yaptığı için Hoff'u Dale bile takdir etmek zorunda kaldı.) Filim oynatılıp bitince yapımcı Hoff'u ve maymununu bir yana çekmiş, filimin kurgusunu hiç mi hiç beğenmediğini resmen bildirmişti. Bu ise Hoff'un yalnız beklediği değil, diyordu Dale, umduğu bir şeydi de: yeni bir uluslararası kültür skandalı, ABD'yi kamu oyunda yere çalmak için yeni bir fırsat.

Hoff ertesi gün bir basın toplantısı yaptı. Yabancı basının bütün temsilcileri ordaydı ve zevkten dörtköşe olmuşlardı. Hollywood'un bu eşsiz dahinin yapıtını nasıl berbat ettiğini haykıracaklardı gene. Hoff toplantıyı, filim için hiç bir umudu kalmadığını ve onu bir daha görmeyeceğini söyleyerek bitirdi.

Dale'in düşüncesini değiştirmek için Hoff'u nasıl kandırdığı bir sırdı. Ama burdaydı işte Hoff, kötürümleştirilmiş filimini ilk kez görmek üzereydi.

«Nasıl becerdin bunu?» diye fısıldadım Dale'e. (Hoff'un tahtı durumuna gelen divanın hemen arkasında dikiliyorduk.)

«Bunu senin için yaptım» diye yanıtladı Dale nor-

mal bir sesle. Hoff'un sağırca olduğunu anımsadım, «Yalnız senin için.»

Aslında Dale'in düşündüğü kendisiydi. Şimdi artık zengin ve aranan biri olduğuna göre, istediği her şeye sahip sanırdınız onu, ama öyle değildi. Umutsuzca arzu ettiği, «onlar»dan sayılmaktı. Bunu, özellikle kendi içinde kabul etmezdi elbet. Ama filimleri için **Cahiers du Cinema** ve **Sight and Sound** dergilerinin neler yazdığını okumuştu. Onlardan ömrü billah en küçük bir övgü beklemeyeceğini biliyordu. Öyle ki, elde edebileceği bir şeyin peşine düşmüştü şimdi: öç. Hoff «onlar»ın önde gelenlerindendi ve **Kilise Kulesinden Bir Çağrı**, dedikodulara bakılırsa, bir yıkımdı.

Yemeğin hazır olduğu bildirildi. Mrs. Hoff kocasını kaldırma işlemine girişti.

«Yemekte seni onun yanına oturtuyorum» dedi Dale. «Bardağını hep dolu tut. Yapımcının filime neler ettiğini görünce patlayacaktır. Patlamanın hazırlığa değmesini istiyorum.»

Sonra Hoff'un koluna girdi, öbür eliyle de beni tutarak yemek salonuna götürdü bizi.

Oyuna konuklardan kaçının dahil olduğunu hemen anladım. Yemek ilerledikçe Hoff'un anlattıklarına ilgiyle kulak verir görünüyorlar, bir yandan da onun duyamıyacağı bir sesle çirkin sözler söyleyip alay ediyorlardı. Alayların, yakalanmadan ne ölçüde ileri götürülebileceğinin denendiği bir oyun haline geldi yemek. Mrs. Hoff'a gelince, o orda yokmuş gibi davranıyorlardı.

Florence ne olup bittiğinin farkına varmıştı, durumdan hiç de hoşlanmadığını görüyordum. Ama konuyu değiştirmek ya da oyuna hoş bir örtü çekmek yolundaki nazik çabaları sonuçsuz kaldı. Konuklar

oyuncaklarının ellerinden alınmasına göz yummazlardı.

Hedefin tam yanında oturuyor, hiç bir şeyi kaçırmıyordum: sadistlerin salya püskürtmelerini, söylediklerinden onun duyduklarını, söylediklerinden onun duymadıklarını, Yaralı bir hayvanın çevresine birikmiş yırtıcı yaratıklar. Duygularımın adamdan yana değiştiğini şaşkınlıkla gördüm; onun bir düzene kurban gitmekte oluşundandı bu sanırım. O denli azametli, o denli kendine dönüktü ki, kesilmek üzre mezbahaya götürülmekte olduğunu farketmediği kesindi. Aslında onun saflığını gösteren bu durum da beni ondan yana olmaya çekiyordu. Hiç beklenmeyecek bir biçimde, bir anlamda o masumdu.

Dale bir Hoff'un boş bardağına bir bana bakıyordu. Görmezden geldim. Dale sonunda «Eddie, Mr. Hoff'un bardağı boş» demek zorunda kaldı. Boyun eğip bardağı doldururken kendimi utançlı ve öfkeli buldum. Mrs. Hoff, daha önce Dale'ye yönelttiği o yakarılı gözlerle bakıyordu bana. Çok geçti ama. Bardağı dolduruyordum.

Benimkini de. O andan başlayarak Hoff'a bardak bardağa ayak uydurdum.

Hoff'un büyük sarhoşlukları üstüne duyduklarım geldi aklıma; nasıl bir kasa içkiyle bir otele kapandığını, Mrs. Hoff'un, kocası haberi olmadan dışarı çıkmasın diye kilitli yatak odasının eşiğinde uyuduğunu anımsadım. Anlaşılan düzenli aralarla gereksediği bir şeyi, yerin yüzünden yitme gereğini böylece karşılamış oluyordu. Karman çorman yüzü, et yığını iri bedeni ve torbamsı giysileriyle ona bakarken, o namlı sarhoşluklarını başka bir ışık altında gördüm. Bunlar mağrur birinin değil, utançlı birinin eylemiydi. Hoff'u terleten kibir değil, benim de artık yakından

bildiğim, zorlu bir kendinden tiksinme duygusuydu. Bir leş aşıran ve hepsini mideye indirinceye değin onu savunmak zorunda olan bir hayvan gibi yutuyordu yemeğini. Ben önümdeki av etini bitirmeyince, kendisine vermemi rica eti. Ve çarçabuk bitirdi, bu arada yüzünden terler akarak.

Terleyen yüzünü silmek için bir istek duydum birden. Mrs. Hoff kocasından uzak bir yere oturtulmuştu, yardımcısını almışlardı yanından yani. Cebimden mendilimi çıkarıp iri, nemli bir kubbeye benzeyen suratını kuruladım. Hoff, teşekkür taşımayan bir bakışla kabul etti hizmetimi. Yeni edinilmiş bir kölenin ihtimamını kabul ediyordu hepsi hepsi. Hoşlanılması güç bir adamdı bu Mr. Hoff.

İkimize de birer tane daha doldurdum.

Sonra, Brie peyniri ile fırında alaska arasında bir yerde olan oldu. Adama edilen eziyet gittikçe daha cüretli bir durum almıştı; birden, daha fazla dayanamayarak «Aman, bırakın artık bu oyunu» dedim.

Masadaki konuşmalar, benim olağanüstü bir şey yaptığım sezilinceye değin, bir an daha sürdü. Sonra bütün oda sessizliğe gömüldü. Gene söyledim, bu kez doğrudan doğruya Dale'e seslenerek: «Ne dersin Dale, bırakalım bu oyunu artık delikanlı.»

Dale epey bir süre baktı bana. «Ne diyordun, sevgili çocuk?» On beş yıldır bana «sevgili çocuk» derdi, her zaman yüksekten bakmanın bir belirtisi gibi gelirdi bu sözler bana, ama bunu ona hiç söylememiştim.

«Dediğim şuydu Dale, keselim artık bunu.»

«Neyi keselim, sevgili çocuk?»

«Bal gibi biliyorsun neyi olduğunu» dedim.

«Hayır, gerçekten bilmiyorum. Daha açık konuş, elinden geliyorsa. Bir de, daha fazla bir şey söylemeden iyice bir düşün.»

«Epeydir düşünüyorum bunu ve senden rica ediyorum, madem ben onur konuğuyum ve bu sürek avı beni eğlendirmek için sahnelenmiş, kurbanı serbest bırakmanızı rica ediyorum.»

«Pek anlıyamadım ne...»

«Anladın. Bu Berlin domuzunu kurban etme hazırlıklarından vazgeçmenizi istiyorum. Ne yaptığının bal gibi farkındasın.»

«Neymiş yaptığım?»

«Bunun için bir söz vardır.»

«Neymiş o söz?»

«Bilirsin o sözü?»

«Hayır, bilmiyorum, Sen bana söyle.»

«Peki, sadizm kokuyor bu yaptığınız.»

«Ya, öyle mi?»

«Evet, öyle.»

«Ve sen de bundan hoşlanmıyorsun.»

«Hiç mi hiç hoşlanmıyorum.»

O ana kadar bu konuşmaya başladığıma pişman olmuştum. Hoff'la en ufak bir dostluğum bile yoktu, ne de olsa. Ama madem ki başlamıştım, soldan çarkedip çekilemezdim artık. Hem ne cehenneme, diye düşündüm, doğrusu da bu. Bütün bu yakın arkadaş zırvaları da neydi? Artık epey sarhoşlamıştım ve kendi kendime «Dale'i suçlamaya hakkın yok. Yıllar boyunca onun yakın arkadaşıymış gibi davranmak neyineydi? Bunlardan onun kadar sen de sorumlusun» dedim.

Dale Bennett, Hoff'a döndü ve sözlerimi kastederek, «Gottfried, kendini kurban edilmeye hazırlanan bir domuz gibi mi hissediyorsun?» dedi. Bu söz üstüne oda kahkahadan kırıldı.

Gerilim bir an için azaldı. Hoff, o sıçan, «Sevgili

dostum» dedi. (Bana sesleniyordu.) «Çocuk olma. Nedir o söylediğin?» Bu «sevgili dost» sözünü fazla abartılmış buldum ve, bütün amerikalı erkeklerin çocuk olduğunu sık sık söylediğinden, o sıfatı pek istekle karşılamadım.

Bu nedenle, kendi kendime, senin de canın cehenneme kardeşlik, dedim ve gecenin geri kalan bölümünde «hiç» olmaya, belki eve de erken dönmeye karar verdim.

Florence madasan ilk ayrıldı, peşinden de onun yanında oturmakta olan ajanım Mike Weiner kalktı.

Bennett'i beni gözleriyle ölçüp biçerken yakaladım. Beni ilk nerden vuracağını hesaplıyordu sanırım. Masadan kalkarken, «Sadizmden sözediyorduk, sevgili çocuk, Florence'e ne yapıyorsun son zamanlarda?» dedi.

«Ne olmuş?» dedim, gerçek bir Hiç'likle.

«Fecî bir görünüşü var da. Onu seni sevdiğimizden pek daha çok sevdiğimizi söylemeliyim; bir de, sevgili çocuk, geçirdiğin kazadan artık resmen iyileştiğine göre, onu da arada bir düşünmen gerekir sanırım.»

Alt kata inen kalabalık arasında birbirimizden koptuk. Konuklar velvele odasına tıkılıyordu. Burası, bir ucunda uzun bir bar tezgâhı, öbüründe bocurgat'a —yani yüzme havuzuna— bir giriş bulunan, eski western tarzında döşenmiş büyük bir bodrumdu. Büyükler için bir sürü oyuncak vardı burda, örneğin, tek kollu haydutların bulunduğu bir platform, geçip gitmiş bir çağın çıplak kadınlarını gösteren eski model bir sinema makinesi, üstündeki yazıların ustalıkla yörel namlılara ilişkin matrak sözler haline getirildiği bir dizi top oyunu otomatı ve hedef olarak Castro'nun portresi alınan bir bıçak atma panosu. Yerde evsahibinin

en yakın dostlarının portreleri çiziliydi. Elimde kocaman bir paket Zehpyr cigarasıyla ben de aralarındaydım.

Erkeklerden bir kısmı hemen bara oturup o kaçınılmaz cin içme oyununa giriştiler. Aralarında artık iyice şeşi beş gören Hoff da vardı. Ayıkken bile namlı kuş beyinlilerdendi Hoff.

Bennett peşimden geldi. Ben oturunca o da yanıma oturdu. «İşte şimdi o ünlü sessizliğinin sırası geldi» dedim kendime.

«Sevgili çocuk» dedi Bennett, «Hoff için neden o denli üzüldüğünü merak etmekten kendimi alamıyorum.»

Ötekilerin bize yaklaştıklarını farkettim. Tartışmalar hâlâ en iyi eğlencemizdir ne de olsa. Dale, kısmen çoğalan dinleyiciler için, konuşmaya başladı. «Şunun şurasında kültürel bir komünistten başka bir şey değil, ruhsal yapısı ve davranışları da çengelde bir askerinkinden farksız. 1940'dan beri bu ülkede, filimlerinde hepimizi boka bulayarak bir servet yaptı; bütün bunları kesin bir düşünce birliğiyle yüz kez konuştuk Eddie.»

Ağzımı kapalı tuttum.

Dale gülümsüyordu. «Ne dersin?» Herkes benim birşey söylememi bekliyordu. Dale devam etti: «Onun da sonunda hakettiğini bulmasının seni sevindireceğine beni inandıracak bir sürü söz söyledin.»

O hiç tebessümümü gülümsedim, ıslıkla o hiç havasını tutturdum.

«Ne oldu öyleyse, Eddie?»

Sessizliğim beni boğup öldürmeye başlamıştı. Nekahatim sırasında her şeyi söyleyivermenin tadını almıştım. Bunun nasıl iyi geldiğini unutmamıştım.

O anda bir yeni gelenler dalgası oldu, yemek son-

rası çağrılılardı gelenler. Dale kalkıp onları karşılamak zorunda kaldı.

Kavga kokusunu ilk kimin aldığı ilginçtir. şimdi çevremde toplanmış Dale'in dönmesini bekliyenler arasında Florence'in çoğu imzasını atan bir modeli çizicisi vardı; onun kana susamış biri olduğunu tahmin etmezdi insan, ama öyleydi işte, aç kurt gibiydi. İş menecerliğini de yapan karısı, yüzünde bir boks seyircisi ifadesiyle yanındaydı. Filimciliği filim ajanlarının eline geçirme hareketinin önderi, Fransız izlenimcilerinin yeryüzündeki en büyük kolleksiyonuna sahip, ama kişi olarak bir sıfır olan, kentin en büyük ajanlarından biri de ordaydı. Yanında karısı vardı. Metresi de yanındaydı. Çok tanınmış bir yapımcının düş kırıklığına uğramış ve terkedilmiş ikinci karısı. Aynı yapımcının düş kırıklığına uğramış ve terkedilmiş üçüncü karısı da. Bu ikisi birlikte güreşlere gitmeye merak sarmışlardı, ringe en yakın sırada yanyana otururlardı. Yaşlanmaya başlamış ingénue (*) yıldız da ordaydı; hâlâ saf kız rollerine çıkmayı beceriyordu ama saçları epey seyrelmişti tepesinde, ışığı arkasına alıp durduğunda herkesin görebileceği gibi. Yanında, her zamanki gibi, babasının ölürken tıkır tıkır işler durumda bıraktığı, hem de veledine bütün gün taşradaki kulübünün havuzu kıyısında oturup yahudilerin işe el atmamasına göz kulak olmaktan başka yapacak iş kalmayacak ölçüde tıkır tıkır işler durumda bıraktığı Willingham otel imparatorluğunun veledi olan kocası vardı. Onların yanında kraliçe duruyordu: Emily Adams, kentteki en önde gelen kadın eleştirmen. Korseler içine tıkıştırdığı karnının üstünde ağır bir altın haç taşıyordu. Bir avanak olan kocası yanındaydı. Bütün bu kişiler kavga ko-

(*) Saf görünüşlü

kusu almışlar, sırtlan sürüsü gibi çevremize doluşmuşlardı. Bu kalabalığa, kente Greyhound otobüsleriyle en son gelen güvercin yavrularından birkaçı da yaklaşıyordu; yalnızca heyecan arayan bu yavrucukların yanında, onları yataklarına giden yol üstünde gezdiren kurtlar vardı.

Emily Adams «Bu adamın incittiği, hem de fena halde incittiği kızların adını size söyliyebilmeyi çok isterdim» dedi. «İşin içyüzünü bir parça bilseydiniz bu adama pek acımazdınız.»

Bu kancığa geceyi hemen oracıkta sona erdirecek bir şeyler söylemek üzereydim, kendimi tam zamanında tuttum, ayağa kalktım ve alışkanlıkla Florence'i aramaya çıktım.

Daha önce hiç görmediğim bir adamla oturuyordu. Yalnız Florence konuşuyor, bu yeni hayranı sadık bir dikkatle dinliyordu. Seçtiği yolu anladım.

Florence meşgul olduğundan ev sahibemizin yanına oturdum ve «Olga, elimi tutar mısın? Kocan benimle kavga etmek istiyor, benimse pek gönlüm yok buna» dedim.

«Öyleyse git ondan özür dile.»

«Ne için?»

«Eddie, ne oldu sana böyle? Aklını mı yitirdin? Dale'e yemek masasındakilerin önünde sadist dedin, hem de kendi evinde. Bunun sineye çekilmesini mi bekliyorsun? Geçirdiğin kazadan bu yana, Florence'in birçok iyi arkadaşı da dahil, seni görmeye gelen herkese, aklına gelen her kötü ve sorumsuz sözü söyliyerek hakaret etin. Florence'e bağlılığımızdan hoşgürü ile davrandık. Ama Eddie, kaza geçti artık. Bu partiyi vermemizin nedeni de bu, bir çizgi çekmek olanların üstünden. Bundan sonra söyleyeceğin her şeyden sorumlusun. Ya bunu kabul et ya da çeneni kapa. Flo-

rence her şeyi bağışlıyor diye bizim de bağışlamamız gerekmez. Dale ile en yakın ve en eski iki arkadaş olmasaydınız şimdiye değin arka kapıdan yolu tutmuştun. İkinci bir kez böyle bir şey yaptığında Dale eğer sana hem de adamakıllı bir ders vermezse ona saygı duymam. O **öteki** senden bıktım usandım. Burdaki herkes de *benim* gibi. Bu *kenti* ve bu *iyi insanları* ayakaltına almandan bıktım usandım. Burda tanrının behçesindesin, ama eğer kendini zehirli sarmaşıklar arasında sanıyorsan, dırıldanıp durma, çek git!»

Öfkeden köpürerek kalkıp yürüdü, sonra dönüp yanıma geldi. «Eddie, Dale senin bu topluluktaki en iyi arkadaşın. Aklını başına devşirsen iyi edersin.» Elimden tutup beni Dale'in yanına doğru çekmeye başladı. Özür dileyecektim.

Emily'ye Hoff'un seks hayatının ayrıntılarını anlattırmak için sırtına bir tabanca dayamanın gerekmediği besbelliydi. Olga, diyeceğim bir şey olduğuna dikkatini çekmek için Dale'in bakışını yakalamaya çalışıyordu.

«Oh, Emily» diyordu Dale, «sevgili Emily, ne kadar da incesin. Yazılarının başarısı da bundan geliyor, eminim. Ama bu gece dostlar arasındayız, onun için gel açık konuşalım. Mr. Hoff'un orta mallarına düşkün olduğu apaçık ortada, çünkü şimdilerde elde edebildikleri yalnız bunlar. Sonuncusu Gwen adında bir çürükmüş, anladığıma göre, soyadı da Hunter galiba, ve kırkikinci cadde ile Broadway'deki metro çıkışı iriliğinde bir deliği varmış. Ve aynı sayıda da insan kullanmış aşağı yukarı. Ücreti de, paraleli biraz daha sürdürürsek, bir armağancıktan ibaretmiş. Olga, bana mı sesleniyorsun? O yanındaki de kim?»

Olga ikimizi yanyana getirmek konusunda eskisi kadar istekli görünmüyordu şimdi.

Gwen, elbet ki, Hoff'u görmemişti bile.

Dale ayağa kalkıp kalabalık arasından bana doğru yürümeye başladı. Ben de onu bekliyordum.

Tam o sırada bir hizmetçi merdivenlerden inip Olga'ya «Mrs. Bennett, yukarda filim hazır» dedi. Normal olarak Olga'nın konuklarını sinema odasına götürmesi daha bir saat sürerdi. Ama bir beni bir de Dale'i gözden geçirdi, sonra ayak burunları üstünde yükselip «Filim zamanı geldi, herkes sinemaya!» diye bağırdı.

Cin üstüne çalışanlardan protesto sesleri yükseldi; Hoff'u tam da kıvamına getirmişlerdi. Ama Olga daha da ivediyle, «Kalkın, hadi herkes kalksın!» dedi. Beni merdivenlere sürüklerken omuzunun üstünden «Dale, sevgilim, Mr. Hoff'u getirir misin?» diye bağırdı.

Beynim kanla doluydu. Yüreğimin her vuruşunda başım çatlıyordu.

Olga elimi hiç bırakmıyordu.

Herkes Hoff'un yanındaki yerlere oturmak istiyordu. Dale onu en ön sıraya oturtu, çevresine oturabilenler yığıldılar. Geri kalanlar, onun tepkilerini gözleyebilmek için yanlarda yer aldılar.

Işıklar söndü.

Eğlencenin başlaması uzun sürmedi. Filim yazıları geçerken çalınan müzik Hoff'un yazdırdığı değildi. «Bu benim müziğim değil,» diye geveledi. «Ne yapmışlar benim müziğime?» dedi, daha bir telaşlı. «Buna göz yumamam.» Herkes güldü. «Aşağılık bir duygusallık taşıyor bu müzikten!» dedi, gittikçe belirginleşen bir Alman aksanıyla. «Bayağı bir yahudi duygusallığı!»

Hoşlanılması güç biriydi bu Mr. Hoff.

«Benim filimimim bu adi duygusallığa gereği yok-

tu» dedi, yoğun bir Alman aksanıyla. Herkes gülüyordu artık. Gece çok başarılı olacaktı anlaşılan.

Filim başladı. Kurgusu epey değişiklikle yeni baştan yapılmıştı elbet. İncildeki öyküye benzerliğin altını çizen bir de metin konmuştu başa. «Kokuyor» dedi Hoff. «Bok yemek bu.» Sonra hoparlörlerden, herkesin tanıdığı ünlü bir TV şahsiyetinin heyecanlı sesiyle okuduğu, düzenli tapınmaya övgü dizeleri yükseldi.

«O piçin ağzına sıçiim» diye kükredi Hoff.

Aynı düşüncede olduğumu söylemeliyim.

Ama başkaları değillerdi. Kahkahayla birlikte ıslıksı konuşmalar oldu. Özellikle Emily'nin sözlerini duyuyordum. «Lütfen susar mısınız Mr. Hoff? Bırakın da doğru dürüst izleyelim filimi.»

Tam bu sırada Hoff en sevdiği sahnelerden birinin —Meksika çölünde üçyüz altmış derecelik bir açıyı kapsıyarak kadavralar, iskeletler, kurukafalar ve başka ölüm simgeleri gösteren, «zamanımızın kültürünü oluşturan Çorak Ülke'yi (Hoff'un yabancı basın mensuplarına söylediklerinden alıntı) temsil etmek üzre çekilmiş bir sahnenin— kesilmiş olduğunu farketi.

«Nerde benim o uzun sahnem?» diye haykırdı sarhoş dahi. Orda toplanmış olanlara sesleniyordu doğrudan doğruya. Ayaktaydı şimdi ve bir kahraman edasıyla uzatmıştı elini. Gene o düşmansı tepki görüldü. «Lütfen susar mısınız?... otur... şşşt!»

Ama Hoff pek dinleyecek gibi değildi. «O uzun sahnemi ne yaptınız?» diye haykırıyordu herkese. Yabancı gazetecilere bu sahneyi ayrıntılarıyla anlatmıştı. «Üç yüz altmış derece, tümüyle geriden ışıklandırılmış; nasıl yaptığım benim sırrım.» Hiç değilse bu

kadarını el değmemiş olarak göreceklerine dair söz vermişti onlara. Acı içinde cıyaklıyarak sıralar arasındaki boşluktan makine odasına koşuştu, orada makinisti bir makara atmakla suçladığı duyuldu.

«Dale, şu adamı hemen eve yollar mısın?» ded Emily, altın haçı pembe karnında yığılı. «Ben bu fil mi sevdim, ama burda oturup da o...»

Hoff hızla geri geldi. «Onu mahkemeye vereceğim» diye bildirdi herkese. «Eğer bu ülkede hâlâ yasa varsa, bu süfli tüccarı dize getireceğim.» Bazıları «Yahudi» dediğini duymuşlar. Ben duymadım.

«Bu Hitler kurbanı kimden sözediyor?» diye fısıldadı biri Olga'ya.

«Yapımcısından sanırım,» diye fısıldadı Olga. Sonra da bana dönüp «Ve sen de kalkıp bu herife sempati duyuyorsun Eddie» dedi.

İsa tipindeki, Meksikalı ama temiz adam perdedeydi şimdi. Hoff'un niyeti kahramanını uygun bir sahnede kalpazanları tapınaktan (bir Meksika taşra katedrali) çıkarırken tanıtmaktı. Görünüşe bakılırsa kahramanın sözlerini yapımcı yeni baştan yazdırmıştı. Dale'in bana ilettiği dedikoduya bakılırsa, yapımcı, Hoff'un orijinal kopyasını yorumlayarak, «Mr. Hoff insanlar zengin oldukları için kötüler demeye getiriyor. Bu düşüncenin Amerika'da genel olarak benimseneceğini sanmıyorum.» demişti. Yanılmıyordu da. «Ayrıca» diye devam etmişti, «Mr. Hoff ile ücret sorunlarını konuşurken her kuruş için direndiğini gördüm. Okunaklı bir ingilizceyle adını bile yazamıyan karısı için bir sekreterlik bile istedi. Dışarıya karşı Hoff paraya kötü gözle bakıyor, ama aslında yavuz bir pazarlıkçıdır, dolara karşı da açık bir yakınlık duyar.»

Dediklerinin ne kadarı gerçekti bilmem, ama yapımcı konuşmayı yeni baştan yazdırmış, o sahneyi de

kendisi yönetmişti, «İsa'nın daha çok bir hıristiyana ve daha az bir komüniste benzemesi için.» demişti.

Bu yeni yazılmış sahne gelince Hoff projeksiyon ışını içinde ayağa kalkıp kollarını sallıyarak «Yeter! Kesin bunu! Kaldırın! Bu benim değil!» diye bağırdı.

Bu noktada Emily yağları titreşerek ayağa fırladı, «Dale Bennett, ya o gider ya da ben. Yap seçimini» dedi. Başkaları da Hoff'a söylenmeye başladılar. O ise duvarın gerisindeki makiniste bağırıyordu çığlık çığlığa, «Kes bunu! Derhal!» (Değhal!) «Değhal»-ler isterik kahkahaların sırtında yankılandı odanın dört bir yanından, bir yandan da çok öfkeli sesler duyuluyordu.

«Ne gülüyorsunuz?» diye sordu Hoff, doğrudan doğruya seyircilere. «Ne gülüyorsunuz, domuzlar?» (Cesaretine hayran kalırdınız.) Bu söz üstüne, gülmekte olanlar daha yüksek sesle güldüler. Bir erkek sesi Hoff'a «Seni öldüreceğim, seni Nazi piçi!» diye bağırdı. Birkaç kişi benim ajan Mike Weiner'i tutuyorlardı, biliyorlardı ki Hoff'a ulaşabilse onu öldürecek.

Hiç bir şey susturmadı Hoff'u. Bu adam saçma, aptal, utanç verici, yadsınacak biriydi. Mike Weiner'in onu öldürmek istemesine yol açan nedenlerin hepsinin de muhtemelen gerçek olduğunu bilmeme rağmen, duyduğu acı ona yaklaştırıyordu beni. «Bu saygısızlıktır!» diyordu ordaki herkese. «Nerde kaldı sizin insanlığınız? Hayatımın bir parçasını öldürdüler, sizi katiller!»

Şakacılık maskesi bir yana atılmıştı şimdi. Hoff bir oda dolusu alay eden insanla karşı karşıyaydı. Ve filimi durdurabilmek için yapabileceği tek şeyi yaptı. Bir sehpadan bir kitap açacağı kaptı, koşup perdeyi parça parça etti.

Sonra, alayla kendisine bağıran insanların arasından yol açarak, kollarını sallıya sallıya, onların davranışlarını övgüymüşçesine kabul ederek yürüdü. Biri çelme taktı. Kalktı düştüğü yerden, gülümsedi ve bir şükran reveransıyla eğildi. Hiç değilse bu yaptığı için biraz olsun severdiniz onu. Sonra çıktı evden, peşinde başı öne eğik ve sessiz, Amerikalılardan daha iyi bir şey beklemez görünen karısı.

İsteri ve kahkahalar arasında daha sessiz, daha aklıbaşında tepkiler de oldu. «Bu bizim suçumuz» dedi yaşlı bir kovboy filimleri aktörü —ağırbaşlı, yaşlı bir adamdı— «böyle adamların bize filim yapmasına izin verdiğimiz için.» Bu çözünleme koro halinde onaylandı.

Odanın ışıkları yakılmıştı şimdi. Makinist gelip perdeye baktı, duvara bir yatak çarşafı germe konusunda Olga ile konuştu.

En çok gülenler, o neşeli çoğunluk, aşağıdaki büyük bara yöneldi. Nefret edenler kaldılar. Oda birden çok sessiz ve çok gergin bir havaya büründü.

Kendimi kaçınamayacağım bir durumla başbaşa buldum. Önde tek başımaydım. Olga makinistle gitmişti. Çabucak çevreme bakıp Florence'i aradım. Yoktu. Onunla birlikte gördüğüm adama baktım. Görünürde yoktu. Hâlâ odada bulunanların hepsi arkada toplanmıştı. Pür dikkat konuşuyorlardı. Ne dediklerini duyamıyordum ama, niyetlerini anladım.

Yabancı bir ülkedeki bir düşman casusu gibiydim. Aynı zamanda çok, pek çok yorgun; bitkindim. Kırk beş baharındaki gibi: kuzey Luzon'daki Villa Verde şeridinde elli iki gün geçirmiştim; bu harekât sırasında Kızıl Ok tümeni bin seksen adamını yitirmiş, ben kendimi ön hatlardaki bir ilkyardım hastanesinde bulmuştum. Doktorların bir çocuğun bacaklarından şarapnel

parçaları çıkarışını seyrediyordum; parçaları bir bir metal bir kaba atıyorlardı, ting, ting, ting diye, o sırada Silahlı Kuvvetler Radyosu'ndan V-Günü haberi geldi, büyük haber. Avrupa'da bitmişti savaş. Ama kimse iplemiyordu bunu. Herkesin düşünebildiği «**Burdan** ne zaman çıkıyorum?» du.

Bir yarım başağrısının yaklaşışını duyuyordum Çok da içmiştim, etkisini göstermeye başlıyordu içki. Orda oturdum, başım ellerim arasında. Unutulmak istiyordum yalnızca.

Ama Dale Bennett unutmamıştı beni.

«Ne dersin Eddie?» dedi.

«Ne üstüne?»

«Biraz önce Hoff'u savunuyordun. Şimdi ne düşünüyorsun?»

Dale benim yere kapanmamı istiyordu.

Bir başağrım vardı şimdi, kesin olarak.

«Hadi, Eddie,» diye direndi Dale, «Ne düşünüyorsun, söyle?»

«Hoff'un bizlerden daha kötü olduğunu sanmıyorum. Bence burda her şey bir.»

Dale sakince dinledi bu sözlerimi. «**Burda** sözüyle ne demek istiyorsun Eddie?»

«Dediğimi.»

«Yani burda Amerika'da mı, yoksa burda California'da mı, yoksa burda filim endüstrisinde mi, yoksa burda odada mı —burda nerde?»

Kalkıp dışarı yöneldim. «Eve gidiyorum» dedim.

Vahşi hayvanlar gibi üstüme geldiler. Bir sürü insanın söylediği uzun, çarpık bir tümce gibiydi kulaklarıma gelen: hakettiği tepkiyi gördü, o ahlakı cüzzamlı herif... filimlerimizi böyle sefiller yaparsa kentimizin başının derde girmesine şaşmamalı... Avru-

pa'nın çürümüşlüğüne burda yer yok; bu ülkede artık kimsenin sinemaya gitmemesinin nedeni bu işte... endüstrimiz yuvanın temelleri üstünde kuruludur... o piç gibi herifler inançsızlığı allar pullar, baş tacı ederler... bütün o Berlin cinsel sapıklıkları ve çocuklarımızın vahşileşmesi —örneklerini ordan alıyorlar işte... suç bizim, çünkü tüm ödüllerimizi onlara veriyoruz... o New York eleştirmenlerine kokuşmuşluğu göster, alkış tutarlar... temiz bir Amerikan ailesine uygun düşecek bir filime de ne olmuş... Bosley Crowther'in (*) baltasını yer, ne olacak... bu hâlâ bir hıristiyan devleti değil mi?

Sanki kalp krizi geçirecekmişim gibi zonkluyordu başım.

Hoff'u savunmak değildi isteğim. Kendimi karalamak istemiyordum. Onlar benim yere kapanmamı istiyorlardı.

Ağrıyan başımı sallamak istemiyordum. Ortalarına oturup elimden geldiğince nazik bir biçimde konuşmaya başladım. Sakince konuşuyor, onlara gerçeği söylemeye çalışıyordum. Neden olmasın, diye düşündüm. Burda hesabım kapandı nasıl olsa.

«Ben yalnızca bu odada bulunanlardan hiçbirinin ilk taşı atmaması gerektiği görüşündeyim» dedim. «Çünkü, siktirici bir hayat geçirdim, doğru, ama bu siktirici hayatı bu odadaki bazı siktirici kızlarla geçirdim. Öyle değil mi? Anımsıyorsun, değil mi Betty?» Bir TV prodüktörünün karısı olan, herkesin gezip tozduğumu bildiği bir kadına sesleniyordum; kimseye yeni bir şey söylüyor, açıklıyor değildim. Kırkını sürdüğü o sıralarda bile bazı bekârların adres defterlerinde adı vardı. «Öyle değil mi, Betty?»

(*) Ünlü filim eleştirmeni.

Sonra bir başka kadına döndüm; onu tanıdığımda incecikti, ama şimdi bir polis gövdesi gibiydi bedeni. Onun da birkaç anı getirmek istiyordum aklına, ama sonra «Ad vermeyi bırakalım. Diyeceğim, hepimiz unutarak yaşarız. Burdaki bir sürü kızla bulundum, biliyorsunuz değil mi? Hepimiz aynı kişileri tanıdık sırayla, bir bir, yani ben şimdi kimin kimle nerde ne yaptığını söyliyebilirim. Ad verdiğim için bağışla beni Betty. Ama bu gece bu büyük ahlak gösterisine çıkmamalıydık gibi geliyor bana. Belki de çıkmak zorundaydık kendimizi gösterdiğimiz gibi görünmek bir zorunluluk muhtemelen— siz kızlar kocalarınıza öyle görünmelisiniz örneğin, çünkü her gün kendimizi olduğumuz gibi görür, gösterirsek, kim dayanabilir buna? Dediğim şu, biz Hoff gibi öteki acıklı-gülünçlere nazik davranmalıyız. Çünkü hiçbirimizin ondan daha iyi olduğu kanısında değilim.»

Öfkeden kudurmuşlardı. Ama biri olsun —Emily bile— konuşmadı. California'ya ilk geldiğimde Florence, dairemizi ve mobilyaları elden çıkarmak için doğuda kalmıştı; bu da bana, çevremdekilerin örnekleme yöntemiyle tadına bakmak, onları tanımak fırsatını vermişti. Ötekilerin izlediği yollardan geçtim ben de. Ve duraklarımdan biri de Emily adını taşıyordu. O sıralarda tırmanmaya yeni başlamıştı, tırmanışını herkesin bildiği yöntemle yapıyor, ama izlerini çoğu kimseden daha ustaca gizliyordu. Öyle ki, şimdi o da dilini yutuvermişti birden.

Filim kurtardı hepsini. Makinist çarşafı germiş, İsa au sombrero'nun (*) serüvenleri yeniden başlamıştı. Köylüler onu kovalıyorlardı ve El Jefe, Pilotes adında bir piçti, Pilatus (**) yani, anlıyorsunuz ya?

(*) Hasır şapkalı İsa.

(**) İsa'yı çarmıha gerdiren Roma'lı vali.

Herkesin filime müthiş ilgisi kabarmıştı birdenbire.

Tepkilerin en garibi Dale'indi. Orda öylece oturmuş en yakın arkadaşının yüzünü inceliyordu. Gözleri bana dikiliydi. Gitme zamanının geldiğini anladım. Kalktım ve başımla ona hoşça kal dedim.

Görmemiş gibiydi.

Bütün bunlar böylece tarih olacaktı ki, odadan çıkmak üzreyken, tam kapıda Betty'nin kocası —aptal gibi adını verdiğim Betty'nin kocası— peşimden gelip bana yetişti. Bu adam bir TV prodüktörüydü ve hemen arkasında, bir zamanlar boksör gibi bir şeyler olan ajanı vardı. Bu ajanın ajanlığında iş yoktu pek, ama burnuna gülmek için birebirdi: söylentiye göre, gelen hatırlı konuklara ikramla görevli pezevenkler tümeninin başıydı. İşte bu ikili gelip ulaştı bana, prodüktör ceketimin yakalarından tuttu: tam televizyondaki gibi; sanatı taklit eden hayat meselesi. Ve beni sarsarak, karısı Betty üstüne anıştırmalarımın (anıştırma?) hiç mi hiç hoşuna gitmediğini söyledi. Ben de özür diledim. Ama bunu yaparken gülümsemiş, hatta gülmüştüm herhalde. Bu iyice köpürttü herifi. Af dilememi kabul etmedi. Ayrıca, ajanı da hemen arkasındaydı, bu ise insana güç verir. Çaldığım karanın çirkin bir yalan olduğunu, ya da benim hayatımın şahane bir çamur deryası olduğunu ya da buna benzer bir şeyler söyledi. O sıraya değin artık söylediklerine dikkat etmez olmuştum. Odadaki herkesi tatmin etmek için esip yağıyor, yaptıklarımın çok uzun süre cezasız kaldığını söylüyordu. Konuştu da konuştu. Bu nutuklara ne için gerek gördüğüne aklım ermiyordu; karısının şerefini, o eskimiş nesneyi, insan içinde kurtarmak için bana bir-iki yumruk atması yeterliydi. Bir-iki yumruğa da izin verecektim yani, ne de olsa haklıydı herif. Ama tokat atıp duruyordu yü-

züme ve başım kocaman çürük bir diş gibi ağrıyordu. Sonunda sol elimi yumruk yapıp burnunun üstüne yapıştırdım. Geriye doğru kaykıldı, boş bir çuval gibi ajanının kollarına yığıldı; ajanı da onu incitmeden yere uzatıp üstüme saldırdı. Betty'nin namusunu öylesine parlak bir biçimde kurtardı ki, daha sonra Betty bu ajanı, elinden gelen en iyi biçimde ödüllendirdi.

Bu arada filim sürüyordu. Bazıları iskemlelerinde dönmüş kavgayı seyrediyorlardı; buna kavga denirse o da, yumrukları yiyen hep bendim. Hiç değilse o an için iki gösteriden daha ilginç olanı buymuş gibi seyre dalmışlardı. Filimi nasıl durdurmaya kalkışmıyacaklarsa, kavgayı da durdurmaya yeltenmediler. Çünkü, olan onlara olmuyordu ne de olsa. Bir yerleri acımıyordu. Bu insanlar eğitilmiş seyirciler, diye düşündüm. Cinayet onlar için seyirci kalınacak bir eğlence.

Ama o sırada, suratım bir güzel cilalanırken bile, onlardan birkaçının araya girmek istediklerini sezdim. Onları bundan alıkoyan, Dale Bennett'in yüzündeki sert ifadeyle bana olanları seyretmesiydi. Jüri heyetine o başkanlık ediyordu.

Beni yumruklayan ajan kime ne için vurduğunu bilmiyordu. Betty'nin namusu umurunda değildi elbet. Ve bana karşı da hiç bir kini yoktu. Genel bir isteği yerine getiriyordu yalnızca; o anda hepsinin ajanıydı. Onların, bazı uygarlık nedenleriyle yapamıyacaklarını o yapıyordu: yüzde on oranındaki pis işi.

Ajanın fena halde solumaya başladığını farkettim. Bir parça güç topladım, tek bir yumruğa yetecek kadar hiç değilse, midesinin ortasına vurdum. Ona çok acı vermiş olmayabilir bu yumruk, ama onu epey şaşırttığı belliydi, çünkü geri çekilip uzun uzun süzdü beni, o sırada merdivenlerden inmekte olan Mike Weiner'in yardımıma koşmasına yetti bu da. Benim

de evden çıkmama. Mike ile o İtalyan arasında olanları hiç bir zaman öğrenemedim. Ama olay uygun biçimde kapanmıştı: müşterileri için döğüşen iki ajan.

Başımın içini bir çekiç dövüyordu. Arabamı nereye parkettiğim aklıma gelmiyordu. Yalnız bir şey düşünebiliyordum: Dale'in, odadaki herkesi insanlıklarından uzak tutan soğuk bakışlarını. Benim öldürülmeme rıza gösterip oturmuslardı yerlerinde.

Nemli soğuk havada kendimi daha iyi duydum. Hepsinin canı cehenneme, diye düşündüm. Bilinçli ya da bilinçsiz dilekleriyle ya da umursamazlıklarıyla beni öldüremiyecekler, diye düşündüm. Çünkü beni öldürmeye gücü yetecek olan ve beni öldürmeye yetenekli olan tek kişi kendimim. Ve Triumph'ımın ya da Cessna'mın içinde de değil. Çok daha sessiz, ama aynı zamanda çok daha öldürücü ve çok daha korkunç bir biçimde. Dale'e karşı on dört yıl süren sessizliğim gibi. Bu kendine hayınlıktır. Bu kendini öldürmektir. Kendini yadsımak, inkar etmek! Ve dün gece Florence ile olan, o da kendimi inkardır işte. Kendini öldürmektir.

Birden Florence ile yatakta geçen olayı tümüyle değişik bir açıdan gördüm. Yüzüstü dönüp canlı olduğumun kanıtını yadsıdığımda, arzuyu pelteleştirdiğim o an, yıllar boyu yaptığım bir şeyi yapıyordum yalnızca: kendi öz hayatımın anlatımını yadsıyor, şu şu biçimde hissetmeliyim, duygularım şu şu biçimde olmalı, diyordum; oysa duygularım artık öyle değildi, öyle yapmak da gelmiyordu elimden. Leadbelly şarkısında olduğu gibi, adımı yadsıyor, böylece kendimi bir kazadan daha kesin ve öldürücü bir biçimde boğazlıyordum. O kazadan beni diri olarak çıkardılar. Ama kendi içimden hayatı öylesine uzun bir süredir

boşaltıyordum ki, birkaç ay daha geçsin, ölüm kesindi. Kıl payıyla kurtulmuştum gerçekten de.

Arabayı nerde bıraktığımı anımsadım. Ama orda yoktu. Florence binip eve gitmişti herhalde. Nasıl taksi çağıracağımı kestiremedim; tek yolu Bennett'lerin evine geri girip telefon etmekti. Bir mil de tutsa bir taksi bulmam, yürüyeceğim, diye düşündüm. Ayaklarımın üstünde sallanıyordum aslında. Polisler, beni bulduklarında Crescent caddesinin tam ortasından yürüdüğümü ve yumruğumu göremedikleri bir şeye doğru sallamakta olduğumu söylediler daha sonra. Beni sorguya çekip kim olduğumu öğrenmeye çalıştılar, ama ben de bilmiyordum. Ceplerimi aradılar. Ben cüzdan taşımam. Nereye gittiğimi sorduklarında, beni kurtarabilecek bir yıkım bulmak zorunda olduğumu söyledim. Evimi sorduklarında evim yok dedim. Bütün bunlar arasında durmadan «Yetti artık, çıktım çıkıştım artık!» diyordum. O polisler epey sabırlıydılar doğrusu. Nerdeyse özür dileyerek, ayılmamı beklemek için beni bir yerlere götürmelerinin doğru olacağını söylediler.

Devriye arabasında polis karakoluna giderken uyudum. Daha sonra birkaç adamla bir odadaydım, orda da uyudum. Sonra bir adamın seslendiğini duydum. «Anderson? Burda Edward Anderson adında kimse var mı?» Sonradan bana söylediklerine göre, «Hayır, burda değil» diyerek kendimi ele vermişim. Florence «Odur» demiş.

Eve ulaşınca Florence uyandırdı beni. İlk iş olarak Westchester'den kardeşim Michael'i aramamı söyledi. Bütün gece boyunca beni bulmaya çalışmıştı kardeşim; acildi. O sıraya değin Florence telefonda bulmuştu onu. Michael hastaneye gitmek üzreydi. Babamın zatürreye yakalandığını söyledi. Zamanında

tedaviye başlanmıştı, ne var ki o yaşta her şey ciddiydi. Ama mucize gösterecek ilâçlar verilmişti, yani meraklanma. Başka bir şey daha vardı. Babamın arteriyosklerozu ilerlemişti, bu da hayal görmesini artırmıştı. Son iki gün boyunca durmadan beni istemişti, isterken de benim hemen dışarda, hastanenin koridorunda olduğuma inanıyordu. Birkaç kez ben odanın içindeymişim gibi seslenmişti bana. Bir kez Michael'e odadan çıkmasını, benimle yalnız konuşmak istediğini söylemişti. Görünüşe bakılırsa, bana acilen söylemek istediği bir şey vardı. Yaptığım iş ve mevkiimi pek önemseyen Michael, acaba, eğer uygunsa, yani mümkünse, hemen doğuya gidip gidemiyeceğimi sordu; gidebilirsem harika olacaktı. Gidemezsem meraklanmıyaydım, çünkü ciddi bir hastalık söz konusu değildi, hiç değilse şimdilik —falan filan.

İşte, diye düşündüm, benim yıkımım. İsteyeceğim bir yıkım değil, tanrı bilir. Ama işteydi, gelmişti.

Yer bulunan ilk uçakta yer ayırtım. Uçak öğleyin kalkıyordu. Kentin üstündeki duman ve sis bir başka yere gitmiş görünüyordu. Havuza yürüdüm, bu benim veda ziyaretimdi, ama o zaman bilmiyordum bunu. Gömleğimi çıkartıp tramplene uzandım, uyuyakaldım.

DOKUZ

UZUN SÜRMEDİ. Ellen sarsıyordu beni. Korku vardı havada. Ellen'den yayılıyordu, benden değil. İlk düşüncem: Florence'e bir şey oldu. «Kötü mü durumu?» dedim, hâlâ uykuda.

Ellen uyandırana değin sarstı beni. Sekreterim Sylvia'nın geldiğini söyledi. Ayın, Florence'le sekreterimin bir araya gelip hesapları yaptıkları günüydü.

«Annemi uyandırıp uyandırmamaya karar veremedim» dedi Ellen. «Gidip kapısını azıcık araladım. Çok garip bir takım sesler çıkarıyor baba.»

Koşarak yukarı çıktım. Florence uykusunda ağlıyordu. Bir kalas yarılıyor, parçalanıyormuş gibi çatırtılar boşalıyordu içinden. Onu tanıdığım süre içinde böyle ağladığını hiç görmemiştim. Kendi acısıyla başkasını üzmemeye titizlikle dikkat ederdi.

Sert bir adam olan Florence'in babası, gözü sulu bir kadın olan annesini hor görürdü. Ailenin tek çocuğu olan Florence, babasının istediği gibi biri oldu. Bir erkek çocuk olamayacağı için, babasının övgüsünü, göğsünden boğazına yükselen hıçkırıkları seslen-

dirmeden boğarak kazanmaya çalışırdı. Katıla katıla ağlamanın rahatlığını tatmadı ömrü boyu. Bildiğim kadarıyla, ne zaman kendini tutamıyacağını hissetse, kendini kilitliyebileceği bir kapının ardına atardı.

Çıkardığı sesler onu uyandırmaya başladı. Yanında olduğumu görünce dönüp ağzını yastığa kapıyarak çıkan sesleri dindirdi.

Onu kollarıma alıp tuttum. Sakinleşmek çabasıyla bedeni kaskatı kesildi. Gene uyuduğunu sandım, ama uyumamıştı.

«Ev?»

«Evet.»

«Hatam nerdeydi?»

«Senin hiç bir hatan olmadı bebeğim; benim oldu, senin değil.»

«Hatam nerdeydi?» diye direndi. «Çünkü bütün varlığımla seviyorum seni, sense bunun farkında görünmüyorsun.»

Gene ağlamak üzreydi, yüzünü öteye çevirdi. Bir an sonra devam etti.

«Dün gece bir adamı evine götürdüm. Sorsan, adını bile bilmiyorum. Bana dokununca duyusuzlaştım. Öfkelenip onunla dalga geçtiğimi söyledi. Bana bir mendil verir misin, Ev? Tanrım, bunu yapmaktan tiksiniyorum.»

Onun yanına oturunca beni kendine çekti, kolumu sımsıkı tutuyordu. «Seni bekliyeceğim Ev» diye fısıldadı. «Hiç bir şey istiyor değilim. Yalnız senden hiç bir zaman vazgeçmiyeceğimi söylüyorum.»

Dürüst bir kişi ömrü boyunca kolayca incitilebilir. Geri kalan bizler metelik vermeyiz. Florence kendini benim acımama bırakıyor, bir başkasıyla olamıyacağını söylüyor, bir başkasına gidebileceği tehdidini savurmayı yadsıyordu. Bizler bizi sevenleri severiz,

Florence ise ilkelerle yaşar. İlke yüzünden benimle kaldı, sonunda benden ayrıldığında gene ilke yüzünden ayrıldı.

Yüzünü bana çevirdi. «Ev, yalnızca birazcık yardım et bana, olmaz mı?»

«Çaba göstereceğim» diye yalan söyledim. «Sylvia aşağıda» dedim, dikkatini başka yere çekmek için.

«Aman tanrım, doğru ya, kalkmam gerekir, değil mi?»

«Evet, sanırım öyle.» Sonra da «Yarın gelmesini söyliyebilirim ona» dedim.

«Hayır, olmaz. Uçağa ne kadar zamanın var?»

«On birde evden çıkmalıyım.»

Doğrulup saata baktı. «Aman tanrım, saat dokuzu on geçiyor. Mutlaka kalkmam gerek. Yüzüm çok kötü herhalde.»

«Sylvia için üzülme. Bekliyebilir.»

«Gitmeden önce mutlaka yapmam gereken bir-iki şey var... Davranayım en iyisi.»

Yataktan kalkıp tuvalete girdi. «Sylvia'ya hemen ineceğimi söyle.»

Yeniden yukarı çıktığımda Florence'in tumturaklı bir sabahlık giymiş olduğunu gördüm. Ama yararı yoktu. Gerilimli ve korkmuş bir görünüşü vardı. «Ev» dedi, «bana biraz tahammül edeceksin. Yaşamımızın mali yönleriyle seni aşağı yukarı, dur bakayım, altı aydır rahatsız etmedim, öyle değil mi? Ama şimdi bunu yapmak zorundayım. Sylvia ile birlikte, incelemen için durumun bir özetini hazırladık. Ve, üzgünüm ama, gitmeden önce bu iş mutlaka çözümlenmeli...»

Havaya bakmak için sık sık yaptığı gibi pencereye gitti, orda gördüğü ile duraksadı.

«Ellen ağladığımı duydu mu?» Ne karşılık vere-

ceğimi bilemedim. «Aşağıda havuzun yanında durmuş bizim pencerelere bakıyor.»

«Evet, duydu sanırım. Ama bunda kötü bir yan yok, yavrucuğum.»

«Bu gün kötü. Keşke o... Ev? Bu sabah bana yardımcı olur musun? Senin desteğine gereğim var bu...»

«Elbette yavrum, elbette.» Burdan kurtulup gitmeliyim, diye düşündüm.

«Acele etmeliyiz» dedi. «Üç gün önce Ellen'in hafta sonunu Beck'lerle Balboa'da geçirmek için gidişini anımsıyorsun, değil mi?»

«A, evet» diye yalan söyledim. Artık burda olmayan bir adama sesleniyor, diye düşündüm.

«Dün sabah, belki senin iyileşme partine gelmek ister diye düşündüm. Orayı arayıp telefonda Jenny Beck'i buldum. Kim olduğunu biliyorsun.»

«Şeylerden biri.» Bilmiyordum.

«Tamam. Ellen'in Radcliffe'deki sınıf arkadaşlarından biri. Jenny Ellen'in orda olmadığını, oraya hiç gitmediğini söyledi. Sonra belki bir şeyleri açık etmekte olduğunu düşünerek sözü evirip çevirmeye, yalan söylemeye başladı. Annesini çağırmasını rica ettim. Zavallı kadının gerçeği söylemekten başka çaresi yoktu; Ellen'in onları ziyaret etme ihtimali bile söz konusu edilmemişti.»

«Ellen nerdeymiş?»

«Söylemedi bana. Roger onu eve getirdiğinde—»

«Yani üç gün Roger'le miymiş demek istiyorsun?»

«Hayır. Oraya geliyorum. Ben seni polis karakolundan almak için evden çıkarken, sabah saat beş sularında geldi. Biraz sert davrandım ona galiba, ama benim de sinirlerim var. Ayrıca, onun neden bana ya-

lan söylediğini ve üç gündür nerde olduğunu sormak benim hakkım, öyle değil mi?»

«Öyle herhalde, evet, elbette.»

«Ellen ne dedi biliyor musun? Nerde olduğunun beni hiç mi hiç ilgilendirmiyeceğini söyledi. Alıntı! Ve genç adama bir iyi geceler bile demeden fırtına gibi yürüyüp eve girdi.»

«Delikanlı ne söyledi?»

«O da bilmiyordu, Ellen'in nerde olduğunu. Majestelerinden telefon geldiğinde derin uykudaymış; Ellen gelip kendisini Mersey'in önünden almasını rica etmiş —yok, rica etmemiş, istemiş. Mersey, sandığın gibi İngiltere'de bir ırmak adı değil. Kıyı şeridinin gecekondular kesiminde kötüce namlı bir diskotek. Oraya nasıl gittiğini bana sorma. Bu zavallı çocuk onu ordan aldığında—»

«Niçin bir taksiye binmemiş?»

«Ben de bunu merak ettim. Ve yapmamam gereken bir şey yaptım. Koşup yukarı çıkarken öteberisini masanın üstüne atmıştı, ben de gidip çantasına baktım. Toplam olarak otuz dört senti vardı. Ve birkaç Meksikâ pezosu.»

«Nerdeymiş?»

«Senin öğrenmeni istediğim de bu.»

«Ha.»

«Benimle konuşmuyor. Ben o kızı yitirdim, Ev. Onda başarısızlığa uğradım. Bu da beni öldürüyor. Öylesine çabuk değişti ki. Kimi günler aramızdaki uzaklık korkutucu. Bazan bir odadan içeri girdiğimde o kalkıp çıkıyor. Yani bu bir raslantı değil pek, ne dersin?»

«Olabilir.» diye yalan söyledim.

«Tatil için her eve gelişinde, fırsat bu fırsat, onu daha iyi tanıyacağım, aramızdaki o eski köprüyü yeni-

den kuracağım, diye düşünüyorum. Sonra tatil yirmi dakika gibi geçiveriyor. Günaydın, iyi geceler, tereyağını uzatır mısın, ve gidiyor. Bakıyorum, daha konuşmamışız bile.»

«Ama Florence, sevgilim, kendini suçlamaman gerek; çocuklar böyle dönemlerden geçerler. Liebman ne dedi?»

«Dalga mı geçiyorsun?»

«Ne münasebet. Niçin böyle düşünüyorsun?»

«Bizim onu evlat edindiğimizi, şimdi de onun bizi benimsemek istediğini söyledi. Bu sözlerin pek yardımı yok, değil mi? Kesin karara varmayın, geçiştirin, diyor.»

«Dediği doğru bence.»

«Ev, bu vazgeçmek olur. Onun bizden daha fazla uzaklaşmasını önleyecek bir şeyler yapmalıyız. Bunu düşünmenin tam zamanı bence. Yani biliyorum ondaki başarısızlığımı ama...»

«Başarısız değildin Florence.»

«Ondan vaz geçemem ki, değil mi ama? Bana öyle geliyor ki, eğer buna göz yumarsak —yani, bazı şeyleri çözümlemenin tam zamanı. Yani, eğer ben onun annesiysem, nerde olduğunu ve, iş eğer oraya değin geldiyse, kiminle yattığını bilmeye hakkım var. Ve eğer sen bunu öğrenmiyeceksen, ben çıkıp—»

«Hayır, onunla konuşurum.»

«Lütfen bu konuda bana yardım etmeye çalış, Ev; eğer bu kıza başarısız bir anne olmuşsam, bu beni öldürür.»

«Ben onunla konuşurum Florence, sen de kendine karşı bu denli acımasız olma.»

«Gerçekleri yüzlemeye çalışıyorum. Ev, öp beni, n'olur.»

Öptüm. Yüzü gerilimle kaplıydı. Bir daha öptüm.

«Beni hiç bırakma Ev,» diye fısıldadı. «Seni bekliyeceğim Ev. Elimden geleni yapıyorum.»

«Bunu biliyorum bebeğim. Gidip Ellen'i bulayım.»

«Korkuyorum. Çünkü o öbür toplantıyı da yapmak zorundayım, paradan sözetmekten nefret ederim ve bunun seni de rahatsız ettiğini biliyorum, senin rahatsız olman da beni rahatsız eder. Ama ben de ipin ucunu kaçırmak üzreyim. Yani artık hiç para yok, ortak hesabımızda artık hiç para kalmadı ve —neyse, durumu bütün çıplaklığı ile göreceksin. Sylvia ile her şeyi dikkatle hazırladık.»

Dışarıya yöneldim.

«Acele et, olur mu Evans. Tek istediğim yalın gerçek. Bu da çok zaman almaz sanırım.»

«Annem iyi mi?»

«Evet, kötü bir düşmüş yalnızca.»

«Seni benimle konuşman için aşağı yolladı, değil mi?»

Eğilip göz kapağından öptüm.

Ellen bebekken odasına gider, ona bir iyi geceler öpücüğü verirdim; kapalı gözkapaklarından önce birini sonra ötekini öperdim, iyi geceler baba, derdi, iyi geceler meleğim, derdim, sonra parmaklarımın ucuna basarak odadan çıkar, kapıyı kapardım, hemen uyurdu.

Şimdi onu öptüğümde kollarıma atıldı ve «Ah, babacığım, benden yana çıkacağını biliyordum» dedi.

«Senden yana mı?»

«Dün gece olanları anlatmadı mı sana az önce?»

«Evet, biraz.»

«Artık bana öyle davranamaz.»

«Nasıl, meleğim?»

«Sana anlatmak isteyeceğim kimi şeyler olabilir, ona anlatmak isteyeceğim kimi şeyler de olabilir, ama bazı şeyler vardır ki ikinize de söylemek istemiyebilirim.»

«Peki, tamam meleğim, sakin ol yalnız.»

«Benim için bir şey yapmanı istiyorum baba, yapar mısın?»

«Elbette, nedir o?»

«Benim için yapmanı istediğim büyük bir şey var. Ama önce eve gidip bana bir votka getirir misin? Ben gitmekten korkuyorum, çünkü o görebilir, bir de dün geceki gibi konuşmaya kalkarsa benimle, işte o zaman—»

«Dün gece ne oldu?»

«Ben bir cani değilim, o da bir yargıç değil, benim de hakkım var—»

«Seni merak etmişti meleğim.»

«Artık bana o gözle bakılmasını istemiyorum. Lütfen, baba, getirir misin? İçkiyi? Çünkü sana bir şey söylemek istiyorum ve bir içki içmezsem söyliyemiyeceğim.»

Onu yeniden öptüm ve eve doğru yürüdüm. Yarıyolda dönüp baktım. Ellen olduğu yerde duruyordu. O kusursuz mavi havuzun kıyısında, ak giysileri içinde bir Guinevere (*) idi. Her şeye sahip genç bir Amerikan insanının canlı bir örneği, **Life** dergisinin bastığı bir resimdi. Gene de, ömrünün öyküsü yazılıp bitmiş, kalan yılları yazgısına bağlıymış gibi bir ağırlık vardı üstünde. Nerde bir yanlışlık yapılmıştı?

Ellen'i ilk gördüğümde, bukleli altın saçları ve göklerin en masum yüzüyle bir İtalyan rönesansı kilisesinin kubbesinden yere inmiş bir melekti. O yüz

(*) Yuvarlak Masa Şövalyeleri'nden Kral Arthur'un karısı.

hâlâ yerinde, ama kendisi tanıdığım en saldırgan kadın olup çıktı. İstediği her erkeği elde edebilir o masum havasıyla.

Ellen evliliğimizin tılsımıydı. Dört yıllık sallantıda bir evlilikten sonra Florence ile bir çocuğun ayrılmamıza engel olacağını düşündük. Daha Ellen'i yetimhaneden alıp eve götürdüğümüz öğle sonrası arabada başladık onu şımartmaya. Dokuz aylıkken tüm yapacağının ağlamaya yeltenmek olduğunu, bu yollar her istediğini elde edebileceğini öğrendi. Üç yaşına, geldiğinde bir diktatörün gücüne sahip bir melektir. İşlerin ne denli hızlı geliştiğini kimi dostlarımızın ona bizim gibi yürekten bir hayranlık duymadıklarını farkedene değin anlıyamadık. Florence çocuğu kapıp Dr. Liebman'a götürdü. Ama Ellen'in tümüyle onaylayıcı davranmayan hiç kimseye tahammülü yoktu. Dr. Liebman her şey olabilir, ama onaylayıcı değildir. Florence'e çocuğun kesin sorunlarını bulunduğunu, düzenli olarak tedaviye getirilmezse elinden bir şey gelmiyeceğini söylemiş. Ellen gitmedi.

Veledi sınırsızca şımarttığımın farkındaydım. Ama umurumda değildi. Florence'in de umurunda değildi. Çünkü işlemişti tılsım. Ayrılmamıştık.

Ben içeri girince Sylvia ve Florence yerlerinden sıçradılar: bana karşı bir şeyler yapmaktaymışlar gibi.

«N'oldu?» dedi Florence.

«Daha yeni konuşmaya başlıyoruz» dedim.

İkisi birden saata baktılar. «Acele etseniz iyi olur» dedi Sylvia. Bir tomar kâğıt tutuyordu elinde.

Votkayı hazırlayıp evin arkasından çıktım. Bütün bunları şimdi çözümleyem, diye düşündüm. Burda işim bitti, uçağım iki saat sonra kalkıyor, gidiyorum, beni durduramıyacaklar.

Ellen votkanın yarısını yuttu. «Baba, lütfen otur» dedi, «ve iki ayağımı bir papuca sokma; yardımına gereğim var.»

«Birazdan uçağa binmem gerek» dedim.

Gemiyi terkettim, diye düşündüm; şimdi herkes başının çaresine baksın.

«Acele ettirme beni, baba; bana yardım etmelisin. Mutlaka.»

«Pekâlâ meleğim.» Oturdum.

«Artık burda oturmak istemiyorum.»

«Ne?»

«Burdan ayrılıp gideceğim, bir daha da gelmeyeceğim.»

«Niçin?»

«Ona bunu söylemeni istiyorum. Ben kendisiyle konuşamam.»

«Ağır ol bebeğim, sakin ol.»

«Seni uyarıyorum, eğer onunla beni konuşturursan, ömrü boyunca unutamayacağı şeyler çıkabilir ağzımdan.»

«Yalnızca nerde olduğunu öğrenmek istiyordu üç gün—»

«Hay tanrım, baba, sen ona unuttuğum kadar uzun bir süredir söylemiyorsun hiç bir şeyin gerçeğini. Benden dürüst olmamı nasıl bekliyorsun?»

«Ağır ol yavrum.»

«'Ağır ol yavrum'lama beni. Onunla konuşmaya başladığım zaman **iznini** istiyormuşum gibi davranıyor. Olur, diyor, olmaz, diyor, oysa benim niyetim kimsenin iznini almak değil. Büyük bir sahne yaratılmadan ayrılmak istiyorum burdan, hepsi bu.»

«Burdan ayrılman öldürür onu.»

«Bütün bu yıllar boyunca istediğini sana öyle yap-

tırdı işte. Ama ben de bilirim ağlamasını; istersen ben de bir kriz geçireyim de seyret.»

«Ellen, dinle, şu sıralar fena halde sarsılmış durumda; her şey sinirlerini mahvetti onun; ben sinirlerini mahvettim.»

«O zaman sen burda kalıp bak ona...»

«Bırak biraz zaman geçsin; Radcliffe'e dön ve—»

«Oraya gitmeyeceğim.»

«Yarınki uçakla gideceğini sanıyordum.»

«Doğuya gidiyorum ama Radcliffe'e değil.»

«Ellen, senden rica ediyorum, Florence'e böyle bir şey yapmanı istemiyorum, hiç değilse şimdilik. Beni işitiyor musun?»

Kalktı. «İşitiyorum.»

Benden uzaklaşıp havuzun karşı kıyısına gitti. Orda yere oturdu.

«Meleğim, gel havuza atlayalım; her ikimize de iyi gelir.»

«Atlayamam.»

«Niçin?» diye sordum. «Ha, şu mesele.»

«Pek sayılmaz. Önceki gün çocuk aldırdım. Orday-dım işte, Tijuana'da. Bunu ona söylememi mi isterdin?»

«İyi misin şimdi?»

«Elbette. Hiç bir şeyim yok. Dün biraz yorgun ve uykuluydum, onun için orda kaldım, ufak divanları var, günün çoğunu uykuda geçirdim. Ona bunu söylememi ister miydin?»

«Hayır. Buna bana söylemeni isterdim.»

«Kocaman bir kuru gürültü koparırdın.»

«Çocuğu doğurmanı önermeyeceğimi nerden biliyorsun? Kimdendi?»

«Chaucer dersinden tanıdığım birinden.»

«Roger'den değil miydi?»

Güldü. «Roger. O yalnızca benim sürekli arkadaşım.»

«Ellen, okula gitmiyorsan nerde yaşamak niyetindesin?»

«Nerde olacağı farketmez. Nasıl olacağı önemli.»

«Peki, nasıl? Konuşalım bunu.»

«Hayır. Sen yardım edemezsin bana, o da edemez. Kendi hakkımda açığa çıkarmam, öğrenmem gereken bir sürü şey var. Kim olduğumu bile bilmiyorum. Bildiğim tek şey, sandığın gibi biri olmadığımdır. İşte bu nedenle, bana melek demenden hiç bir zaman hoşlanmadım.»

«Niçin bana söylemedin?»

«Çünkü beni öyle görmek senin hoşuna gidiyor. Annem de beni öyle görmek istiyor. Radcliffe'den nefret ediyorum. Ne kitaplara ne siyasete ne bilime ne medeni haklara ne de buna benzer şeylere en ufak bir ilgi duyuyorum. Ama annemin olmadığı bir şey, senin olmadığın bir şey var ki ben olabilirim: dürüst bir kişi. Ne denli küçük olursa olsun, tek bir yalan söylemeyeceğim. Yeni bir yaşam biçimi bulacağım. Yalnız deli olduğum erkeklerle yatacağım, yasayla bağlı olduğumdan ya da yalnızca zaman geçirmek için ya da neden yatmak istediğimi anlatmaktan daha kolay olduğu için yatmayacağım kimseyle. Aslında artık benimle olmak istemediği zaman kalkıp yanımda kalmasını da istemiyeceğim ondan.»

«Ama, sevgili inatçım, insanlar, bütün bunları düşünmüşlerdir. Ben de bir zamanlar öyle düşünürdüm.»

«Öyleyse söyle bana bakalım ne oldu hepinize? Niçin hepiniz olduğunuzdan başka görünmek çabasındasınız? Ne denli kötü olursanız olun, olduğunuz gibi görünmek, olmak daha iyi değil mi?»

«Ellen, abartıyorsun.»

«Yani, sen de öylesin. İlkin senin ve annemin benim yüzümden ayrılmadığınızı sanıyordum. Şimdi yalnızca elaltındaki bir bahane olduğumu görüyorum. Daha önce beni düşünerek bu işi sürdürmemenizi söylediydim ya, şimdi hiç bir şey demiyorum sana baba, hiç bir şey.»

Yüzüme bir sinek kondu. Gereğinden daha şiddetli vurdum sineğe.

«Evans!» dendiğini duydum. Florence kapı aralığında duruyordu. «Artik gelsen iyi olur. Zaman kalmadı.»

«Geliyorum» diye seslendim.

Florence neşeyle el salladı Ellen'e. «Onu tüketme, Ellen; biraz da bana bırak.» Güldü ve eve girdi.

«Meleğim, doğuya ne zaman dönüyorsun?»

«Bu öğle sonrası, elimden geldiğince çabuk.»

«Ben de gitmek zorundayım, babam zatürreye yakalanmış.»

«Oh, üzüldüm buna.»

«Durumu iyi, ama şimdi nöbet geliyormuş, orda olmadığım halde, benimle konuşuyormuş; durmadan beni çağırıyormuş, her neyse, diyeceğim şuydu, sen de benimle aynı uçakta gelsene.»

«Ne zaman?»

«Öğlenki United'la.»

«Olur, eğer yer bulursam.»

«Böylece biraz daha konuşabiliriz.» Eve doğru yürümeye başladım.

«İşin pis yanını yapacak mısın benim yerime, onunla konuşmayı?»

«Çalışırım. Bana son üç gündür nerde olduğunu soracaktır. Şimdi, şu senin yeni kararın uyarınca, bir numaralı test: ona gerçeği mi söylemeliyim?»

«Söyleyeceğim son yalanın bu olacağını kararlaştırdım.»

«Ve bunu da benim söylememi istiyorsun?»

«Söylemek zorunda oluşumun tek nedeni bu evde sen ve karınla oturuyor olmam. Bağışla beni.»

«Peki, ben gitsem iyi olacak. Malî durumum falan üstüne bir sürü kâğıt var. Neyse, bir şey uydururum.»

«Bol şans.»

«Bir de» dedim, yürümeye başlamışken durarak, «Radcliffe'e gitmiyorsun, nereye gideceksin? Sormamın sakıncası var mı?»

«Beni durdurmaya çalışmazsan yok. Yeni bir delikanlıyla tanıştım, ailesinin bir yeri var, kendileri orda değiller şimdi ve...»

«Sana hemen bir korunma aleti almalıyız.»

«Alet mi? Çok hoş.» Güldü.

«Yani... Oğlana güvenme. Bir kız kendisini korumalı.»

«Biliyorum baba. Sen bir dostsun.»

«Benim de kendi sorunlarım var.»

«Evet, var. Kimi bakımlardan harika bir kadın o. Bütün erdemler var onda değil mi? Gene de öldürmekte seni. Baba...»

Ellen sıçrayıp öptü beni. «Özür dilerim baba, seninle biraz önceki gibi konuşmaktan nefret ediyorum. Yararı yok bunun, biliyorum.»

Dönüp yukarıya doğru hızla yürüdüm.

Yıllarca yalan söyleme deneylerimden öğrendiğim şu ki, tam gerçeğe mümkün olduğu ölçüde yakın yalan söylemelidir. En iyi yöntem budur, çünkü soruşturma araştırma ve zamanla ortaya çıkacak olan gerçekler, bu tür bir yalancılığı en iyi destekler.

«Tiajuana'ya gitmiş» dedim Florence'e.

«Tiajuana! Şu pis kasaba! Niçin?»

«Herhade dünyanın değişik bir yerini görmek için.»

«Ve düşünmek için.»

«Düşünmek için oraya gitmesi zorunlu muymuş?»

«Gençleri bilirsin.»

«Kiminle gitmiş?»

«Yalnız başına.»

«Ne yapmış orda yalnız başına?»

«Dolaşmış, en çok da bir otel odasında uzanıp hayatını düşünmüş.»

«Hayatının nesini düşünmüş?»

«Her şeyi bilirsin. Gençler!»

«Düşünmek istemişse seçebileceği çok daha güzel bir sürü yer var. Hayat öğrencimiz ne gibi sonuçlara varmış?»

«Söylemedi.»

«Bunları bana söylememesi için bir tek neden düşünebiliyor musun?»

«Belki de onu kötü bir anında yakaladın.»

«Tümüyle mantıklı bir andı. Hem zaten bana yalan söylemişti —ah, unutalım bunu. Hiç zamanımız yok buna... Bavulunu hazırladın mı?»

«Hayır, hiç bir şeyim hazır değil.»

«Bunun için ne kadar zamana gereğin var?»

«Eh, on dakika kadar.»

«Saçma. Sana yirmi dakika verelim. Hazırlanabilir misin? Ben sana yardım ederim.»

«Elbette.»

«Peki öyleyse; Sylvia, bu bize yarım saat kadar bırakıyor. Otur, Evans. Bir numaralı sayfayı bana ver Syliva.»

Sylvia ona soğan kabuğu renginde bir sayfa verdi. O sabah her şey üç nüsha hazırlanmıştı. Florence kâğıdı elime tutuşturdu.

«Bu senin için. Sende kalabilir elbet. Burda aktifler yazılı. Sayıları sana çabucak okuyayım. Sorun olursa lütfen sor. İlkin senin New York Bowary Savings Bank'taki hesabın var. Bu hesap ordan ayrıldığımız zamanki gibi duruyor elbet, yalnız faiz birikimi bunun dışında. Defterde son çizginin karşısındaki sayı 7,809.43 dolar. Bundan sonra gelen asıl hesabın, bu da 17,122.92 dolar. Williams ve MacElroy'dan uzak kaldığın bu süre içinde maaşını tam olarak ödemek söz konusu bile edilmedi. Mr. Finnegan seni gerçekten seviyor olmalı. Şimdi! Bizim kasada —şu anda burda bu zarfın içinde bulunan— «G» dizisinden üç devlet tahvili var, her birinin değeri on bin dolar. Son olarak da, çoğu spekülasyon olarak alınan ve daha o zaman pek akıllıca bir yatırım olmadığını düşündüğüm hisse senetlerin var. Para olarak elinde bulunan miktara eşit olmalarını öngörmüştün. Ama pekiyi bir gelişme göstermedi bu hisse senetlerin. Klondike Havayolları, örneğin, tam anlamıyla bir yıkım oldu. Onlardan satın almamanı söylemiştim sana. Tek amacı Kanada topraklarının el değmemiş bölgelerinde muhtemel uranyum birikimleri aramak olan bir havayollarının düşüncesi bile gülünç ve saçmaydı. Neyse, cenaze söylevlerini bırakalım. 19'dan altı yüz hisse aldın. Şimdi değeri 2, alanı da yok. Elindekilerden geri kalanı epey ilerledi, ama piyasadaki ötekiler ölçüsünde değil. Her neyse, Sylvia ve ben tüm hisse senetlerinin toplam değerlerinin 15,900 dolar olduğu kanısındayız; böylece kişisel aktif hesabın —toplamada ikimiz de pek iyi sayılmayız ama— 67,132.35 dolar oluyor. Sorun var mı?»

«Zenginiz» dedim. Beklediğimden çok daha iyiydi durum.

«Bunu söylemeden önce üçüncü sayfayı incele-

memizi bir bekle. Şimdi sayfa iki. Burda ortak mallarımız yazılı. Aralarında, şu anda üçte ikisi ödenmiş olan bu ev, ödemelerin tamamlanmış olduğunu sandığım ama daha iki ödeme yapılması gerektiğini öğrendiğim —biri arsa için, biri de müteahhide— İndio'daki yerimiz de var; bu iki ödemeyi yaptım, sayfa üçte göreceğiz. Bunların yanında üç arabamız, hi-fi kitaplar, plâklar, **objets d'art** (*) falan var. Tüm bunları orda listelenmiş bulacaksın. İşte, bunu da al Evans. Al bu kâğıdı ve bak lütfen. Şimdi, Aşağıda ev için vb harcamalarda kullandığım ortak çek hesabını göreceksin. Şu anda orda gördüğün durumdadır Evans. Görüyor musun? Anbarın dibine ulaşmışız, 103.23 dolar.

«Şimdi sıra sayfa üçte, Evans, bu iş senin kadar benim de hoşuma gitmiyor. Aslında sen yapmıyorsun diye yapıyorum. Bu nedenle, eğer bir itirazın yoksa...»

«Ne yaptım ki?»

«Yüzündeki hoşgörülü anlam. Nedir o yüksekten bakışın? Bağışla Sylvia. Şimdi lütfen üçüncü sayfayı al bak ve sorun varsa sor. Biz muhasebeci değiliz, elimizden geleni yapmaya çalıştık. Al.»

Sayfayı verdi.

«Toplantımızın nedeni bu. Burda son altı ay süresince kendi özel hesabımdan ortak hesabımıza ödediğim paralar yazılı. Yani bana borçlu olduğun miktar. Temel anlaşmamıza göre senin sağlaman gereken parayı ben avans olarak verdim. Her şeyi ben ödedim, çünkü hastalığın sırasında hayatın gerçekleriyle seni rahatsız etmek istemedim. Ama şimdi bu paranın bana ödenmesi gerekiyor. Kendi hesabımda artık para kalmadı. Bugün öğleden sonra bir saç tokası almak

(*) Sanat eserleri.

istesem, ana paradan harcamam gerek. Ve, Sylvia, evlendiğimizde hiç bir zaman, ama hiç bir zaman ana paraya dokunmamaya andiçtik. Elimdeki babamdan miras kalan; biz de bunu acil durumlar için saklamayı kararlaştırdık, bir şey olunca yani, anlıyor musun?»

Sylvia bir şey söylemesi gerekip gerekmediğini bilemedi.

Florence, «Doğru mu bu, Evans?» dedi.

«Doğru.»

«Teşekkür ederim. Şimdi üçüncü sayfayı madde madde inceliyelim. Listede ilk bu evin 3,000 dolarlık taksidi var. Bunu ödedim, para biriktirmekten farkı yok bunun elbet. Bundan sonra 8,200 dolarlık ev masrafları geliyor, yiyecek gibi, son altı aylık süredeki en temel şeyler. Bunu ödedim. Sana yüksek görünüyor, biliyorum. Ama istediğin bir ay alışverişi sen yapasın çok isterim. Bundan sonraki madde giysilerim. Biraz fazla, 4,753.50 dolar. Bir araya toplanmış olan bu faturaların —onları verir misin Sylvia, sağol— çoğu, boş zamanlarda gözden geçirebilirsin bunları. Bakmayacaksın bile, biliyorum, ama inceleseydin çoğunun kazadan önceki her şeyin çok iyi gittiği döneme ait olduğunu görürdün. Geçirdiğin kazadan bu yana müthiş kısıntı yaptım, ev masraflarında yaptığım gibi. Unutmadan söyleyeyim, bu harcamalar için maddesi maddesine faturalar var, seni dolandırdığımızı sanıyorsan eğer. Bundan sonra garaj faturası geliyor, 385.86 dolar. Bu adamların soyguncu olduğu kanısındayım ben. Yani —şurda Sylvia, sağol— işte madde madde fatura, örneğin Continental'in on sekiz aydan kısa bir süre içinde niçin yeni bir susturucuya gereği olsun, anlıyamıyorum. Ama işte böyle; danışmadılar bile. Bir başka garaj aramalıyız derim. Ama bu işi ben yapamam. Sen de bunu yapacak sağlıkta değildin. Ve şim-

di de iyileştiğine göre, buna zamanın olmayacak. Bundan sonraki, altı alık süreyi kapsayan diğer ev giderleri, 1,142 dolar. Bu da madde madde gösterilmiş ve vazgeçilmez gereklerimiz için. Işık ve gaza gereğimiz var, değil mi? Ve telefona. Paralellerden birinden vazgeçilebilir, havuzun yanındakinden; niçin bunu yapmıyoruz? Evans? »

«Ne var?»

«Havuzun yanındaki paralel telefondan vazgeçmeyi öneriyordum. Bu konudaki kararın ne?»

«Bilmem... Peki, neden olmasın, evet, iyi düşünce.»

«Dikkatini biraz daha bana ver, çok sürmeyecek Evans, bunların hepsi yapmanı istediğim bir şeye gelip dayanıyor: yani harcadıklarımı bana geri ödemene. Bu nedenle, gelecek günlerde kendi huzurun için lütfen biraz dikkat et. Bundan sonraki üç madde Ellen'le ilgili harcamalar: okul ücreti bin sekiz yüz —bence yüksek; giysiler, iki bin yüz —normal, hiç değilse Beverly Hilss'de; bir de aylık harçlığı iki yüz kere altı, bu aylığı yüz yirmi beşe indirmeyi öneriyorum, hem genel olarak iyi bir etki yapar, hem de tasarruf yapmış oluruz. İtirazın var mı?»

«Hayır... şey... evet... var sanırım.»

«Pekâlâ, Sylvia bir liste yap. ileride yeniden konuşulacak maddeler. Evans, sen uçağa yetişmek zorunda olduğundan hiç bir şeyi ayrıntılı olarak konuşacak zamanımızın olmadığı açık. Tamam mı, Sylvia?»

«Evet, Mrs. Anderson.»

«Bundan sonraki madde epey yüklü. Ödemekten başka çarem yoktu: Indio'daki kulübenin tamamlanması için 6,268.49 dolar. McDonough bunun son fatura olacağını söyledi. Yüksek bir tutar ama bunun ne-

deni, ilkin plânda olmayan, sonradan eklediğim bodrum. Ama McDonough söz verdi... ne var?»

«Hiç» dedim.

«Elbette bir şey var.»

«Hayır, yok gerçekten.»

«O yukardan bakar havayla neden sırıttığını bilmek isterdim.»

«Mesele şu —biliyorsun benim düşüncemi— o bodrumu hiç kullanmayacağız.»

İsterik bir kahkaha koptu Florence'den.

«Gazeteleri oku!»

«Okuyorum» dedim.

«Yani iyi bir oku. Ve eğer itirazın yoksa bunu bir başka zaman tartışalım. Sylvia, bunu da listeye ekle. Aslında bodrum yapılıp bitti elbette ve dayandı döşendi çok şükür ki. Ve ihtiyaç maddeleri kondu içeriye. Şimdi... dur bakayım. Nerde kalmıştım?»

«Hizmetçi ve arasıra gelen bahçıvan» dedim «Altı ay, 3,600 dolar.»

«Tamam, bahçıvanı istemiyorsan gelmesin, bence sakıncası yok. Bu adamdan hiç hoşlanmadım, eğer işini sen yaparsan yahut daha ucuz birini arayıp bulacak zaman ayırabilirsen öyle yap; sana kalmış bu. İçki faturasında epey kısıntı yaptım. Örneğin, Amerikan şaraplarından başkasını almadım. Neyse, işte sonuç —bir daha bu kadar yüksek olmayacağına söz veriyorum— 420.99 dolar. Bundan sonraki 200 dolar Beverly Hills tenis kulübüne üyelik ödentimiz. Orda tenis oynamaktan ve öğle yemeği yemekten vazgeçiyorum, bu harcamayı bir daha hiç görmeyeceksin. New York **Times**, kitaplar, dergiler — **Nation, New Republic, New Statesman, Harpers, Atlantic, Vogue**— bütün bunlar bizi yaşıyan dünya ile ilişkide tutan şeyler, onun için kısıntı yapılacak en son madde bu. Ama

senin düşünceni de öğrenmek isterim; tutar 340 dolar. Yüzme havuzunun bakım masrafı korkunç: 480 dolar. O adamlara ne yapılabilir bilmiyorum. Sen ne istersen yap. Havuzu domates bahçesi haline getir; ben artık kullanmıyorum orayı. Ama Ellen bayılıyor, Ellen'le birlikte karar verin siz. Şimdi sıra bahçecilikle ilgili malzemede —suyu alınmış sığır gübresi, tohum, fideler, yeni aletler— kafamı bozan da bu sonuncusu işte. O uzakdoğulu —affedersin— itoğlu itin her yıl yeni bir takım alete gereği oluyor galiba. Bağışla beni Sylvia, o adam için kötü şeyler söylediğimi biliyorum, ama adam şovence duygularımı ayaklandırıyor. Senin de sinirerine dokunmuyor mu? Hey tanrım! Bundan sonraki madde, dur bakayım nerde kaldım. Hah! Yardımlar, 600 dolar. Bu maddede de kısıntı yaptım, daha da yapacağım. Günümüzde desteklenmesi gereken tek hareket medeni haklar için olanı bence. Ona yardımı büsbütün kesemem.»

«Birinin bize yardım etmesi gerekiyor görünüşe göre» dedim.

«Doğru. Ha-ha. Dün benim hesabımdan son 2000 doları da ortak hesabımıza aktardım, önümüzdeki ay ev masraflarını karşılayabilmek için. Bu miktarı da borçlusun bana. Bu masrafların azaltılmasından yanayım. Yani ayda yalnız iki kez bonfile ve öteki yemeklerde dondurulmuş sebze ile idare. Ama Beverly Hills pahalı bir yer, bu da bir gerçek. Bundan sonra, bak oraya —hemen hemen bitti, canım— bak, Indio'daki son harcama olan 3,800 dolar var. Bu son ödemedir, bundan vazgeçmeyiz çünkü elimizdeki en gerçek yatırım budur bence. Yanımızdaki arazi parçasını da bizi korumak üzre satın alma umudunu kökünden yitirdim. Sana daha önce de söylediğim gibi, oranın dayanıp döşenmesinin tamamını kendi paramdan yaptım. On

yılda biriktirdiğim paranın, yani ana paranın faizinin tümünü götüren büyük bir miktar tuttu.»

«Şimdi de» dedi, «son iki maddeye geldik. Eğer bunlara itiraz olarak tek söz söylersen bağırırım. Dr. Liebman burda hâlâ aynı çatı altında bulunmamızın tek nedenidir, emin ol. Her şeyde kısıntı yaparım da onda yapamam. Belki haftada bir gün noksan gidebilirim. Ama ona her gün gitmeyince ne olduğunu bilirsin.»

«Her şeyden önce» dedim, «eğer kocan buna yetecek parayı kazanamazsa ne yapardın, onu söyle.»

Kollarını havaya kaldırdı ve bileklerini keseceğini gösteren bir hareket yaptı.

«Özür dilerim Sylvia» dedi.

«Gidip ben bir fincan kahve içeyim» dedi Sylvia.

«Öyle yap» dedi Florence. «Charlotte sana yardım eder.»

Sylvia odadan çıktı.

«Harika bir sekreter» dedi Florence. «Onun odada olduğunu unutuverdim.»

«Saat kaç?»

«Bir on dakikan daha var. Nereye gidiyorsun? Evans!»

Ayağa kalkmıştım. «Ellen'in eşyalarını hazırladığından emin olmak istiyorum. Radcliffe'e gece uçağıyla gitmek istiyordu. Benimle aynı uçakta gelmesini kabul ettirdim.»

«Bak bu harika, Evans.» Çok rahatlamış görünüyordu.

«Evet» dedim, «Ellen'le konuşmamızı uçakta sürdürebiliriz, sana sonra yazarım.»

«Ama bir-iki günde döneceksin, değil mi?»

«Ah, elbette, evet... Bu uçağa binmesini kesinlemek istiyordum yalnızca...»

«Evans, bir saniyecik daha, bu korkunç sayfa bitiyor. Hızlı gideceğim. Liebman. Seans başına elli. Haftada beş kez. Yirmi altı hafta. Tam 6,500 dolar eder. Bir de sen gittin üç kez, üç kere elli, yüzelli. Şimdi toplam —görüyorsun orda, değil mi?— 44,222.78 dolar, kendi hesabımdan seninkine ödediğim para bu. Harcanıp bitmiş para bu. Bu bizim gerçek yaşama düzeyimizi göstermez. Yani Indio'daki kulübe serüveni bir daha olacak değil. Ve şu anda, yüzünde beliren anlam nedeniye, gelecekte Dr. Liebman'a kendi kesemden ödeme yapmaya karar verdim; sermayeden gidecek elbet, çünkü günlük acil durum sayıyorum bunu. Şimdi koş. Ama geri gel! Çünkü seninle kesin bir düşünce birliğine varmak istiyorum. Aslında şimdi, gitmeden önce bu parayı bana ödemeni isterdim. Sylvia çek defterlerini ve tahvilleri getirdi, belki sana gerekir diye. Tamam, canım, hepsi bu! Şimdi koş!»

Merdivenlerden yukarı koştum. Bütün bunlardan aklımda kalan iki sayı oldu. Aktif aşağı yukarı 67. Florence'e ödenecek miktar ise yaklaşık olarak 44. Elimde yirminin üstünde para kalıyor, bu miktar ise çalışmadan en az bir yıl kadar beni idare eder ve yolumu bulmama fırsat verir. Korktuğum kadar kötü değildi durum.

Yukarda Ellen bavullarını hazırlıyordu. Koşup beni odasına çekti. «Baba» diye fısıldadı, «ne söyledin?»

«Tiajuana'ya gittiğini söyledim.»

«Ne yapmaya?»

«Düşünmeye. Düşündün, öyle değil mi?»

«Ah, babacığım, nasıl da beceriklisin. Ama ustalaştın artık elbet.»

Ellen'e biraz içerlemeye başlıyordum. «Uçakta yer ayırtabildin mi?»

«Her şey tamam. Bavulunu hazırlamamı ister misin?»

«Hayır.» Odasından çıkmaya yöneldim.

«Peki. Teşekkür ederim. Gel hadi, bir öpücük ver. Öpücük.» Öpüştük.

«Tamam, hemen işe girişmeli» dedim, merdivenlerden aşağı koşarken.

Alçak sesle konuştuklarını gördüm. Gene bir hayınlık varmış gibi geldi, bana karşı hiç değilse benim hoşlanmayacağım şeylerden söyleşiyorlardı.

«Ne var?» dedim.

«Bir şey unutmuşum Mr. Anderson» dedi Sylvia. «Federal gelir vergisini, iki taksit. Bir de California eyaletininkini.»

«Ne yapıyor bunlar?» diye sordu Florence.

«Federal iki kere altı, on iki bin eder. Gelecek ay ödenmesi gereken bir taksit daha var.»

«Öyle mi?» dedi Florence.

«Çeki hazırlayıver» dedim. Burda bir yirmi dakikam kaldı, diye düşündüm. «Çeki hazırla sen.»

«Ve...» dedi Sylvia, sinirli görünüyordu.

«Başka ne var?» dedim. «Sen çekleri hazırla bitsin, Sylvia.»

«Bir de California eyaleti vergisi var...»

«Peki, California eyaletini güç durumda bırakmayalım.»

«Ve...»

«Hadi artık, ne var başka? Beni bir daha her-şeyi —öde— gitsin havasında bulamazsın belki. Hadi söyle!»

Florence güldü.

«Dediği doğru Sylvia, fırsatı kaçırma en iyisi.»

«Muhasebecinin geçen yıl ücreti. Bugün telefon edip sordu.»

«Çeki hazırla.»

«Bin iki yüz elli...»

«Çeki hazırla.»

Florence «Evans, sakin ol, bırak kız düşünsün.» dedi.

«Toplam ne?» dedim. «Toplam ne, Slyvia?»

«Evans...» dedi Florence, sinirlice gülerek.

«Birinci, ikinci ve üçüncü sayfalarım nerde?» diye sordum.

«Üstlerine oturdunuz, Mr. Anderson.»

Kalktım, sayfalar buruş buruş olmuşlardı. «Aktif olarak ne kadar param olduğunu öğrenmek istedim yalnızca. Ya da ne kadar kaldığını.»

Sylvia toplamaları yaptı. «Üçüncü sayfadaki son toplam 58,422.40 dolar» dedi.

«Harika bir toplam» dedim, «ama son mu?»

«Evet» dedi güvenle. «Öyle sanıyorum.»

«Emin misin? Hiç kimseyi ihmal etmek istemiyorum. Aman tanrım, ya hastane, sersemler, Dr. Arnstein? Aman tanrım...!»

«Sakin ol, sakin ol!» dedi Florence, «orda biraz şans ışığı parladı. Faturanın büyük bölümünü bin-yaşasın-sigorta ödeyecek. Yani büyük tutarlı faturalar ödememiz gerekecek elbet, bize ulaşmadı daha bu faturalar. Dr. Arntein çok yardımcı oldu ve sabırlı davrandı. Üç bin dolar ödeyeceğimizi sandığını söyledi, ama kazada neler olabileceğini bir düşün. Yok düşünme! Ürpertiyor beni.»

«Ve hepsi bu mu?» dedim.

«Kesin olarak.»

«Emin misin? Sylvia! Emin misin?»

«Evet efendim. Eminim.»

«Pekâlâ» dedim, «bir an için yönetimi ben alıyo-

rum. Şöyle yapacağız. Sen çekleri hazırla ben de imzalıyayım. Anladın mı? Tahvilleri getirdin, değil mi?»

«Evet Mr. Anderson.»

«Peki, onları ciro edeceğim.»

«Ah, Evans» diyerek zayıfça güldü Florence.

«İşte burda» dedi Sylvia.

«Teşekkür ederim. Ben bunu yaparken sen komisyoncuma Klondike da dahil her şeyi satmasını bildiren bir not hazırlayıver. Böyle yapınca her şeyi karşılıyabiliyor muyum? Dur bakalım, böylece elimde...» Sayfalardaki sayıları göz önüne getirip gerekli çıkarmayı yapmaya çalışıyordum. «Böylece elimde...» dedim.

«Böylece...» dedi Sylvia.

«Böylece elimde?» dedim.

«Böylece elinizde» dedi Sylvia, «yaklaşık olarak...»

«Yaklaşık olarak 9,000 dolar kalıyor. Bundan bir dahaki vergi taksidini ve hastane ile Dr. Arnstein'in ücretini çıkaracağız. Tasarruf hesabına dokun... ama, neyse, tasarruf hesabına dokunmak zorunda kalmıyacağım.»

«Gelecek aya kadar» dedi Florence. «Federal...»

«Ben de onu diyecektim. Ama gelecek aya kadar Williams ve MacElroy'dan yeterli miktarda para gelmiş olmayacak mı...?»

Sonra düşündüm, «Aman tanrım, işten ayrılıyorum.»

«Ne oldu canım?» dedi Florence.

«Geleceği düşünüyordum» dedim.

«Biliyorum» dedi Florence «gerçekten yapmalısın bunu.»

«Evet» dedim, «ama pek de çok değil....»

«Bütün bunları» dedi Florence «bir-iki gün sonra

döndüğünde konuşuruz. Önce şu işi bir halledelim.» «G» dizisinden tahvillerin arkalarındaki imzalanacak yeri gösterdi. İmzaladım. Sonra öbür tahvili uzattı.

«Çabuk ol Sylvia» dedi, «çok zamanı kalmadı.»

İkinci tahvili de imzaladım. Sylvia küçük daktilosundan komisyoncuma yazdığı mektubu çekip çıkartarak masanın üstüne, önüme koydu. Son tahvili de imzaladım. Sylvia bazı sayılar yazmaya başladı. Üç tahvili düzgünce üstüste koydum ve mektubu aldım önüme.

Sylvia «Böylece elinizde, tasarruf hesabınız ve çek hesabınızdan toplam olarak 8,709.95 dolar kalıyor. Gelecek ay federal hükümete ve California eyaletine ödeyeceğiniz miktar 7,200 dolar tutuyor, geride 1,509.95 dolar kalıyor. Hastaneden ve Dr. Arnstein'dan fatura geldiğinde üç bin dolar daha —öyle dediler, kesin tutarı bilen yok daha. İşte hikâye bu kadar, Mr. Anderson.»

«Kırmızı yandı!» dedim, çeki şevkle imzalarken.

«Evet» dedi Florence, «eğer benim bilmediğim paran yoksa.»

«Sana öyle bir şey yapmam Florence.»

«Evans, bunların karanlık yanına bakma. Durumun nasıl göründüğünü biliyorum. Burda California'da on altı yıldır çalışmaktasın ve geldiğimiz zamankinden daha az var elinde...»

«Bunun için üzülme Florence.»

«Ama üzülüyorum.»

«Ben kendimi iyi hissediyorum.»

«İyi hisetmediğini biliyorum.»

«Ama ben iyiyim.»

«Değilsin! Şimdi bırak da bitireyim, lütfen! Bir düşün. Bu eve sahibiz; üçte ikisi ödenmiş durumda,

bu da epey para eder. İndio'daki kulübe de var, yapabileceğimiz en iyi yatırımdı o. Bir şey olacak olsa ömrümün geri kalan bölümünü orda geçirebilirim. İstediğin zaman söyle, kanıtlayayım bu sözümü. Her şeyi satarız, oraya gider benim anaparamın geliriyle yaşarız. Çünkü Evans, ona dokunmuş değiliz. Bir bunu düşün! Hepsi olduğu gibi duruyor, doların satınalma gücüne olanlara karşın, babamın bıraktığı gündeki değerini koruyor en azından. İkimiz oraya kapanıp masrafları iyice kısar, okur ve düşünür, o harika güneşin tadını çıkarırız.»

Gene kule meselesi gibi geldi bana. Ayağa kalktım. «Bavulumu hazırlamalıyım» dedim.

«Koş öyleyse» dedi Florence. Birden Sylvia'ya döndü. «Her şeyin düzenlenmiş olduğundan emin misin, Sylvia?»

«Evet Mrs. Anderson.»

Florence bana döndü. «Ah, sevgilim, teşekkür ederim. Teşekkür ederim. Para meselesinde pek kuruntuluyum, biliyorsun. Ama bana söylediklerinden sonra —Sylvia, bana bir bardak su verebilir misin?»

«Evet, Mrs. Anderson.»

Sylvia çıktı.

«Bunu onun önünde söylemek istemedim. Ama kuruntulu olduğum için suçlayamazsın beni, öyle değil mi? Geçen gün bana işi bırakacağını söylemenden sonra. Ama şimdi, neyin söz konusu olduğunu görünce biraz daha değişik düşünebilirsin belki. Diyeceğim, çok şey sözkonusu, o karar çok şey ifade ediyor. Öyle değil mi? Ama, biliyor musun Evans, senin için hiç bir zaman gerçekten endişelenmedim, çünkü enerjin ve yarışma hırsınla uzun süre boş duramayacağını biliyorum. Elinde değil bu, yapın buna elver-

mez. Kısa sürede büyük bir dönüş yapacağını biliyorum; eskisinden de büyük olarak döneceksin.»

«Bavulumu hazırlamalıyım.»

«Yukarı gelip sen hazırlanırken seninle konuşabilir miyim?»

«Florence, yalnızca birkaç dakikam kaldı.»

«Pekâlâ. Birkaç günde döneceksin nasıl olsa. Babanın iyi durumda olduğundan eminim.»

«Nerden biliyorsun?»

«Öyle olmalı sevgilim.» Koşup beni öptü. «Teşekkür ederim Evans» dedi, «her şeyi çabucak çözümlediğin için. Şimdi kendimi çok daha iyi hissediyorum. Gerçekten öyle. Para konusunu aşırı büyütür, bu konuda aşırı üzülürüm, biliyorsun. Ama para yalnızca para değil aslında. Para özgürlük; çünkü elinde avucunda yoksa, faturaları ödeyebilmek için ürkünç çabalar harcamak zorundasın. Evans? Dinliyor musun?»

«Bavulumu hazırlamak zorundayım» dedim, merdivenlere yürüyerek.

Tam o sırada Sylvia elinde bir bardak suyla girdi. «Mr. Anderson» dedi.

«Bir şey daha mı unuttun? Çekini hazırlayıver!»

Güldü. «Öyle bir şey yok. Size mesajlarınızı vermek istedim, o kadar.» Koşup çantasını aldı. İçinden sarı bir kâğıt çıkardı.

«Ve, Evans» diyordu Florence, «Mr. Finnegan'a telefon etmeyi düşündüm şimdi.»

Merdivenlerden yukarı koşuyordum. Bunu duyunca durdum.

«Ona ne söyliyeceksin?» Kendimi müthiş kızgın hissettim.

«Sana davranışı için ona teşekkür edeceğim, New York'a gittiğini ve nedenini söyliyeceğim ve birkaç gün sonra büroya döneceğini...»

«Lütfen arama Mr. Finnegan'ı» dedim.

«Peki canım, peki» dedi ama, planı bozulmuştu. «Yalnızca...»

«Arama!» dedim. Geri kalan basamakları üçer beşer çıktım.

Giysilerimi hızla çıkartıp fırlattım. Ceplerini boşalttım. Otuz üç dolar kadar param vardı. Sonra kilitli çekmecenin tabanına serdiğim kağıdın altındaki beş yüz dolar kaçma parası geldi aklıma. Çıkardım. On adet ellilik. Tamam. Uçak bileti için para ödemem gerekecekti. Elimde üç yüz dolar kadar kalacaktı. Varsayalım ki... Varsayalım ki... ne? Tanrım, nasıl çarçabuk olup bitiyor! Meteliksizdim. Aşağı yukarı değil. Meteliksizdim düpedüz. Bir an yatağın üstünde kımıldamadan oturdum. Mesajları okudum. Ajanım Mike Weiner'den bir mesaj vardı. Telefon et. Acele, diyordu. Ettim. Bir miktar para bulmak zorundaydım. Belki de dergi için New York'ta yapılacak bir şeyler vardı; bu da hiç değilse uçak biletimin onlarca ödenmesi demekti; işi sevmezsem yapmak zorunda da değildim.

Neyse, tilt makinesinin numaraları doğru düştü. Benim yapmamı istedikleri bir iş vardı —aslında iki, ama birini özellikle istiyorlardı— New York'ta: Rojas adında Porto Riko'lu bir politikacı, diyordu Mike, ilginç görünüyor, diyordu. Dinlemiyordum bile. Birdenbire konuya nasıl yaklaşmamı istediklerinin beni hiç mi hiç ilgilendirmediğini hissettim.

«Tamam» dedim Mike'a, «yapıyorum.» New

York'a kendi paramla gidip uçak faturasını onlara orda verecektim. «Lütfen Algonquin'deki her zamanki yerimi ayırt.» Otel ücretini de öderler, diye düşündüm ve telefonu kapattım.

Saate baktım, giyindim, bavulumu hazırladım ve bir duble çektim.

ON

İÇKİYLE İLGİLİ BİR DERDİM VAR. İçki beni ayıltır. Bu nedenle ondan uzak durmaya çalışırdım.

Ama o sabah bir içki çekiyordu canım. Bavulumu hazırlarken son anda bir şeyin gitmemi engelleyeceği konusunda tümüyle yersiz bir korku duydum.

Florence Ellen için sorumluluk duygusu göstermemle öylesine ferahlamış, çekleri çarçabuk imzalamama öylesine sevinmiş, üçüncü sayfaya gösterdiğim saygıya öylesine memnun olmuştu ki, bizi havaalanına kendisi götürmek istedi. Ama ben bir taksi çağırmakta direndim. Oralara kadar gelirse bir şey olacağını, kaçıp kurtulmamın önüne geçileceğini çok iyi biliyordum.

Saçma? Elbette. Ayık bir insanın böyle düşünceleri olmaz. Öyle ki, taksinin kapısı kapanır kapanmaz, muşamba pardesümün kıvrımları arasına gizlediğim yarım litrelikten iri bir yudum aldım. Ayıltı beni. Hiç değilse bu kadarını başardın, diye düşündüm; bir taksidesin, ana yola çıktın, işte şurda Sunset, tam gerektiği gibi aldık virajı. Öyleyse niye meraktasın?»

Bilet gişesinde gene o korkuyu duydum. Bizim uçağa binecekleri sevmedim hiç. Hepsi de son anda kaçıp kurtulmaya çalışan başarısız kimselere benziyordu. Ve bilet memurlarının davranışlarında da sinsi bir yan vardı. Bir gecikme olacağını bildirirken, bunda komik bir şey varmış gibi görünüyorlardı. Kısa sürecek, diyorlardı, teknik bir arıza, bir pusula galiba. Bu da çok kuşkulandırdı beni. Erkekler tuvaletine gittim, bir bölmeye girdim ve yarımlıktan bir yudum daha çektim.

Bununla birlikte, uçağın kapısının en sonunda üstümüzden kapanmasında içime su serpici bir şey vardı. İri bir metal çubuğun yuvasına oturma sesini ve kapının kilitlendiğini duydum. Sonra içerden de kilitlediler. Biraz umutlanmaya başladım.

Hoparlörden müzik bile gelmeye başladı.

Ama sonra öylece oturakaldık.

Uçağın yarıdan fazlasının boş olduğunu gördüm, yarıdan epey fazlasının. Niyeydi acep? Uçakta bize söylemedikleri bir boktanlık mı vardı? Ellen birkaç dergi almak için öne gitti, ben de bir yudum daha aldım hırsızlamadan.

Sonunda akordeonsu giriş geçidi geri çekildi ve uçağın, kazazedelerden oluşan yüküyle (yolcular öyle görünüyordu bana) sonunda terminalle ilintisi kesilmiş oldu. Hiç bir uyarma yapılmadan uçak yürümeye başladı. Ayaklarımızı yerden kesmeyi deniyecektik.

Beton şeridin sonunda kazazede yüklü mülteci uçağımız durdu, döndü, boğazlarını temizledi ve koşusuna başladı. Sonra, yalnız jetlerin becerebileceği ani bir fırlayışla burnu yukarı kalktı ve yerden koptu. Aşağıya, dumanı tüten kente bakıyorduk. Bir dakika sonra suların üstündeydik. Denizdi altımızdaki; hâlâ

o papazlara yaraşır yıkanıp arınma ödeviyle başetmeye çalışıyor, ne var ki, içine kan gibi doluşan çok renkli sanayi artıkları onun bu ödevini müthiş güçleştiriyordu.

Sonunda pilot yanlış yönde gittiğimizi farketti. Uçak iyice yan yatarak arkasını döndü pasifiğe. Yeniden göründü Sierra Madres. Doğuya yöneldik. Başarmıştık. Bir yudum daha içtim, bu kez kutlamak için.

Ellen de rahatlamış görünüyordu. Küçücük, kararlı bir profili vardı. Bu da doğal, diye düşündüm, madem ki yepyeni bir yaşama biçimi icat etmeye kararlı. Başaracağını sandığımdan değil. Ama her şeyde olduğu gibi bunda da çaba başta gelir. Nasıl çaba harcıyacağınız elinizdedir. Bu böyle olduğundan, başarısızlığın kesinlikle sizi bekliyor olması pek o kadar önem taşımaz.

Ayıldığım için, beni yavaş yavaş öldürenin eski yaşayış biçimim olduğu apaçık göründü bana. Gerçekten mutlu olduğum tek dönem, yetiştiriliş biçimimin bana sakınmamı öğrettiği türden bir kadınla, hiç bir zaman güvenmediğim ve güvenemiyeceğim, huyu suyu belli, hiç bir konudaki tutumu belirgin olmayan, tümüyle bencil, içgüdüsel olarak kinci, kokuşmuşlukta görkem, yatakta hayat bulan bir kancıkla birlikte olduğum dönemdi. O beni mutlu kılmıştı. Düzene uygun, tekdüze evlilik hayatı ise içimi boşaltmıştı benim.

Başım içkiyle uyanık, hayatımı paramparça etmeye karar verdim, böylece bir daha hiç bir araya getirilemiyecekti. Ben bile onu diriltemiyecektim!

Gwen'i son görüşüm, kanımın attığı son kez olmuştu. Çünkü, insan içinde yüz karası şeyler, aptalca, çocukça hareketler yaptığımız halde, bunların bir anlamı vardı; pek zarif ve açık bir biçimde olmasa da,

bunlar bizi anlatıyordu. Tanrıcezası şapşallar gibi davranmıştık elbet, ama bizim o tanrıcezası şapşallık yanımız yaşıyan yanımızdı. Ve sağduyulu yanımız ölü yanımız.

Eğer ilâcımı tanımazsam yaşamaya hakkım yok, diye düşündüm.

Gwen'i düşünmeye başladım: nerdeydi, kiminle ne yapıyordu. Bir yıldan uzun bir süre önce değerli bir şey düşürdüğünüz sokağa gidip de o düşürdüğünüzü kaldırım üstünde sizi bekler bulamayacağınızı, bunu bekliyemeyeceğinizi biliyordum.

Ama ben, danışmaya telefon etmeden istasyona giden ve orda uygun treni, uygun yolda, uygun yöne dönük ve yalnız beni bekler durumda bulmayı uman bir kişiyim. Onun bir başkasıyla oluşuna gelince —herkes bir başkasıyladır. Ve, Türklerin dediği gibi, kaderde ne olduğunu kim bilebilir. (**Allah.** Son zamanlarda ona danışmadım.) Belki de adım ikinci bir kez yazılıydı orda. (İnşallah!) Öyle ki, atıl bakalım. Kaybedeceğim kesin. Sonu kötü olacak. Salla zarları. O tren orda bekliyor olabilir ve sen birkaç istasyon daha gidebilirsin. Bundan fazlası da can sağlığı.

Ellen uzanıp elimi tuttu. Motorlar o korkutucu güç düşürmesini yapmışlardı ve uçak daha az kendinden emin bir açıyla sürdürüyordu tırmanışını.

Her şey sessizdi tanıdık bir kahkaha duyduğumda. Chet Collier uçaktaydı. Kemerlerin takılı kalması işareti söndüğünden, yerinden ilk kalkıp uçağın arkasına doğru yürüyen o olmuştu.

Los Angeles Times'ı hızla kaldırarak yüzümü arkasına gizledim. Gülmesini sürdürerek geçti yanımızdan. Müthiş bir espriye gülüyor olmalıydı, kendi yaptığı bir espriye kuşkusuz. Hosteslerin vakvakları ara-

sından kendinden memnun havasıyla geçip erkekler tuvaletine girerken hâlâ tadını çıkarıyordu gülmenin.

Ağır ağır gazeteyi yüzümden çektim ve kulaklarım arkada oturdum yerimde. Yüreğim çarpıyordu. Kendi davranışımla aşağılamıştım kendimi. **Los Angeles Times**'ın arkasına saklanan kırk dört yaşında bir adam. O piçi mahvettiğim için dört bir yan kutlamıştı beni. Niye yüzümü kapıyordum gazeteyle.

Chet'in tuvaletten çıktığını işitiyordum. Mizah yeteneğinin ürünlerini paylaşıyordu yemek dağıtan kızlarla. İtoğlu it her zaman sanki o anda dekatlon yarışını kazanmış gibi davranıyordu. Yazım kendine duyduğu güvende bir çentik olsun iz bırakmamıştı besbelli.

Bizim sıramıza gelmeden orta koltuktan geçit yanındakine geçtim ve o geçerken uzanıp pantalonundan çekerek durdurdum onu. Bana döndüğü zaman, yüzünün iyi bir ömür sürmenin izleriyle daha ağırlaşmış olduğunu gördüm. Ödül kazanmış bir McIntosh (*) gibiydi.

«Ooo» dedi, «benim katilim.»

«İyi nişan alamadığım belli» dedim. «Söylemek beni üzüyor ama, çok iyi görünüyorsun.»

«Aynı şeyi senin için söyleyemeyeceğimden sevinçliyim. Bir araba kazasına yol açtığını duydum.» Gözlerini Ellen'e kaydırdı. «Bu adamla mı yolculuk ediyorsunuz?» dedi.

Ellen, «öyle,» dedi.

«Pey sürebileceğim biri misiniz?»

«Onun kızıyım» dedi Ellen. Bu söz üstüne biraz suratı asıldı ve Ellen güldü. Hemen sevmişti onu. Gwen'in de hemen sevdiği gibi.

(*) Bir inek türü.

«Ne yapacağım biliyor musunuz?» dedi Ellen'e. «Bir süre konuğunuz olacağım.»

«Bak sen şu işe!» demekten başka bir şey yapamadım.

«Özür dilerim» dedi, bana bir reveransla. Önümden kayarak Ellen'le aramızdaki koltuğa oturdu. Sonra düğmeye basıp hostesi çağırdı. «Şimdi kendimize içki ısmarlayacağım. Kutlamak gerek bu olayı.»

«İçkileri ben ısmarlarım» dedim.

«Benim arkadaşlığımı satın almak zorunda değilsin. Yararı olmaz.» Ellen'e döndü. «Benim için yazdığı o utanç verici yazıyı okudunuz mu?»

«Kim olduğunuzu bile bilmiyorum» dedi Ellen.

«Görüyorsunuz ya, onun tanımlamasından tanıyamadınız beni. Ben Chet Collier'im.»

«Ben o yazının çok iyi bir yazı olduğu kanısındaydım» dedi Ellen, ama biraz çaba harcadı bunu söylerken gibi geldi bana.

«Benim için değildi o yazı.»

«Bak» dedim, «seni görmeye geldiğimde önyargılı olduğumu kabul ediyorum. Ama seni tanıdıkça her bir önyargım doğrulandı.»

Söylediğim saçmalara dikkat bile etmedi. Ellen'e gülümsüyordu, başını çarpıtmış kızı ölçüp biçiyordu. «Çok tatlısınız» dedi. «Onun kızı olduğunuza inanamıyorum.»

«Beni evlat edinmişler» dedi Ellen.

«Bir dakika daha geçseydi ben de tahmin edebilirdim bunu. Onu yakalayabildiniz mi?»

«Onu yakalayabildim mi? Ne demek istiyorsunuz?»

«Ne olduğunu anlayabildiniz mi?»

Ellen gülümsedi. Ne diyeceğini bilemedi.

Chet elini okşadı. «Bu soruya karşılık vermeyin» dedi.

Hostes yanımıza gelmişti. «Eunice» dedi ona Chet, «bu güzel genç bayana şu anda dünyada en çok zevk verecek bir içki getirmeni istiyorum.»

«Ne istersiniz Miss?» dedi hostes.

Ellen «Bilmem ki, biraz erkence daha» dedi.

Chet oturuyordu, ayakta değildi, ama merakla Ellen'in üstüne eğilmiş gibi bir görünüşü vardı.

«Siz şimdi» dedi Ellen'e, sanki konuya sonsuz bir ilgi ve dikkat gösteriyormuş gibi, «benim içeceğimden içeceksiniz, tüy gibi bir içki, süt kadar hafif. Eunice, ikimize birer duble Dubonnet, buz kırpıntıları üstüne konacak, çok az da absent eklenecek ve...»

«Mr. Collier, yemekleri vermekle uğraşıyoruz.»

«Bak Eunice, ne diyorsam onu yap, koş şimdi.»

«Baba» dedi Ellen, «sen ne içeceksin?»

«Evet, onu unutma» dedi Chet.

«Ben bir duble Canadian Club istiyorum» dedim kıza. Bu herifle ne edeceğimi bilemiyordum. Geçen kez olduğu gibiydi, ne yapsan kayaya tükürmek gibi bir şey.

Şimdi beni gözden geçiriyordu. «Sen zaten bir-iki kadeh atmışsın» dedi.

«Attım.»

«Bir-iki kadehten de çok. Aman tanrım, ne oldu sana be adam. Hiç de iyi görünmüyorsun. Kazadan mı yoksa...» Ellen'e döndü gene. «Babanızla benim bir zamanlar ufak bir fiziksel karşılaşma yaptığımızı biliyor muydunuz?»

«Kim kazandı?» dedi Ellen.

«Azizem» dedi Chet, «kedinin fareyle oynaması gibi bir şeydi bu. O zaman babanıza yaptıklarımdan hep biraz utanç duymuşumdur. Bir sinek gibi durma-

dan üstüme üstüme gelmesine karşın burnunu kırmam, gözünü morartmam pek gerekli değildi.» Bana döndü. «Beni bağışlıyor musun?»

«Hayır» dedim.

«Ben de seni bağışlamıyorum» dedi, «hiç bir şey için.» Gene Ellen'e döndü. «Burda oluşunuza sevindim. Tanrım, ne hayallerim vardı babanız için. Ona rastladığımda neler yapacağıma dair. Şimdi işte burda. Kendimi utanca sokmadan ona ne yapabilirim ki? Bakın bir ona!» Alaycı bir acımayla başını salladı.

Ellen güldü.

«Neye gülüyorsun Ellen?» diye sordum.

«Gerçekten bilmiyorum» dedi, sorumla şaşırarak. «Komik bir kişi bu» dedi, Chet'i göstererek.

«Durumu ben öyle bir tutumla karşılıyorum» dedi. Sonra bana döndü. «Bu durumu sen nasıl bir tutumla karşılayacaksın?»

«Bitmesini bekle.»

«Ama şimdi madem ki seni buldum en sonunda, kendimi senin arkadaşlığından yoksun bırakmaya hiç niyetim yok. Uçakta başka eğlence yok şu anda.»

Tam o sırada bir fırtınaya yakalandık ve pilot kemerleri takınız yazısını yaktı.

«Kemerlerinizi bağlayın millet» dedi Chet.

Hostes içkilerle geldi.

«Ah!» dedi Chet, «Bunları hemen getirivermen ne büyüklük Eunice.»

«Mr. Collier, siz büyük bir artistsiniz» dedi Eunice.

«Öyle, öyle» diye cıvıldadı Ellen.

«Eunice, cilâsız boyasız gerçeğin dayanılamayacak kadar kuru olduğu kanısındayım. Hadi, bakalım sevecek misiniz bunu?» dedi Ellen'e.

«Çok iyi» dedi Ellen.

«Ya seninki nasıl, canavar?»

«İyi.» Bu dırıltıya daha ne kadar dayanacaksın, dedim kendi kendime.

«Öyle su gibi yutma be adam. Babanıza ne oluyor?» dedi Ellen'e. Bana döndü. «Biliyor musun, senin hakkında Gwen'le epey konuşma yaptık. Bu konu seni sinirlendiriyor mu?»

«Hayır, sinirlendirmiyor.»

«İyi. Biliyor musunuz» dedi, gene Ellen'e dönerek, «bir genç bayanla ilişkim oldu da, Gwen Hunt'tı adı. Bundan sözetmeme bir diyeceğin var mı, kızının önün—»

«Tam üstüne bastın, var. Bu dırıltıya daha ne kadar dayanacağımı sanıyorsun?»

«Peki, bu dırıltıya daha ne kadar dayanacaksın? Son görüşmemizi düşünüp tartman için aradan bir buçuk yıl geçti. Ve belirli bazı benzerlikler var şimdiyle arasında.» Ellen'e döndü. «Babanızın da içli dışlı bir yakını olan bu genç bayanla bir aşk serüvenim oldu da...»

Uzanıp hostesi çağırma düğmesine bastım.

«Sakin ol» dedi Chet, «bunun yararı olmaz. Gerekli de değil pek. Ne denli saçmaca düşsel olsa da bu çocuğun gözündeki hayalini parçalayacak bir lâf edecek değilim.»

Ellen'in sonunda durumu kavramaya başladığını görüyordum. Zamanı da gelmişti hani! Endişeyle bana bakıyordu, talimat bekler gibi.

Hostes geldi.

«Evet Mr. Collier?»

«Ah, Eunice, Mr. Arness uçakta bir polis olup olmadığını öğrenmek istiyor.» Eunice kıkırdadı. «Niçin

gülüyorsun? Metroda oluyor. Zenginlere de eşit korunma sağlanmalı değil mi?»

«Miss, içkimi tazeleyin» dedim. Bu işi sonuna kadar şu ya da bu biçimde götürmeye karar vermiştim.

«Ah, hayır, yeterince içtin» dedi Collier, «Bir duble içti, öyle değil mi Eunice?»

«Evet» dedi hostes, sonra da bana «Her yolcuya yalnızca iki içki vermemize izin var» dedi.

«Ama ben bir tane daha içebilirim» dedi Collier, «çünkü ben şarap içtim yalnızca. Şimdi, Eunice, beni dikkatle dinle. Bir ölçek Dubonnet'ye beş ölçek cin konacak. Burda hava biraz değişiyor galiba, her şeye hazır olmak istiyorum.»

«İçkimi yenileyin» dedim. Ama Eunice gitmişti.

Collier artık onu pek eğlenceli bulmayan Ellen'e döndü. «Bu genç bayan benim sevgilim oldu ve içli-dışlılığımız sırasında babanızla ilişkilerini, sevişmelerinin ateşi içinde babanızın ona söylediği bütün yalanları bir bir anlattı.»

Ellen ayağa kalktı. «Özür dilerim» dedi, Collier'i geçip uçağın önüne doğru yürüdü.

«Ne yapmaya çalışıyorsun?» diye sordum.

«Ne oldu ki? Nedir seni sinirlendiren?»

«Beni sinirlendiren ne mi?»

«Bir kendini tutma örneği verdim ben. Senin sevgili küçük evlatlığın söylediklerimden ancak senden hoşlandığım sonucunu çıkarabilir. Asıl duygularım üstüne bir şey duymadı.»

Benimle oyun oynamıyordu şimdi.

«Polis çağırmaktan başka bir şey yapamayacağımı biliyorsun, bunu biliyorsun.»

«Korkma, sana vuracak değilim. Ama bu, seninle işim bitti anlamına gelmez. Ömrünün sonuna değin dişlerimi ensende duyacaksın. Gerçeği bilmeyen ve

söylediklerine inanan bir sürü insan önünde adımı kirlettin.» Başını ağır ağır bir yandan öbür yana salladı. «Ama bu yaptıklarının çok küçük bir bölümü.»

Yüzünü ani bir acı dalga dalga kapladı. «Seni mahkemeye vermeye kararlıydım, ama kanının akmasından başka bir isteyeceğim yoktu ki.»

Hostes içkisiyle geldi.

«Şimdi bir içki istiyorsan, içmene izin veriyorum» dedi Chet. «Seninle konuşmak istiyorum. Başka bir konuda. Ne diyorsun?»

«Şimdi içki istemiyorum.»

İçkisinin yarısını yuvarladı. Geçirmezlik maskesi düşmüştü, şimdi gerçek yüzünü görebiliyordum. Korkunç bir şeyler oluyordu yüzüne. Yüzünün ögelerini belli bir anlam içinde bir arada tutan güç parçalanıyordu. Orda gördüğüm acının yoğunluğu ürküttü beni. Benden daha çok nefret ediyordu görünüşte, ama aynı zamanda ilk kez olarak bana yakın görünüyordu, dostluğun değil de deneylerin getirdiği bir yakınlıkla.

Şimdi gene başını ağır ağır bir yandan öbür yana sallıyordu, gözlerini benden hiç ayırmadan. «Ama senden nefret etmemin nedeni bu değil Eddie, yazdıkların değil.»

Canadian Club şişesini bulup bir yudum çektim.

«Bir Alman yahudisiyle karşılaştığım her kez kendime sorduğum bir soru var.» Collier bunları çok ağır söylüyordu. «Bir toplama kampında bulunmuş bir Alman yahudisiyle. Bu soru da şu: nasıl yapmış bunu? Babası, annesi, kızkardeşi, kardeşleri, yeğenleri, arkadaşları: hepsi suni gübre. Ama bu—» durup bundan sonra söyleyeceği sözcüğün tadını çıkardı— «kurtulanlar, konserve sığır eti gibi tombul tombul. Ve de işleri yolunda. Nasıl? Neden sözettiğimi anlıyor musun?»

«Hayır» dedim. «Neden sözediyorsun?»

«Senden nefret etmemin nedeni bir katil olman ve yakayı kurtarmandır. Şimdi anlıyor musun?»

«Hayır.»

«Çünkü hemen hemen yaptın bunu, Eddie.»

«Hemen hemen neyi yaptım?»

«Hemen hemen öldürdün onu. Belki de hemen hemeni yok. Böyle şeyleri ölçmenin yolu yok.»

«Aman, bırak bunları canım. Kızın bir geçmişi vardı. Ben sıranın sonuncusuydum.»

«Ama kendini ötekilere açmamıştı. Candamarını gösterdi sana. Sen de orasına ateş ettin.»

«İyi ama, hepimiz birbirimize böyle şeyler yaparız.»

«Bok yaparız! Seninle konuşurken bana bak» diye gürledi. Baktım. «Kimi kurtulamaz, ama sen daima kurtuldun. Senin üstüne çok şey biliyorum. Ardında hep cesetler bıraktın. Geride bıraktığın yerler ölülerle dolu.»

«Hadi canım...»

«Soru şu: nasıl kurtuldun?»

«Yeter!»

«Ve karşılığı da şu: sen mapuslardan biri değilsin, gardiyanlardan birisin. Sen, diğerlerini kurban ederek kurtulan insanlardansın. Ve sonunda zengin, herkesin onayladığı, mutlu —sevgili babasından sevgili kızına gibi zırvalar, bilirsin— tüm o saygıdeğer oyuna dahil olan kimselerden.»

«Benim hakkımda hiç bir şey bilmiyorsun.»

«Senin hakkında her şeyi biliyorum. Tüm ayrıntıları söyledi bana.»

«Şimdi nerde o?»

«Bunu niçin bilmek istiyorsun, işini bitirmek için mi?»

Buna karşılık vermedim. Ağır ağır ve çaba harcıyarak konuştu. «Bana geldiğinde bir yıkıntı yığını durumundaydı. Hemen hiç yemiyordu, yediği zaman da midesi almıyordu. Uyuyamıyordu, seviştikten sonra bile. Uyuduğu zaman da karabasanlar görüyordu. Senin üstüne.»

Florence'i, onun uykularını nasıl kaçırdığımı, karabasanlar görmesine nasıl yolaçtığımı düşünüyordum.

Chet sürdürüyordu konuşmasını. «Geceler boyu o acı çeken insanın yanında yattım. Korkunç kasılmalar ve titremeler geçiriyordu; birden tüm bedeni titremeye başlardı. Onu kollarıma alırdım: yapabileceğim tek şey buydu; her gece o seninle konuşurken onu kollarımın arasında tutardım. Şimdi anlıyor musun neler duyduğumu?»

Anlıyordum.

«Tüm ömrün boyunca hiç kimse için bir tek gece uykusuz kalmadığına kalıbımı basarım.»

Bunun gerçeğe ne kadar yakın olduğunu ona söylemedim.

«Ona yaptığını gözünün önünde canlandırabiliyor musun?»

«Yeter artık, kes bunları!»

«Niçin keseyim? Kurtulanlar sonunda hesap vermek zorundadır. Sana ben konuşurken bana bakmanı söyledim. Ona ne yaptığını söyleyeyim sana. Bunu nasıl yaptığını bilmem ama, onu senin dengin olmadığına inandırdın. Seni büyük adam, iyi adam, onuru ve erdemi ve eğitimi ve mevkisi ve toplumda yeri olan adam olarak kabul etti, o ise bir hiçti. Öyle değil mi? Ona senin gibi bin tane yarımakıllıya bedel olduğunu söyledim, ama—»

Ayağa kalkmaya davrandım. Çevremizdekiler bir şeyler olduğunu sezmeye başlamışlardı.

«Nereye gidiyorsun? Söyleneni duymadın mı? Uçakta polis yok. Otur yerine. Ve söyle bana, yanlış mı söylediklerim?»

Buna karşılık veremedim. Doğruydu, kanısındaydım.

«Bir şey söylemiyorsun. Savunma olarak diyeceğin hiç bir şey yok mu?»

Çevremizdekiler bize bakıyorlardı.

Koltuğuma gömüldüm.

«Seni yakaladım, değil mi? Senin insanları öldürme biçimin farkedilmiyor; hiç bir iz bırakmıyorsun. Ama senin kurbanını ben kollarımda tuttum. Senin ne olduğunu biliyorum.»

«Ama beni terketti» dedim.

Çevremizdekilerin bize baktığını farketti. Gözlerini bizden ayırtıncaya değin sert sert baktı onlara. Sonra bir an sessiz kaldı.

Florence'i, bu sabah onu kollarımda tuttuğum sıradaki durumunu, boğazından çıkan kalas çatırdamasına benzer sesleri anımsıyordum.

«Sana bir şey daha söylemek istiyorum.» Sesi daha yavaş çıkıyordu şimdi. «Ona söylediğin yalanlara inandı; ona gereğin olduğuna —bunu söyledin ona, değil mi? Hadi, söyle.»

«Evet, söyledim.» Sakin konuşmaya çalışıyordum. Bize yakın oturanlar şimdi başlarını çevirmeden dinliyorlardı.

«Ve onsuz olmak istemediğini. Bunu söyledin mi ona?»

«Evet.»

«Ve onun seni ilk kez olarak hayata döndürdüğünü. Bunu söyledin mi?»

«Evet» diye fısıldadım, onun da sesini alçaltmasına çalışarak.

«Öyleyse er geç senin karından ayrılacağına inandığı için onu suçlayabilir misin? Suçlayabilir misin? Söyle. Konuş!»

Bağırmaya yakındı artık sesi.

«Hayır» dedim, dikkatli bir fısıltıyla. «Onu suçlamıyorum.»

«Beklediği buydu. Biliyor muydun?»

«Evet.»

«Ona, kendin için istediğin şeyleri senin için isteyen tek kişi olduğunu da söyledin. Bunu ona söylediğini anımsıyor musun? Öyle mi?»

«Evet, anımsıyorum.»

«Bu onun aklındaydı hep.»

«Aklındaydı herhalde.»

«Seni seven bir kadını böyle bir şeyin etkilemiyeceğini mi sanıyordun...»

«Bize bakıyorlar.»

«Umurumda değil. Karşılık vermeni istiyorum. Tüm bunları ona söylersen o da dediklerinin gerçekliğine inanır ve inanınca da —hadi, konuş!»

«Ne sorduğunu bilmiyorum.»

«Hâlâ seni beklemekte olduğunu biliyor muydun? Benimle birlikteyken?»

«Hayır.»

«Her telefon çalışında akım sanki bedeninden geçmiş gibi bakardı çevresine; telgraf geldiğinde... kapıda postacı 'Telgraf!' dediği zaman yüzünün aldığı biçime bakamazdım. Şimdi anlıyor musun neler duyduğumu?»

«Evet.»

«Her gece benim yatağımdaydın?»

Bir yudum daha içtim.

«Şimdi anlıyor musun beni? Kesinlemek istiyorum.»

«Evet.»

«Ama senden nefret edişimin küçük bir nedeni bu.»

Gene ordan gitmek istedim. Başka bir koltuğa oturabilirdim. Ama orda oturup göğüs germeye zorladım kendimi. Bu adama duyduğum korkuya ve nefrete karşın, onun gerçeği söylediğini biliyordum. Gwen'le ilgili gerçeği değil belki, belki Florence'le ilgili olanı da değil, ama benimle ilgili gerçeği.

Bana dikkatle baktı.

«Öyle günler oldu ki, seni dünkü bir civciv gibi elime alıp kemiklerini kırabilirdim. Bir dahaki sefere bir tabanca kullan. Daha insancadır.»

Sonra belki Canadian Club sonunda etkisini gösterdi ya da belki Gwen'in karabasanları üstüne söyledikleri ve benim Florence'e ilişkin anılarım üste koydu. Belki tüm bunlar erişti bana ve üstüste yığıldı, çünkü birden, ona değil, ama Gwen'in koruyucusu olarak, Florence'in koruyucusu olarak ona —o ölçüde sarhoştum işte— «Özür dilerim» dedim, «bağışla beni.»

«Asla» dedi. «Ancak öldüğün zaman tatmin olacağım.»

Bitirmişti söyliyeceklerini, ya da bana öyle geldi, çünkü yüzünü benden çevirdi. Orda yanyana oturduk. İkimiz için de gidilecek yer yoktu.

Sonunda bana döndü. «Bir şey sormak istiyorum.» Endişeli görünüyordu; sorması güç bir soruydu besbelli. «Beni düşünmüş olmalısın bir parça. Benim bir kimseyi sevmem mümkün mü sence?»

«Evet, şimdi mümkün.»

«Yanılıyorsun» dedi. «Şimdi sevemem. Şimdi olmaz. Ama o zaman, seni uçağa bindirdikten sonra evime geldiği zaman, o zaman ve sonraki üç ay sevebilirdim; sevdim hatta. Yeniden buldum sevgiyi.»

Bana baktı, ama bakışı sinsiydi şimdi. Eskisi gibi değil. «Nasıl yaşadığımı gördün. Kendimi iyice düzene sokmuştum. Kadınların getireceği götüreceğinden az, diye düşünüyordum. Kimin gereği vardı onlara? Ne olduklarını biliyorsun: saçmalık, sonsuz bir dırıltı, gereksiz bir karmaşa, baştan ayağa oyun-düzen, bir entrika kumkuması. Ama bu kız, tek bir kez olsun sahte bir söz etmedi. Beni kapana kıstırmak değildi istediği, hatta beni hoşnut etmek de değildi. Ben boşaldıktan sonraki saniye içinde ortadan yokolmasını dilemediğim tek kız o oldu. Bunu anlıyor musun?»

Fısıldıyordu şimdi. «Ve ömrümde ilk kez, itoğlu it, evlenmeyi düşündüm —ne düşünmesi— yalvardım ona benimle evlenmesi için.» Gene bana baktı, şöyle çaprazca, kuşkucu, bir gün ona karşı kullanabileceğim bir şeyi bana vermiş gibi.

«Öyleyse niçin evlenmedin onunla?» dedim.

«Daha şimdi söyledim ya. Her gün umutla doluyordum; her gece umut olmadığını görüyordum. Senin artıklarınla evlenemezdim. Böylece terkettim onu.»

Bana güvenip güvenemeyeceğini düşünüyor gibiydi. Güvenebileceğine karar vermiş olmalı ki:

«Gerçek bu değil» dedi, «dediğim doğru değil. Ben onu terketmedim. O beni terketti. Krizlerinden, karabasanlarından usandım, her gece seninle yatakta olmaktan bıktım. Bir gün, bir itkiyle, cehenneme kadar, dedim, eski bir kız arkadaşımı, epey eğlendiğim bir kızı aradım ve Antigua'daki Mill Reef klübüne gitmek isteyip istemediğini sordum. Biraz eğlenirim,

eski günlerdeki gibi, diyordum. Deniz orda çok güzeldir. Ama yürümedi. Hiç eğlenemedim; her an Gwen'i düşünüyordum, her gün yazıyordum ona, sonunda öteki kızı geri yolladım, birkaç gün yalnızlığı denedim, vazgeçtim, tatili yarıda kesmeyi kararlaştırdım, eve koştum ve oraya ulaştığımda, o gitmişti. Kaybolmuştu.»

«Öyle yapar.»

«Neyse, o zaman bunun nedenini anlayamamıştım. Başka biriyle olduğumu öğrendi belki, diye düşündüm. Ama durumun bu olmadığı çıktı sonra ortaya. Tanrım, nerdeyse bir yıl görünmedi ortalıkta.»

O garip biçimde baktı bana gene, sonra yavaş yavaş elini cebine götürdü ve bir defterle bir kalem çıkardı. Kağıda bir takım sayılar ve harfler çiziştirdi. Sonra sayfayı kopartıp bana verdi.

Okudum: 166 West 12th St. Watkins 2-3479.

«Bana bunu niçin veriyorsun?» diye sordum.

«Bulunduğu yer orası.»

«Evet, ama niçin..?»

«Gerisini senin bulup öğrenmeni istiyorum. Onu görmeyi planlamıştın, değil mi?»

«Evet, planlamıştım.»

«Git gör yaptıklarını.»

Ayağa kalktı, başka bir şey söylememeye kararlıydı besbelli. Uçağın önüne doğru yürüyecekken geri dönüp geldi. Önümdeki boş koltuğun arkasına dayanarak eğildi.

«Şimdi başka biriyle o» dedi.

«Tahmin etmiştim.»

«Hiç de tahmin ettiğin gibi değil. Kardeşim Charles'la şimdi.»

«Evliler mi?»

«Bir bakıma seni uyarıyorum galiba. Çünkü bey-

ninin nasıl çalıştığını biliyorum, Charles'i yanlış yargılayacaksın, bu da tehlikeli olur. Charles masum biridir, tam büyümüş sayılmaz, ama —neyse, kendin göreceksin.»

«Evli değiller mi?»

«Onun New York'ta olduğunu nasıl öğrendiğimi söyleyeyim. Genel olarak konuşmadığım biri olan kızkardeşim telefon etti; BM'deki pembe zencilerle birlikte çalışır. Dedi ki «Tahmin et bakalım ne oldu. Charles eve bir kız getirdi, tanrı aşkına, annemle tanıştırmak için. Annemin onayını istedi. Bu kızla evlenecek.» Kızkardeşim epey dünya görmüştür; Gwen'in hayat öyküsünü yüzünden okuyabilir. Ve Charles'in de ne olduğunu biliyor elbet; rahibelerin kendisine öğrettiklerine Charles hâlâ inanır. «Masumların Katli» dedi kızkardeşim.

«Ama ben aynı düşüncede değildim» diye sürdürdü konuşmasını Chet. «Bu konuda düşündüm, Charles belki de Gwen'in tam gereği olan kişiydi. Sen değil. Ben değil. Charles gibi biri. Kızın inanılmaz yanı şu ki, ona bütün olanlara, bütün başından geçenlere karşın, hâlâ onda, erkeklerin alıp annelerine götürmelerine yol açan bir şeyler var. O Meksikalılara özgü şey onda var, biliyor musun, kızlığını yenileme yeteneği, orda, Meksika'da yaptıkları gibi. Çünkü kendisi boşalmaya başladığında dediğini biliyorsun: 'İşte!', şaşmış gibi, 'işte!', daha önce öyle bir şey olmamış gibi. Çoğu kadınlarda bu, kısa zamanda anlamını yitirir, bir hiç durumuna gelir. Ama bu kız —karatahtayı siler ve bir de bakarsın tertemizdir. Ona artık kimsenin dokunamayacağını sanıyorum.»

Yüzümü okumaya çalışarak bana baktı.

«Ne düşünüyorsun?» dedi.

«Şey» dedim, «onun için iyi olan birine sahip olmasına sevindim.»

«Sen bir yalancısın» dedi. «Hep bir yalancıydın. Hep bir yalancı olacaksın.»

Uçağın önüne doğru yürürken bu yana gelen Ellen'in yanından geçti. Ona duyamadığım bir şey söyledi. Ellen gülümsedi ve bana baktı.

Los Angeles Times'ı aldım ve yüzümü kapadım.

ONBİR

TERMİNAL BİNASINA ELLEN'İN yardımıyla gittim. Babasının sallanacak ölçüde sarhoş olmasını pratik bir sorun olarak karşıladı ve bu sorunu, beni bir iskemleye oturtup pardesümün kemerini bir direğe bağlayarak çarçabuk çözümledi. «Şimdi sen burda otur» dedi ve bagajımızı almaya gitti.

Tüm uzmanların görüşüne karşıt bir yargım var benim: çocuklar pek o kadar hassas değiller. Evlerinin çöküntüleri üstünde çocukların mutlu mutlu oynadıklarını görmüşümdür. Öldüklerinden bir hafta sonra anne-babalarını unuttuklarını görmüşümdür. Çocuklar yas tutmak zorunda olmadıklarını düşünürler ve tutmazlar. Yıkımlar karşısında daha bencildirler, bu nedenle yetkinlerden daha dürüsttürler.

Ellen döndüğünde uyuyakalmıştım. Bağımı çözdü, bana sarılarak taksiye kadar hamalı izlememe yardım etti. O da ben de durumumdan utanç duymuyorduk. Ellen'i «meleğim» olarak değil de, olduğu gibi sevmeye o zaman başladım.

Takside giderken bana Gwen üstüne sorular sor-

du. Yeni yaşama biçiminin ayrıntılarını planlıyordu herhalde, bu nedenle bir kadının yanlış davranışları meraklandırıyordu onu.

Algonquin'de dairemi hazırlamışlardı. Ama Ellen'e bir oda bulamamışlardı. Ellen için oturma odasına bir divan koyup koyamayacaklarını sordum. Onu kız arkadaşım sanmışlardı herhalde, çünkü divanı getirdiler ama, yatağı yapmaya kimse gelmedi.

Gardropta otel fiyatlarını gördüm. Bu dairenin ücreti günde otuz beş dolardı. Rojas yazısını yazmaya karar vermem iyi olmuştu. Kendi keseme kalsa bir haftada beş parasız kalırdım. Yalnız şirket hesabına modern yaşamaya güç yetiyor.

Daha bavullarımızı getiren çocuğa yeni bahşiş vermiştim ki telefon çaldı. New York hızlıdır. Manny Stern adında bir fotoğrafçıydı arıyan. Barda olduğunu, otele girdiğimde beni şöyle bir farkettiğini söyledi. Yukarı gelebilir miydi? Hayır, dedim. Collier üstüne yazımın tüm New York'un dilinde olduğunu söyledi. Hayır, dedim, yukarı gelemezdi. Rojas yazısı için ona da görev verildiğini söyledi, harika değil miydi? Evet, dedim, Rojas işine verildiği için memnundum, ama hayır, yukarı gelemezdi. Aslında, dedi, iki haftadır Rojas işinde çalışıyordu ve gürültü koparacak fotoğraflar çekmişti. Onları görmeyi çok istediğimi söyledim, ama bu gece olmazdı. Bunun üstüne imadan vazgeçti ve ne içiyorsam ondan bir şişe alıp yukarı getirmekte ve birer kadeh karşılıklı içmemizde dayattı; ne içiyordum. Canadian Club, dedim, ama hayır, hayır, hayır. Anlıyorum, dedi, bir kız var yanında. Evet, dedim, kızım var, onun New York kentinde rastlanabilecek insan kazuratını görmesini istemiyorum. Güldü ve ona hakaret edemeyeceğimi söyledi; kazurat sözünün anlamını bilmiyordu, ama eğer bok

demekse, kendisine bundan daha kötü sözler de söylenmişti. Verecek karşılık kalmamıştı, telefonu kapadım.

İlk planım hemen Stamford General'e gidip babamı görmekti. Ama saat nerdeyse on buçuktu ve gidecek durumda değildim. Öyle ki, kardeşim Michael'e telefon ettim. New York'ta oluşuma şaşmış gibiydi.

«Ne denli meşgul olduğunu biliyorum» dedi saygılıca, «onun için gelişini takdir ediyorum.»

Bu sözler tepemi attırdı. «Kendi öz babamı görmeye gelmeyeceğimi sana düşündüren ne?» Karşılık vermedi. Ama benim söyleyecek sözüm vardı. Michael'a herhangi bir şeyi düşündüren nedir? Karısı, Gloria. Karısı Gloria ve ben aile içindeki kan davacılardık. İkimiz de öylesine düşmanca duygulara sahiptik ki, birbirimizle konuşurduk bile, yani duyduğumuz düşmanlığı gizlemek için hiç bir çaba harcamazdık. Ama Michael bir nezaket meleğidir. Ya öyle, ya da öylesine korkaktır ki, bir çatışma olduğunu görmezlikten gelip sanki herkes herkesi severmiş gibi davranır. Ya da, üçüncü bir olanak var, karısına karşı sabırlı davrandığını görürlerse onlar da karısına karşı sabırlı olurlar diye düşünür.

Gloria'nın paralel telefonda olduğundan kuşkulandım, «Gloria? Orda mısın?» dedim.

Kontralto sesiyle karşılık verdi, «Merhaba Eddie.» Onlara kendimi müthiş yorgun duyduğumu ve sabahleyin ilk iş olarak geleceğimi söyledim.

«Öğleye doğru gel» dedi Gloria, «daha iyi olur.»

«Ne zaman istersen gel» dedi Michael.

«Öğleyin gelmesi daha iyi olur Michael» dedi Gloria.

«Nasılsın Gloria?» dedim ben.

«Harikadır!» dedi Michael .

«Onu biliyorum» dedim ben, «ama sağlığı nasıl?»

«Ne oldu ki?» dedi Gloria.

«Yalnızca sağlığını soruyorum, o kadar» dedim ben.

«Sağlığım iyi» dedi. «Yarın görüşürüz, öğleye doğru, tamam mı?»

Onu bozacak bir şey söylemek üzreydim, ama kapıya sert sert vuruldu, Michael da hattın ucundan duydu bu sesi ve bu kadar uzun meşgul ettiği için özür de dileyerek telefonu kapattı. Gloria ben telefonu yerine koyanadek kapatmadı.

Kapıyı açtım. İçeriye üçte iki litrelik bir Canadian Club şişesi girdi, peşinden de Manny Stern.

«Sana bir şişe Canadian Club getirdim.»

«Sağolasın. Güle güle.»

«Berbat bir selamlama biçimi bu» dedi Manny. «Gene de birer içki içeceğiz.»

«Pekâlâ, birer içki, başka yok.»

«Pek cömertsin. Bir tanrıcezası içki.»

«Biraz buz ısmarla» dedim. «Bu kızım Ellen. Ben tuvalete gidiyorum...»

Ben kapıyı kaparken Manny telefona geçmiş oda servisini bulmuştu bile. Manny tam çağdaş adamdır, elinde telefonla doğmuştur. Mekanik aygıtların bizler için anlamı ne olursa olsun, onun bedeninin parçaları gibidir bunlar. Üstünde bir yerlerde gizli, kimse görmeden açıp kapayabileceği bir ses alma aygıtı vardır. Onun ne zaman sesleri aldığını kimse bilemez. Ve boynunda her zaman asılı duran Leica M3 ve Nikon F'den başka, elinin ayasına sığabilecek bir Minox'u da vardır. Bununla resminin çekilmesini istemediğiniz şeylerin resmini çeker, her zaman, farket-

tirmeden aldığı skandal çıkaracak bantlar ve gürültü koparacak fotoğraflarla gelir yanınıza. Bu adamın bozmadığı hiç bir yasak, objektifinin, teypinin ya da parmaklarının bulunmadığı hiç bir yer yoktur. Çalar —para ya da mücevher değil de mektuplar, notlar, kanıt parçacıkları, bir zevcenin yanlış bir kocanın evinde bıraktığı bir dudak boyası vb. Ve her yerdedir o. Bir gezide onu sabahleyin pantalonunuzun paçalarından silkeleyip atmanız gerekir, kuzey Afrika'da akrepleri attığınız gibi.

Bir de, gördüğüm duruma en kolay uyan adamdır. Zaten adı da gösterir bunu. New York'ta Manny Stern olarak bilinir, adıdır bu. Ama savaş sonrası Avrupasında kimliğinin sakıncalı olduğunu gördü. Bu nedenle saçlarını parlak sarıya boyadı, burnunu biraz düzelttirdi ve Avrupa için adını Manfred von Stern'e çevirdi. İşledi numarası. Almanya'da, Rusya'da ve yahudilere pek hoşgeldin denilmeyen her türlü yer ve ülkede güleryüzle karşılandığını ve çalışabildiğini gördü. «von», ücretini iki katına çıkarmasını da sağladı.

Manny'nin bu uyma yeteneğinin bir örneği de dillere karşı olağanüstü yatkınlığıdır. Örneğin, bu New York'lu yahudi, eğer çok konuşmaz ve saç boyasını taze tutarsa, Berlin'de bir Polonyalı, Fransa'da bir Alsas'lı, İngiltere'de bir Güney Afrikalı, Rio'da Alman soyundan bir Arjantinli ve Yunanistan'da ise kraliçe Frederika'nın yasa dışı olduğu için resmen tanınmamış bir akrabası olarak geçer. Jetlerin gittiği her yerde güleryüzle karşılanmakla kalmaz, aranan biridir de. Kadınlar özellikle severler onu. Nedenlerden biri, onun ince ama etkili bir iki-cinsli oluşudur. Hiç bir zaman ısrar etmez, ama çıkarı olduğunda her iki cinse de hizmete hazırdır. Bu ise başka türlü sız-

dıramayacağı bir çok bilgiye sahip olmasını sağlar. Öyle ki, daima içinde ve önündedir —yani en son dedikoduların içinde, en son modaların, davranış inceliklerinin, dansların ve kliklerin önünde. İnsan davranışının tüm alanlarında bir gelenek öncüsüdür. Aynı zamanda büyük pezevenklerden biridir. En imkânsız kişileri birlikte yatağa sokar durur; aslında bu onun hobisidir.

Tüm kızların Manny'nin telefon numarasını, önüne bir yıldız da koyarak adres defterlerinde bulundurmalarının son nedeni de, yanında daima marihuana bulundurmasıdır. Biraz zaman tanınırsa yalnız istenen her şeyi bulmakla kalmaz, isteneni istenen yere de ulaştırır. Babalar ve kocalar o nesneyi evlerinde yasaklayabilirler. Ama serüvenci kızlar ve canı sıkılan eşler bilirler ki, Manny ya da Manfred'e —atlantiğin hangi yanında bulunduklarına göre— bir telefon etmeleri yeterlidir hemencecik geliverir esrar, morfin, bok püsür. Ne isterlerse!

Bu itoğlu iti Ellen'le başbaşa bırakmamalıydım, diye düşündüm.

Oturma odasına döndüğümde yer baştan başa fotoğraflarla kaplıydı. Ellen dört ayak üstüne çökmüş, şaşkınlık ünlemleri cıyaklıyordu.

«Kaldır onları» dedim Stern'e.

«Pekâlâ; niçin o kadar heyecanlanıyorsun?»

Kapıya vuruldu. Buz.

«Bana bir çeyrek ver» dedi Stern.

«Yalnız yarım dolarım var.»

«Onu ver.»

Fotoğraflara baktım. Bakmamak elimde değildi.

«Yazacağının tamamı işte orda» dedi Manfred von Stern, çocuğa bir cömertlik gösterisiyle fazla bahşiş verirken,

«Bu konuda çalışmaya yarından önce başlamıyorum.»

«Başlamanı isteyen kim? Tanrım, Eddie, ne oldu sana? Sekizinci derecedensin, anlaşıldı, tam duyduğum gibi.»

«Ne duydun?»

«Bunu gördün mü?» dedi, ayağının ucuyla bir resmi göstererek. İçkilerimizi hazırlıyordu. «Adamın burda apansız yakalanmış.»

«O yanındaki kim?»

«Bir yerde bir kızı olduğunu duydum. İşte, biliyorsun ya, Manny duyar, Manny bulur çıkarır. İşte orda kız, yazında kullanmak istersen eğer. Tanrı cezası bir salaksın eğer kullanmazsan, ama biliyorum, değilsin.» Bir bardak uzattı bana.

Şunlara bak» diye devam etti. «**Fortune** için poz verdiğini sanıyordu, biliyor musun? O korporasyon başkanı, lacivert giysi meselesi. Bilmediği, 18 mm. liği hazırlamıştım. Burnuna bak! Boyunu böyle kısa çekince bir Durante (*) gibi görünüyor.»

«Bu fotoğrafları görmek istemiyorum.»

«Öyleyse niçin bakıyorsun? Yapacağın işin üç çeyreğini tamamladım senin için, ama sen gene de bakma onlara. Ellen, bir içki ister misin?»

«İçebilir miyim baba?»

«Hayır.»

«İsa aşkına, Eddie, ne garip bir sürüngen oluvermişsin öyle. Bir sinir bunalımı geçirdiğini işittim. Ben bir düzine geçirdim ama değişmedim. Sen sürüngen olmuşsun. Al!» Ellen'e bir içki verdi.

«Kaldır bunları Manny. Bu işte senin görüşünü istemiyorum. Belki de severim adamı.»

(*) Büyük burnuyla bilinen, Amerikalı komedyen.

«Oho, o da öteki politikacılar gibi ballı parmaklarını yalıyor. Görünmez para ile küçücük bir yer yaptırıyor şimdi, seçmenlerinin kuruşları ile (ha-ha). Yarın oraya uçacağım, Ponce'a, San Juan açıklarındaki adanın öte yanına, ve deniz kıyısındaki bu küçük villanın resimlerini çekeceğim; burayı kardeşinin adına yaptırıyor, ha-ha. O fotoğrafı da çekeceğim sana, merak etme. Bu senin en büyük yazın olacak, Eddie...»

Manny'nin içkisi iyi gelmişti. «Bu gece fırsat geçiyor eline» diye sürdürüyordu o konuşmasını. «En sevdiği kızı evleniyor, bu olayı kutluyorlar. Sahip olduğu ve borçlu olduğu herkes orda olacak, karısını, anne-babasını, karısının anne ve babasını, metresini ve onun anne-babasını ve üç kardeşini söylemeye gerek yok. Öyle ki, akrabalar, rom ve rumba bir araya gelince ne olacağını kimse bilemez.»

«Trajedi için pek keyfim yok bu gece.»

«Trajedi-için-pek-keyfim-yok-bu-gece, —tanrıbaba, ne biçim bir sürüngen bu! Kim olduğunu bildirmeden bu herifi gözleyebileceğin tek fırsat bu. Banda alınmasını istediğin bir şey mi var, kulağına dokun; Minox'u çalıştırmamı istediğin bir şey mi var, göz kırp. Yardımcım olduğunu söyleyeceğim, anlıyorsun ya. Beni nasıl olsa bekliyorlar. Onlara bir sürü fotoğraf verdim, çektiklerimden pohpohlayıcı olanları kuşkusuz. Düğünün bedavadan fotoğraflarının çekileceğini sanıyorlar. Öyle de olacak. Ama Manny aynı zamanda hoşlarına gitmeyecek fotoğraflar da çekecek. Bak, bak şuna bir. Böyle bir şey gördün mü hiç? Gördün mü? O yatağa girene kadar bir saat evinin karşısındaki çatıda beklemek zorunda kaldım. Gene de fena değil, değil mi?»

Kendi marifetine kendisi kıkırdadı.

«Kimsede göze alacak yürek bulunmayan tek şey

nedir, bilir misin, bir Porto Riko'luya saldırmak. Tanrı biliyor ya, zencilerin işledikleri cinayet yanlarına kalır. Sağda solda adam öldürürler ve gazeteler ayakkabılarının rengini bildirir de yüzlerinin rengini bildirmez. Ama PR'lular, asıl dokunulmazlığı olan onlardır. Bu işi yapmak için sendeki gibi bir yürek gerek. Ve bu gece sen, adam senin kim olduğunu öğrendikten sonra bir ay süreyle yapacağın görüşmelerden daha çok şey öğrenebilirsin.»

İkinci bir içki aldım kendime.

«En iyi yol bu değil mi?» diye sordu. «Kim olduğunu bilmediği bir zamanda gitmen? Yanlış mı dediğim?»

«Yanlış değil.»

Ayrılmadan önce Ellen'i yatak odasına götürdüm ve onu bizimle gelmeye kandırmaya çalıştım. Hayır, dedi, otelde kalacaktı.

«Kalıp ne yapacaksın?»

«Arkadaşıma telefon edeceğim.»

Şimdi, isa aşkına, diye düşündüm, gidip gene bir velet tıkma karnına! Ama bunu insan kızına nasıl söyler ki?

«Niçin bu gece otelde kalıp dinlenmiyorsun meleğim, kimseyi görmeden? Sonra sabahleyin ilk iş olarak seni bir aletle donatırız.»

Ellen kahkahayı bastı.

«Donatmak!» dedi. «Abercrombie Fitch'e gidiyormuşuz gibi. Öyle şeyler satarlar mı Abercrombie Fitch'de?»

Danslı eğlenti İspanyol harlemindeydi. Mr. ve Mrs. Alberto Rojas büyük bir salon kiralamışlardı ve üç yüz kadar konuğa evsahipliği yapıyorlardı. Her

şey ileri derecede uygun ve düzenliydi, tümüyle resmi bir hava vardı. Bir orkestra çalıyordu, biraz yüreklendirilseler iyi müzik yapabileceklerdi hani. Ama yalnız on iki yaşındakiler dansediyordu. Daha büyükler aile kümeleri içinde oturmaktaydılar.

«Niçin herkes öylece oturuyor?» diye sordum Manny'ye.

Herkesin gelinle güveyin işleri başlatmasını beklediğini açıkladı. Sonra da beni alıp Rojas ailesi ile tanıştırmaya götürdü.

Rojas'ı hemen sevdim. Enerji dolu, hayatı seven, herhangi bir kimseden daha fazla kokuşmuş olmayan bir politikacı görünüşündeydi. Öylesine ısındım adama ki, kim olduğumu bile söyledim. «Tanrı cezası ahmak!» diye tısladı, beni yardımcısı olarak tanıtmış olan Manfred.

Şimdi gelinle güvey piste çıkmışlardı, başka çiftler de ayaklanmaya başladılar. Rojas pek de gerekli olmadığı halde bir içki ısmarladı bana. Ertesi gece konuşmalara başlamayı planladık. Hattâ, diyordu, evine gideseydim eğer, karısına bir hindi **Molé** (*) yaptırırdı. Rojas tanıştırdı beni kadınla. Kadın gülümsedi, ama aklı uzaklarda gibiydi. Bir dakika geçmeden Rojas beni onunla bırakıp gitti. On metre kadar ötede çok güzel bir kızın çevresine oturmuş olan bir gruba yaklaştı. Kızı Stern'in fotoğraflarından tanıdım, Rojas'ın metresiydi. Çevresine annesi ve babası, iki amcası ve üç kardeşi doluşmuştu. Rojas önlerinde eğildi, kızı piste çıkardı ve kollarını açtı ona. Kız bu kollara yürüdü ve dansa başladılar. Dans stili eski modaydı ama coşkuluydu.

Stern Rojas'ın öteki kızlarından birini alıp Rojas

(*) Yahni.

ve metresine mümkün olduğu ölçüde yaklaşarak dansa ve avucu içindeki Minox'u kullanmaya başladı. Benim kendilerini gözlediğimi görerek çabucak göz kırptı. Göz ucuyla Mrs. Rojas'a baktım. Kocasının o kızla dansedişini seyrediyordu, yüzünde öyle bir keder ve hüzün vardı ki, haberin ona da ulaşmış olduğunu anladım. Öne eğilip kızın ailesine bir göz attı. Onlar da, raslantı bu ya, tam o anda durumu nasıl karşıladığını görmek için kendisine bakıyorlardı. Bakışları karşılaşınca birbirlerine gülümsediler, Rojas ve kız yeni evlilermiş de kendileri de dünürleriymiş gibi, birbirlerine onaylayıcı biçimde baş salladılar, güzel bir çift oluyorlar, dercesine. Türlü türlü uzlaşma var, diye düşündüm.

Mrs. Rojas gözlerini indirip ellerine dikti. Parmakları kısaydı, tırnakları uzun. Tırnaklarını sivri kestirmiş, koyu kırmızıya boyatmıştı, boya kavlamaya başlamıştı. Ben ona bakarken o boyaları soyuyordu tırnaklarıyla. Tombul, kısa boylu, Porto Riko'lu bir anaydı, otuz sekiz kırk yaşlarında. Tüm hareketi yatak odasından banyoya, mutfağa ve geriye gidip gelmek olan bütün bu kadınlar gibi iyice doldurulmuş bir deriydi. Özellikle butları; iri birer yuvarlak teşkil ediyordu butları; ve kalçaları öylesine kalındı ki, bacak bacak üstüne attığında etekliği ta yukarlara sıyrılıyor, tıraş ettiği yerin sınırlarına varıncayadek görüyordunuz. Ona baktığımı farketti ve etekliğini çekiştirdi. Ama kumaş yeterli değildi, öyle ki bacağını öbürünün üstünden indirip ayaklarını ayak bileklerinden çaprazlama kavuşturdu. Ona gülümsemeye çalıştım ama, bir şey çıkmadı karşılık olarak. Meraklanmış ve şaşırmıştım. Belirgin düzen, gizlenmiş karmaşa beni dünyada en çok meraklandıran konuydu.

«Güzel bir parti» dedim.

«Beğendiniz mi? Sevindim. Gelinle tanıştınız mı?»

«Hayır. Ama çok tatlı bir gelin.»

«Evet, birdenbire tatlılaştı» dedi, dansedenlere bakarak. Onun gelinle güveyi değil de danseden kocasıyla metresini seyretiğini gördüm.

«Sizinle konuşmak istiyorum» dedim.

«Benimle? Ne için?»

«Ee, kocanız üstüne bir yazı yazmam gerek, doğal olarak karısının onun için, yaptıkları için yani, ne düşündüğünü öğrenmeliyim.»

«Onun için iyi şeyler yazacak mısınız?»

«Ee, sanıyorum. Daha yeni tanıştım onunla, bu nedenle bilmiyorum.»

«Göreceksiniz. İyi bir adamdır o.»

«İyi dansettiğini görüyorum.»

«Evet» dedi piste bakarak. Sonra benim gözlediğimi sezdi ve yüzüme bir göz attı. Ama maskem takılıydı, bir şey bilip bilmediğimi göremedi.

«Siz de öylesiniz sanırım.»

«Ben de neyim?»

«İyi dansedersiniz.»

«Çocuklarım olmadan önce belki ederdim.»

«Size kur yaparken birlikte dansa çok gittiğinizi duydum.» Öyle bir şey duymamıştım elbette.

«Evet, evet, doğru...»

«Kaç tane var?»

«Kaç tane ne var?»

«Çocuğunuz.»

«Altı. Sekiz tane oldu, ama ikisi öldü.»

«Bir kadını epey tüketir bu. Yani kadın durmadan didinir.»

«Elimdeki zamanla başka ne yapacaktım? Dinle-

yin, bayım, burda oturup benimle konuşmak zorunda değilsiniz.»

«Zorunda olmadığımı biliyorum. Bunu istiyorum.»

«Ama neden? Ben yaşlı bir evli kadınım. Dansedecek birini istiyor musunuz? Bir sürü genç kız.»

«Sizinle olursa isterdim dansı.»

«Benimle? Deli misiniz?! Niçin benimle dansetmek istiyorsunuz?»

«İnsanlar niçin dansederler ki?»

«Niçinini biliyorsunuz, niçin niçin diye soruyorsunuz?»

Gülümsedim, ama o gülümsemedi.

«Bayım» dedi, «bir şey istediğinizi biliyorum, ama ne istediğinizi söylemiyorsunuz.»

Açık konuşmanın iyi olacağını düşündüm. «Politikacılar üstüne çok yazdım» dedim, «özellikle yükselmekte olanlar üstüne. Kocanızda çok iş olduğunu görüyorum. Yakışıklı, insanlar ona hemen güveniyorlar. Peşinden gidilecek bir adam olduğu için peşinden gidiyorlar. Ama çoğu kez iyi başlarlar, kocanızın şimdi iyi olduğu gibi, birkaç yıl sonra da diğerlerinden farksız birer haydut olup çıkarlar. Özellikle kocanızın gücü sevdiğini gördüğüm için söylüyorum bunları. Yani insanların peşinden gitmesinden hoşlanıyor demek istiyorum. Aklımda olup da size söylemediğim şuydu: eğer bu kadının yerinde olsam diyordum, yani sizin, bunlardan biraz ürkerdim. Ürküyor musunuz? Sizi ve ailenizi bekleyen gelecekten?»

Bu ölçüde açık konuşmamı beklememişti.

«Evet» dedi, «ürküyorum.»

«Bunu anlıyorum, ama...» Sonra kendime, kapa çeneni de bırak o konuşsun, dedim.

«Ama ben Alberto'ya güveniyorum, çünkü iyi bir adamdır. Uğraşısı içten içe halk içindir. Ve iyi bir

kocadır.» Gene piste baktı. Sonra döndü ve ona baktığımı gördü, bir dosta gülümser gibi gülümsedi bana ve «Gerçekten dansetmek istiyor musunuz?» dedi.

Ayağa fırladım. «Evet, gerçekten istiyorum.»

«**Andale burro!**» (*) dedi ve ayaklarını çok küçük gelen ince uzun burunlu ayakkabılarına sokma işine girişti.

«Bir-iki tek attım» dedim, yanlış bir söz ettiysem, lütfen...»

«Hayır, doğruydu sözleriniz... Korkuyorum. Yazınızda bunu söylemeyin lütfen.»

Pek de kötü değildik hani. Başlangıçta biraz sallanıyordum. Ama bu ufak Porto Riko'lu anne esinledi beni. Pistte iyi dansetmesi onun için öylesine önemliydi ki, her zamankinden daha bir gayrete geldim; yıllar boyu yaptığım topluluk içi dansların en iyisini becerdim. Rojas bile memnunlukla selamladı bizi. Ve Stern de objektifini Rojas ve metresinden ayırıp bizim bir pozumuzu çekecek kadar etkilendi.

Müzik durdu. Kokulu kokulu terlediğini farketmiştim, teri soğusun diye 116. sokağa bakan küçük bir balkona çıkardım onu.

Gerçekten de çok fazla içmiştim, çünkü çok aptalca bir şey yaptım. «Onu kıskandırdık mı dersiniz?» dedim.

Bana baktı ve durumu bildiğimi anladı. «Hayır» dedi.

«Aman tanrım» dedim, «özür dilerim.»

«Merak ediyorum» dedi, «bu herkesin görebileceği kadar belli mi?»

«Hayır, sanmıyorum» diye yalan söyledim.

(*) Yerine göre 'hodri meydan' ya da 'canı cehenneme'.

«Gerçeği mi söylüyorsunuz?» dedi, «Yoksa önceki gibi?»

«Hayır, ben bir yazarım, diğer insanların görmediğini görürüm yani umarım öyledir.»

«Tüm yazarlar da sizin gibi yalancı mıdırlar?» dedi. Suratım asılınca da güldü ve bana, biraz da sevgiyle, baktı.

«Size ne düşündüğümü söyliyebilirim» dedi. «Herkes sizin gördüğünüzü görüyor bence, belki de daha çoğunu.»

«Orasını bilmem» dedim.

«Size bir şey daha diyeyim. Erkekler, doğal olarak, anlar ve umarlar. Yapıları öyle. Ama kadınlar, onlar daha kötüdür. Bu günahmış gibi davranır ve cık-cık-cık-cık vb. sesleri çıkarırlar, ama hepsi de, keşke orda o kızın yerinde ben olsaydım derler.» Dans pistini gösterdi. «O Ramera» dedi, «o **puta**» (*). Sonra bir yığın İspanyolca sözlere gömüldü ve sözünü «Dediğim şu, o orospu iki yıldır bu fırsatı bekliyor. Ama ben olacağı biliyordum, çünkü babamın da önce bir tane vardı, sonra bir tane daha oldu. Ve gördüm annemi, babam onu artık kullanmıyorken, nasıl şişkolaştığını gördüm. Bana bakmayın» diye bitirdi.

«Özür dilerim» dedim.

«Babamı ve o kızları kıskanıyordum, ama ona hayrandım da, çünkü **macho** idi o. Dünya böyledir demek ki, değil mi? Kadın az dayanır. Erkek **macho**'sunu göstermek zorundadır. Ama Alberto çok iyi bir adamdır. O kız olsun başkaları olsun kimsenin beni incitmesine hiç bir zaman izin vermedi.»

Ona bir dalga halinde gelen bir hayranlık duydum. Yok, bu hiç de hayranlık değildi, tanrı cezasın-

(*) Orospu.

versin; bu kadar dert içindeki birine hayran olmak, ona üstten bakmak demektir. Yazdıklarımla hayatı bu kadın için daha da güç yaparsam tanrı belamı versin, diye düşündüm.

Orda, 116. sokağa bakan balkonda duruyor, serinliyorduk, ikimiz de kendi düşüncelerimize dalmıştık. Benim düşüncelerim şunlardı: edebi bir şeyler yazmak başka, senin yaptığın gibi tanrıbelası bir gazeteci olmak başka, yavrum. Çünkü edebiyatta insanların deneylerini, yaşamlarını ve acılarını ölmezleştirirsin, anarsın; insanlıklarını kutlarsın. ama senin yaptığın, Evangeleh («Evangeleh», babamın beni çağırdığı ad, benim eski adım, benim gerçek adım), okurlarının eğlenmesi ve bankadaki hesabının şişmesi için insanları mahvetmek. Eğer bilmiyorsan söyliyeyim, bu yaptığın gerçek **puta**'lıktır yavrum, ve bu kadının kullandığı tüm öteki sözlerdir, bunun türkçesi orospuluktur yani.

O da düşünmüştü. «Beni ürküten, dediğiniz gibi, beni meraklandıran şu ki, o istediğini almıyor. Onların istediğini veriyor onlara. Ordaki **puta**, örneğin. Daha güzelini alabilirdi. Ama kız onun peşine düştü, ben de sonuncusuna gebeyim, kovaladı da kovaladı ve bir gün, kahrolası, bizimki teslim oldu. Ama böyle bir şeyin politikada kötü olacağını anlıyorum. dediğiniz gibi, o da tüm ötekiler gibi olabilir, oy için her şeyi yapabilir. Benim istediğim şudur, demek yerine. Haklı mıyım? Belki bunu yazınıza koyarsınız, onun anlamasına yolaçar.»

«Size bir şey göstermek istiyorum» dedim. Onu önceden oturmakta olduğumuz yere götürdüm, masanın altından içinde Stern'in fotoğrafları bulunan dosyayı aldım, kadını müzik çalınan yerin karşısındaki köşeye çektim. Dosyayı eski bir ziyafet masasının

üstüne koydum ve açtım. Birer birer gösterdim ona resimleri, en kötülerini. Tek bir söz etmedi. Aynı zamanda ona tekniğimi de açıkladım. İlkin üstüne yazacağım kişilerle arkadaş olur, bana güvenmelerini sağlardım. Sonra belki beni **Molé Poblano** (*) ya da başka bir şey yemeye çağırırlar ve her şeyi anlatırlardı bana. Bunları yazardım, sonra keşke söylemeseydik diye yanarlardı. Ve ben, şimdi elinde tuttuğu resimleri kocası hakkındaki yazımı renklendirmek için kullanacaktım.

Ben bunları söylerken o başını öne eğmiş duruyor, Manny'nin resimlerine bakıyor, tek söz etmiyordu. Ama göğsünün inip kalktığını görüyordum. Sonra fotoğrafları yırtmaya başladı. Harika bir kızdı doğrusu.

Müzik durmuştu ve dansedenler pistten ayrılmaya başlamışlardı. Bazıları salonun uzak köşesinde olanları farkettiler. Stern dosyasının yokluğunu hissetmişti ve aranıyordu. Sonra, kadın resimleri parçalarken benim durup seyrettiğimi gördü. New York'a yaraşır bir çığlık atıp bize doğru fırladı. Mrs. Rojas'ı tutup resimlerden ayırmaya çalıştı. Ama kadın onun kolunu ısırdı ve onu iki cinsli kıçının üstüne oturtan bir itişle itti.

Koşup gelen Rojas karısını resimlerden ayırmayı başardı. Bu arada Stern ayaktaydı ve bana bağırıyordu: «Ne cehenneme bunu yapmasına göz yumdun. Aklını mı yitirdin, nedir?»

«Göz yummak mı?» dedim. «Resimleri ona ben verdim.» Yerden bir resim alıp yırtmaya başladım.

Bu arada Rojas'ın metresi de yanımıza gelmişti; dağılmış fotoğraflar arasında özellikle sevdiği birini

(*) Hindi yahnisi.

buldu. «Bu çok güzel» dedi. «Alberto» dedi, ince, yüksek bir sesle, «Alberto, bunu alabilir miyim?»

Bu Mrs. Rojas'ın sabır sınırlarını aştı. Silkinip kocasının elinden kurtuldu (o sırada kocası gevşetmişti kollarını) ve kızın üstüne atıldı. «**Callejera!**» (*) diye haykırıyordu. «**Puta!**»

Kısa sert parmakları ve uzun keskin tırnaklarıyla kızın gözlerine ve yüzüne saldırdı. O genç kızın yüzünü öyle bir işledi ki, ömrünün geri kalan bölümünde ne olursa olsun, o kız artık o akşamı unutamazdı.

Bunun üstüne kızın iriyarı annesi, kendine özgü bir orman çığlığı kopartarak Mrs. Rojas'ın üstüne atıldı. İkiye bir, tırnakları uçuşarak ve yapılmış saçları darmadağınık, yerlere yuvarlandılar. Mr. Rojas karısının yardımına gitmek zorunda kaldı elbet. Metresinin kardeşleri de, üçü birden Rojas'a saldırdılar. Çok **macho**'ydu, Mrs. Rojas'ın dediği gibi, yediği kadar da attı.

Mahalle papazı işe karıştı ama kısa zamanda karıştığına pişman oldu. Mr. Rojas'ın yetmişi geçkin ama yaşlı bir ağaç gibi dayanıklı babası da karıştı kavgacılara. Cani görünüşlü ufak tefek bir adam olan Rojas'ın muhafızı da koşarak geldi, işini iyi bildiği belliydi, girişti hemen. Çeşitli yönlerden salon ilgilileri de koşuştular. Orkestranın bir çalgıcısı da, saksafoncu kafası yerinde olmalıydı— karıştı kavgaya. Biri polis çağırmıştı, iki polis zaten sokakta girişte bekliyorlardı, onlar gelince iş resmiyete döküldü.

Ben çok büyük bir memnuniyetle seyrediyordum; bu harika, bu yüz karası sahne, karmaşa, daha önceki düzenden çok daha dürüstçeydi.

Stern kulağımın dibinde bağırıyordu «Seni dâva

(*) Kaltak.

edeceğim, seni dâva edeceğim.» Sonra haykırıyordu «Polis! İmdat! Polis!» Ama birden olanların o ana değin fotoğrafını çektiklerinin tümünden daha iyi bir sahne teşkil edeceği ve ne de olsa, cehenneme kadar, negatiflerin evinde olduğu aklına gelmiş olmalı ki, Minox ortaya çıkıverdi ve Alberto Rojas'ın seçmenleri arasındaki serüvenlerinin fotoğraflarını çekmeye başladı.

İşte o anda dergi dünyasındaki son hareketimi yaptım. Manfred von Stern'in küçük makinesinin giysisinin bir yerine bağlı zincirinden tuttum ve çekip kopardım. Sonra, başımın üstünde üç, dört, beş, altı kez zinciriyle sallayarak en yakın sütuna çarpıp makineyi ve içindekileri ezdim. Bu Evans Arness'in sonuydu. Evans Arness de Eddie Anderson'un yanına gitti.

Bu vefat beni bir kahkaha tufanına boğdu. Stern'in boğazıma yapışıp beni yumruklamaya çalışması çok gülünç bir şey gibi geliyordu bana yalnızca. Kendimi hafif ve özgür ve tüm dünyasal sorumluluklardan arınmış duyuyordum.

«Sen çıldırmışsın» diye haykırıyordu Stern. «Duyuyor musun! Seni hapse tıktıracağım, seni çılgın herif.»

«Hiç durma» diye bağırdım. Hapse girme düşüncesi yalnızca daha büyük eğlence umudu veriyordu bana.

«Niçin gülüyorsun, manyak mısın nesin?» diye bağırıyordu zavallı Manny. Onu birden yakalayıp sarhoş bir sevgiyle sarıldım. Ama o bunu bir saldırı saydı, itti beni ve «Polis!» diye çığlığı bastıktan sonra üstüme atıldı. Gülmekten kendime yararım olmayacak kadar güçsüz düşmüştüm. Ama biri onu üstümden çekmiş olmalı, çünkü bir de baktım, ben Rojas'ı

arıyorum, Stern peşimden geliyor, beni bir yere kapattıracağını söyleyerek.

Rojas karısını metresinden çekip ayırmayı başarmıştı; güçlükle tutuyordu kızın yüzünden daha kan almak isteyen karısını. Bu uzlaşmanın sonu bu, diye düşündüm. O ana kadar kargaşa öylesine genel ve gürültülü bir durum almıştı ki, patırtıdan ayrı olarak duyulan tek ses, yardım çağıran polislerin düdük sesleriydi. Sesimi duymalarına imkân olmayan, diyeceklerimi de pek umursamayacak durumda olan Mr. ve Mrs. Rojas'a konukseverlikleri için teşekkür ettim. Onlara, yazıyı yazmayacağımı, bu nedenle **Molé Pablano** için evlerine gelmeyeceğimi söyledim. Stern hemen kulağımın dibindeydi ve Rojas'la bu son söyleşimi güçleştiriyordu; rom punçunun içindeki irice kepçelerden birini doldurup boyalı saçlarından aşağı boşaltmak zorunda kaldım. Ve o boğulur gibi sesler çıkararak ağzına doluşanları tükürürken, tutup kördöğüşünün ortasına iteledim; Rojas'ın metresi, Rojas'ın metresinin kardeşleri, anne ve babası, amcaları, mahalle papazı, saksafoncu, Rojas'ın muhafızı, polisler, salon ilgilileri ve eğlenti düşkünü patırtıcıların meydana getirdiği genel cümbüş içinde hemence gözden yitti.

Ben merdivenlerden aşağı inerken polisin yardım ekibi geliyordu. Hemen yandaki bara girdim. Canadian Club'ları yoktu, ama en iyi romlarından bir parça içtim. Barın sonunda sokağa bakan bir pencere önüne dikildim ve oradan isteri halinde bir Manfred von Stern'i İspanyol harleminin ana caddesinin ortasında taksi çağırırken gördüm. Çekip gittiğinde olaylar tarih olmuştu benim için. Sabahleyin ilk iş olarak büroya koşacağını biliyordum, daha önce telefon ederek kovulmadan istifa etmeyi düşündüm. Ama

bu sıkıcı bir onur sorunu gibi göründü bana, boşverdim.

Üstümüzde orkestra yeniden çalmaya başlayınca sokağa çıktım. Paris ve Londra'da kış boyu, New York'ta arasıra rastlanan, California'da hiç görülmeyen, yağmurun o heyecan verici çiselemeyle yağdığı bir geceydi. Yürümeye başladım; işte sonunda istediğin gibi oldu: karmaşa önün ardın, diye düşündüm. Artık ne bir işim, ne bir gelir kaynağım, ne de güvenilir sayılmam için bir neden vardı. Duruma karşıt bir görüş açısından, Florence'in, gözüyle bakıldığında öylesine apaçıkça güvenlimez biriydim ki, ekmek parası için bel bağlanamazdı bana artık. Her iki görüşle de, özgürdüm.

Ve de meteliksiz. Uçak biletine verdiğim parayı ödemezler artık, diye düşündüm. Otel faturasını da ödemeyecekleri kesin.

Ne kadar param olduğunu anlamak için cebime el attım. Kocaman bir üç yüz dolarım vardı. Pek kötü sayılmaz. O sabahkinden kendimi kesin olarak daha zengin duydum. O zaman yalnızca altmış yedi bin dolarım vardı. Hattâ kendimi öylesine kabadayı hissettim ki, kapamakta olan küçük bir çiçekçi dükkânının önünden geçerken içeri girip bir demet gül koncası aldım, götürüp çiçekleri Mrs. Rojas'a kendisi vermesi ve hayranlığımı sözlü olarak İspanyolca bildirmesi için bir kâğıt da çiçekçiye verdim ayrıca.

Şimdi, madem ki bir şeyler yapmak için hiç bir neden yoktu, bir şeyler yapmamak için de hiç bir neden yoktu. Değer yargılarını ve yapılacakların sonuçlarını aklıma getiremeyecek ölçüde sarhoştum. Yalnızca itkiler ve tutkularla uğraşmak istiyordum. Tutkum gidip Gwen'i görmekti. Akla yakın mıydı bu? Bana hoşgeldin diyecek miydi? Yalnız olur muydu?

Hattâ evde olur muydu? Bu soruları sormadım kendime, çünkü alacağım, karşılıklar, kentin doğu yakasındaki 112. sokaktan batı yakasında onun oturduğu 12. sokağa yürüme kararımı etkilemeyecekti. «Baylar» dedim yüksek sesle, «ben, görünen ile gerçek, denilen ile yapılan üstüne deneyler yapmaktayım. Şimdi ise toplumsal sapıklık ve genel sahtekârlık konuları üstünde uzman olan ve 12. sokakta oturan birine danışmak istiyorum. Öyle ki, Mrs. Rojas'ın da diyeceği gibi, **Andale burro!**»

Sarhoşluğumun doruğundaydım artık, sarhoşluğa karşı durmuyor, suyuna gidiyordum. Kıravatımı çözdüm, pardesümün önünü açtım. Şapkamı çıkarıp bir meyhanenin önünde uykuya dalmış bir sarhoşun kafasına koydum. Meyhanenin kapalı olmasını protesto mu ediyordu, yoksa sabah olup da açılmasını mı bekliyordu, bilmiyorum. Sonra da sokakta hâlâ açık olan son dükkâna girdim ve seksen beş sent ödeyerek kendime bir puro satın aldım.

Yüz on altıncı sokak ile Lexington caddesi ve doksan altıncı sokak ve beşinci cadde arasında şunlar oldu: gelecekte kendimden başka kimseyi hoşnut etmemeye karar verdim. O ana kadar başkaları için payıma düşeni yapmış bulunduğum kanısına vardım. Toplum, dostum, herkesin iyiliği ve kendi öz ailem için yapabileceğim fedakârlıkları yapmıştım. Hattâ, ömrümün pek büyük bir bölümünü başkalarının hizmetinde, onları inandırarak, onları kazanarak, onları (kendi iyilikleri için) kandırarak, yaptıkları malları satarak, satılmasını istedikleri düşünceleri satarak geçirmiş olduğum yargısına vardım. Ve, eve daha çok yakınlaşarak, benim değil, onların istediği gibi yaşamaları için başkalarına destek olarak. Hatta, «yaşantı biçimimiz» yüzü suyu hürmetine, kim olduklarını bil-

mediğim bir takım caponların ateşlerine açmıştım göğsümü. Öyle ki, şimdi bencilliğin dokunulmazlığına gömüyordum kendimi artık. Şimdiden sonra hoş, sakin, bencil bir başarısız âdem, kendine yeten, toplum dışı bir dalya... sorumsuz, kaypak, kaçamakçı, dilsiz bir **eşek şeyi** olacaktım. Bu hoşlarına gitmiyecekse, **andale burro.**

Beşinciyi ve doksan altıncıyı geçip parka yöneldim.

Hem zaten, diye düşündüm, Florence'in geleceği garantili. Ardından, sevgili Dr. Liebman'ı da var, seansı elliden elbet sevgili olur, ama Florence'in her seans için verecek elliği var nasılsa, öyle ki unut onu. Ve Ellen de kendi sorunundan başkasına karşı harika bir ilgisizlik gösteriyor, öyle ki o da ruh sağlığıyla tıkabasa dolu. Annem ve babam? Onları seviyordum ve cehenneme kadar yolları vardı. Ana-babanın kutsal sayılması da niye? Tıpkı hayvanların yaşadığı gibi, yanyana ama sorumsuz yaşamayı öğrenmeliydim. Genel olarak, hiç bir şeyi yapmam gerektiği ya da yapmak zorunda olduğum için yapmayacaktım. Gereklilik! Zorunluluk! **Andale burro!**

Somut olarak söylersek, evlere, bahçelere, yüzme havuzlarına, bir büroya, bir sekretere, telefona, üç arabaya ve bir milyon kitap ve plâğa gereğim yoktu. O gece bana öyle geldi ki, yiyeceğe de gereğim yoktu. Kendimi nemli hava ve gece görüntüleriyle kesinkes doyurabilirdim. Bedenim daha hafif, daha ince, daha esnek ve genel olarak yenilmez, yokedilmez gibiydi.

Tenis kortlarına gelince, parkın bu en karanlık yerinde otuz **puş-aş** yaptım.

Karşımda Central Park'ın batısının mazgal delikleri vardı —İmperial, Beresford, Dakota, Majestik—

bir kuleler ve duvarlar kumkuması. Işıkların çoğu sönüktü. Yoğun orta tabaka bir günü daha atlatmıştı. Herkese tebrikler! Üstüste yığılmış raflar üstündeki kilitli kutulardan uzlaşmaları içinde yatağa çekilmiş, kıralların uykusunu uyuyorlardı. Her şey yolundaydı. Ya da öyle görünüyordu hiç değilse. Ben bakarken kimse kendini bir kule penceresinden ya da doğuya bakan bir terastan aşağı atmadı. Hepsi orda, yukardaydılar, yaşamlarının gereği üzre güvenç içinde, temiz ve sabaha dek dertsiz tasasız, Güneş Carlyle üstünden yükselirken başuçlarındaki çıngıraklı saatlar çalacak, hepsi yataklarından dinlenmiş ve işlerini sürdürmeye, zorunluluklarını karşılamaya, sorumluluklarını yerine getirmeye ve dünyayı bir gün daha yönetmeye hazır olarak fırlıyacaklardı.

Herkese eyvallah!

Andale burro.

Majestic'in önünde Florence'i düşündüm. Şimdi «iyi» uykusundan tam uyanmak üzreydi, kalkıp kendisini, ilk doğal uygusu gibi iyi olmıyan ama ne de olsa uyku olan ikincisine daldıracak iki Nembutal almak üzreydi. Ve, hoşça kal bebeğim, dedim.

Ethical Culture'ın, önünde, birlikte geçirdiğimiz iyi günleri anımsadım, insanın karısı ya da kocası öldüğünde yapacağı gibi. Nerde, ne zaman tanıştığımızı; batı yakası ayrımını geçerken de ilk sevişmemiz geldi aklıma, gölün kıyısındaydı, kurbağaların kızışkındı koroları. Ve, hoşça kal küçük bebeğim, dedim. Sonra National City bankasını, yirmi dokuzda babamı mahveden o bankayı geçerken tüm o güzelim eski günlere eyvallah dedim. Old Garden'in önünde artık kimseye dargın değildim, çünkü ancak bir hapisaneye darılır, gücenir kişi, bense dışardaydım!

Kırk yedinci sokakta ve sekizinci caddede güzelim çisentiden çıkıp bir içki daha içtim. İçkiye tam gerek duyacak kadar ıslanmış, içkiden zevk alacak kadar üşümüştüm. Perişan bir bardı girdiğim, yoksul, kavgacı aktörler ve zengin, kavgası menecerlerle doluydu. Çekişiyor, alay ediyor, tartışıyorlardı. Ve ben bu çekişmeleri, alayları, tartışmaları, dinledim, tüm o acılık ısıttı beni. Evden bu denli uzaklaşıp nerelere gelmiştim? O barda kimse hoş değildi, kimse kibar, kimse güzel huylu, kimse uysal, kimse fedakâr değildi. Tüm bu şahane acılığı ne uğruna feda etmiştim ben?

O yıl yıkılmakta olan Penn istasyonunun önünde, benim eski yapım gibi çökmekte olan o eski binanın anısı için yirmi üç kez dizlerimi bükmeden ayak parmaklarıma ellerimle dokundum.

Andale burro!

Yirmi sekizinci caddede Port Said'de bir içki daha yuvarladım. Ayık olursam yapmak istediğimi yapamayacağımı biliyordum. Şurası kesindi ki, bu besleyici içki olmasa, on ikinci sokağa, benim eski kızın kıçından, orasını bir buçuk yıldır steril ve eldeğmemiş tutan buz blokunu fırlatıp atmaya gidiyor olmayacaktım (eldeğmemiş?). Bu son içkinin özel yardımı olmasa sağduyulu bir davranışla öte yana yönelmiş ve Algonquin'deki benim küçük kutumda uykuya dalmış olurdum.

Chet'in bana verdiği kâğıt parçası yanımdaydı. Gwen'in evine geldiğimde zili çaldım. Yanıt yok. Daire numarasını kaydettim: 3F. F dairenin cadde üstünde olduğunu gösteriyordu. (Beynim gerçekten çalışıyordu!) Apartmanın önüne çıktım ve gözlerimi yukarı kaldırdım. Dairesinin pencereleri karanlıktı, perdeler açıktı. Beklemeye karar verdim. Yolu geçip bir

yangın musluğunun üstüne oturdum. New York'ta oturacak yer yoktur. Ayağa kalktım. Otururken uykuya dalayazdım. Sonra gene oturdum, dengemi sağladım ve uyudum.

Uyurken duyularım uyanık kalır benim. Birden uyandım ve yolun alt başından Gwen'in, yanında cüsseli bir genç adamla geldiğini gördüm. Hemen ayağa fırlayıp hazırolda bekledim. Yerden öylesine ani fırlamıştım ki, bir an onların beni mutlaka görmüş olacaklarını sandım. Ama görmemişlerdi. Gwen'in evinin kapısına saptılar ve orda ciddî ciddi konuşarak durdular. Bazan tam bana bakıyor gibiydiler. Ama ben karanlıktaydım ve beni göremezlerdi elbet.

Erkek kızla birlikte içeri mi girecek yoksa dönüp evine mi gidecek konulu klâsik konuşma sürüyordu. Henüz erkeğin olağan olarak içeriye gireceği bir aşamaya gelmemişlerdi besbelli. Bu arkadaşın iyi yetişmemiş olduğunu hemen anladım, çünkü iyi yetişmiş biri hemen giriverirdi içeri. «Hiç bir zaman sorma dostum» dedim yüksek sesle, «gir içeriye dosdoğru. Peşinden gelmek zorundalar.»

Gwen'in bu arkadaşa pek düşkün olmadığı belliydi, çünkü düşkün olsa onu çeke çeke yukarı çıkarırdı. Kızların çoğu, kabul etmek yadsımaktan daha kolay olduğundan, erkeği düşkırıklığına uğratmak istemediklerinden, yapacak başka işleri olmadığından, erkek direndiği için, erkeğin yüzünde o işe çok gerek duyduğunu gösteren bir anlam gördüklerinden ve, son olarak da, kendileri için pek fark etmeyeceğinden teslim olurlar. Ama Gwen hiç bir zaman teslim olmaz. Bir erkek gibi, işin peşine düşmeye kendisi karar verir. «O zaman» diye ekledim yüksek sesle, «onun gücü on erkeğin gücüne denk olur.»

Bu kez yoldan geçen araç yoktu ve yolun öte-

sindeki sarhoşun kendi kendine konuştuğunu duydular. Ama alırış etmediler. En az yüz kiloluk gövdesiyle kardeşi Chet'ten (eğer sandığım kişi idiyse) de iri biri olan adam, mantığın üstün geleceğini düşünüyor olmalıydı. Orda durmuş, mühendis tipi gözlükler ve asık suratıyla nefes tüketiyordu. Gwen, şöyle ya da böyle olmasının kendisi için pek önemi yokmuş gibi görünüyordu.

«Senden hoşlandığını sanmam arkadaş!» dedim yüksek sesle. Bunu duyduklarını biliyorum, çünkü dönüp yolun ötesindeki sarhoşa baktılar bir an. Sonra Gwen Charles'in elini tuttu —gevezelikten bıkmıştı herhalde— ve kapıdan içeri çekip merdivenlere götürdü. «Bak şimdi şu yaptığın işe!» dedim kendi kendime.

Ama heyecanlanmıştım. Gwen'in yaptığı değil de yapmadığı şey heyecanlandırmıştı beni. Adamı alışılmış, olağan bir şeymiş gibi alıvermemişti içeri.

«Ve sen de, ey itoğlu it, Algonquin'deki odana dön ve **Siddhartha** ya da kişinin iç dünyasının erdemlerini vurgulayan bir başka kitap al eline, oku.»

Yukarda, dairesinde ışıklar yandı. Önce iki pencereli odanın (oturma odası olmalı, diye düşündüm), sonra da tek pencereli odanın (yatak odası olmalı; beynim gerçekten çalışıyor!) ışıkları yandı. Neler olup bittiğini daha iyi görebilmek için öne doğru birkaç adım attım, bir **Daily News** gazetesi dağıtım kamyonu nerdeyse sabahki sayıya yeni bir haber daha sağlıyordu.

«Dikkatli ol, ellerinden gelse çarparlar sana» dedim kendi kendime.

Kamyon geçip gidince yatak odasındaki karartma pencerelerinin kapatılmakta olduğunu gördüm. Buraya kadar, diye düşündüm, oteline dön!

Ayak topuklarım bir yere çarpana değin geri geri gittim, sonra oturdum. Oturmak istediğim yerde bir telefon kulübesi vardı, onun için kaldırımın kıyıcına oturdum, belki de bir su kanalıydı oturduğum yer, sırtımı da kulübeye dayadım. Ve orda ben, Wlliams ve Mac Elroy firmasının hissedarı ve müdür yardımcısı, —evlilik marifetiyle de olsa— hem de yüzme havuzlu bir Los Angeles evine yangelmiş, ünlü Altın Çift'in erkek teki olan adam, su kanalına oturmuş, şunun şurasında dorukla etekler arasındaki yol nasıl da kısacık, diye düşünüyordum. Ve bu düşünme işlemi sırasında büyük adam uykuya daldı.

Gene sekizinci duyum beni uyandırdı. Dairenin ışıkları söndürülüyordu. Sonra yatak odasındaki perde açıldı ve pencere ta sonuna dek açıldı. Gwen'in pek öyle temiz hava meraklısı olduğunu anımsamıyordum. «Enerji için belki de adam gerek duyuyor» dedim. «Onunki gibi hantal bir gövdenin solur, sesler çıkarır, gidip gelirken epey oksijene gereği olmalı.» Tanrıya şükür ben kilo almamıştım. Onunki gibi şişko bir gövde epey de terler herhalde, diye düşündüm.

Gittikçe daha saçma ve gülünç oluyordum; otele gitmeye karar verdim. Ayağa kalktım. Yağmur artık çiselemiyor, yağıyordu. Telefon kulübesine girip duvara yaslandım, bir yandan da karşıdaki binaya bakıyordum. O sırada sokağın öbür ucundan bir polisin geldiğini gördüm. Ve ben de telefon kulübesindeydim! New York'ta telefon edecek bir tek numara gelmiyordu aklıma. Öyle ki, cebimden o kâğıt parçasını ve bir çeyreklik çıkartıp Gwen'in numarasını çevirdim. Nasılsa istiyordum bunu; öyle sanıyorum. Telefonun çalışını duyabiliyordum. Ve tam polis benim hizama geldiğinde tek penceredeki karartma perdesi

aşağı çekildi ve ışık yakıldı odada. Gwen çıktı telefona. «Alo, alo» dedi. Uzun bir sessizlik oldu.

«Kim o?» dedi.

Polis geçmişti, beklediğim de buydu. Ama telefonu kapatmadım. Ya kendi kendime ya da yüksek sesle —artık bu ikisini ayıramıyordum— «Nasıl da güzel bir sesi var!» dedim.

Bunu duydu ve beni geceleri yalnızca soluklarını duyurmak için rastgele telefon eden çatlaklardan biri sanmış olmalı ki, telefonu çabucak kapattı. Ama o birkaç sözle her şey geri gelmişti bana, aklıma: o aynı güzelim sesti, gencecik bir kız sesi. Benim kadınımın gencecik kız sesi.

Gülünç ve lise öğrencileri gibi davrandığımı düşünerek utanç duydum, otele dönmeye yeniden karar verdim. Kendimi şöyle bir toparlayıp pencereye son bir kez daha bakarak kulübeden çıkmak üzereydim. Perdenin bir karış kadarı, yukarıya kadar kaldırılmış olan pencerenin altında kalmıştı ve yatak odasından esen hafif yelle oynaşıyordu. Orda hayat vardı. Merak ettim, gözlüklerini çıkarıyor muydu acaba?

İşlerini bozacağım, diye düşündüm, numarayı çevirerek. İşlerini yarıda bırakacağım, Ve sonra belki de yeniden kaldıramaz bakarsın.

O gece kilit altına koymalılardı beni.

Kimse karşılık vermedi. Ama telefonu çaldırmayı sürdürdüm. Epey büyük bir hoşnutlukla, gerçekten de bir şeyi yarıda kesiyor olmalıyım, diye düşündüm. Sonunda telefonu açtığı zaman sesi oldukça değişikti. Telefonda «aradığınız numarayı bağlıyoruz Mr. Anderson» gibi bir şeyler söyledim. Nasıl da salakça bir yalandı bu: gecenin bu saatinde bir sekreter, hem de erkek. Hayır, Little Club'daki şefgarson bu, diye dü-

şündüm. Aman! Karşıda süregiden edepsizliği durdurduğum sürece ne söylediğim umurumda değildi.

«Alo, Gwen?» dedim, elimden geldiği ölçüde olağan ve tatlı bir sesle. «Merhabe Gwen, ben Eddie!»

Ta çocukluğumdan beri adımı telefonda sanki başlıbaşına bir olaymış gibi söylerim. Buna karşın, uzun bir sessizlik oldu.

«Rahatsız mı ediyorum?» diye sordum.

«Hayır» dedi, «zararı yok.»

Perde aşağıya kadar çekildi ve odada ışık yandı.

«Nasılsın görmiyeli?» dedi.

«Oh, iyi, iyi,»

«Nerdesin?»

«Burda, New York'ta. Lokanta gibi bir yerdeyim. Little Club'da. Doğuya bir yazı için geldim.»

«Ha.» dedi.

Ha ne, diye düşündüm, ha ne, bebek?

«Özür dilerim, telefon etmenin pek zamanı değil» dedim, «ama seni birkaç kez aradım, hep dışardaydın.»

«Evet dışardaydım ve evet zaman biraz geç. Niçin beni yarın aramıyorsun?»

Oo, benimle konuşmak istiyorsun demek, diye düşündüm. Pekâlâ, öğrenmek istediğim de buydu zaten.

«Yarın ararım» dedim.

«Peki, yarın.»

Onun yanında benimle konuşmak istemiyorsun, öyle değil mi? diye düşündüm.

«Seni aramamdan rahatsız olmazsın ya?» dedim.

Bakalım buna ne diyecekti.

«Hayır, niçin olayım?»

İşte durumunu değerlendirmek için bir ölçüt. «Hayır, niçin?» savuşturmalarından biri.

«Çünkü» dedim, «senden acele bir dileğim var...»

İyi! Acele yardım iste! Daima kanarlar bana.

Hariçten gazel dedikleri türden bir mırıltı duydum telefonda. Sonra anlaşılan Charles yataktan kalktı ve öteki odaya gitti. Çünkü, yeniden konuşmaya başladığında Gwen'in sesi daha az tetikteydi. Yani, diye düşündüm, eğer tetikteyse, Charles'in bilmesini istemediği duyguları var demektir.

«Pekâlâ» dedi, «Görmiyeli nasılsın? »

Yardımına gereğin var, dedim kendime, yardımını iste yeniden.

«Eh, bilmem ki» dedim. «Beni tanırsın, nasıl olduğumu aylar sonrasına değin bilmem. Biri çıkıp da bana söylemezse eğer.»

«Aman, bırak bebek gibi davranmayı Eddie, nasıl olduğunu bilirsin, nasılsın?»

Bu beni güldürdü. Gwen daha bir Gwen gibi konuşuyor, sesi bir genç kız sesine daha az benziyordu. Sonra oturma odasına kaydı gözüm. Karartma perdeleri indirilmemişti, odada Charles'i gördüm. Üstünde iç çamaşırları vardı, fanilasıyla külotu, pencereden biraz geride duruyordu. Bedeninin orantısı koca bir halıya benziyordu, yuvarlanıp top yapılmış bir halıya. Tanrım, Gwen'le yatağa iç çamaşırlarıyla mı giriyor? diye düşündüm.

«Eddie?»

«Ne var?»

«Sesin çıkmıyor. Telefondan ayrıldığını sandım.»

«Seni uykudan mı kaldırdım, diye düşünüyordum; öyle olduysa bağışla beni.»

«Şöyle biraz dalmıştım.»

Charles yeniden pencerede göründü, elinde bir teneke kutu bira vardı.

«Öyleyse gerçekten üzüldüm.» dedim. «Gene uyu sen. Yalnızca biraz yardıma gereğim vardı.»

«Ha.»

«Nazik bir konuda.»

«Gebe mi kaldı?»

Kıskanıyor muydu? Charles birasını içiyordu. İyisi mi, git kendine bir kutu daha al evlât, diye düşündüm; bu konuşma biraz daha sürebilir. Telefona bir çeyreklik daha attım.

«Eddie?»

«Evet.»

«Durmadan yitip gidiyorsun.»

«Yok, yok burdayım. Bilirsin ya. Anılar. Bağışla. Kızım Ellen söz konusu olan, durum da dediğin gibi değil. Ellen'i anımsıyor musun?»

«Ellen'i anımsıyorum.»

«O şimdi kocaman bir kız oldu.»

Bir şey demedi. Charles'in öbür odadan ona, bulunduğum yerden işitemediğim bir şeyler söylediğini görüyordum. Ama, elini telefonun ağızlığına kapatmış olmasına karşın duyduğum, ikili oynayanların o ünlü nakaratıydı: «Yalnızca eski bir dost.» Şimdi Charles bir şey daha söylüyordu, kendine bir bira daha al, kıçı boklu, çünkü bu «yalnızca eski bir dost» daha epey bir süre bu hattı meşgul edecek, diye düşündüm.

«Eddie» dedi Gwen, «telefonu kapasam iyi olacak. Epey geç oldu.»

«Peki, pekâlâ» dedim. «Bunları seni gördüğümde anlatırım.»

«Ne zaman olacak bu?» dedi.

Tanrım, diye düşündüm, o yukardaki de garip bir uzlaşma doğrusu!.

«Senin için ne zaman uygun?» dedim.

«Akşama doğru olması gerekir.»

«Sabahleyin benim de işim var. Ellen bir gün daha beklemek zorunda kalacak.»

«Hasta falan mı?» dedi. «Yani, niçin ben?»

İngilizlerin sarpa sarıyor dedikleri gibi oluyordu işler.

«Yarın öğleden sonra söylerim. Saat kaçta?»

«Altıda» dedi. «İyi geceler.»

«Dur, dur» dedim.

«Eddie» dedi, «şimdi aklıma geldi, sen sarhoşsun galiba.»

Charles'in öteki odada çok garip bir şeyler yaptığını gördüm, sözsüz oyun gibi, bir kedi yavrusunun kendi başına oynaması gibi. Orta yuvarlakta topu kapan, biraz gerileyip sonra da arkadaşına topu uzatan bir haf oyuncusu gibiydi.

«Eddie!»

«Ne var —oh, bağışla— kulübenin dışında gürültü patırtı var, duyuyor musun? Burası futbolcu dolu. Kentte büyük bir maç mı vardı bu gün?»

«Bilmiyorum» dedi, «futbolu sevmem. Ha, Eddie, numaramı nereden buldun?»

«Uçakta Chet Collier'e rastladım. O verdi.»

«Öyleyse nerde oturduğumu da biliyorsun.»

«116 Batı 12 nci, diyor kâğıtta.»

«Öyleyse yarın görüşürüz.» Kapattı telefonu, ışığı da kapattı, perdeyi kaldırdı. Orda durup bir süre daha Charles'i gözledim. Topu gene aldı, arkadaşını ileri kaçırdı, karşısındaki oyuncuyu çalımladı ve topa vurdu. Gol. Charles gol atmıştı.

Köşeye yürüyüp bir taksi durdurdum. Algonquin'-de adıma üç mesaj vardı. Üçü de aynı: Mr. Manny Stern aramıştı.

Yukarda Ellen yoktu. Ama bir not buldum. «Arkadaşın Mr. Collier aradı» diyordu not, «sen dışarda olduğundan benim de yeterli olduğumu söyledi. Bana **kendi** New York'unu gösterecek.» Sonra değişik bir el yazısıyla bir-iki satır daha vardı: «Oldukça gecikebiliriz. Ama ben göz-kulak olurum ona. Saygıyla, Chet.»

Saat üçtü, dörde doğru ilerliyordu.

Yorum yapamayacak ölçüde yorgundum.

ONİKİ

BİR DUVARIN YÜZÜNDEYDİM, sırtımı ortasından bir temel çivisiyle çakılmıştım, sağlamca tespit edilmiştim duvara, ama başaşağı asılıydım, her şeyim karmakarışıktı. Başından beri bir düş kırıklığı olmuştum ben. Kimin için? Uzun, dikdörtgen odada hiç kimse yoktu. Ama karşı duvar doluydu, her zaman doluydu karşı duvar, kocaman bir göz vardı orda! Ve gözün üstünde, hoşnutsuzlukla kaskatı kesilmiş, tanıdık bir kaş duruyordu. Yerine getirmediğim bir şey bekleniyordu benden. Ama ne yapabilirdim ki, başaşağı asılmış, elimi kolumu oynatamaz durumdayken! Ve o öfkeli göz bedenimin kurgusunu daha da donduruyordu! Acı, diye yalvardım, öyle bakma bana! Bir fırsat ver. Ama göz haklıydı. Temel bir konuda aksıyordum, bir şey de yapamazdım bu aksaklığı düzeltmek için.

Gene hıçkırmak üzreydim. Küçükken de öyle yapardım, bana bir yardımı olmamıştı o zaman. Göz yumuşamamıştı. Şimdi çarşafın altına saklanmış, battaniyem başıma çekili: ne yararı olurdu bunun? Öğü-

tüm: kapa çeneni ve boyun eğ. Senin için yol bu. Bunu baştan sona yaşayacaksın.

Öyle oldu. Ve zamanla o gözün içindeki ateş söndü, bir yatakta olduğumu, yatağın Algonquin Oteli'nde bulunduğunu, üşüdüğümü anladım. Battaniye ta tepeme çekili olduğu halde titriyordum. Başım ağrıdan çatlıyordu, öğürtüyle bulantı geliyordu. Ama güvendeydim. Kötü işleyen bir saat değildim ve çaresizce asılmamıştım bir duvardaki çengele. Karabasan bitmişti.

Ne oluyordu, tanrı aşkına?

İlk karabasanı grip salgını sırasında görmüştüm. Bir hafta ateşler içinde yanmıştım o salgın sırasında. O hafta süresince her gece annem ışığı söndürüp odamdan çıkınca yatak örtülerini başımın üstüne kadar çeker beklerdim. Ama yatağın içinde nereye de saklansam, karabasan gelip bulurdu beni. Her gece gelirdi ve her gece korku içinde ve anlatması güç bir hıçkırıkla başbaşa bırakırdı. Sonra, salgın geçip bedenim doğal ısısına kavuştuğunda korkusuzca uyudum. Ama gene ateşli bir hastalığa yakalandığımda geri geldi. Gene bir duvara başaşağı asılmıştım, kötü işliyordum ve ürkünç ama hakedilmiş bir hoşnutsuzluğun hedefiydim.

Büyüdüm, koleje gittim, savaşa gidip döndüm, babamla hesabımı kestim, onun yoluna değil, kendi yoluma yöneldim ve o karabasanı bir daha görmedim.

Şimdiye kadar. Neler oluyordu, tanrı aşkına.

Midem gene kabardı. Banyoya koşmam gerektiğini anladım.

İçimdekileri çıkardıktan sonra aynada kendime bakarım. Hesabımca yüzüm öldüğüm zaman büründüğü duruma en yakın görünüşü bu anlarda alır. An-

laşılır bir merak bu. Ömrüm boyunca üstünde çalıştığım bu külrengi yontuya uzun bir süre baktım. Aynadaki baş hâlâ saygı gösterilmesi için yakarıyor, hâlâ «Acıyın. Beni acımasızca yargılamayın. Fırsat verin bana» diyordu.

«Hepsinin canı cehenneme» dedim yüksek sesle. Yüzümü sertleştirdim ve iki odayı birbirinden ayıran perdelerden sertçe geçtim.

Ellen dönmüştü. Uyuduğu divanın yanında yerde büyük harflerle yazılmış bir not bırakmıştı bana. «Beni uyandırma. Asla. Sevgi. Ellen. Not: arkadaşın dostun değil. Gözünü aç.»

Pencerenin dışı hâlâ karanlıktı. Altıya beş vardı. Sokaklar son sessizliğin tadını çıkarıyorlardı. Gördüğüm düşteki bir şeyi tanıyordum: gözleri. O gözlerde yanan özlü ışığı biliyordum. Babamın sert bakışları, çocukluğumun mevsimlerini saptayan iklim olmuştu.

Gidip ihtiyarı **şimdi** göreceğim, diye düşündüm. Gloria da, onun «öğleyin gel»i de cehenneme gitsin! Giyinmeye başladım.

Saatı da anımsıyordum. Yemek odamızın duvarındaki saattı. Uzun, tabut biçimindeydi ve gerçekten de duvara iri bir temel çivisiyle tutturulmuştu. Babamın yönetiminde sık sık bir iskemleye çıkar, yaşlı saatı temel çivisinden cıkartır, bir kristal gibi dikkatle taşır, saat hastanesine götürülmek üzre o sıradaki arabamız her ne ise onun arka koltuğuna uzatırdım. Saat sonsuz onarımlara gerek gösterirdi. Çivisinden alırken içindeki ses çıkaran borular ding-dong öterlerdi. Ama saatın işlevi çerçevesinde çalıştıkları görülmemişti bu ses çıkaran zımbırtıların. Bazan, evde kimse yokken, yemek odasındaki iskemlelerden birinin üstüne çıkar, borulara parmağımla vurur, çıkar-

dıkları sesi dinlerdim. Ama saat hastanesinde gösterilen en üstün çabalar da bunların zamanında ve beklenilen biçimde çalışmalarını sağlayamadı. Yaşlı saat dikkafalıydı, bu da bir makinede erdem sayılacak bir nitelik değildir.

Babam bu saata çok düşkündü, ama ona güvenmezdi. Zaman kendisi için gerçekten önemli olduğunda Danışma'ya telefon ederdi. O günlerde Westchester telefon firması doğru saatı parasız bildirirdi. Şimdi akıllandılar, on sent alıyorlar. Babam bu on senti öderdi sanıyorum. Saatı tam olarak bilsin isterdi. Sonra, saatın bilmediğini kendisi bildiği için yemek odasındaki iskemlelerden birinin üstüne çıkar, yelkovanı düzeltir, bu sırada da saata anadolu argosuyla sevgi taşımayan kaba sözler söylerdi.

Başka birinin saatı kurmasına ya da düzeltmesine hiç bir zaman izin vermezdi. Ben bazan kaçamak yapardım. Danışma'ya telefon ederek doğru saatı öğrenir, sonra iskemleye çıkarak babam gelmeden yelkovanı düzeltirdim. Henüz küçük bir çocuk olan ve bunu kötülük olsun diye yapmayan Michael yaptığımı babama söylemişti bir kez. Babamın kaşlarını kaskatı kesilene kadar yukarı kaldırarak bana nasıl öfkeyle baktığını ve bir daha o saata dokunmamamı kesin olarak söylediğini anımsıyorum. Saattaki bozukluğun ölçüsünü öğrenmeye çalışıyordu, ben onunla oynarsam nasıl yapsındı bunu? Bir daha yapmadım. O günlerde bizim pederin sözü tanrı sözüydü.

Grand Central'da tren aşağı hatta beni bekliyordu. Stamford'a bir bilet aldım ve hareket ettik: 125. sokak, Mount Vernon, Columbus caddesi, Pelham, New Rochelle —babam ve diğer milyonlarca abonmanın aşındırdığı yol. Bu eski yoldan gidiş, eski günleri, pederle yaşadığım hayatı geriye getirdi.

Bu pek de hayat değildi; onu günde bir saattan daha çok görmezdim. Sabahları, istasyona götürmek üzre onu bekleyen taksinin gidiş sesini duyuncaya kadar odamda kalırdım. Sonra merdivenlerden aşağı üçer beşer koşar, kahvaltımı yutar ve okula kadar koşardım. Çoğu kez geç kalırdım, ama sabahları pedere görünmemeye değerdi.

Akşamları onu görmemenin yolu yoktu. Gerçek şu ki, gün, annem, Michael ve benim için, onun akşam gelişiyle doruğuna çıkardı. Ön kapıdan içeri gireceği dakika yaklaştıkça üçümüzdeki gerilim daha da artardı. İçinde bulunacağı ruh durumunu iki etken saptardı: dükkânında —San Arness, Şark Halı ve Kilimleri müşterileriyle ne gibi sabah, Aqueduct ya da Belmont'ta ne gibi bir öğle sonrası geçirdiği. Ön kapıdan içeriye adımını atar atmaz keyif durumunu anlardınız. İyi bir gün geçirmişse meyve getirirdi. Şeftaliyi, armutu, olgun kayısıları, eriği ve her tür kavunu çok severdi. Ama hepsinden çok o çekirdeksiz üzümlere, özellikle tatlı ufacık taneli olanlarına bayılırdı.

Eve gelince ilk işi arkadaş çevresindeki briç oyuncularına telefon edip o geceki oyunu düzenlemek olurdu. Ancak bu iş yapıldıktan sonra yemek masasının başındaki koltuğuna otururdu. Kendine bir **uzo** doldurur, içkiyi su katarak sislendirir, «biraz bir şeyler», yani **meze**'sini isterdi. Duyduğu müthiş hoşnutsuzluğa karşın annem, bunları hazırlamış olurdu; bazan sardalye, her zaman şam fıstığı, dolgun yanaklı erik gibi yumuşacık Yunan zeytinleri ve Türkiye'nin babamın geldiği yaylalarında yapılan ve o ilin adıyla bilinen ekşimsi, tuzlu sert bir tür peynir, **Kayseri peyniri.**

Sonra, iştahının yeterli bir bölümünü mezeyle

doyurunca, dikkatini bana yöneltirdi. O ana kadar kendine ikinci bir **uzo** doldurmuş olur, gözlerindeki o kendine özgü ışık kor gibi yanardı. Bakışlarını doğruca bana çevirerek kaşlarını çatar, hoşnutsuzlukla bakar ve «Bugün ne yaptın oğul?» diye sorardı.

Bu sorunun içimde yarattığı cehennemi hiç bir zaman unutmadım. Bir-iki saniye içinde dudaklarım kuruyuverirdi. Birbirine geçerdi dudaklarım. Sonunda konuşmak için ağzımı zorla açtığımda, dudaklarım arasında oluşan bir tür yapışkan madde yarılırdı.

«Hiç» derdim.

«Hiç?» derdi, o ürkünç gözle beni süzerek ve bedenimi tam bir işlemezliğe iterek. «Hiç?» Sonra, şam fıstıklarının çıtırtıları arasında benim açıklamamı beklerdi. Elimden gelmediği için bir açıklama yapmadığım zaman, «Ne biçim bir satıcı olacaksın sen oğul?» derdi. Satıcı sözünü üç sözcükmüş gibi söylerdi. Kötü bir durumdu. Güya şaka ettiğini biliyordum, ama bana şaka gibi gelmiyordu bu. Babam üstüne anımsadığım başlıca şey, onun bende düş kırıklığına uğradığıydı.

Beni o bakışıyla yerime mıhlamış olarak şakasını sürdürür, kaşları iki pala gibi sert, bir kötü niyet ve güç tanrısı olarak «Bugün ne kadar para kazandın?» diye sorardı.

Şimdi, ortaokula yeni başlayan bir çocuğa sorulacak soru muydu bu tanrıcezası soru? Bana öyle sert bakardı ki, karşılık vermek benim için olanaksızdı, dudaklarım öylesine kururdu. Ama o **uzo**'sunu içer, o keçi peynirinden atıştırır ve beklerdi. Sanıyorum sinir durumumun belirtisini kastederek, «Patır patır» derdi.

«Ne kadar para mı?» derdim sonunda.

«Evet» derdi, «para, duymuşsundur bu sözü. Ne kadar?»

«Hiç.»

«Öyleyse ne olacak?» derdi, şam fıstığını kırarak.

«Ne zaman?» derdim, gülmeye çalışarak, çünkü bu bir şaka olmalıydı; aşağı yukarı aynı şakayı bir gece önce de yapmış olurdu.

«Ne zaman mı? Ben yaşlandığımda! Biri bana bakacak umarım. Ama kim?»

«Ben bakacağım!» derdim, çaresiz bir enerji ve yüreklilik atılımıyla. «Yaşlandığında ben bakacağım sana; merak etme, baba!»

«Öyle mi oğlum?» derdi. «Öyle mi?» Sonra öne eğilir, yanağımı ikinci ve üçüncü parmakları arasına kıstırır ve öyle bir sıkardı ki, pembe üstüne kırmızı bir çeşitleme bırakırdı yüzümde. Sonra daha bile sıkı bir kavramayla tutar, başımı beynim çalkalanıncaya sallardı; bu arada ben hep gülümserdim, olanlar bir şaka olarak kalsın diye.»

«İyi!» derdi. «İyi! Şimdi, söyle bana bakalım oğlum, sana daktilo öğren dediğimde niye daktilo öğrenmiyorsun? Steno öğren diyorum, burda kimse stenonun sözünü bile etmiyor. Shakespeare, evet, ama steno, hayır! Yaşlanınca bana Shakespeare mi bakacak? Burda her türden kitap görüyorum» (annem yemekle içeri girmiş olurdu) «Thomna, diyorum ki, burda her türden kitap görüyorum, ama steno kitabı görmüyorum. Sana bin kez söylüyorum Thomna, oğlanı ticaret kursuna sok diye. Ses yok. Hat meşgul. Ama burda ne olup bittiğini biliyorum ben.»

Sonra anneme uzun bir süre bakar ve sonunda «Thomna, bu işlerde bana karşı gelmemeliydin. Bir gün anlayacaksın —çok geç!»

Annem taktiğini çok, pek çok önceden kusursuz duruma getirmişti. Sessizlik. Ses vermez, yalnızca benim gülümsediğim gibi gülümser, yemeği onun önüne koyardı. Bunun babamın ilgisini o yöne çekeceğini bilir ve biz gene, nasılsa, kâğıt oyununun zamanı gelinceye kadar bu akşamı da geçirirdik.

Ama babamın bana bir sözü daha olurdu. Kendine ve anneme, sonra küçük kardeşim Michael'e, sonra da bana yemek koyardı. Tabağımı bana geri verirken yüzüme öyle bir düş kırıklığıyla, öyle köklü bir umut kırıklığıyla bakardı ki, —tanrım, acı verirdi bakışı! Sonra da «Merak etme oğlum, senden hiç bir şey beklemiyorum, Shakespeare! Patır patır! Güm güm! Bir şey beklemiyorum. Bir şeye gereğim yok.» derdi. Sonra kendine, atalarına, geleneklerine ve tanrılarına, büyük oğlunda karşılaştığı talihsizliğe tanıklık edecek herkese seslendiği son yorumuna gelirdi sıra, onlara yargısını açıklardı: «Umut yok bunda!» Sonra yemeğine dönerdi.

Belki de pederin başka türlü olmasını bekliyemezdiniz. Atalarından öğrendiği gibi bir büyük oğul değildim ben ne de olsa.

Babamın yolundan gitmemeyi nasıl becermiştim? Bunun için gerekli gücü ya da kurnazlığı, yüreği ya da hüneri nerden bulmuştum? Bildiğim tek şey şu, bu gün, aradan otuzu aşkın yıl geçtikten sonra, kendime bundan pay çıkarmanın sırası geldi. Belki de bunu kaçamaklı taktikler kullanarak başarmıştım. Ama Stamford'a giden trende anımsadığım koşullar altında bir çocuğun bunu yapması dikkate değer bir şeydi. Ortaokulda ticaret kurslarına katılmamayı becermek bile; her gün karşı karşıya kaldığım baskı ve aşağılamalara karşın nasıl yapabilmiştim bunu? Bir günden ötekine, konuya değinmekten titizlikle kaçınıp kulak arkası

ederek, kesin bir çatışmaya meydan vermeden yaşayıp onun gündelik denetimi altında, sonunda benim için aklında kurduğu kursun tam tersi bir kursa kapağı atıncaya kadar apayrı bir yoldaş, kendi yolumda yürümeyi nasıl başarmıştım?

Stamford'da trenden indim, istasyonun yanındaki merdivenleri geçtim, döndüm ve büyük geçitten çıktım. Orda gene oldu. Caddeyi sanki bir yüreklilik sınavındaymışım gibi, sağıma soluma bakmadan geçtim. Bir araba nerdeyse çarpıyordu bana. Boyun kaslarım köprüdeki bir güreşçininki gibi kaskatı kesilmişti. Karşı kaldırıma geldiğimde yüreğim yeni bir kapakçığa gereği varmış gibi çarpıyordu. Öyle terliyordum ki, kokusu burnuma geliyordu.

Orda durup yüksek sesle «Biri hâlâ seni öldürmek istiyor» dedim.

Hastaneye girdim ve doğruca erkekler tuvaletine yöneldim. Çok korkunca hep çişim gelir. Savaşta ATS'de uçtum, bir ucunda bir orman, öteki ucunda yere çakılmış uçak ölülerin kaldırmak ya da birkaç metrelik yer daha düzlemek için gidip gelen bir buldozer olan avuç içi kadar alanlara inip kalkardım; donumu ıslattığım çok oldu.

Lavabonun önünde eğildim ve uzun bir süre yüzüme baktım. «Düşmanımın yüzü» dedim kendi kendime. Son zamanlarda aynaya bakmakta epey güçlük çekiyordum. Yüzüm, çizgilerini düzenleyip hakim olduğumda zararsızdı; evet, gözler biraz endişeli bakıyordu gerçi, yüzüm gergindi; ama kasvetli, hattâ biraz ağırbaşlı, acıklı bir görünüşe sahipti. Öte yandan, çizgileri canlanınca derin bir korkuya düşerdim. Kırılıp dökülür, parça parça olurdu yüzüm. İlk olarak kübistleri anladım.

Altıncı katta bir köşeyi dönünce onları gördüm.

Kabile babama olanlara tanıklık etmek için toplanmıştı. Geriye çekildim ve bir hırsız gibi, orda tam olarak kimlerin bulunduğunu, kimlerle karşılaşmak zorunda kalacağını öğrenmek için bulundukları yeri gözetledim. Kardeşim Michael anneme bir şeyler söylüyordu. Görünüşe göre onu teselli ediyordu. Gloria görünürlerde yoktu. Ama hastane kanapelerinden birinde yanyana oturmuş altmış yaşlarında dört adam vardı: amcalarım, babamın küçük kardeşleri. Onlar da burdaysa babamın durumu ağır olmalı, diye düşündüm.

1929'daki büyük yıkım yalnız babamın belini bükmekle kalmadı; babamın kardeşler ailesini de bozdu dağıttı. İlişkilerin kesilmesi denebilecek bir olay olmadı, doğru, ama o zamandan bu yana geçen otuz şu kadar yıl içinde hemen hiç konuşmadılar babamla bu dört adam. İşte bu yüzden dördünü birden Stamford Genel Hastanesine ancak ölümün getireceğini düşündüm.

1929'dan önce durum böyle değildi. Kardeşler birbirlerini düzenli olarak görürler, birlikte spor yaparlar, kuzu dolmasını birlikte kızartırlar, pasta yeme yarışmaları yapar, içer ve danseder, kâğıt ve zarlarla kumar oynarlardı. O günlerde hepsinin cebinde para vardı; dansederken hoplayıp zıpladıklarında ceplerinden paranın şıngırtılarını duyardım. İşleri gelişmekteydi. Ve bunun için babama herbiri gönül borcu duyardı. O başlatmıştı onların işlerini.

Babamın kendi işi öyle iyiydi ki, iş kendi kendini yürütüyordu. Taşralı alıcılar Sam Arness, Şark Halı ve Kilimleri'ne ışığa koşan pervaneler gibi geliyorlardı. Harcıyacak çok paraları vardı gelenlerin. Babam her gün bir alıcıyı Pavillion d'Orient ya da Bosporus'a öğle yemeğine götürür, ikramlarıyla serseme çevirirdi.

Ondan sonra alıcılar ordan geçerken uğramışlar gibi dükkâna düşerler, alırlardı alacaklarını: yığın yığın 3'e 4'lük Saruk'lar, Sacramento, Kansas ve Omaha'daki yeni milyonerler için büyük ipek Keşan halıları. Ufak seccadeleri hiç birine tek tek bakmadan düzineyle alırlardı, çünkü trene yetişmeleri gerekti ve zamanları yoktu. Her şey yolunda gittiği için kardeşler Belmont'ta at yarışına giderlerdi. Birini yollatıp para yatırtırken kendileri klüpte oturur, bembeyaz etlerle dolu şişko tavuklu sandviçler yer, iskoç viskilerinin yanında Perrier suyu (yalnızca) içerlerdi. Ne günlerdi onlar! **İnşallah!**

Ama o rezaletten sonra, babamın ömrü boyu biriktirdiği paraları kullanan National City bankası sahte barsaklarını kaldırıma döküp hisse senetleri altı yüz bilmem kaçtan yirmi bir-iki-üçe doğru ancak sirklerde görülen bir kaymakla tepetaklak olduktan sonra, babamın hayatı değişti.

Günlerini dükkânında, bir büyünün etkisindeymiş gibi, güngüne eriyen halı yığınlarının üstüne uzanarak geçirirdi. Bana «Anaparamızı yiyoruz, Evangeleh!» dediğini anımsıyorum (bunu «sızıldanmak» diye tanımlamıştım kendi kendime; o zaman acımasızdım, kolej öğrencisi, üstün entellektüel çevreden bir ziyaretçiydim). Orda uzanır, birbiri peşisıra haftaları, altında eriyen stokunun üstüne yanüstü yatmış, elinin ayası yüzüne dayalı, alıcıların gelmesini bekliyerek geçirirdi. Ama yokolmuşlardı alıcılar, kimsenin bilmediği bir yere yitmişlerdi. Bu gezgin kuşlar babamın dükkânına uğramıyorlardı işte. Ertesi yıl da gelmemeyi yeğlediler, daha ertesi yıl da. O yıllar masrafı karşılayabilmek için stokunuzu New York toptancı piyasasında Suriyelilere ve Ermenilere zararına, yarı fiya-

tına, hatta, evet, ne verirlerse ona satmak zorundaydınız.

Bunalımdan önce babam ailenin temel direği olmuştu. Herkese yardım etmişti. Daha önceleri, aileyi Türkiye'den bu ülkeye getiren Stavros'a el uzatmak zorunda kalmıştı. Bir zamanlar birkaç milyon sahibi olan Stavros bir borsa yıkımıyla değil, bakara ve karı-kız uğruna top atmıştı.

Babam herkesten çok küçük kardeşlerine, şimdi burda oturup bekleyen «çocuklar»a yardım etmişti. Kendi işlerini kurmaya yüreklendirmişti onları. Gönülsüz müteşebbislerdi bunlar, ama babam onlara yirmi, otuz, kırk bin dolar değerinde malları iş yapıp para kazansınlar diye karşılıkları satış sonrasında ödenmek üzre verirdi.

Ama bunalımdan, kendi öz yıkımından sonra bu çocuklara bir yardımı dokunamazdı. Borç verecek parası, satsınlar diye verecek malı yoktu. Bu nedenle artık onu görmeye gelmez oldular. Belki de onları tümüyle suçlamadı; babamın dükkânın beton döşemesine saçılmış hayat kanı içaçıcı bir görünüm değildi pek. Ama bir merhaba demek için olsun uğramadılar.

Babamın dikkatini buna çektiğimi anımsıyorum —ona hep ders verirdim, derse gereği olmayan, yalnızca yardım ve anlayış gereksinen bu adama—; «Baba, kardeşlerinin artık seni görmeye gelmediklerini görüyorum» dediğimi anımsıyorum. O da, çok iyi anımsıyorum, «Bekliyorlar Evangeleh; cenazeme gelecekler» demişti. Başka bir kez de «İnsanlar paraya gelirler, Evangeleh» demişti bana.

Ona ve onun «düşenin dostu olmaz» düşünüşüne

nasıl sırt çevirdiğimi anımsıyorum, Bessie (*) «The Weeping Willow Blues'u söylerken bal gibi bu düşünüyü yiyip tüketmiştim oysa. Ama Bessie o sıralar sol geleneğinin bir azizesiydi, babam ise yokedilmesi gerektiğine kesin olarak inandığım bir sistemin bir bölümü içindeki sıradan, zavallı bir borçalandı. Yazgısını haketti, çünkü yaşamını dolar üstüne kurmuştu, diye düşünürdüm. Hiçbiri için bir acıma duymuyordum, olmasa belki bu gün İstanbul'da Kapalıçarşı'nın bir köşesinde, hıristiyanlara karşı yapacakları gösteride Muhammed'in izleyicilerinin camekânları kırmamalarına dua ederek oturuyor olacağım büyük amcam Stavros için bile.

O karıncaların, dört «çocuğun» bile yazgılarını hakettiklerini düşünürdüm. Otuzların, kırkların sokaklarında belleri tam babamın belinin kırıldığı yerden kırık dolaştıkları halde, onlar için de bir acıma duymuyordum. National City ve diğer kâğıt süprüntüleri onların da ellerinde kalmıştı.

Neyse, işte şimdi Stamford Genel hastanesinin altıncı katındaydılar, eski bir ayine katılanlar olarak. Kanserlerin sempati ile ama bilimsel olarak bildirildiği bir tür çağdaş kutsal yer olan bu lekesiz bekleme odasında bir kanapede oturuyorlardı gerçi ama bana, bir Anadolu ormanının ortasındaki düzlükte bağdaş kurup ayine benzer bir kamp ateşi çevresine oturmuş, dört bir yanları güneş ışığı girmeyen gelenek ormanıyla çevrili, babamın kemiklerini yiyerek kendi ömürlerini uzatmaya hazırlanır görünüyorlardı. Yüzlerindeki anlam, provalı kabile yascılarının (hiç bir cenazeyi kaçırmazlardı) görünüşü ile günlerini otel

(*) Bessi Smith (1894-1937 Amerikalı kadın caz şarkıcı ve bestecisi.

salonlarında açık saçık fıkralar anlatarak ve yatağa gelmeye hazır dulları kollayarak geçiren erkeklerin çirkin çağdaş görünüşü arasında gidip geliyordu. Onlara doğru ilerlemeye başladığımda içlerinden biri, en küçükleri, bir kül tablası aşırmakla meşguldü, beni gördüler ve bir Anadolu tören çığlığı kopardılar, uzun bir «ooooo!» idi bu ve özellikle dört çocuğun ağzından kusursuzca çıkıyordu.

«Çocuklar» diye düşündüm. En azından altmışındaydılar, cinsel yönden güçsüzdüler mutluca, sonunda bütün dertlerden kurtulmuşlardı. Hepsi de bir dairede oturuyorlardı, kira kontrol ve sosyal sigorta bakımlarından öylesi elverişli geliyordu. Uzun bir süre önce üçü evlenmişlerdi. Biri dedeydi hattâ ama oğluyla görüşmüyordu, torununu da hiç görmemişti. «Benden bir istedikleri var» diye açıklardı bunu. Üç evlilik de kısa sürmüştü; en kısası, gebelikle sonuçlananı, bir hafta sürmüştü. En uzunu da bir yıl. Gelinlerin hiç biri Yunan geleneğinin kadınlar için koyduğu titiz ölçülere göre yaşamıyordu. Özellikle de, hiçbiri çocukların annesi, babaannem Vasso kadar güzel yemek pişiremiyorlardı. Çocuklar bunu anlar anlamaz eve dönüyorlardı.

«Ooooooo!» diye kıkırdadılar, sonra daha yüksek perdeden gene bir «Ooooo!» çektiler. Nitelik bakımından saygı belirtisidir bu, kurtarıcının olay sahnesinde göründüğü anlara saklanır, «kurtarıcı» ise ailedeki kabarık bir banka hesabı olduğuna inandıkları herhangi kimsedir. İçlerinden biri el çabukluğuyla kül tablasını küçük kardeşinin elinden kapıp masanın üstüne geri koydu. Sonra hepsi üstüme atılıp beni geleneğe uygun olarak öpmeye başladılar. Pantalonumu indirseydim ortaya çıkanı da öpeceklerine inanıyorum, paranın üstlerinde böyle bir etkisi vardı işte. Banka

hesabımın durumuna ilişkin son bültenler ellerine daha geçmemişti elbet. Bildikleri, büyük bir adamın, bir kolej müdürünün kızıyla evli olduğum, Beverly Hills'de oturduğum ve evimde bir yüzme havuzu bulunduğuydu. Zengindim mutlaka.

Zenginin sağlığı züğürdü niçin bu denli ilgilendirir? Çocuklar görünüşümü ve genel sağlık durumumu göklere çıkardılar. California övüldü epey. Sonra da kaç yaşına dek yaşayacağım üstüne müthiş iyimser tahminler ileri sürüldü. Yüzümü aşağıdaki aynada görmüştüm, görünüşüm feciydi. Ama onlar, yıllardır bu denli iyi görünmediğimden, gitgide gençleştiğimden kesinkes güvenliydiler, bunu nasıl yapıyordum? Ve, hey tanrım, baktım ki onlara inanmaya başlamışım. Benden beklenen rolü oynuyordum: ailenin büyük adamı!

Öte yandan babam üstüne sorduğum sorular bütünüyle değişik tepkiler getirdi. Anlatımcı tiyatrodan bir sahnedeymişler gibi, hepsi de birdenbire profesyonel yascı maskelerini suratlarına takıverdiler. Bir sürü kederli anıştırmalar, iç çekişler, gıdaklamalar, omuz silkmelerle babamın ani çöküşü ve yakın ölümünün gizlerini ezbere sayıp döktüler. Sonunda kederle öylesine dolup taştılar ki, «İsaaşkıyçün, çocuklar, durumu o kadar kötü olamaz» diyebildim ancak. Ve karşılıklarını beklemeden kümeleri arasından geçip annemi kucakladım.

Beni gördüğüne çok sevindi, ben büyük çocuğuyum, o da eski dünya. Ben yakınında olunca kendini daha güvende duyar. Şehirlerarası telefon pek yeterli gelmiyor buna.

«Babam gerçekten o kadar kötü mü?» dedim kardeşim Michael'e, başımla dört amcamı göstererek. Ses etmedi. «Ölmedikçe kimse o kadar kötü olmaz»

dedim... Öpmek için eğilirken anneme baktım. Müthiş yaşlanmıştı.

Tam o sırada Dr. Furillo köşeyi döndü. Yanında bir katolik papazı vardı. Çocuklardan biri «Doktor...» dedi, genel olarak Yunanlı bir başpiskopos için kullanacağı bir ses tonuyla. Dr. Furillo papazı tanıttı bize. «Peder Draddy» dedi kolunu papazın omuzuna koyarak, «Gereği olan bir hasta için gelmişti, kendisine babanızdan sözettim. Onu ziyaret etmenin iyi olacağını düşündü.»

«Onu ziyaret etmem işleri sonradan epey kolaylaştıracak» dedi Peder Draddy. Önerisine karşılık vermemizi beklemeden döndü, yüzünde çocuksu bir gülücükle babamın odasına girdi.

«Genç ama işinin ustası» dedi Dr. Furillo.

«Ama biz katolik değiliz» dedim.

«Biliyorum» dedi Dr. Furillo, «siz ortodokssunuz.»

«Biz pek bir şey değiliz» dedim, «pek dindar sayılmayız.»

«İnsanlar bir noktaya kadar söylerler bu sözü» dedi Dr. Furillo. «Siz Michael'in kardeşisiniz, yazar, çok ünlü.»

«Evet.»

«Sizinle tanışmak onur verici. Ben Dr. Furillo'yum. Babanıza bakmaktayım.» El sıkıştık.

«Nasıl?» diye sordum.

«Acil bir durum yok» dedi. «Bu beyler sizinle mi?»

Çocuklar bize yaklaşmışlar, Dr. Furillo'nun omuzundan bakıyorlardı. «Biz ölenin kardeşleriyiz» dedi içlerinden biri. Herkes elinde olmadan güldü. Çocukların en büyüğü kardeşinin ensesine küt diye vurdu. Tokadı yine, sahte bir utanmayla başını kaçırdı ve yanımızdan süklüm püklüm uzaklaştı.

Sonra hepimiz birinin bağırdığını duyduk. «Biliyorum, beni görmeye seni karım yolladı. Sen bir papazsın, doğruyu söyle bana! Karım yolladı, değil mi?»

Babamdı bu, sesi 612 numaralı odadan geliyordu. Ses dipdiriydi. Bütün koridor huyunu duyup öğrenmiş oldu. Böylece. Peder Draddy'nin işitme düzeyinin kibarca altında tuttuğu mırıltı gibi sesi çalındı kulağımıza. Sonra gene sıra babamdaydı. «Papazları çok iyi anlarım ben. Benim zamanımda Yunan Başpiskoposu bir hırsızdı. Hapse tıkmalılardı onu. Sakalı kurtardı kendisini. Sonra kardeşimle evlendi. Ne? Evet! Kardeşimi kızıyla evlendirdi. Kardeşimin parası var sanıyordu... ne?» Peder Draddy'nin ne dediği duyulmuyordu, yalnızca kulağa yumuşak bir mırıltı geliyordu. Sonra, «Karıma söyle, papaz istersem ben kendim çağırtırım. Şimdi çık bakalım, bana oğlum Evangeleh'i yolla, oğlum Evangeleh'i isterim ben.»

Peder Draddy gülümseyerek çıktı odadan. Alınmamıştı. Odaya yöneldim, ama Dr. Furillo beni bir yana çekti, öteki eliyle annemi tutarak, «Önemli olan tek şey» dedi, «anneniz hanımefendidir.» Sonra, kolumu hâlâ sıkı sıkı tutarak ona döndü ve «Mrs. Arness, kocanızın söylediği hiç bir şey sizi üzmemeli. Düşüncelerine hakim değil artık, söylediklerine de öyle. Bunu akılda tutun.»

«Sesi pek diri geldi» dedim. «Hastalığı ne?»

«Şu anda mı? Pülmoner ödem. Sol akciğerinde sıvı birikmiş. Hemen hemen düzeldi bu durum. Aslında kısa bir süre sonra hastaneden de çıkabilirdi. Ama ödem gerçekte bir başka şeyin belirtisidir.»

«Neyin?» dedim, «Benimle lütfen açık konuşur musunuz?»

«Babanızda» dedi Dr. Furillo, «epey ilerlemiş arteriyoskleroz var. Açık deyimiyle bu, beyin gerekli

beslenmeyi alamıyor demektir. Kimi zaman gücü kuvveti tamdır. Dedikleri mantıklıdır hatta. Diğer zamanlarda kendiniz de göreceksiniz ya— ileri derecede paranoya içindedir. Ne yazık ki şu anda hedefi de anneniz. Gelecek hafta siz olabilirsiniz hedefi. Hayaller görmektedir. Bununla hayalinde bir şeyler gördüğünü söylemek istiyorum, hayır, öyle değil, onu demek istemiyorum. Yani bir şeyler **görüyor.** Var olmayanı görüyor yani. Beyin basit bir kimyasal oluşumdur, bilirsiniz. bunu.» Duraksadı. «Özür dilerim Mrs. Arness» dedi. Beni bir yana aldı ve «Sizinle apaçık konuşacağım» dedi. «Babanızın beyni, sizi şaşkınlığa düşürebilecek bir hızla çürümekte. Beklenenden daha kısa bir sürede işlevlerinin çoğu bozulacak, mesanesi örneğin. Ya da böbrekleri. Üremi. Şimdi tehlike bu. Her yerde denetimi yitiriyor. Örneğin, doğal işlerin uygar bir biçimde yerine getirmesine güvenilmez. Ne demek istediğimi anlıyor musunuz?»

«Durum bu mu?»

«Evet bu. Üzgünüm.»

612'ye girdim. Onu görmeyeli bir yıldan çok olmuştu, gözüme ilk çarpan yüzünün çok zayıfladığıydı. Gözleri olağanüstü parlaktı.

Bir hemşire yatağını düzeltiyordu. Hemşireyi işveyle güldüren bir şeyler mırıldanıyordu. Bir çift sevgiliyi gözlüyormuşum gibi geldi bana. Başını kaldırdı ve beni gördü.

Onun benim için taşıdığı anlam ne olursa olsun, benim kendisi için dünya demek olduğumu gördüm. Onun için büyük bir büyü, dualarının karşılığıydım. «Büyük adam!» dedi. «Ah, oğlum!» Oturmaya çabaladı, gözleri yanıyordu, kaşları iyice gerilmişti. «Bu kadarı yeter» dedi hemşireye, «çık dışarı!»

«Ama Mr. Arness, daha işim bitmedi. Uslu durursanız uzun sürmez.»

«Paranı yitirince ne oluyor, görüyor musun? Bu bile karşı duruyor insana.» Gözlerinde daha önce görmediğim garip, sabit bir bakışla bana baktı. «Büyük adam» diye mırıldandı. «Buraya gel, tanrı aşkına. Miss Castello, ünlü adam bu işte. Sekreteri haftada yüz yirmi beş dolar alıyor. Bir düşün!»

«Demek o sizsiniz!» dedi Miss Castello: «Hep sizden sözediyor.»

«Bana benziyor, değil mi? Dergilerde sana gösterdiğim büyük adam bu işte. Üç arabası var!»

«Ah, evet» dedi Miss Castello, «tebrikler... şimdi daha rahat mısınız» dedi, düzelttiği yatağı amaçlayarak.

«Oh, evet, şimdi artık her şey yoluna girecek. Tam zamanında geldin oğlum.»

«Fazla kalmayın» dedi Miss Castello dışarı çıkarken, «dinlenmesi gerekir.»

Eğilip babamı öptüğümde uzun süre yatakta kalmışlığın kokusu geldi burnuma. «Nasılsın baba?» dedim.

«Nasıl mıyım? Param yok, nasıllığım bu işte. O da bir hayvan gibi başıboş. Gördün mü onu dışarda?»

«Kimi baba?»

«Annenin dostunu.»

«Hayır.»

«Elbette göremezsin, sen gelince gidip saklanır elbet. Ah, evlâdım, kurnaz, kurnaz; umudum sende.»

«Peki baba, ben burdayım şimdi.»

«Şimdi görüyorsun işte, ömrün boyunca sana, parana göz kulak ol, çünkü paran olmazsa sana saygı göstermezler demiştim, dememiş miydim bunu?»

«Evet baba. Bir çok kez.»

«Şimdi görüyorsun ya, buraya papaz gönderiyor! Paramı yemek için ölümümü bekliyemiyorlar.»

«Ama baba, paran olmadığını söylemiştin.»

«Evet ama onlar bilmiyorlar bunu.»

«Ama daha şimdi bankada paran olmadığı için annemin sana saygı göstermediğini söyledin.»

«Evet. Şimdi anlıyorsun sana baştan beri söylediklerimi, tamam mı? California'dan her şeyi gördün sen. Annene de öyle söyledim, California'dan bana yaptıklarını görüyor o, hemen kalkıp gelecek, dedim. O zaman o İrlandalı serseriye söyle kaçsın iyisi mi. Öyle dedim. Sen harika bir adamsın Evangeleh, ama neden kırarıyor saçların oğlum?»

«Yaşlanıyorum baba.»

«Sen daha çocuksun, yeni başlıyorsun. Milyoner olacaksın, birkaç milyon sahibi hem de, birkaç milyon. Şimdi bana bu olanlar sana hiç olmayacak. Geçen yıl ne kadar kazandın, söyle bana? Ha?»

«Geçen yıl altmış beş bin dolar üstünden vergi ödedim.»

Güldü. «Kurnaz!» dedi, «kurnaz!» Sonra da benim söyleyişimi taklit etti. «Altmış beş bin üstünden vergi ödedim. Kurnaz! Hey tanrım! Ama ne kadar kazandın, ha? Seni piç kurusu: Gerçeği söyle, ha-ha-ha, hadi!»

«Kazancım da o kadar baba, o kadar işte.»

«Kurnaz! Babana bile söyleme! İyi! Haklısın! Senin paran seni ilgilendirir. Bana söyleme. O ne yapıyor, biliyor musun?»

«Hayır baba.»

«O itoğlu iti aşağı indirip benim defterleri gösteriyor. Bin kez söylüyorum ona, işimi kimsenin bilme-

sini istemiyorum diyorum. Onu aşağıya bodruma götürüyor, her şeyi gösteriyor.»

1926'dan sonra oturduğumuz eski evin bodrumunda babam kutular içinde çoktan darmaduman olmuş işinin kayıtlarını saklardı. Bir yıl önce annem artık o evi tek başına çekip çeviremez duruma gelmişti. Onun için, babamın direnmesine aldırmadan, kardeşim Michael'in evinin yakınlarında rahat bir daireye taşındılar. Ama o yıl boyunca babam bu dairede yaşamayı bir türlü benimsiyemedi. Kendisini dinleyecek herkese orda geçici olarak oturduklarını söylüyordu; eski evlerinde bazı şeyler onarılmaktaydı da. Michael, salt gönlü olsun diye, elektriği ve suyu kestirmedi, zaman zaman da babamı arkasına bindirip günü birliğine oraya götürüyordu. Sundurmada oturup saatlarca kendi kendine mırıldanıyor ya da telefonun yanına gidip telefonla konuşmalar yapıyordu babam; bu konuşmaların ne olduğunu kimse öğrenemedi, çünkü fesatçı bir fısıltıyla konuşuyordu hep.

«Onu bodruma indirdiğini nerden biliyorsun baba?»

«Evangeleh, küstah olma! İşimi bilirim ben, sen ne sanıyorsun? Aşağıya gidip defterlerime bakarım, defterlerimi bilmez miyim sanıyorsun?» Gözleri dışarı uğramıştı, kaşları çatıktı.

«Elbette baba, elbette bilirsin...»

«Orda neler olduğunu biliyorum. Yaşlıyım ama sersemin biri değilim, Evangeleh. Söyle bana, geçen yıl yüz bin kazandın mı?»

«Hayır baba.»

Kurnaz, kurnaz, babana söyleme, kimseye söyleme. Kimin dinlediği belli olmaz; eski günler kalmadı artık, saygı yok şimdi, saygı yok. O dışarda mı?»

«Kim?»

Ne oluyor sana Evangeleh? Senin babanım ben, tanrı hakkıyçün. Annen onu eve getiriyor. Geceleri oturma odasının ben bir ucunda oturuyorum, o öbür ucunda, benim uyumamı bekliyor. Gözümü kapayınca annen kalkıyor, o da kalkıyor, dışarı çıkıyorlar. Birlikte, anlıyor musun, köpekler gibi... birlikte dolaşan köpekler gibi. Bir süreden beri oturduğum yerden kalkmakta güçlük çekiyorum, bacaklarımda geçici bir güçsüzlük var, önemli değil. Hareket edemiyorum. Annen de kaldırmıyor beni. O tanrıcezası iskemlede çakılıp kalayım istiyor. O mutfağa gidince, öbürü de onunla gidiyor. Yukarıya? Öbürü de yukarıya. O iskemleden kalkamadığımı biliyorlar. Niçin çok güçsüz? Çünkü annen doktorun yazdığı ilâçları vermiyor bana. Güçsüz olmamı istiyor. Biliyor musun, bazan ağzımdan cigarayı alacak gücüm olmuyor. Bir kez kucağıma düştü yanık yanık; git dolaba pantalonuma bak, büyük bir delik göreceksin. Thomna, Thomna, yanıyorum, diye bağırıyorum. Ses yok. Onunla yukarda. Onların gülüşüp konuştuklarını duyabiliyorum. Radyoyu açıyorlar. Haberler var, konuş, konuş, konuş. Böylece onların dedikleri bu Colombia herifinin dediklerine karışıyor. Radyo da bunun için, biliyor musun? İçeride radyo çalınan bir odaya yaklaştın mı, kapıyı açma! Çünkü birbirine köpekler gibi saldırıyorlardır orda, eminim bundan, onun yaşında, yetmiş ikisinde, köpekler gibi. Onun için yaptıklarımı nasıl unutabiliyor? Onu bu ülkeye getirdim. Bozuk maldı, ama evlendim onunla. Nasıl unutabiliyor? Köpekler gibi!»

Babam ağlıyordu. Elini alıp sıktım.

«Sağolasın Evangeleh,» dedi. «Burda olduğuna ne kadar memnunum. Ona bin kez söyledim, getir Evangeleh'i, istediğim tek şey bu, o bana ne yaptığını görür. Ama seni bir türlü istetmedi.»

«Michael telefon etti bana baba.»

«Evet, ama annen etmedi, tamam mı? Sen yetmiş iki yaşındasın, dedim, o İrlandalıyı buraya getirmekten utanmalısın, buraya, benim evime, sundurmada oturup bana bir gangster gibi bakması için. O zaman gülümseyerek 'Serafim, ah Serafim' dedi. Gülümseyerek! Şimdi hep gülümsüyor, dikkat ettin mi?»

«Hayır baba.»

«Görürsün. Çok gülümsedikleri zaman dikkatli ol. Ama senin böyle bir derdin yok. Çok paran var senin. Paran olunca da seni sayarlar. Frances nasıl?»

«Florence, baba.»

«Elbet, elbet, iyi kadın. 'Serafim, ah Serafim', gülümseyerek. Dişlerine bin dolar harcadım. Gece giysileri, iki kürk palto, Kaç İrlandalı yapar bunu? Ve bana böyle ödüyor borcunu. 'Ah Serafim' diyor, gülümseyerek, 'orda kimse yok Serafim. Bak! Hani nerde?» Ben de, nerde olduğunu sen bana göster, diyorum. Onu nereye sakladığını bilmiyorum. Böyle küstah oluyor işte. Bir kez elini tutup 'Sevgilim Tmomna, bunu bana nasıl yaparsın' dedim. Son kez oldu, bir daha ona sevgili demem.»

Gözleri sulanıyordu gene. Gözbebeklerinin çevresinde beyaz bir halka oluşmuştu ve bebekler buğuluydu.

«Dışarda onun yanında kimseyi görmedim baba.»

«Onu tanıyor musun?»

«Hayır.»

«Onu görseydin de tanımazdın, tamam mı?»

«Tamam.»

«Öyleyse?» Evangeleh, sen benim en büyüğümsün. Tek umudum sende. Bana sırt çevirme. Şimdi. Konuyu değiştirip! Mutlu olalım, tamam mı? Komik yanı şu. O kadınla çok yıllar birlikte kaldım. Başka ka-

dınlarla gitmek, çok fırsat çıktı. 1921'de Berengaria'-dan geçtim ve kadın vardı orda, Evangeleh, yüksek sınıftan, kocasının burnunun dibinde, şak şak, maymun işi istiyordu. Ama, Thomna, zavallı, diye düşündüm, ona böyle bir şey yapamazdım. Beri yandan o günlerde dindardım. Ama başpiskopos kilisenin bin dolarını çalınca, onun da ne olduğunu anladım. Şarlatanlar! Şimdi de bana elini çabuk tut da öl diye papaz yolluyor. Paran olmayınca neler oluyor, görüyor musun?»

Konuyu değiştirmeye çalıştım. «Baba, söyle bana, bir çok arkadaşın buraya seni görmeye geliyor olmalı.»

«İt boku arkadaşlar! Ermeniler! Suriyeliler! Paranı yitirince kimse görmeye gelmez seni.» Güldü. «Ama cenazeye hepsi gelecekler. Onları göreceksin orda, hepsini. Tomacıyan orda olacak, Karagöz de, benim işe yaramaz kardeşlerim de, o beş para etmezler de orda olacak; benimle konuşmayan kızkardeşim, o da ölünce konuşacak benimle. Ve bana borcu olan Vartan Kessabyan, o da orda olacak, öldüğüm için bana teşekkür etmek üzre.»

«Aman, baba.»

«Aman baba, ne? Çocukken sana iyi öğüt verdim, tamam mı?» Gözleri öfkeyle bakıyordu.

Yadsıyamadım. «Evet baba, verdin.»

«Öğüdümü tuttun, şimdi bak. Büyük adam! Tamam mı?»

«Tamam baba.»

«Karın nasıl, Frances nasıl?»

«Florence, baba.»

«Florence elbet, iyi kadın, çok yüksek sınıftan. Kolej müdürünün kızı. Patır patır, güm güm. Bunu senden ummazdım, ne yalan söyleyim. Kafan çalışıyor-

du, biliyorum. Ama yanlış şeylere çalışıyordu. Senin büyük biri olacağını ummazdım. Sana yakarırdım, düşün, iyi şeyler öğren, Evangeleh, Shakespeare kolejine gitme. Yar-arlı bir şeyler öğren. Ticaret kursuna git demedim mi?»

«Evet baba.»

«Sonunda babanı dinledin, doğru mu?»

«Doğru.»

«O zamanlar bir sürü kötü arkadaşın vardı. O lise öğretmeni Miss Falanca gibi, güzel gözlerin var, koleje gitmelisin, diyordu o. İtboku. Zaman israfı, doğru mu?»

«Ama baba» dedim, şaka etmeye çalışarak, «Florence'ye öyle rastladım ne de olsa.»

«Elbet, elbet. Seni o kurtardı. Babanı dinle dedi, doğru mu?»

«Eh, doğrudur herhalde. Ama senin istediğin gibi halı işine atılmamamın iyi olduğunu kabul etmelisin. Bu gün nerde olurdum?»

Bir yanlışlık yapmıştım. Yüzü kanla doldu!

«Babanla böyle konuşma. Şimdi yeni baştan başlayabilirim. Sen benimle olursan bu yataktan hemen kalkarım. Bankaya gideriz. Baba oğul. Borç alırız. Ordaki Mr. Meyer, yahudi ama iyi adam, otuz beş yıldır tanır beni. İran'dan mal getirtiriz, güzel mallar var orda şimdi, Tebriz, Tahran, Keşan, Sen ve ben, birlikte bir servet yaparız. O tanrıcezası Ermeniler, benim kadar bilmezler bu işi. Of, of, of, ah, ah. Evangeleh, Evangeleh!»

«Evet baba.»

«Buraya gel.»

Gittim.

«Ben buradan çıkmalıyım Evangeleh. Beni öldürmeye çalışıyorlar. Zehirlemeye. Onların verdiklerini

hiç yemiyorum burda. Paketten beyaz ekmek, bisküvi yiyorum. Ama pişirdikleri hiç bir şeye dokunmuyorum. Hemşireyi çağırıp yemek getirmesini söyle, tadına bak. İçine beynim işlemesin diye bir şey koyuyorlar sanıyorum, anlıyorsun ya. Bazan çok garip duyuyorum kendimi. Yemeği tadar mısın?»

«Elbette baba.»

«Aferin Evangeleh. Seni bir kez buraya getirdiler ya, biter. Her şeyi görüyorum. Geceleri ölüleri çıkarıyorlar. Sabah, **tak!** Yeni müşteriler geliyor. Sistem! Git kapıyı kilitle Evangeleh.»

«Aman baba.»

Ve o zaman garip bir şey oldu. Geçmişte heyheyleri gelince kapıldığı o ürkünç öfke, henüz çocukken ödümü kopartan o öfke geri geldi. Ve sesi titriyerek haykırdı, «Evangeleh, KAPIYI KİLİTLE!» Ve ben dönüp kapıya giderek kolun altına bir iskemle dayayıncaya kadar üstümden ayırmadı titreyen yüzünü; yüreğim çarpıyordu. Ben kırk dördümdeyim, o sekseninde, hasta, hemen hemen işi bitmiş; gene de yüzü bir süngер gibi kanla dolup tüm bedeni tirtir titreyince o eski korkuyu duydum; içimde hâlâ boyun eğen bir şey vardı.

Kapı «kilitlenince» yatağına döndüm. Yan dönmüştü, şiltenin altına uzanıyordu. Bir çaba harcaması gerekiyordu bunu yapmak için; ona bunun neye malolduğunu görebiliyordum. Elinde bir şey tutarak doğruldu.

«Buraya gel, yaklaş.»

«Nedir o, baba?»

«Yakına gel.»

«Evet baba.»

Serbest eliyle birden elimi tuttu ve sıktı. Eli nemliydi ve titriyordu.

«Evangeleh, babanı sever misin?»

«Evet baba.»

Beni daha da sıkı tuttu ve gücü yettiği ölçüde sarstı. «Beni burdan çıkar!» dedi.

Kapalı elini açtı.

«Bak!» dedi. Küçük, kara bir cüzdan vardı elinde. «Önce eve gideriz. Güzel bir giyinirim. Sonra taksiyle New York'a gideriz. Taksi için param var. Empire State Building'e gideriz, bankam orda, kimseye söyleme. Kiralık bir kasada kâğıtlarım, sigorta poliçelerim, hisse senetlerim var, her şeyim orda. Anahtarı burda, bak. «Küçük kara cüzdanı açtı, tek bir küçük anahtar vardı. «Her şeyimi gösteririm sana. Sonra da güzelce oturur, Mr. Meyer'le borç işini konuşuruz, anlıyorsun ya...»

Ne diyeceğimi bilemedim.

«Ama, baba, doktor hiç değilse bir süre burda kalmanın iyi olacağı düşüncesinde.»

«O annenin doktoru, Evangeleh.»

«Ama Michael diyor...»

«Michael mi bana ne yapacağımı söyleyecek? Kırk yaşında hâlâ kadınları dinleyen bir adam, evinin sahibi değil o daha. Ve Dr. Furillo? Babasıyla kâğıt oynarım, bin kez yenerim onu. Sersem herif daha kâğıtları birbirinden ayırdedemez. Oğlunu nasıl doktor yapmış, bunu açıkla bana?»

«Pekâlâ baba» dedim. Teslim olmuştum.

Elimi olanca gücüyle sıktı.

«Sağol, Evangeleh, sağol. Öyleyse yarın, ha? Sabah erken gidiyoruz. Tamam mı? Taksiyle gelirsin. Eve gideriz, güzel bir banyo yapar, lâcivert giysiler, güzel bir gömlek giyer kıravat takarım, bankacı stili tam, ayakkabıları boyar, saçlarımı iyi bir kestiririm. Göreceksin, bitmedim daha.»

«Baba, doktor...»

«Evangeleh, söyle bana. Burda durursam ne düzelecek? Para kazanmalıyım. Annen evimi terketti! Ev çok büyük, işi çok fazla, diyor. Param olduğunda iş çok fazla gelmiyordu.»

Gözleri yaş ve öfkeyle doldu.

«Şimdi o serseri var yanında. Bana bakmak onu ilgilendirmiyor. Geçen yıl yalnız konserve yedim. Çorbayı bile. Konserve çorba! «Thomna, niçin birden her gece konserve yemeğe başladık?» dedim. Yüzüme bakmadı. Olanları böyle öğrendim. Söyle bana, Frances'le aranızda bir şey mi var?»

«Florence, baba. Nasıl bildin?»

«Bilirim. Bin kez söyledim sana, Yunanlı bir kızla evlen diye. Söyledim sana. Evde durmak onlara yeter.»

«Evet baba, bana bunu hep söyledin, sen de öyle yaptın. Öyle ki, annem için o ürkünç sözleri söylememelisin, çünkü söylediklerin doğru değil.»

«Göreceksin.»

«Sana ömrünü verdi baba.»

«Bir zamanlar, bir zamanlar.»

Gözleri gene yaşla doldu. Ürkünç bir acı içinde görünüyordu. Ömrümde ilk kez yüreğim babama karşı acımayla doldu. Bunu gördü.

«Sen iyi bir çocuksun, Evangeleh, ama kadınlar üstüne hiç bilgin yok.»

«Ama baba, Florence başka erkeklerle dolaşmıyor. Benim sorunum bu değil.»

«Nerden biliyorsun? Mesele çıkarmak istemiyorum ama, hiç oturup şimdi nerde, diye düşündün mü?»

«Evdedir sanırım.»

«San bakalım. Kiminle acaba? Bunu da bir san bakalım. Annen bile, görüyor musun? Bak!»

Kapı yoklandı. Sonra vuruldu. Açmak için kalktım, ama serbest eliyle beni yakaladı, öbür elinde cüzdanı tutmayı sürdürerek beni yanına çekti ve «Bırak meraklansınlar biraz!» diye fısıldadı. Kapıya doğru «Merak edin! Merak edin!» diye seslendi.

Sonra cüzdanını gene açıp küçük anahtarı, elinde kalan bu tek anahtarı gösterdi.

«Yarın her şeyimi göstereceğim sana. Sen iyi bir çocuksun.» Beni kendine çekti ve olanca gücüyle öptü. Soluğuna o son ekşilik geliyordu.

Kapıya gene vuruldu.

Dışardan hemşirenin sesi duyuldu: «Mr. Arness, alkol masajınızı yapacağım.»

Babam gülümsedi. «Alkol masajı» dedi. Bana başını salladı, ben de gidip kapının kolu altından iskemleyi çektim.

«Alkol masajına bayılır» dedi hemşire, odaya girerken. Babam mutlu bir bebek gibi gülümsüyordu. «Sizi kötü çocuk» dedi hemşire babamı yüzüstü çevirirken. Hiç kimse, en ateşli bir sevgili bile yatakta böyle büyük bir hevesle dönmemiştir. Babam hâlâ şehvetli bir adamdı.

Benim varlığımı unutmuştu.

Bir süre onu gözledim. Her ne isem, diye düşündüm, bu adamdan gelme. İster beğen ister beğenme.

Babamın pek o kadar sevimli olmayan niteliklerinden kendim bulduğum kaç kez nasıl üzüldüğümü anımsadım. Onu anlayabilirsem kendimi de anlayabileceğimi biliyordum şimdi. Giz ordaydı işte, hemşire bedenine serin alkolü yayarken kendi kendine gülümseyen bu ürkünç yaşlı adamdaydı. Onun kişiliği benim yazgımdı. Kendisi neydi. Benim ne olmama yol açmıştı.

Niçin şimdi bile bu adamın onayını almaya bu denli gereklik duyuyordum? Acaba bir yandan ömrü-

mü ona karşı bir başkaldırma olarak yaşadığımı her zaman düşünürken, aslında **onun** değer verdiği şeyleri elde etmek için mi canımı çıkartmış, yüreğimi susturmuştum? Ömrümü kimin için geçirmiştim, bu adam için mi, kendim için mi?

Çimento bir kez dökülünce gelecek geçmişten değişik olabilir mi? Belki de değişemezdim. Belki de, şimdi, kırk dördümde, Gwen'in, dediği gibi, boğazıma kadar batmıştım. Beton sertleşmişti ve belki de benliğimin biçimini değiştirmenin tek yolu parçalamak, barut kullanıp geriye moloz bırakmaktı. Eskiyi paralar da yeniyi, seveceğim bir yeniyi yapacak zamanı ya da gücü yahut gereçleri bulamıyabilir miydim? Bunu göze almaya hazır mıydım?

Annem koridordaydı, bana doğru bakıyordu; bir azizeydi o, bir sabır anıtıydı .Onu kollarımın arasına alıp öptüm.

ONÜÇ

ANNEMİ ELİNDEN TUTUP hastaların güneşlendikleri taraçanın bir köşesine götürdüm, yanına oturdum ve elini avucumun içine aldım. Hastane hoparlörleri dışında her yan sessizdi. Sonunda konuştum. «Ne zamandan beri böyle?»

«Ah, Eee» dedi. Üstelemedim. Uzanıp yanağımdan öptü.

Tam o sırada kapıda çocuklar gözüktüler, allahaısmarladık demek istiyorlardı. Aynı zamanda yanlış bir şey yapmadıklarının ve **düşünmüş** olabilecekleri kötü şeylerden ötürü de bağışlandıklarının söylenilmesini istiyorlardı. Rolleri biten ve çıkış kapısında oyalanarak güven verici biraz alkış uman çürüğe ayrılmış dört vodvil oyuncusu gibi kapıda cızırdayıp duruyorlardı.

Annem hoşuna gitmeyen, zorunlu ilişkilerinde yalın bir çareye başvurur. Giysisinin bir yerine saklı bir bakalit düğmeciği kapatır ve dünyaya örter kapısını. Daima sıcakkanlı ve nezaketini titizlikle koruyan bir kadın olagelmiştir; şimdi ise kapıda duruşan zavallı

dörtlüye bakıyor, kendisi sanki Mrs. Rosevelt'miş gibi gülümsüyordu onlara. Aynı zaman eliyle göğsünde bir şeyler aranıyordu, ona söyleyecekleri ne olursa olsun, amacına ulaşamayacaklarını anladım. Reosta ayarlamasını yapınca, çarpılarak kapatılan elektronik kapının benim yüzüme kapanmadığını anlatmak istercesine bana baktı.

Sonunda çocuklara iyi bir-iki söz ettim; babamın durumu için kendilerini suçlamadığımı anladılar. Müthiş rahatlayarak birbirlerini dirsekleriyle dürttüler ve yetkin giysileri içinde, çocuklar gibi yürüyüp gittiler koridordan.

Annem ses düğmesini açtı. «Ne istiyorlardı?» diye sordu.

«Bağışlanmak» dedim.

«Ne yaptılar ki?»

«Sormadım.»

Güldüm. Bu buzları eritti bir parça. Ama gene de ilk sözün ondan gelmesine karar verdim. Bir süre sonra, «Yapamıyorum Eee, artık yapamıyorum» dedi.

«Yapmak zorunda değilsin artık.»

«Her gün geleceğim buraya ve her gün burda oturacağım. Ama oraya girmek istemiyorum.»

Benzini bitti. Orda oturduk öylece, çok önceleri açılmış, nedeni unutulmuş, düşmanı püskürtülmüş bir savaşın omuzdaşları, ellerine ganimet geçmemiş galipler olarak. Yönsüz duydum kendimi; savaşılacak o düşman hiç yok olmamıştı benim için. Ve annemin yaşamının en ortadaki direği çekilip alınmıştı. Kocasına körü körüne boyuneğmeyi içeren eski dünya geleneğiyle yetiştirilmiş olduğundan, kendisinden beklenen her şeyi bağlılıkla yerine getirmişti. Kucaklamalarına kendini bırakmış, çocuklarını karnında taşımış, yemeğini pişirmiş, çamaşırını yıkamış, evini temizlemiş, ko-

nuklarını ağırlamış, yazgısına elinden geldiğince uymuş, bütün ömrünü vermişti. Her yönden kusursuz olagelmişti. Birşey dışında. Babamın işine atılmamamda annem benimle işbirliği yapmıştı. Yunan gettosunun duvarlarını benim için yıkmış, beni elimi Amerika'ya uzatmaya yüreklendirmişti. On beş ya da on altı yaşımdayken babamdan bağımsız biri olduğum ve kendi istediğimi yapabileceğim duygusunu bana o vermişti. Kendi öz yaşamımın benzersiz olanaklarına kapılarımı o açtırmıştı.

O günlerde her sabah yatağından para yapmak için kalkan biriyle evliydi. Kâğıt ve yarış gibi alışkanlıkları bile ömrünün tutkusunun oyundaki uzantısıydı: karşısındakini son kuruşuna kadar yenmek tutkusunun. Bu hayatıydı onun; ve bu konuda öyle kendi kendisini sorgulamaz ve bildiğinden şaşmaz bir tutumu vardı ki, bir okyanus dalgasının gücüne sahipti.

Öyle ki, hayatını kurtarmak için annem, suyun suyla savaşma yöntemini öğrenmek zorundaydı. Ayağa dikilip onunla doğrudan doğruya çatışacak olsa paramparça edileceğini hemen sezdi. Ama suyun direndiği gibi, boyun eğerek, silindirin geçip gitmesini bekleyip sonra yerine dönerek, direnirse, sonunda ereklerini elde edecekti; öyle de oldu.

Bu taktiği bana da aşıladı. Yaşama biçimim oldu bu. Aslında **ben** oldu, çünkü yaşama biçimimizden başka neyiz ki? Dolambaçlı yollardan gitme sanatını annemden öğrendim. Sessiz kalmanın etkinliğini ondan öğrendim. İlk uysallık maskemi bana o verdi. En çok arzu ettiklerimi bir kayıtsızlık sisine bürümeyi, serinkanlı, ilgi duymaz görünmeyi, dikkatleri kendi üstümden atarak o kadar tutkuyla istediğim ödüle dikkat edilmemesini sağlamayı ondan öğrendim. İstediğim şeyin peşine evet, inatla, evet, caymazlıkla, ama

sessiz ve gizlice düşmenin onu elde etmek için tek yol olduğunu ondan öğrendim. Düşman elindeki topraklarda nasıl yaşanacağını, onun egemenliğine boyun eğer görünürken yengiyi nasıl kazanacağımı ondan öğrendim.

Okula annemde gittim.

Ve babamı her gün ancak bir saat kadar, pazarları da biraz daha çok gördüğüm için, babamın evinde nasıl yaşanabileceği üstüne annemin verdiği dersler daha çok akşam yemeğini ve bunu izleyen kâğıt oyunlarını kapsıyordu.

Akşam yemeği konusunda babamın istekleri kesindi. İlk yasa «Konserve yiyecek olmaz!»dı. Bu mutlaktı. Bütün sebze ve meyveler taze olmalıydı. İkinci yasa etin iyi pişeceğiydi. Kanın belirtisi bile bulunmayacaktı, ette.

Yırtıcı ve müthiş hızlı bir yemek yiyişi vardı; midesi dışındaki açlıkları da bu arada giderir gibiydi, Bir söz söylemezse, annemin çabalarından hoşnut kalmış demekti.

Annem çok seyrek olarak onunla aynı zamanda yerdi. Genellikle onun biraz gerisinde ve biraz yana doğru durur, lokmanın ağzına girişini gözler, tabağına seçkin parçalar koyardı. Her şey yolunda giderse yemek birkaç dakika içinde biterdi. Yemeğin salçasına ekmeğini banarken doygunluk sesleri çıkarırdı babam. Konuşma olmazdı.

Meyveye dayanamazdı. Sevdiği o ufak tatlı beyaz üzümler ona doğduğu ve gençliğini geçirdiği Anadolu köyünün üstündeki ovalarda yetişen üzümleri anımsatırdı. Orda kayısı da yetişir, burdaki gibi pazara gelirken yolda değil de dalında olgunlaşırmış. Öyle ki, manavda ne zaman o ufak üzümlerden ya da olgun kayısılardan görse, alır eve getirirdi.

Annem de nerde meyve görse alırdı. Ama babam kendi getirdikleri ile annemin Mamaroneck ya da Rye pazarlarından aldıklarını bir bakışta ayırabilirdi. Annemin seçtikleri, doğrulanmasına gerek duymadığı bir gerçeği kanıtlardı; kimse babam gibi meyve seçemezdi. Adamda bu sanat vardı. Bir kavun alır, elleriyle dokunur, elleri arasında çevirirdi. Sonra yumuşak yerini, kavunun göbeğini bulur, burnuna dayar, kokusunu burnuna çekerdi. Sonra parmağıyla kavunu bastırır ve meyvenin Mr. Sam Arness'in standartına uyup uymadığını yargılardı. Karpuzu tümüyle değişik incelerdi. Ağırlık ve eliyle vurduğunda çıkan ses önemliydi bunda, bir de karpuzun görünüşü. Görünüşündeki neydi bir türlü öğrenemedim. Giziyle öldü.

Yemek her zaman Türk kahvesiyle son bulurdu. Annemin masaya oturmayışının ya da onunla aynı zamanda yemek yemeyişinin bir nedeni de kahveyi tam zamanında yapma zorunluluğuydu. Hazırlamak bir dakika sürerdi. Ama babam, son meyve lokmasını ağzına atarken kahveyi masada bulmak isterdi. Annemin yaptığı Türk kahvesini beğenirdi. Ona yönelttiğini gördüğüm övücü sözler mutlaka bu kahve ile ya da içindekiler çok iyi kaynamış, uyuşmuş bir **musakka** ile yahut iyice özlü yapılmış bir **tas kebap** ile ilgili olurdu. Kavunlarına gösterdiği erotik ilgiyi anneme de göstermiş olacağını düşünemiyorum.

Yemek sona erince babam yorgunluk belirtileri gösterirdi. Onu yoranın yemek yiyiş biçimi olduğunu düşünürdüm hep. Ama şimdi, onun için yemekten sonra uyumanın, kırlardaki yırtıcı yaratıklar için olduğu kadar yalın ve doğal olduğunu düşünüyorum. Kahvesini bitirdiği an yemek odasından çıkar, divanına yönelirdi. Oraya uzanır, bir yanına döner, yüzünü avucu-

na dayardı. Otuz saniye içinde derin bir uykuya dalmış olurdu. Ve hemen horlamaya başlardı.

Annem yemeğini o zaman, onun masada bıraktığı döküntülerden yerdi. Yavaş yavaş ve düşünceli, gerilimden sonra gelen bir düş kırıklığıyla, suni bir dış görünüşü genelikle izleyen bir yapmacıksızlık havasıyla yerdi yemeğini. Babamın doygun horultusunu duyardı masadan. Bir yemeği daha atlatmıştı. Her şey yolundaydı.

Uyuduğu gibi birden uyanırdı babam. Oyun Wassarman ya da Klipstein'larda yahut Spigel'lerde ise bunun ilk belirtisi «Evangeleh! Taksi çağır!» olurdu. Oyun bizim evdeyse ilk sözleri «Thomna, masayı hazırla» idi. Masayı «hazırlamak», şark işi yuvarlak bir örtüyü alıp katlamak ve kaldırmak, yerine özel, kahverengi bir örtüyü örtmek demekti. Kâğıtları, kül tablalarını ve kayıt defterlerini masaya kendisi koyardı. Tam bu işleri tamamladığı sırada konuklar gelirdi. Hepsi de hemen yemek odasına girer, kapıları kaparlardı. Oyun başlardı. Annemle ben yalnız kalırdık.

Kış ise, ev yapılırken havadan etkilenmeyecek maddelerle donatılmamış olduğundan ve pek iyi ısınmadığından babam, evdeki iki elektrik sobasını alır, Lond Island'a bakan pencerenin iki yanındaki eski moda iki cam dolabın üstüne koyardı. Kışın soğuğu kıyı şeridine kaydığı zaman, annemle birlikte oturduğumuz oda çabucak soğurdu. Onun fiziksel olarak değil de kocasıyla geçirdiği o bir saat bir çeyreklik sürenin gerilimiyle, yorgun, kitap okuduğunu anımsıyorum. Bu rahatlama uyku getirirdi. Ama annem, geceden kendisi için bir şeyler koparmaya kararlı olurdu. Göz kapaklarının ağırlaştığını, başının sallanıp öne düştüğünü anımsıyorum. Ama durmazdı, sürdürdü okumasını. Kendisi de zamandan yararlansın isterdi.

Uykuya karşı koymak için miydi, yoksa o aptal gotik oda çok soğuk olduğundan mıydı bilmem, kalkar, odadaki en büyük radyatörün yanına gider dikilirdi. Kocaman bir radyatördü bu, ta göğsüne çıkardı. Kitabını onun üstüne koyar, önünü radyatöre dayar, okurdu. Ben de aynı radyatörün öbür ucuna gider, altıma bir iskemle çekerek radyatöre mümkün olduğunca yanaşırdım. Orda geometri ya da Amerika tarihi çalışır yahut ingilizce kompozisyonumu yazardım. Küçük Michael uykuda olurdu. Yemek odasından sık sık erkek kahkaları ya da çekişmesi duyulurdu. Birisi oyunu yitirmiş, ortağına çıkışırdı. Ya da birisi kazanmış, karşısındakilerin çekişmesine kahkaha atardı. Annem ve ben bu sesleri duyar, birbirimize bakarak gülümser, birbirimizin varlığında duyduğumuz güvenle sevinirdik.

Çoğu kez ona bakıp, nasıl terkedilmiş olduğunu düşündüğümü anımsarım; hiç bir zaman bunu belli etmezdi oysa. Aslında, kocasından uzakta olmayı yeğlerdi sanırım. On iki yaşımda cinsel konularda bilgim yok idiyse de, onun ihmal edilmekte olduğunu bilirdim. Acısını duyardım, onun benim acımı duyduğu gibi. Ve böylelikle birleşmiş olurduk.

Bir gece kâğıt oyunu bizim yemek odasında sürerken babam beni çağırmıştı. Annem ertesi günkü bir sınava hazırlandığımı biliyordu. Birbirimize baktık. Hemen karşılık vermedim. «Evangeleh!» diye seslendi babam gene. Her zaman buyurucu olan ses tonu, arkadaşlarının önünde, bir eşeğe verilen bir buyruğun kesinliğine bürünmüştü. İstendiği gibi korku vericiydi tam. Ne istediğini öğrenmek için davrandım; oysa bisikletime atlayıp tren istasyonunun karşısındaki mezeciye giderek yarım kilo Virginia jambonuyla yarım kilo İsviçre peyniri almamı isteyeceğini biliyordu.

Oyuncuların biri bir şeyler yiyebileceğini çıtlatmış olurdu.

Tam içeriye yönelmişken annem, en belirsiz ve en kadınsı bir el hareketiyle oturmamı işaret etti. İçeriye seslendi: «Yattı o Sam.» (Arkadaşları içinde babamı hep Sam diye çağırırdı.) Sonra da yemek odasına kendisi gitti, görünmeyeyim diye geçerken başımı bastırarak. Yere, babamın koltuğunun arkasına oturdum ve ödevimi sürdürdüm. Annemin ona ne istediğini sorduğunu duydum. Onu bisiklete bindirip mezeciye gönderemezdi ya! Daha önce acıktığını söyleyen adam da şimdi aç olmadığını söylüyordu. Annem çıkıp buzdolabına gitti ve onlara bir şeyler hazırladı. Geri geldiğinde yanımdaki iskemleye oturdu ve bana gülümsedi.

Şimdi, Stamford Genel Hastanesinin güneşlenme odasında otururken, kazandığımızı biliyorduk.

«Eee» dedi annem, «ondan yakınmıyorum. Her zaman yeterince yiyeceğim oldu, başka kadınlarla düşüp kalkmadı, baban, her gece eve geldi. Başka ne isteyebilirdim?.»

Bir şey demedim. Başka ne isteyebilirdi ki?!

«Bir çok kadın daha kötü durumda.» Rahatlamış gibi göğüs geçirdi.

Yüzüne baktım; gözleri kapalıydı, başı oturduğu iskemlenin arkasına yaslı, dinlenmekte; tümüyle, dinlenmekten başka bir şey istememekteydi. «Yakınmıyorum» diye mırıldandı.

«Yakınmıyorum» dediği başka bir zamanı anımsadım. 1936'da, koleje girmemden bir ay önceydi. Babam arkadasından işler çevrildiğini, bir koleje yazılmış olduğumu öğrenmişti sonunda.

O yıl işini yeniden kurmak için büyük bir çaba harcıyordu. Halı piyasasındaki yeni gelişmelere ve kendi

yeni maddî durumuna uyarak çok daha küçük bir dükkân tutmuş, stokundan artakalanları bu yeni yere taşımıştı. Benim de orda kendisine katılmamı istiyordu doğal olarak. Benim liseyi bitirmemi beklemişti. Aslında, eskisi gibi hamallar, onarımcılar ve kâtipler tutacak parası olmadığından bana güvenmişti. Büyük oğluydum onun. Babam, geleneğin ona verdiği hakla benden sonunda yola gelmemi ve payıma düşeni yapmamı bekliyordu. Dahası var, onun dediği gibi, ömrüm boyunca halı parası yememiş miydim?

Olup bitenleri öğrenince «Borçlusun!» diye gürledi. «Tanrıcezası ahmak, bana borçlusun!»

Ama bana ne türlü bağırdıysa yalnız sessizlik ve eğik bir başla karşılaştı. İyi eğitilmiştim.

Sonra annem beklenmezi yaptı. Ömrünün bildiğim tek açıklama çabasına girişti. Benim kendi yolumu bulup izlemem gerektiğini söyledi, gayet incelikle, belki de şark halı ve kilimleri satmanın artık en iyi günlerini geride bıraktığını anıştırarak. Daha da var: genç bir adamın hayalinin bu çok önemli yol ayrımında izlenecek daha iyi yollar bulabileceğine de değindi. Yüzü korkudan solgun, uysal eş maskesi çıkartılmış, hem de bir daha takılmamak üzre çıkartılmış olarak bütün bunları içinden dökünce, babam beni bırakıp gözlerini ona çevirdi. Güzel sanatlar kolejine gitmek gibi çılgınca bencil bir davranışın kaynağını benden değil de annemden aldığının bilincine vardığını gördüm. O koymuştu bu düşünceyi kafama. Ve yeşerip gelişmesine göz kulak olmuştu.

Sonra, babamın yüzünü gözlerken, onun sözden daha yüksek bir hızla bazı sonuçlara ulaştığını gördüm: annemin kendisine bu yönden saldırıya geçtiğini, onu incitmek istediğini, bu eve hayınlık ettiğini düşünüyordu. Gözleri öfkeli, kaşları kemiktenmiş gibi

kaskatı, yüzü bir sünger gibi kanla dolu olarak anneme uzun bir süre baktı. Sonra bir tokat attı annemin yüzüne, annem yere yıkıldı. Annemin sağırlaşmasına bu tokadın yol açtığına hep inanmışımdır.

Bütün bunlar arasında dışardan bir araba klaksonu çalındığını anımsıyorum. Her sabah taksiyle birlikte istasyona gittiği arkadaşları (o günlerde tek kişinin taksiyle gitmesi çok ağır bir maddi yük oluyordu) bekliyor ve sabırsızlanıyorlardı. Elbisesinin ceketini giyerken son sözleri banaydı, «senden hiç bir şey beklemiyorum. Umut yok senden artık!»

Hasır şapkasını başına geçirip evden çıktı. Arkadaşlarını her sabahkinden farksız selâmladığını duyduk. Bu olaydan bir daha söz etmedi, koleje gittiğimi bilmiyormuş göründü, hiç değilse benim yanımda bunu belli etmedi, oraya beni görmeye bitirme gününe kadar bir kez olsun gelmedi. Dükkânına gitmemi de bir daha hiç istemedi benden. Dükkâna gittiğimde kendi isteğimle ve bir ziyaretçi olarak gidiyordum.

Ben kendi payıma anneme vuruşunu hiç bir zaman bağışlamadım. O evden çıkınca anneme yardıma koştum ama gerek yoktu buna. Yerde yatıp kalması güvenliğin döşemede olduğunu ömrü boyunca öğrenmiş olmasındandı. Ayağa kalktığında başbaşayken söylemişti o aynı sözleri: «Yakınmıyorum.»

Bunu izleyen yıllarda benim geleceğim onun geleceği oldu. Benim varlığımla yaşıyordu. Bütün öğretmenlerimin adını biliyordu. Derslerimi biliyordu. İyi not aldığımda tadını çıkarıyordu. Okul kitaplarımı eve getirdiğimde sayfalarını ağır ağır çevirir, onlara okumadan bakar, sayfalara incitmeden dokunurdu. Bir öğrenci birliğinin üyesi olmaya çağrılmayınca benden fazla o acı duydu. Son yıllarda bir ödül kazanıp biraz tanındığımda (şu işe bakın ki, ödül yazdığım bir şiir

için verilmişti) ömrünün katıksız mutlulukla dolu ilk birkaç dakikasını yaşadı.

İşte böylece oldum ne olduysam: bölünmüş bir adam, çoğunluğun görüşünü paylaşan, bu görüşünün altında başkaldıran bir adam.

O yıllar boyunca babam ne eğitim giderlerime ne de genel olarak geçimime katkıda bulundu. O ana kadar dünyayı bana karşıymış gibi görmeye başlamıştım. Benim de, bir gün mutlaka çektiklerinin acısını çıkartacak olan ezilen azınlığın bir üyesi olduğum duygusuna babamın katkıda bulunan her davranışı, bana ters bir rahatlama veriyordu.

O ana kadar, ben ve kolej sitesinin sayısı üçü beşi geçmeyen çoğu zenci ve yahudi öteki uyumsuzlarına karşı herkes birleşmiş gibiydi. En iyi arkadaşım. Bütün bu Ivy (*) numaralarına ne olduğunu kendisinin de açıklıyamadığı bir kaza ile karışan bir muslukçu çırağıydı. Öteki arkadaşlarının hepsi de böyle acayip kişilerdi. Biz bir garip kişiler ve toplumdan atılmışlar birliğiydik.

Onların çoğu gibi ben de üç öğün yemek parasını çıkarabilmek için lokantada çalışıyor, bundan övünç duyuyordum. Dört yıl boyunca giysilerim mutfak ve bulaşık suyu koktu durdu. Biliyordum bunu ve aldırmıyordum. Benim istediğim dünya tablosunu doğruluyordu bu: öğrenci birliğindeki su gibi para harcayan bir boka yaramaz oğlanlar; dürüst aşçılar, mutfak yardımcıları ve öğrenci garsonlar. İlkin atletik öğrenci birliği olan Zeta Psi'de çalıştım. Zete'ler bir gece iyice sarhoş olup sandviç ekmeklerini garsonlara fırlattılar. Ben de beyefendilerin öğrenci birliği olan Kappa Alfa'ya geçtim. Ama her iki yerde de oğlanlardan

(*) Üst tabakadan, Amerikan toplumunda saygısı olan.

tiksiniyordum. Bunu bilmiyorlardı gerçi. Onlara göre ben, sıcakkanlı, yabancı görünüşlü, hep gülümseyen, ufarak biriydim.

Her hafta annemin yıkaması için çamaşırlarımı eve gönderiyordum. Her pazartesi kirlilerimi çamaşır çantama koyup postaneye götürüyordum. Cumartesi gene postaneye gittiğimde gelmiş oluyordu. Temiz gömleklerin, çorapların ve çamaşırların arasında hep bir şeyler bulunurdu. Her şeyden önce bir-iki dolar harçlık konmuş olurdu, ev parasından annem ne çalabildi ya da arttırabildiyse bana koyardı. Onun bu kesin hayınlığını öğrense babam patlardı herhalde. Paradan başka yiyecek öteberi de olurdu —fındıklı, çikolatalı kekler, kimyonlu soğuk köfteler, zeytinyağlı enginar, bir kavanoz dolusu yunan zeytini, çok sevdiğim o eski tuzlu peynirden. Ve kimi zaman da **baklava.** Bana her zaman ondan sözeden, benim hayatımı benimle birlikte yaşadığını, benim de onun hayatını onunla birlikte yaşadığımı söyleyen, anlatan bir şeyler...

Babamın işinin pek iyi gitmediği anlaşılıyordu. Annem mektuplarında bu konuda hiç bir şey yazmıyordu, ama ben koleji bitirdiğimde işinin durumu hiç bir kuşkuya yer vermeyecek biçimde açıktı. İşini yeniden kurma girişimi başarısız olmuştu. İşi yokuş aşağı gidiyordu. Ve bu durum kendi gözünde benim ona hayınlık ettiğimi doğrulamıştı, bana hiç bir zaman hiç bir şey için baş vuramazdı artık. Bu nedenle Michael'e çevirdi umutlarını. Ama Michael —o ince, düşünceli, nazik Michael— artık bir şark halı işinin kalmadığını kabul etmek zorundaydı. Ve o da değişik bir şey aramaya başlamak zorunluğunu duydu.

Hiç iş yapmadığını herkes bildiği halde, anaparasını yer ve elinde kalan mallar için müşteri, tek bir

müşteri olsun bulamazken babam, gene de olağan bir işgünü düzeninde geçiriyordu günlerini.

Yaptığı iş artık kanına sinmişti. İran'a yaptığı yolculukların, ordaki pazarların, dokuma atelyelerinin, Amerika'dan gelmiş alıcılara gösterilen konukseverliğin tadını nasıl unutabilirdi? Bir de, birkaç ay sonra, mallar New York'a ulaştığında balyaları açmanın —o eski ülkenin kokusu gelirdi burnunuza çuvalların tozundan— ve yıkanmamış, hâlâ koyun kokan yünü henüz kaba duruşlu halılara ilk bakışın o ürpertici coşkusu vardı. Sonra da halıların Amerikan piyasası için hazırlanmasına gelirdi sıra —ustalık da burdaydı işte: yıkama, boyama, şurasını burasını rötuşlama, kenarlarını düzeltme; halı ipek gibi olana ve değerli taşların renkleriyle ışıl ışıl yanmaya başlayınca değin yapılan tüm o işler.

Artık İran'dan mal alamayacak duruma geldiği, anaparası olmadığı ve New York piyasasında yaptığı işle masrafını güç belâ, didine didine, birkaç dolar şurdan birkaç dolar burdan çıkararak karşıladığı zaman bile büyük günlerin gene geri geleceği umudunu yitirmemişti. New York'ta yapacak işi olmadığı, oraya gitmesi için hiç bir neden bulunmadığı zaman bile her sabah aynı saatta kalkmasına yol açan bu umuttu gibi geliyor bana. Tren istasyonuna gidecek taksi parası veremeyeceği ve sabah otobüse binip akşam eve o uzun otobüs yolculuğuyla döndüğü zaman bile «Sam Arness, Şark Halı ve Kilimleri»ydi.

O yıllara tanıklık etmedim. O yılların dördünü orduda, gerisini de California'da bir reklâmcı gibi yalan söylemesini öğrenerek geçirdim. Ama annem bütün o yılları birer birer yaşadı. Onun kanının yavaş yavaş damarlarını terkettiğini, güçsüzlüğünü, utancını, aşağılandığını gördü; malı yokken var göründüğünü, alı-

cısı yokken var gibi davrandığını, işi yokken var gibi hareket ettiğini gördü.

California'dan her ay anneme yardım olsun diye para göndermeye başladım. Uzun süre bunu babamdan gizli tutmayı başardı. Ama sonunda o öğrendi bunu ve öfke nöbetlerinden birine daha kapıldı, o ana kadar soluğu azalmıştı artık ve karısının benden gelen aylık çekleri bir de Michael'in yardımlarını almasına göz yummaktan başka bir şey yapamayacağını anlamıştı.

İçinde artık karısından ve kendisinden başka oturan olmadığı için hiç bir anlamı ve gereği kalmayan Long Island Sound'daki on sekiz odalı han gibi evden çıkmaya bir türlü razı olmuyordu. Isıdan tasarruf etmek için üçüncü katı ve tavanarasını kapatmışlardı. Michael babama, annemin o kadar odayı çekip çeviveremeyeceğini, ev işinin kadını yiyip tükettiğini bir kaç kez söylemişti. Ama o evden taşınma konusunda tartışmaya bile girmiyordu.

«Annenin bundan yakındığını hiç duymadım» diyordu. Ve annem de yakınmıyordu elbet.

Ellibeşlerde annem gözle görülecek ölçüde erimeye başladı. Michael ile birlikte onları Sound'daki «konak»tan ayırmak ve annemin kendini öldürmeden bakabileceği küçük bir daireye taşımak için güçlü ve kararlı bir çaba harcadık. Bu çabamız onun büyük öfkelerinin sonuncusuna yol açtı. Hepimize küfretti, bütün gün sürüp giden o ürkünç öfke ile tirtir titredi. Onlara gereği olduğunda yardımına koşmayan tanrıcezası hayin oğularının onun nasıl ve nerde yaşayacağı konusunda söz sahibi olmadıklarını söyledi. Evin nesi vardı?

Anneme parmağını sallayıp «Onları sen mi fitledin?» diye sordu.

O da «Hayır Serafim, ben bir şey demedim» dedi.

«Şikâyet ettin mi?»

«Hayır Serafim, ben şikâyet etmiyorum.»

«Onları kapı dışarı et!» dedi babam. Sonra da bir deste kâğıt alıp tek başına oynamaya başladı. Annem bize yaklaştı —tutukluğunun müebbede çevrildiğini duymuştu az önce— ve gitmemizi önerdi. Gittik.

Aylar sonra, babamın kızgınlığı geçince, anneme yardım için bir başka yolu denedik; babamı eve bir hizmetçi alınmasına izin vermeye zorladık. Evde yabancı istemediğini söyleyerek ve «defterlerin» bodrumda olduğuna dikkatimizi çekerek bunu da yadsıdı. Gerçek neden gene para-onuruydu. Yiyecek içecek parasının nerden geldiğini anneme soramıyordu; ama bir hizmetçileri olursa parasının bizden geleceğini açıkça bilmek zorunda kalacaktı. Ve herkes de bilecekti bunu.

En sonunda bile «Ermeni ile birlikte küçük bir bürosu» olduğunu söylüyordu. Aslında masasını koyacak kadar bir yeri ve belki bir köşede iki-üç parça küçük halısı vardı. Dükkân, iyi günlerde bir onarıcı olarak babama çalışan, şimdi de ona acıyarak dükkânında iş yapmasına izin veren bir Ermeninindi. Adam bu cömertliği için hiç bir zaman pek teşekkür görmedi. Hattâ babam Ermeniye pek kızıyor ve ona kötü davranıyordu. Bir dinleyici bulsun, hemen Ermeninin dış ülkelerden hiç bir alımda bulunmadığını, «çöplükten öteberi toplayanlar gibi piyasanın döküntülerini toplamakla» yetindiğini ve yalnızca «yerli mal» sattığını kibirle anlatıyordu.

Babamın gözünde yerli mal, yani makinede dokunan halı alıp satan herkes hayındı. İşini bu tanrıcezası yerli mallar darmaduman etmişti işte; kendi kafasında bununla homoseksüellik arasında bir bağ bile kuruyordu: çoğu dekoratörler odayı bir duvardan ötekine kap-

layan halılar istemiyorlar mıydı ve erkek olan dekoratörlerin çoğu da homoseksüel değil miydi?

Babam kira ve telefon parasını da ödeyemez oldu. Ermeni buna birkaç ay göz yumduktan sonra bize söyledi durumu da biz ödedik bizim ihtiyarın telefon faturasını. Ermeni kira için diretmedi bile. Babam uzun yıllar önce ona gerçekten iyi davranmış olmalıydı ki, babamın onun iyi niyetini kötüye kullanmasına, ona patronluk taslamasına göz yumuyor, babam için gelen telefon mesajlarını kaydediyor, babam en çalımlı pozuyla ona telefon edip o gün işe gelmeyi canının istemediğini söyleyip, «mektuplarını» (ne mektubu?) «Westehester'e göndermesi» talimatını verdiğinde dediğini yüksünmeden yapıyordu. «Peki, Mr. Arness» derdi Ermeni yalnızca. Babama hâlâ Mister derdi.

Arteriyoskleroz başlayınca babam çekilmez oldu, Ermeni'yi mektuplarını saklamak, müşterilerini çalmak (o güne kadar hiç müşterisi kalmamıştı, bir tek müşterisi bile yoktu!) ve telefon mesajlarını kendisine vermemekle suçladı. Ermeni yalnızca gülümsüyor, annemin yaptığı gibi yapıp kızgınlığının geçmesini bekliyordu. Zavallı adam, Mr. Arness'e karşı bir şey söylemiyordu. Eski patronunu yiyip bitirmekte olan şeyin bir gün kendisinin de başına gelebileceğini biliyordu sanıyorum.

Babamın durumu kâğıt oynamaya, hele hele yenilmeye de elverişli değildi. Ama buna da son vermiyordu. Başlangıçta arkadaşları briçteki konuşmalarının eskisi kadar yerli yerinde olmadığını farkettiler. Bu eski bir kuraldır: kazanmak zorunda olduğunuz zaman kaybedersiniz. Babam da kaybetmeye başladı, hem de büyük paralar kaybetmeye. Ama yaşantısının son eğlencesinden vazgeçemiyordu. Öyle ki, yıllar yılı, artık büroya gitmezken bile kâğıt oynamayı sürdürdü. Hâlâ

Charlie Klipstein, Artie Wasserman ve Joe Spiegel'e telefon ediyor, onlar oynamazlar, nazlanırlar ya da, çoğu kez yaptıkları gibi, işleri olmadığı halde meşgul olduklarını söylerlerse, ne yapıp edip bir dörtlü kuruyordu gene de. Yedekler dediklerine telefon ediyordu bu kez.

Ama «millet» yavaş yavaş bu adamdan para alamayacaklarını sezdi. Onu oyunlarına bulaştırmamak için konuşmadan kararlaştırılmış bir program uygulanmaya başladı. Babamı baştan savmak oldukça güçtü. Birkaç kez Michael onun kumar borçlarını ödemek zorunda kaldı. Birkaç kez de eski arkadaşlarından biri ya da öteki kayıplarını «kapamak» yoluna gitti. Babamın belleği artık buna elverecek ölçüde bozulmuştu.

Bir patlama olması kaçınılmazdı, sonunda oldu. Bir gün bilgisi dışındaki bu düzenin farkına vardı. Biraraya geldiklerinde sayısını üç-beş kuruş gibi düşük bir miktardan oynamayı önerdikleri zaman —hepsi de ahmakça bir yalan ileri sürerek bunun herkesin iyiliğine olduğunu, çünkü hepsinin de işlerinin kötü gittiğini söylüyorlardı— babam onlardan iane istemediğini, kendisinin de onlar kadar parası olduğunu bağıra çağıra söyledi; bunu, ayakkabı boyacısına artık bahşiş vermeyen bir adam söylüyordu. Onları —haklı olarak— bir çok kez kendisine bildirmeden toplanıp oyun oynamakla suçladı. Hepsine, yalancı yahudi piçleri ve itoğlu itler gibi küfürler savurdu; bunları otuz yıldır kâğıt oynadığı adamlara söylüyordu. Sonunda onları evden dışarı atıp kapıyı arkalarından çarptı. Briç oyunlarının sonu oldu bu.

Parkinson hastalığına bundan çok sonra tutuldu. Ancak ölüm ellerini dinginleştirdi. Kışın büyük radyatörün yanında duran, yazın sıcağında ise Long Island Sound'a bakan ön taraçaya çıkartılan yumuşak, derin

koltuğunda oturur, bütün günü eli kolu titreşimlerle sallanarak geçirirdi.

Eğlencesi? Evet, dergilerde yayınlanan yazılarım vardı, bunları tekrar tekrar okurdu. Sözcük sözcük. Kim yakınına gelse yazıları gösterirdi: çimenleri kesen çocuğa, ocağı onarmaya gelen adama, verecek paraları olmadığı için sonraları çağırmaktan vazgeçtikleri damı aktaran adama, herkese. Onlara **Partisan Review**'nun falan falan sayısını görüp görmediklerini sorardı. **PR**'nin ne olduğu üstüne en ufak bir bilgileri yoktu bu konuda. Ama o biliyordu, «Çok kaliteli» diyordu onlara.

Alışkanlıklar değişmez ya, kâğıt oynamak zorundaydı. Ve başka kimse bulamadığından annemle oynuyordu. Bu rakibi pek küçük görüyordu elbet.. Bu nedenle anneme oyunu öğrettiğini söylüyordu hep. Annem remiyi çok çabuk öğrendi. Gözlerinin kötü olmasına, işitme güçlüklerine, duraksıyarak oynamasına ve babamın küçümsemesine karşın onu yenmeye başladı. Babam çabuk çabuk içgüdüsüyle ve sabırsızca oynuyordu; annem ise ağır ağır, kâğıtları eline çekiştirerek.

«Tanrıaşkına» diye bağırıyordu babam, «bir kâğıt oyna!»

«Evet Serafim» diyordu annem, «oynuyorum.» Ve oynuyordu, genellikle de uygun kâğıdı oynuyordu hem. Orda, Sound'daki konakta saatları günleri remi oynayarak geçiriyorlar, öğrenci düzenli olarak öğretmenini yeniyordu.

Sonunda bu babama pek ağır geldi, tutup anneme briç öğretti. Yemek odasındaki eskiden olduğu gibi hazırlanmış, kahverengimsi örtüsü örtülmüş, kül tablaları, kibritleri konmuş, kayıt defteri bir kalemle babamın yanına getirilmiş masanın üstünde oynamaya baş-

ladılar. Örtü erimişti, iplikleri sarkıyordu her yanından. Ama gene de briç örtüsüydü ne de olsa. Karşılıklı ikişer el alıp oynuyorlardı. Briç daha da iyiydi remiden, çünkü ağır ilerliyor, daha çok zaman öldürüyordu. Kayıtları babam tutuyordu, bu nedenle annem onu çok daha seyrek yenmeye başladı.

Zaman geçirmek için kitaba hiç başvurulmuyordu. Babam kitap okumanın zevkini bir türlü alamamıştı. Yalnızca atyarışı kuponlarını, ilâç prospektüslerini bir de borsa durumlarını okurdu. Öte yandan annem kitap okumayı severdi. Benim hoşlandığım kitapları ona yollardım. Zamanla kitaplarda kendisi için yepyeni bir dünya buldu.

Şimdi, Stamford Genel'in altıncı katında güneşlenme taraçaşında otururken, kendisinin babama benden daha az bağlı olduğunun bilinciydeydi. Ben babamla kendi ölümüme kadar savaşacaktım. Ama annem sonuna kadar onunla yaşamıştı; ömrünü bir hayaletle değil, gerçek kişiyle, güç ile, dehşetin kendisiyle, o adam ile geçirmişti. Özgürlüğünü kazanmış, bedelini ödemişti. Bağımsızlığa kavuşacağı günün gelmekte olduğunu biliyordu.

Michael'in evinde yedik yemeğimizi. Gloria bir cam kap ile fırında lima fasulyesi pişirmiş, hıyar salatası hazırlamıştı. Güverte yolcusuyuz, diye düşündüm.

Gloria bir Yunanlı kızıydı, ama üçüncü kuşaktan. Vaftizdeki adı Elefteria idi, yani Özgürlük. Bir kıza bu ad verilmez, onun için serbest bir çeviride karar kılıp Gloria dediler. İriyarı, sarışın bir California'lı ile başından mutsuz bir sevda, geçtiği, bu adamla ilişkisinin niteliği gözönüne alınırsa, sonradan Michael gibi iyi, «temiz» birini bulmakla şanslı olduğu söylenirdi. Her zaman şirretlik kokmasına karşın, Michael ne ölçüde

açık yürekli ve kolay kanar ise o da o ölçüde dikkafalı ve tırnakları hep dışarda biri olduğundan, kardeşime iyi bir eş teşkil ettiğini belirtmeliyim. Yemeği kendisi pişirir, eve kendisi bakar, düzenli sıralarla bankaya para yatırarak ailenin para biriktirmesine kendisi göz kulak olur ve bunları kusursuzca becerirdi; benim de müthiş sinirime dokunurdu.

Şimdi, Gloria Stamford Genel'in ücretin içimizden bir aklıbaşındanın çıkıp da öğrenmek zahmetine katlanıp katlanmadığını soruyordu. Hiçbirimiz sormamıştık. Bu giriş onun için yeterliydi. Tüm kahrolası yemek boyunca dırlandı durdu. Üstlüğü getirmek için mutfağa gidince «Anne» diye fısıldadım ve kendi göğsümde elimle ses-alma- aygıtının-düğmesini-kapat işareti yaptım.

Annem güldü. Michael bile güldü.

«Neye gülüyorsunuz?» dedi Gloria kapıdan içeriye konuşarak, elindeki kabın içinde titreşen bir limon peltesi vardı. «Odadan ben çıkar çıkmaz herkes gülmeye başlar. Niçin ben burdayken gülmezsiniz? Ben de arasıra biraz eğlenmeyi severim. Neydi güldüğünüz?»

«Benim ne kadar sağırlaştığıma gülüyorduk» dedi annem.

«Ve bazan sağır olduğu için ne kadar talihli olduğuna» diye ekledim ben de.

«Anlıyorum» dedi Gloria.

Annem eğilip zülüflerinin düştüğü yerden yüzünü öptü. Herkese olduğu gibi Gloria'ya da davranışı kusursuzdu.

«Birinin para işini düşünmesi gerekir» dedi Gloria.

«Elbette. Senin düşünmene de çok sevindim Glo-

ria» dedi annem. «Şimdi, çocuklar, ben yatmaya gidiyorum, yoksa buracıkta uyuyakalacağım.»

«Ben seni odana kadar geçireyim» deyip ayağa kalktım.

«Pelte sizlere pek lâyık değil. Bu kadarını görüyorum.» dedi Gloria. «Ama biz seviyoruz, öyle değil mi Michael?»

Michael'in karşılığını duymadan çıktık.

«Şimdi nereye gidiyorsun Eee?» dedi annem, odasına giderken.

«Kentte biriyle buluşacağım. En geç altıda bu kişinin evinde bulunmalıydım. Şimdi saat sekiz buçuğa geliyor. Trene binip oraya varana değin...»

Kapısında durduk. «Sana hep söylemek istediğim bir şey var» dedi annem. «Florence seninle olduğu için tanrıya şükrediyorum. Michael'in evliliği de iyi falan. Ama sen aileye klas getiren biriyle evlendin. Florence sayesinde bir şey oldun. Ondan dün ne güzel bir mektup aldım. Evans'a göz kulak ol, diyor. İyi bir adamdır, diyor. Saklanacak mektuplar yazar. Onu ailemize kattığında, ailemize en iyi ögesini katmış oldun, Eee. Umarım bunun bilincindesin.»

«Florence iyi bir kızdır, biliyorum.»

«Yalnız bir kez meraklandım, beni görmeye geldiğin gün şaka ediyor gibi, Florence'den ayrılmayı düşündüğünü söylediğinde. Benim bunu nasıl karşılayacağımı görmek istedin sanırım. Ben ciddiye aldım. Bunu yapma Eee, dedim. Sabırlı ol, tüm iyi kişiler zor kişilerdir, dedim. Kolay kızlar kolaydır. Sen gittiğinde pencereden baktım —sana bunu söylemedim— ve arabanda oturmuş ucuz saçlarıyla seni bekleyen kızı gördüm. Yapacağını düşünmen için tanrıya yakardım. Yani. Evet? Eee? Bir daha düşünecek misin bunu?»

Bu ona açılmak için fırsattı. Ama ben ondan dersimi çok iyi öğrenmiştim. «Elbette anne, elbette» dedim, başka bir şey demedim.

Annem uzanıp yanağımı öptü. Yapacağın şeyi ölçüp biçeceğini biliyorum. Sen hep iyi bir çocuktun Eee.» Bana iyi geceler dileyip kapıyı kapadı.

«Pelte istemiyorsan ne istersin?» dedi Gloria, ben geri dönünce.

«Gloria» dedim, «bana bir içki verebilir misin?»

«Elbette, ne sanıyorsun bizi, evde içkimiz de mi yok sanıyorsun? Şişeyi kilit altına koymak zorunda kaldık» diye ekledi. «Biri içiyordu şişelerimizi. O pis temizlikçi kızlardan birini kovdum, ama gene de tükeniyordu şişeler.»

«Belki de Michael» dedim.

«Şimdi Michael'i karıştırma. Bu yeter mi?»

«Gloria, isaaşkıyçün, o bir içkinin yarısı bile değil.»

«Bak Eddie, eğer sarhoş olacaksan...»

«Hah, böylesi daha iyi.» İçilebilecek kadar koymuştu. «Hey, kaldırma şişeyi.»

Geri geldi, şişeyi masaya, kıçını bir iskemleye bıraktı.

«Gloria» dedim, «benim bir kuranım var...»

«Mesele çıkarma Eddie.»

«... bence tanıdığım herkes, içerdeki yaşlı kadın da dahil, gerçek kişiliklerini ve duygularını gizleyen bir tür maske takabildikleri için şu dünyada yaşayabiliyor. Sen ne dersin?»

«Sen kaçığın birisin derim. Bana söylediklerinin çoğunu hiç bir zaman anlamamışımdır zaten.»

«Göründüğün ölçüde cimri olamayacağını biliyorum ve—»

«Sarhoş olacağını biliyorum, gidip başka yerde olsan diye diliyorum.»

İkinci içkimi masaya bıraktım, Gloria'yı öptüm —tadı acıydı ama—, Michael'in elini sıktım ve çıktım.

AKIL HASTANESİNE düşmem bir dizi buluşlar yoluyla oldu. Hep o harika duygu içindeydim: sonunda buldum onu, her şeyi çözümleyecek anahtarı buldum. Ama her gün bütün düzeni çözümleyen, açıklayan kavrama-bilme yeteneğimin niteliği değişiyor, bir önceki gününküne uymuyordu. Ve kendi bilgim arttıkça düşünüşüm daha bir düzensizleşiyor, düşünüşüm garipleştikçe davranışım tuhaflaşıyordu.

Örneğin, o gün çarpıcı bir buluşta bulunmuştum. Kendi kendime «Yavrum, sen en gerçek duygularını gizleme sanatını ananın ak sütünü emerken öğrenmişsin, o günden bu yana da hep değişik sahte görünüşler altında yaşadın» demek bana yetmiyordu. Düşüncemi sürdürerek, herkesin sahte bir görünüşle yaşadığı, daima istedikleri şeyi elde etmeleri için gereken görünüşe büründükleri sonucuna vardım. Tüm görünüşleri, eşyaların görünüşleri de dahil —giysilerin, arabaların, yiyecek paketlerinin, yapıların, kısaca, gözüme çarpan her şeyin görünüşünü— sahte bulmaya, reklâmcılık teknikeri olarak düşünmeye başladım. Uy-

garlığımızı baştan sona yapmacık yüz ve tavırlar, maske ve hayaller olarak görmeye başladım.

Şimdi, böyle şeyler düşünmenin pek zararı yoktur. Dert, benim yaptığım gibi, bu sezgilerin davranışınızı etkilemesine göz yumduğunuz zaman başlar. Bir adam başkalarının yaşadığına hiç benzemeyen bir dünya içinde yaşamaya başlarsa ona deli derler. Böyle bir kişi kendisine özgü terimler ve kurallar uyarınca hareket eder, oysa geri kalan herkes tümüyle değişik terimlere ve kurallara göre davranmaktadır. Işte işin burasında insan, toplumun kişiyi sınırlamaya hakkı var mı yok mu diye düşünmeye başlamak zorunda kalır.

İstasyona yürümek zorundaydım. Aldırmadım. Sevdiğim o nemli, serin gecelerden biriydi. Ayrıca taşıdığım kahverengi kâğıt torba da iri görünmesine karşılık iyice hafifti. Bu kâğıt torba elime nerden geldi, bunu söyleyeyim.

Michael, Gloria ve iki oğulları şu sıralar banliyölerde yapılmakta olan o uzun, alçak apartmanlardan birinde oturuyorlar. Elverişli konutlar deniyor bunlara. Elverişli oldukları da doğru. Önleri baştan başa orda oturanlar için park yeri olarak ayrılmış. Daireler apartmanın bir başından ötekine yanyana uzanıyor. Arka pencerelerden görülen, arkadaki 'elverişli konutlar'ın park yeri. Queens ya da Bronx'da değil Westchester'de olduğunuz hemen belli oluyor, çünkü park yerlerinin arasında uzanan çakıltaşlarından yaya yolunun iki yanında yeni dikilmiş ağaçlar var. Bir de gece saat on beş sularında araç gürültüsünün kesilmesinden belli Westchester'de olduğunuz. Dükkânlar da kapanıyor. Kapanıyor. Taksi de bulunmuyor.

Bu konutlarda oturanlar apartmanlarda kapıcı gibi apartman bakıcı ve ilgililerinin yaptıkları kimi işleri kendileri yapmak zorundalar. Örneğin, her kiracının

çöpünü kendisi alıp park yerinin bir ucuna yapılmış çöplüğe götürmesi gerekir. Göze batmasın diye alçak yapılmış olan bu çöplük numaralı bölmelere ayrılmış; her bölme büyücek bir çöp tenekesini alacak büyüklük ve yükseklikte. Herkesin kendi bölmesi ve tenekesi var, bu da çok iyi bir şey, çünkü hiç bir zaman çöpünüzü koyacağınız bir yer bulma sıkıntısı çekmiyorsunuz.

O akşam evlerinden ayrılırken Gloria o günlük çöplerimi koyduğu kâğıt torbayı bana vermiş, bölmelerine koymamı rica etmişti. Ama üstünde numaraları bulunan bölmeye baktığımda çöp tenekelerinin dolu olduğunu gördüm. Bölme tenekeyi ancak alacak yükseklikte olduğundan, Gloria'nın kâğıt torbasını diğer çöpler üstüne koyup da kâğıdı kapatmam olanak dışıydı.

Bir an kâğıt torbayı başka birinin bölmesine koymayı düşündüm. Ama konutların sonundaki inişte çok otoriter görünüşlü bir grup insan duruyordu. Erkekler görev saatlarını bitirip eve gelmiş polislere benziyorlardı. Orda masum masum oturmuş küçük bir transistörlü radyodan **Met** (*) maçını dindiyor görünüyorlardı. Aslında aklımdan geçenleri çok iyi bildiklerinden emindim, bu nedenle elimdekini onlardan birinin tenekesine koyup da bir sürü dırıltıya yol açmayı göze alamadım.

Çöple dolu kâğıt torba hâlâ elimde, sokağa çıkıp istasyona yöneldim.

Polise duyduğum korkunun üstesinden ömrüm boyu gelemedim. Bazı günler, özelikle bazı geceler çevrede kaç polis olduğu tutkusal bir sezgiyle gelir bilincime oturur. Çoğu insanlar çevrede yeteri kadar polis

(*) Bir beyzbol takımı.

olmadığını söylerler. Ama ben bazı geceler onları her yerde görürüm. Sanıyorum bir gazetede bir yıl çalıştığımdan, çoğu kimsenin tanıyamadığı sivil polisleri de şıppadak tanırım ben. Onları olmadıkları yerde bile görürüm. Bu kendimi suçlu saydığımdan falan değil. Ömrümce tek bir suç işlemedim. O aynı gecenin geç saatlarına gelinceye kadar uygunsuz bir davranışım bile olmadı. Ama kendimi çoğu kez yabancı bir ülkedeki bir casus gibi duymuşumdur.

Bu duygumu o Ivy kolejinde geçirdiğim dört yıl azaltmadı. Orda kendimi hep bir beyaz zenci gibi duydum, her şeyden ayrı ve uyuşumsuz duydum. Bu da yalnızca bir duygu değildi. Öyleydim.

Ama işin garip yanı şu. Kendi giysilerimi satınalma zamanı gelince, ben de öğrenci birliğindeki diğerlerinin giysi aldıkları yerlere gittim, J. Press'e ya da M. Rosenberg'e. Daha sonraları, savaştan dönüp Williams ve MacElroy'da çalışmaya başladığımda, giysilerimi Brooks Brothers'dan almaya başladım, bu da aynı şey. Gerçek şu ki, o zamanlar ve daha önceleri kolejdeyken, kılık değiştiriyordum. İçimde duyduklarım dışardan görünsün istemiyordum. Başkalarından ayırdedilmez olmak istiyordum.

Çok uzun bir süreden beri gündelik erkek kılığının, iş adamı giysisi denilen nesnenin, insanları kandırmak için düşünülmüş ve yapılmış bir kılık olduğunu düşünürüm. Bu kılık modern bir bankanın önden görünüşü gibidir. Bu neo-neoklasik mimarî tek bir amaçla geliştirilmiştir; bu amaç ise orda bulunan kuruluşun dürüstlük ve güçlülüğüne güven uyandırmaktır. İş adamı giysisinin de amacı budur; kılığı kişinin reklâmıdır ve bazan da, çoğu reklâmlarda olduğu gibi, yanıltıcıdır. Giysisi «Ticarî bir konuda bu adama güvenebilirsiniz» der. Çağdaş erkeğin giysisi rahatlık ya

da korunma yahut çeşitli hava koşullarına uygun düşme gibi amaçlarla yapılmamıştır. Güzellik için yapılmadığı da kesindir. Serkeşliğin tersini akla getirmek için yapılmıştır. Bir iş-gör giysisidir.

Gülünç olan şu ki —bunları tren istasyonuna yürürken düşünüyordum— Halk Cephesi yıllarında Komünist Partisine girdiğim zaman bile o üç düğmeli dürüst görünüşlü Brooks Brothers ceketlerini giymeye devam ettim. Bu da raslantı değildi, çünkü o günlerde bir komünistin diğer herkes gibi —belki biraz ilerde, ama çok fazla değil— görünmesi, hiç bir zaman kendini politik düzeni yıkmaya adamış, karar vermiş göstermemesi önemliydi öyle ki, maske olarak iş adamı kılığı kullanılırdı. 23 Haziran 1941'de, Hitler'in, Stalingrad'ı almasının ertesi günü, yoldaşlar koşup kendilerine saygıdeğer görünüşlü giysiler aldılar. Terziler için büyük bir gündü o gün.

Yanımdan bir başka polis geçti. Bütün polislerin bu gece sokaklara dökülmüş olduğu duygusuna kapıldım. Sonunda gidip trene bindiğim zaman bile, kanapeler arasındaki boşlukta bir tanesi aşağı yukarı dolaşmaktaydı. Gizli tabancasının ceketinde yaptığı kabarıklığı apaçık görebilirdiniz. Bir sivil polis! Niçin trendeydi? Yanımdan geçerken bana biraz garipçe mi baktı? Gloria'larda çok mu fazla içtim? Kahverengi kâğıt torba hâlâ elimdeydi. Belki de o ilgisini çekmişti. En iyisi kâğıt torbayı yere, gözden uzağa koyayım. Onu hâlâ taşıdığımı unutmuştum. Ama şimdi tut ki biri beni sorguya çekti, nasıl açıklarım bunu?

Arkamdaki kanapede iki kişi A.T. and T. (*) hisse senetlerinin yükselmesini tartışıyorlardı.

Aslında kendi giysilerim için bir modelim vardı.

(*) American Telgraph and Telephone.

Adı Brooks Atkinson'du; bir zamanlar New York Times'a mevsimin oyunları üstüne yazılar yazan o ünlü kişi. Fotoğraflarını incelerdim. O küçük görünüşlü giysilerden giyerdi; giysileri gri miydi değil miydi bilmiyorum, çünkü adamı hiç görmedim, ama görünüşleri griye çalıyordu. Bir de, Harvard, Williams, Amherst ve hatta Yale'de giyilen türden yakası düğmeli gömlekler giyerdi. Ufak, düz, cafcaflı olmayan papyon kıravatlar takardı. Bu kılık, düşsel bir dürüstlük ve üstün bir alçakgönüllülük etkisi bırakıyordu. William and MacElroy'daki araştırma bölümüne bu adamın fotoğraflarını buldurttum ve gizini inceledim. Nasıl da güven esinleyici, diye düşünürdüm, nasıl da güvenilir görünüşlü. Gene de, adamın yazılarını okurken bir başka insandan farksız olduğunu görürdüm. Dişleri aynı keskinlikteydi ve kanın tuzlu tadını herhangi bir başka hayvan kadar seviyordu. Kin ve kibirden bile kendine düşen payı almıştı. O denli güçlü olmamayı yeğleyeceğini kamu oyuna açıklayacak ölçüde güç sahibiydi. Başka bir deyişle, hepimiz gibi o da avcı-maymunun soyundan geliyordu.

Benim boy ve kiloma uygun olduğundan onun gibi giyinmeye başladım. Derim biraz zeytuni benim elbet, bunun bir sorun olacağını düşündüm başlangıçta. Ama bir kez tüm o öteberiyi -gözlükleri, kıravatı, yeleği vb- giydiniz mi, görünen zeytunilik pek kalmıyor. Gözlüklere gelince, çok iyi anımsıyorum, tüm gözlüklerimi bir hafta içinde Mr. Atykinson'un taktığı türden küçük, çelik çerçeveli gözlüklerle değiştirdim. Kusursuz nedir, diye ne cehenneme kafa yormalı? Büroda benden başka herkes şakaklara yapışan o bağa gözlüklerden takardı, ama ben Mr. Atkinson'un kullandığı, kulakların arkasına kıvrılan eski moda gözlükleri daha çok seviyordum. Aynı hafta içinde saçımın ay-

rım yerini de başımın ortasına daha yaklaştırdığımı anımsıyorum; burası daha az cakalıydı, bu doğru, ama çok, pek çok daha fazla güven verici bir görünüş sağlıyordu.

İnsanlar içimdeki kargaşayı görmesinler istiyordum sanırım. Beni, onu gördükleri gibi, temiz, bencil likten uzak, uygar görmelerini istiyordum. Çarçabuk öğreniyordum ki ben bunlardan hiçbiri değildim. Başka bir deyişle, iyice bilinçli olarak kılık değiştirmekteydim.

Mr. Atkinson'a en çok, Gwen'le buluşmak üzere Los Angeles'teki motel hollerinden geçerken gönül borcu duydum. Motel katipleri sanki aslında ben Brooks Atkinson'muşum gibi beni başlarını onayla eğerek selamlardı. Sonra kapıyı kilitlerdik ve bir-iki saat karmaşa egemen olurdu. Ama bitince, giyinirlerdi gene o yakası düğmeli gömlek, takılırdı o ufak düz papyon kıravat, iliklenirdi alçakgönüllü yakasıyla üç düğmeli ceketin düğmeleri ve ayrılırdı saçım başımın ortasından ikiye. Ve cakayla süzülürdüm odadan dışarıya, holden alçakgönüllü, nerdeyse sıçanı ama cakayla, evimdeymiş gibi geçerdim, katipler gene en saygılı başeğmeleriyle selamlardı beni.

O kahrolası sivil polise cigara vagonundan geri geldi. Şimdi elinde bir çanta da vardı, ama beni onunla kandıramazdı. Hepsi de alçak düzeydeki iş yöneticilerine benziyorlar şu günlerde. Bunu F.B.I. başlattı. Ama ben numaralarının farkındayım. Kendimi ceketinin silâhının kabarttığı yerine elimle vurmaktan güç alıkoydum. Dudaklarımda buz gibi bir gülücükle «Aslında kim olduğunu ben biliyorum» der gibi başımı salladım. Ve o da aynıyla, «Ben de senin kim olduğunu biliyorum» der gibi karşılık verdi bana.

Tren 125. sokakta durmak üzre yavaşlıyordu; in-

mek istediğim yer burası değildi. Ama ailemin Amerika'ya geldiği zaman ilk oturduğu, benim de doğduğum yerleri görmek için bir itki duydum. Gwen biraz daha bekleyecekti, o da eğer hâlâ bekliyor idiyse. O anda bu umurumda değildi.

O yörenin Harlem'in bir bölümü durumuna geldiğini biliyordum, ama kırk yıl önce burası, gelecekleri parlak beyazların oturduğu bir yerdi. Oraya dönmeyi, oynadığım sokaklarda yürümeyi, değişiklikleri görmeyi her zaman istemiştim. Ama yıllar boyu, New York'a iş için geldiğimden zamanım olmamıştı. Beni gerçekten ilgilendirenler dışında her şeyi plânlı yapar, zamanımı ona göre düzenlerdim. Eğer bir şeye **ben** ilgi duyuyor idiysem, demek ki o şey daha az önemliydi.

Böylece trenden inmek üzre yerimden kalkıp vagonun dibindeki kapıya yürüdüm; tam çıkmak üzreydim ki arkamdan birinin seslendiğini duydum, «Hey arkadaş, paketini unuttun.» Kondüktör kahverengi kâğıt torbayı bana uzatıyordu. «A, teşekkürler» dedim, sinirlice gülerek, geri gidip elinden aldım.

125. sokakta biraz yürümeye karar verdim. Kahverengi kâğıt torbayı bir süre taşımaya da karar verdim. Merete sevgi duymaya başlamıştım. Futbol topuymuş gibi dirseğimin çukuruna yerleştirmiş, gidiyordum.

Gloria'nın, içkisinin etkisi kayboluyordu, bense bunu hiç istemiyordum, bu nedenle önüme çıkan ilk bara, Black and Tan'e girdim. On beş sente bir arjantin çektim. Sonra bir tek viski attım, ardından kocaman bir sosisli sandviç, sonra bir tek daha, sonra bir bira daha. Aklım geri geldi.

Barın bir ucunda bir karışıklık vardı. Sokaktan biri gelip barmenlerden birine kaşla göz arasında on

beş dolara bir elektrikli süpürge satmıştı. İnceleyip baktılar ki, süpürgenin ünlü bir markası var, ama motoru yok. Satıcı tüymüştü.

Barı gözden geçirdim. Ne işim vardı burda, yabancı bir yerde bir yabancı, sahte bir görünüş üstüne bir ikinci sahte görünüş?

12.45'de savaştan dönüşümü anımsadım, her şey bana nasıl da ilintisiz gözükmüştü. Bunlar benim insanlarım mıydı? Bu benim yurdum muydu? İki madalya kazanmış bir askerin, benim, niçin bu denli zayıftı bağlılık duygum, yurtseverliğim? Bu yer için döğüşmüş, insanların burası için öldüğünü görmüştüm. Ama şimdi, bakarken ona, burası için neden öldüler, diye düşündüm.

Uğrunda savaşılan düşünceden sözetmiyorum. Bu yerden, gerçek biçimi içinde buradan sözediyorum.

«Ama» dedim yüksek sesle, «bu işin böyle olması zorunlu değil.»

Yanımdaki başını çevirmeden «Hayır, zorunlu değil» dedi.

«Yani kahrolası işin.» Ben de başımı çevirip ona bakmadım.

Bar kilisenin yerini almış durumda. Bar Amerika'da insanların ruhlarını inceledikleri tek yer.

Yanımdaki «Ne demek istediğinizi biliyorum» dedi. Hâlâ dönüp bakmıyordum ona, o da bana bakmıyordu.

Bir içki daha içtim. O sırada «Bu toplum çıldırmış» diye düşündüğümü anımsıyorum. Her şey dahildi buna — görenekler, giysiler, iş, işe harcanan saatlar, insanların birbirine bakmadan konuşmaları, içinde oturdukları evler, yürüdükleri sokaklar, hava, gürültü, pislik, ekmek— temeldeki her şey. Ama be-

nl asıl rahatsız eden, bu ülkedeki, mutluluktan bu denli çok söz edilen bu ülkedeki yaygın mutsuzluk, neşesizlikti. Ah, biliyorum elbet durmadan ağzımıza bir şeyler —bir puro, bir içki, bir şeker— tıkıştırdığımızı. Durmadan dolaşırız dört bir yanı, sonsuz bir yolculuktayız. Her yerde, asansörlerde bile müzik çalınır ve TV'deki eski filimler geceli gündüzlü oynar. «Ama» dedim, «şu kentte iyi zaman geçirmek için nereye gidebilirsiniz ki?»

«Nasıl bir kız istiyorsunuz?» dedi dirsek komşum.

Ona çarçabuk bir baktım. Bir sivil polisti kuşkusuz, bana pezevenklik etmeye yelteniyordu. Bir tuzak. Bir duble daha çekip kâğıt torbayı sıkı sıkı tutarak bardan çıktım.

Tanrım, gözlerim düzgün görüyor muydu? Dünyayı daha önce böyle görmezdim ki ben!

«Elbette görmezdin. O zaman dünyanın bir parçasıydın sen de, nasıl görebilirdin dünyayı?» dedim kendi kendime yüksek sesle.

Böyle bir kez daha olmuştu. Kolejde. Orda herkesin düşmanım olduğunu sanıyordum, bu nedenle gerçek duygularımı saklamalıydım. Yabancı bir ülkede bir casus gibi davranırdım.

Kâğıt torbayı sımsıkı sarılıp kalabalığın içine kır koşusundaymış gibi dalarak koşmaya başladım.

Kavga istiyordu canım. Ne için olursa olsun. Kiminle olursa olsun.

Lex'de kentin merkezine yürüdüm. Evet, diye düşündüm, '45'de atom bombası Hiroşima'yı, sonra da, iki kez bir kezden daha iyi olduğundan, Nagazaki'yi yeryüzünden sildiğinde de böyle olmuştum. O zaman da bu geceki gibiydim, çok iyi anımsıyorum. Eve dönünce Williams ve MacElroy'da kendime bir iş bul-

muş, iyi adam kılığına bürünmüş ve yirmi yılı, filimlerde zamanın geçişini gösteren, stüdyo yelinde takvim yapraklarının uçuştuğu bölümler gibi geçirmiştim.

116. sokakta, duru deniz suyunu ve yağmurlu ormanları geride bırakmış Porto Riko'lularla dolu bir bara girdim. Bir de geride bırakacak yurtları olma yan zencilerle. Burası hiç bir zaman onların yurtları olamaz, o öteki de çok gerilerde kaldı. Koca bar, stadyumda boksörlerin ringe çıkmadan önce bekleştikleri o beton odalardan birine benziyordu. Korku ve cinayet doluydu. Bana öyle geldi ki, bir anda tüm sahte görünüşümü fırlatıp atacak ve kime vurduğumuza aldırış etmeden yumruk yumruğa birbirimize girecektik.

«Bu işin böyle olması zorunlu değil» dedim sertçe.

Bardaki dirsek komşum «Siktir git beyim» dedi.

Ona baktım. Bir zenciydi. O gece sahte görünüşünü takınmamaya karar vermişti. O gece kendisiydi.

«Bu işin böyle olması zorunlu değil, böyle olması gerekmez» dedim. «Ta başından yanlış tuttuk işi, yanlış başladık. İşte bu yüzden başka bir olanak, başka bir yol bulunduğunu görmüyoruz.»

«Benden uzaklaşır mısın?» dedi. Komşum. Bir gözünün üstünde kötü bir şiş vardı, birisi boğazını kesmeyi denemiş, boynunda uzun bir yara izi bırakmıştı. Polis değildi, belliydi bu.

Ama kendimi korkmuş değil de ona güvenir duydum. Polis değildi, belliydi bu.

«Yanılmadığımızı görüyorsun» dedim, «ötekiler yanılıyor, öteki herkes yanılıyor.»

«Sen bok tulumusun beyim.»

«Hayır, değilim. Ne dediğimi biliyorum.»

«Burayı beğenmiyorsan ne halt etmeye basıp gitmiyorsun?»

«Nereye gidebilirim?»

«Nereye gideceğin umurumda değil. Benimle dalaşmayı bırak. Nesin sen; polis misin nesin? Polissin değil mi?»

«A.T. and T. hisse senetleri bu gün ikiye bölündü, biliyor musun?»

Cebinden bir transistörlü radyo çıkardı, sesi iyice açıp kulağına yapıştırdı. Sonra kalkıp barın öteki ucuna, benden uzağa gitti.

«Benden uzak durur musun, ben bir şey yapmadım.»

Barmen yanımıza geldi. «Ne oluyor?» diye sordu.

«Bu polis bana dalaşıyor. Bir şey yapmadım ben.»

«Onunla konuşmak istiyordum, o kadar» dedim.

«Ne üstüne?» dedi barmen.

Bunu açıklamak kolay değildi. Gözlerini bana diken barmen de işi kolaylaştırmıyordu.

«Burda herkes durumundan hoşnut» dedi. «Kimse kimseyi rahatsız etmiyor.» Sesi çok saygılıydı.

«Hatta kimse kimseyle konuşmuyor bile» dedim.

«İyi ya, asayiş berkemal yani, başka ne istiyorsunuz?»

Bunu açıklamak da kolay değildi.

Devam etti. «İçkinizi bir başka yerde içer misiniz? Polis bir yerde içerse müşteriler ordan kaçar. Yanlış anlamayın. Olur mu?»

«Peki» dedim. «Bir tek daha ver, sonra giderim.» Verdi, barın ikramı olarak, içip çıktım.

Yağmur çiselemeye başlamıştı. Belâ arıyordum, dopdoluydum. Bu da çok garip göründü bana, çünkü ömrümün çok uzun bir bölümünü beni belâdan uzak tutacak bir sahte görünüş içinde geçirmiştim.

112. sokaktaydım şimdi, kırk yıl önce oturduğumuz yerde.

Şimdi bir şey yoktu burda. Altı, yedi, sekiz tane büyük kooperatif yapısı vardı. Hepsi bir örnek. Hepsi sahte görünüşlü. Sahte bir mimarî.

Bir polis geçti yanımdan. Hiç değilse üniformalıydı bu.

«Herkes nerde?» dedim.

«Ne nerde?» dedi.

«Her şey, herkes.» Kafam atmıştı, sesimden de belliydi bu.

«İçerde» dedi. «Sen de başın derde girmeden içeri girsen iyi olur.»

Yürüyüp başka bir adamın yanına gitti, görünüşünden sivil polis olduğu belliydi bu ikincinin, üniformalı sivile bir şeyler söyledi. İkisi de dönüp bana baktılar.

«Peki öyleyse» diye düşündüm ve üniformalıyla sivile doğru gittim. Ömrümde hiç böyle bir şey yapmamıştım.

«Başın derde girmeden içeri girsen iyi olur, demekle ne demek istiyorsun?» diye sordum.

Resmi ile sivil birbirine bakıp gülmeye başladılar.

«Gülünç olan ne?» dedim, kavgacı bir edayla.

«Çek git burdan, olur mu beyim.» dedi polis.

«Sen çek git. Çek git işine de beni izlemekten vazgeç.»

Hey tanrım, yürüyüp gittiler!

«Üçüncü bir adam, başka bir sivil polis besbelli, gelip önümde durdu. Bu arkadaş çok iyi kılık değiştirmişti. Orospu çocuğu Fransızca konuşuyordu.

«**Parlez vous français?**» dedi.

«**Qui**» dedim, «öyle ki, bırak bu numaraları.»

«**Comment?**» (*)

«İngilizce konuş» diye buyurdum. «Kes bunu... kesin, üçünüz de.» Çevreme baktım. Öteki ikisi yokolmuşlardı. Ama biliyordum, bir kapı aralığına, bir köşeye, bir yere gizlenmiş beni gözlüyorlardı. Ama bu sonuncusu, bu orospu çocuğu orda durup duruyordu.

Yürüyüp gittim, daha doğrusu yeni bitmiş bir kooperatif yapısını çevreleyen tahta perde ve kapılara yöneldim; ve bir Zephyr afişiyle burun buruna geldim.

Afişte doktor tipli biri vardı, çok WASP'sı, üstündeki o beyaz ceketle doktor da olabilir hani, arkasında yapma memeli, bir deri bir kemik modellerden biri duruyor, ona kibar bir şehvetle bakıyordu ve —evet, anımsadım. Benim afişimdi bu! Sloganı ben yazmıştım: ZEPHYR İÇİNİZ. GÜVENDİĞİNİZ İNSANLAR ÖYLE YAPIYOR. BİR SABAH YELİ GİBİ TEMİZDİR. Kanser korkusuna bulduğumuz karşılık.

«Bok yemek!» dedim.

«**Comment?**» dedi sivil polis, her kim idiyse. Daha canayakın görünüyordu şimdi.

Ona güvenmeye karar verdim. Gülümsedim, önce çekimser, sonra açıkça. O da gülümsedi. Kim ve ne idiyse bilmem, gülücüğü hoştu.

(*) «Fransızca biliyor musunuz?» «Evet.» «Efendim?»

Eğildim önünde ve «Size ne gibi bir yardımım olabilir?» dedim.

O da «Çok teşekkür ederim. Şu kentte nereye işeyeceğimi bana söyler misiniz lütfen?» dedi.

Söyleyecek lâfım yoktu. Büyük soru. Yeni apartmanlar bizi çepeçevre sarmıştı. Birden ben de sıkıştım. Ey İsa, diye düşündüm, bir uygarlık olarak Amerika'nın şerefi bu çok yalın soruya bağlı. Yeterli bir kültür insanın gerek duyduğu zaman işeyip rahatlayabileceği bir yerler sağlamalı.

Fransıza döndüm. O sıraya değin onu bir sivil polis olmadığına güvenç getirmiştim. O da, tam benim gibi, yabancı ülkeye düşmüş biriydi. «Burası da Paris gibi» dedim. «İlânlara bakarsınız, bir tane görünce, **ici** (*) gibi, işte orasıdır aradığınız yer. Yalnız burda biz ilânların **tam üstüne** ederiz. **Regardez!** (**)

Şeyimi çıkardım ve ilânın «Güvendiğiniz insanlar öyle yapıyor» dediği yerin üstüne boydan boya işedim.

Seyretti. Erkekler birbirlerinin kamışlarına kıyaslama bakımından ilgi duyarlar. Kendisininkini dışarı çıkarmasını bekliyordum. Bir Fransızınkini hiç görmemiştim. Bu kalkık memeli yarı kolejli görünüşlü kızın narin yarığını beyaz ceketli, doktora benzeyen herife yasladığı yeri gösterdim. «Burası sizin, koyverin gitsin» dedim.

Zephyr'cilerin bu kampanyayı sınırlı bazı bölgelerde denemeyi kararlaştırdıkları aklıma geldi.

İşte o sırada gerçek sivil polis ve üniformalı polis boy gösterdiler. Ufak bir çatışma başladı.

Polis arabasındaki yolculuk hoşuma gitti. Hatta

(*) «Şunun gibi:»

(**) Bakın!

kendimi öyle rahat duydum ki, uyuyakaldım. Uyandığımda kafam biraz sisliydi. Biri gece mahkemesinin kapısı önünde Fransıza sert davranıyordu, bu hoşuma gitmedi. Hattâ, ister inanın ister inanmayın, sivil polis olduğu kesin birini yere uzattım, görevlerine düşkün bütün o sivil polisler üstüme saldırdılar ve biraz tartakladılar beni. Gene de arzuladıkları gibi bir dayak atamadılar bana, çünkü o ana kadar gece mahkemesi binasına girmiş bulunuyorduk. Bir de, Godoy'un Joe Louis (*) karşısında yaptığı gibi, yüzümü kollarımla kapıyarak tostoparlak olmuştum.

Sonra bir de baktım, iyice göremediğim bir yargıcın karşısındayız. Kahverengi kâğıt torbayı yavaşça mahkeme kâtibinin masasına koydum ve yargıca kentte gereğinden çok fazla sivil polis bulunduğunu söyledim. «Sayın yargıç, kentimizi ve göreneklerimizi bilmeyen turist bir Fransızın 112. sokak ile Lexington caddesinde gecenin ortasında işeyebileceği bir yer biliyor musunuz?» derken muhteşem bir an yaşadım.

Bu işe yargıcın da aklı yetmedi sanıyorum, çünkü arkasındaki sivil polise döndü ve bir şeyler fısıldadı. «O bilmiyor, sayın yargıç» dedim, «ben ona sordum.»

Bunun üstüne yargıç beni göstererek sağımdaki sivil polise «Onu odama getirin» dedi.

O zaman bir daha sesimi yükselttim. «Bu Fransızı serbest bırakmazsanız ben kimsenin odasına gitmem.» Kolumu tutmakta olan sivil polis biraz büktü.

«Ah!» diye haykırdım. «Bu adamın kolumu bükmeye hakkı var mı?»

Yargıç sorumu elinden geldiğince duymamazlık-

(*) Arturo Godoy ve Joe Louis: İki ünlü ağır siklet boksörü.

tan geldi. Fransıza dönerek «Siz gidebilirsiniz» dedi.

«Bu adamdan özür de dilememiz gerekir.» dedim.

«Şansını zorlama» dedi polis.

«Bu adamdan özür dilemeniz gerekir» dedim. «Siz Paris'te olsaydınız da bu iş sizin başınıza gelseydi, kıçınızı yırtarak yüzbirinci hava indirme tümenini yardıma çağırırdınız.»

Yargıç tokmağını masaya vurdu. Polisler Fransızı alıp götürdürler. Onu bir daha görmedim.

Sonra bir de baktım, arkalarda bir yerde ufak, pis bir odadayım ve yargıç cübbesini çıkarıyor. Bir cigara yaktı, dönüp dosdoğru yüzüme baktı ve «Beni tanıdın mı?» dedi.

Yüzüne dikkatle baktım ve bakarken üstündeki otorite havası ve sahte kılık kalktı, ortada Beetle Weinstein, ya da öteki, daha çok bilinen adıyla Ben Winston kaldı. «Beetle» dedim, «İsaaşkıyçün, bu bizim Beetle!»

«Evet» dedi, «benim.»

«Dişlerini düzelttirmişsin» dedim.

Beetle adını köpek dişlerinin duruşu ve iriliği yüzünden takmışlardı.

«Evet» dedi, «bu da değişikliğin çok küçük bir bölümü.»

«Burda ne halt ediyorsun?» diye sordum.

«Sen burda ne halt ediyorsun?» dedi. «Birer içki içelim.» diye ekledi. Hukuk kitaplarının arkasına uzandı ve ordan o güzelim dörtköşe şişeyi çıkardı.

İçki aklımı yeniden başıma getirdi. «Yıllardan beri bunu yapmak istiyordum» dedim.

«Ne?» dedi, bardağını kaldırarak. «Bu güne!»

«Yazdığım ilânların üstüne işemeyi!» dedim. «Söyle bana Beetle, nasıl dayanıyorsun buna?»

«Sen nasıl dayanıyorsun buna?»

«Sorularıma soruyla karşılık vermekten vazgeç, yahudi piçi, cevap ver tanrıcezası soruma, o kürsüde oturup bunu nasıl temsil ediyorsun?»

«Neyi?» dedi.

«Bal gibi biliyorsun neyi. BUNU! Tümünü. Genel sahtekârlığı.»

«Sabır dostum, bekliyoruz.»

«Saçmalama yargıç. Bu işin böyle olması zorunlu değil.»

«Neyin?»

«Bunların tümünün, tüm BUNUN!.»

«Kendini iyi duyuyor musun?» dedi.

«Evet. Ama bir bunalıma yaklaşıyorum. Yalnızca sarhoşluk değil bu, anlıyor musun. Sarhoşluktan çok daha fazlası sözkonusu.»

«Bunun farkındayım» dedi, «çok daha fazlası.»

«Ve bunun sonu yok, Beetle.»

«Sana ne oldu?»

«Ne zaman?»

«Seni son gördüğümden bu yana?»

«Bana O oldu.»

«Nedir O?»

«Savaşa katıldın mı?»

«Hitler'in Runstedt'i Polonya sınırına saldırttığının ertesi günü gidip yazıldım. Sen de öyle yapmadın mı?»

«Yani, savaştan döndüğün zaman her şeyin aklını yitirmiş göründüğünü, hatırlıyorsun? Yani tüm uygarlığın, değil mi? Ha, Yargıç?»

«Evet, öyle göründü.»

«İşte o an doğru düşündüğün andı. Sonra terfiler ve para az önce çıkardığın o cübbeyle kandırdılar seni, hepsini unuttun. Ama '45 yazında bir-iki hafta sağlıklı bir biçimde düşündün. Anımsıyor musun? Bana bir içki daha ver.»

«Kendin buyur.»

Öyle yaptım. Orda bir an sessizce oturduk. Güçlükle soluk alıyordum.

«İyi olduğundan emin misin?» dedi.

«Kendimi bundan daha dürüst duymadım. Bu gece iki telgraf çekmek istiyorum. Bana yardım etmek zorunda kalacaksın.»

«Elbette. Nedir telgraflar?»

«Bunu niçin sabahleyin yapmıyorsun?»

«Sabahleyin bu ölçüde duru düşünemem.»

Kapıya vuruldu, Beetle bir ses çıkardı ve bir sivil polis içeri girdi. Şimdi değişik bir ışık altında gördüğüm sivil polis, yalnızca iri yarı, İrlandalı bir gençti. Elinde kahverengi kâğıt torbamı tutuyordu.

«Belki bunu görmek istersiniz diye düşündüm, Yargıç Winston» dedi.

«Nedir o?» dedi Beetle.

«İçine bir bakın efendim.»

Birşey demedim.

Yargıç içine baktı. «Hâlâ anlamıyorum» dedi. «Nedir bu?»

«Çerçöp» dedi sivil polis. «Ama dedektif Shepley torbayı elinden almak isteyince tutuklu onu yere yıktı.»

Yargıç Winston «Bir polisi yere mi yıktı?» diye sordu.

«Evet efendim.»

«Cık cık cık» dedim ben.

İriyarı İrlandalı delikanlı bana sert sert baktı, sonra konuşmasını sürdürdü. «Onun bu denli değerli sandığının ne olduğunu bilmek istersiniz diye düşündüm, ne demek istediğimi anlatabiliyor muyum, Yargıç bey? Bence bu önem taşıyor.»

«Sağol memur bey, haklısın, önemli.»

Sivil polis başıyla selâmladı ve çıktı.

Yargıç bana baktı. Bana gene daha bir yargıç gibi göründü.

«Eddie» dedi, «bunu niçin yanında taşıyorsun?»

«Yasaya aykırı mı?»

«Kavgacı olmayı bırak! Yalnızca niçin bunu yanında taşıdığını merak ettim.»

Bunu epey bir süre düşündüm. Gerçekçi olmayı yeni tutkumla, kafamı toparlayıp doğrusunu söylemeye çabaladım. Tüm tanrıcezası hikâyeyi anlatmalı mıyım, diye düşündüm. Anlatsam açıklamış olacak mıydım? Sonunda, «O kahverengi kâğıt torbayı neden yanımda taşıdığımı anlatmam sayın Yargıç» dedim.

Bir duraksama oldu. Sonra kolunu omuzuma attı ve «Şu 'Sayın Yargıç' zırıltısına boşver. Dinle, uzun bir süre dinlenmeden işlerin de dahil hiç bir şey üstüne kesin davranışta bulunmasan iyi olur.» dedi.

Ayağa kalktım.

«Beetle» dedim, «sağol. Ama tüm ömrüm boyunca kendimi bundan daha dürüst duymadım hiç. Hasta masta değilim, hiç bir şeyim yok. Benden başka herkes hasta. Şimdi, sanık ve yargıç olarak konuşursak, beni tutuklayacak mısın?»

Bana çok üzgün ve benim için meraklanıyormuş gibi baktı. «Hayır» dedi. «Seni tutuklamayacağım. Serbestsin.»

«Burdan nasıl çıkacağım?»

«Ben seni arka kapıya kadar götürürüm» dedi.

Sonra cübbesine uzandı. «Üstümde bu olmazsa korkarım beni geri içeri almazlar» Güldü, ben de güldüm. Ama şaka etmiyordu.

«Yol için bir tek daha?» diye sordu.

«Gereğim yok» dedim. «Çok iyiyim.»

«O zaman eski günlerin anısına.»

«Eski günler için, evet, o olur, evet.»

İçkileri doldurdu.

Hızlı geçen bir on ay boyunca Komünist Partisine kayıtlıydım. Birliğime katılmak üzre Onikinci Sokaktaki genel merkezlerine gittiğim zaman, 9. katta gidip görmemi söyledikleri kişi Bennie Weinstein'dı. Benimle birlikte Parti için «Birleşik cephe» yazıları yazan ve konuşmaları yapan gazeteciler vardı. Yumuşak bir yanı vardı, o zaman bile görebilirdiniz bunu, bu nedenle kadrosunda hiç yükselmediğini duymam beni hiç şaşırtmadı. Herkesin birbirine dostça davrandığı o Halk Cephesi günleri için zararsızdı. Savaştan sonra işler gene soğuyup güçleşince, koşullara göğüs gerecek türden biri değildi.

- Savaştan döndüğüm zaman K.P.'nin benim için bir anlamı kalmamıştı. Yitirdiğim zamanı karşılamak ve kendime bir düzen sağlamak istedim. Bunu yaptım. Görünüşe göre o da yapmıştı.

«Eski günlere» dedi yeniden, «o gerçek günlere!»

İçtik. Şişeyi gene hukuk kitaplarının arkasına koydu ve beni kapıdan çıkardı. Koridordan yürüyüp görevlilerin yanından geçtik. Kara giysi saygı topluyordu. Yargıç başıyla selâm alıyor, bir şeyler homurdanıyor, pek karşılık vermiyordu. Otorite oyununu çok iyi öğrenmişti.

Bodrum kattaki geçitler Hopper'in (*) resimleri-

(*) Edward Hopper: Ressam.

ne benziyordu. Ampuller çıplak kırklıklardı. Hepsi de adaletin uygulanması ile ilgili olan ordakiler esrar çekmiş gibiydiler. Bir işlevi olmayan ve bir amaç taşımayan aralarla dikiliyorlardı. Belki de yapının ısı kaynağı tam altımızda olduğundan bu alt kat aşırı sıcaktı. Gardiyanların yaşama koşulları tutuklularınkinden ne daha değişik ne de daha iyiydi.

Yargıç Winston (Weinstein) arka kapıyı açtı. Yağmur hâlâ çiseliyordu.

«Kötü gece» dedi. Sonra bana dikti gözlerini ve «Her şey aramızda kalsın, tamam mı? Eski günler falan? Anlıyorsun ya?» dedi. Bana, böyle olsun, demiyor, rica ediyordu. Güvenliği nasıl da sallantıda, diye düşündüm. «Biliyor musun» diye devam etti, «bizlerden pek fazla kalmadı.»

«Biz kim?» diye sordum.

«Biz eski isyancılardan» dedi.

Orda bir süre yağmurun çiselemesine bakarak durduk. Onun üstüne ne düşündüğümü merak ediyordu sanırım. Ama ona bakmayı göze aldığımda gülümsedi ve «Şimdi yolculuk nereye, eski dost?» dedi.

«Gidip düzüşeceğim herhalde» dedim, yapabilirsem eğer.»

«Her yıl daha güçleşiyor, değil mi?» Güldü ve ekledi, «Keşke seninle gelebilseydim —yalnız o iş için değil, bir kaçamak hoşuma giderdi ya, uzun zamandır yapmadım. Demek istediğim, biraraya gelince, bir çok anılar geri geldi.

Karısını anımsadım. Ailenin başı olmuştu, iki kez Küba'ya gitmişti, ilkinde o ay kız arkadaşlığını yaptığı Clifford Odets'le (*), ikincisinde yalnız başına.

(*) Oyun yazarı. 1934'de Amerikan Komünist Partisine girmiş, 1952'de Amerikadaki Yıkıcı Faaliyetler Komisyonunca sorguya çekilmiştir.

Son gidişinde orda kalmış ve dağlarda savaşanlardan birinin **soldadera**'sı (*) olmuştu —Castro'dan çok çok önceleri oluyordu bunlar. Bu adam tuzağa düşürülüp Batista tarafından öldürülünce... ama öyle mi olmuştu? Artık iyice anımsamıyordum.

«Elisabeth nerde?» diye sordum.

«Oh» dedi, «onu unutmadın mı?»

«Ne zaman öldü?» dedim.

«Ölmedi» dedi. «Hâlâ birlikteyiz. Otuz yıla yakın bir süredir birlikteyiz.» Sesini alçalttı. «Bir zamanlar Clifford Odets'in metresi olduğunu biliyor muydun?» Övünüyor muydu? «Ondan sonra o gerçek dağ **campesinos**'larından (**) biriyle yaşadı, gerçek bir devrimciyle yavrucağzım, Batista'nın vurduğu biriyle! İki gözünün ortasına amerikan yapısı bir kurşun. Yazıklar olsun bize. Piçler! Ama Elizabeth'i yakalayamadılar. Bu ülkeye nasıl geri dönüp geldi, sorma, otuz yıl oldu şimdi. Şimdi ne yaptığını hiç ama hiç tahmin edemezsin.»

«Nerde, ne yapıyor?»

- «Wall Street'te borsa analisti. Bir yatırım bankasında çalışıyor. Borsa üstüne tüm bilgiler ondan geçtiği için ve son on yıldır borsanın içinde bulunduğu durumu düşünürsek, bir de bunlara eksiksiz Marx bilgisini eklersek —Marx bilgisi epey işe yarıyor elbet— bize küçük bir servet yaptı. Ne zaman istesem işten ayrılabilirim.»

«Niçin ayrılmıyorsun?»

«Ayrılıp da ne yapayım?»

«Hâlâ uğrunda savaşılacak bir sürü şey var, öyle değil mi?»

(*) Kadın asker

(**) Gerillacı.

«Bu gün artık hiç bir şey yapamazsın sevgili dostum, çünkü yavrucuğum, bu yıllar, Dalkavukluk Yılları. Onların hepsi şimdi nerdeler? Meksika'da. Sen ve ben gibi yeraltında. Bu ülkede hepimiz yeraltındayız. Kimin nerde olduğunu kimse bilmiyor. Senin gibi. Reklâmcılık. Orospu mesleği. Sarhoş olunca işten ayrılmayı düşünürsün; ayılınca ayrılmazsın —böyle olur, öyle değil mi? Çünkü, tanrı kahretsin, benim burda oturup beklediğim gibi sen de orda oturmuş bekliyorsun. Belki arasıra ufak tefek bir şeyler yapıyoruz. Bu geceki gibi. İçerdeki kürsüde benim bulunmamdan memnun oldun sanırım.»

Karşılık vermedim.

Çiseliyen yağmur sokak fenerlerinin hunisine mücevherler boşaltıyordu. «Hadi» dedim, «seni epey meşgul ettim».

«Böyle konuşma» dedi. «Eskilerden birine her gün rastlanmıyor.» Kemerini sıkıladı. «Her gün o tanrı cezası kürsüde oturup bu pis toplumun artıklarına, satanlar ve satılanlara bakmak insana kilo aldırıyor. Bir kitap bile yazabilirim. Yazacağım da, bir gün yazacağım da; sana söz veriyorum Eddie. Bunu benden iste. Bunu benden isteyecek misin Eddie?»

Sonra ondan yapmasını en az bekliyeceğim bir şey yaptı. Uzandı ve yüzüme okşayışa yakın bir dokunuşla dokundu. «Şimdi gidip düzüşeceksin, öyle mi?» dedi.

«Gidip bir deneyeciğim.»

«Bir yol bulup canlı kalmışsın. Belki de düzüşmekten. Tanrın seni kahretsin, görünüşün hâlâ—» duraksadı, «yirmi yıl önceki kadar güvenilmez ve çılgın, o zamanki kadar aç ve vahşi ve edepsiz görünüyorsun. Bu da bir övgüdür.»

Sonra uyumu gümbürdeyen iki dize söyledi.

«**Aşk şehvetse; nurdur toprakta ışıyan.**

Aşk şehvetse; çığlıktır, kasvetten kopan.»

«Bildin mi bunu? Henley?»

«Henley mi yazmış bunu?» diye sordum. «**Şu** Henley?»

«Evet, eski dost, İnvictus'u yazan o eski arkadaş yazmış. Görüyorsun ya, hiç belli olmuyor. Marc Laurence'in Amerika'daki Yıkıcı Faaliyetler Komisyonuna söylediğini anımsıyor musun... Komünist Partisine niçin girdiğini soruyorlar, Marc da «Çünkü toplantılarında bir çok güzel kızla tanışıyorsunuz' diyor.» Bir kahkaha attı; sonra gene omuzunun üstünden geriye baktı. «Doğruydu da dedikleri. Elizabeth'le orda tanıştım. Bir toplantıda. Anımsıyorum. Scottsboro'daki işçiler için para toplanıyordu. O zamanlar çok güzeldi. Ah, evet, Elizabeth! Onu şimdi görmelisin! Bir borsa analisti! 1937'de Odets bana Elizabeth'in gördüğü en güzel memelere sahip olduğunu söylemişti... Hiç onunla oldun mu? O zamanlar? Onu tanıdığını biliyorum. Söyle bana. Aldırış etmem.»

«Evet oldum. Ama yalnız bir kez...»

«Aldırış etmem» dedi.

«Peki» dedim, yürümeye başlayarak.

«Hâlâ sürüyor olmalı o tür hayat bir yerlerde.»

«Elbette, oyun aynı, oyuncular değişik.»

«Kendine bir çift kauçuk almalısın. Ayakların için. Soğuk alacaksın.»

«Peki» dedim, «eyvallah»

«Biliyor musun, seni gördüğüme çok sevindim, çok. Her gün orda oturup durunca insan kendini kutuya kapatılmış bir böcek gibi duymaya başlıyor. Ve... neyse... iyiydi, öyle değil mi, Elizabeth, yatakta yani?»

«Harika» dedim, «ama beni bir daha görmek istemedi. İnsanın başına gelen kazalardan biriydi bu, bilirsin ya, yalnız bir kez.»

«A, elbet, elbet, üzülme. Anlıyorum... ama yatakta...»

«Harikaydı» dedim. Yeniden yürümeye başladım.

«Neyse, fazla üzülme» dedi, «ve dikkatli ol.»

«Neye karşı?»

«Ben burda nazik bir mevkideyim! Kimsenin benim kim olduğumdan bilgisi yok. Anlıyorsun ya?»

«Öyle ki, her şey aramızda. Tamam mı?»

«Anlıyorum.»

Yeniden merak etmemesini söyledim, el sallayıp yürüdüm. Birkaç adım attıktan sonra geriye dönüp baktığımda hâlâ kapıda duruyordu. Orda yalnız başına duruyor, artık beni düşünmüyordu. Sonra pencereleri parmaklıklı iri binaya girdi. Kapı ağır ve madeniydi, kapattığında sesini duydum.

Serin geceye. yürüdüm.

«AAAAAAAAAaaaaaaaah!!» dedim yüksek sesle, içimdeki bir şeyi temizleyerek. «Aaaaaachch ahhhhh!» dedim Beetle Weinstein'in içimde bıraktığı umutsuzluk yığınını dışarı atarak. Çevremdeki herkes kılık değiştirmişti ve ölüyordu, sahte bir kılık içinde ölüyordu. Ama bu gece, sıcak içki ve çiseleyen yağmurun parlak serin iğnecikleri beni coşturmuştu. Atlatmıştım, kocaman bir gemi batmış, tek canlı ben kalmıştım. Kurtulmuştum. Hiç değilse yokolmamı ertelemiştim. Ölümden bıkıp usanmıştım, çevremdeki sessiz, yavaş başeğmeden bıkıp usanmıştım. Beetle Weinstein'da bunu ne denli geride bıraktığımı görmüştüm.

«Bir zamanlar ben de öyleydim!» diye bağırdım. Sonra «Bu işin böyle olması zorunlu değil!» bütün

bunları haykırarak, çünkü kendi gizlerimden ve kendi görünüşümden ve kendi sahte kılığımdan ve kendi sahte davranışlarımdan da iyice bıkıp usanmıştım. «Brooks Atkinson»dan bıkıp usanmıştım. Çisenti gözlüklerimi buğulandırmıştı, gözlüklerimi çıkardım ve ona benzerliğim azaldı. Ve birden, hiç bir neden olmaksızın, birden New York **Times**'dan da bıkıp usandım, uygarlığın «en üstün» yanları da en düşük yanları da fazla geliyordu artık. Beni çepeçevre saran hayatın ortasında kendimi bir yabancı gibi duyuyordum.

«Ben bunun bir parçası değilim» dedim, «ben bunun dışındayım.»

Sonra, nereye gidebilirim? diye düşündüm. Ne yapabilirim?

Bir olumsuzla işe başla. Hiç değilse neyi sevmediğimi, nereye gitmiyeceğimi biliyorum. Çünkü yapageldiğim şeyler nerdeyse beni öldürüyordu. Hayatımı kılpayı kurtardım.

Sevgi şehvetse, gömütte yanan ışıktır!

Onu bilmem, belki de doğrudur, «gömüt», evet, o bölümü doğru. Ben içerdeydim, şimdi dışardayım ve büyük çoğunluk hâlâ içerde. Sürüyor muydu? Benim içimde sürdüğüne göre öyle olmalı.

Ve şehvet? Evet. Tüm bu başarı yıllarım boyunca beni canlı tutan tek şey hayasızlıklarım, zinalarım, «kötü» yanım, edepsizliklerim olmuştu. Benim kibar ve sadık, dürüst, düzenli ve düşünceli yanım bir maskeydi ve bu maske, o peri masalındaki gibi, yüzüm ve ağzım üstünde sıkılandı, sıkıştı, beni nerdeyse boğuyor, öldürüyordu. Yalan söylediğim, kaçamak yaptığım ve kandırdığım zaman bunları tekdüzelikten kurtulmak, beni öldürmekte olan **düzenlilik**'ten kopmak için yapıyordum. Kılpayı kurtuldum.

Yargıç Winston'un (Weinstein) dediği kadar sa-

tanlar ve satılanlarla dolu olan Broadway'de yürürken, bundan böyle kendi istediğim gibi olmaya, sonucu ne olursa olsun, isterse beni kendi öz değersizliğiyle yüz yüze getirsin, isterse dünyanın karşı koymasıyla, horgörüsüyle başbaşa bıraksın, bundan böyle kendi istediğim gibi olmaya andiçtim Belki, bu, kendi kimliğimden bir parça olsun, bir esinti biçiminde olsun geri getirirdi. Bir daha kendimi kendimden ayırmayacaktım. Benim yapmadığım ve onayım da alınmamış olan göreneklere ve kurallara bir daha saygılı olmayacaktım.

Orda, tam Astor Oteli'nin önünde, hayatımı astığım çengellerin tümünü de duvardan bir bir sökmekte olduğum bir uyarı halinde geldi bana. Gene ağız ve meme ahlâkına dönüyordum. Bu, çevrenin hoşnutsuzluğu ve azarlamasıyla karşılanacaktı. Gene de bundan sonra sırada o vardı. Kesindi bu.

Kendimden tiksindim hayatımı kurtarıyor, diye düşündüm.

Tek erdemim, diye düşündüm, kendime duyduğum tiksinti.

Sonra İncil'den bir satır, belki de bir yorum anımsadım, hepsi hepsi bir yorumdu belki. Hayatını kurtarmak için onu yitirmen gerekir. Bunu kim dediyse doğru koymuş sorunu. Yeniden yaşıyabilmek için ölmek zorundasın.

Paramount binasının kulesi gördüğüm en çirkin yapıdır. Saati bire on kaldığını gösteriyordu. Bir taksiye atladım.

Tümüyle mantıksız bu, biliyorum, ama Gwen'i orda oturmuş beni bekler bulmayı umuyordum. Çünkü, diye düşündüm, o da benim aynım. Temel yön dışında her bakımdan farklıyız; o da bu birbirine benze-

yen sokaklı ülkenin sokaklarında yitik, benimsenmemiş bir yabancıdır. Orda olacak, ve de beni bekliyor olacak.

Ve, kuşkusuz, onun evine ulaşınca, otomatik yukardan ön kapıyı hemen çevirdi. Dairesinin kapısı sonunadek açılmış beni bekliyordu. Gwen bir iskemlede oturmuş örgü örüyordu. Ve bir divana uzanmış **Sports İllustrated** okuyan bir adam vardı. Bana Charles diye tanıttı.

ONBEŞ

«MÜHENDİSLİK EĞİTİMİ GÖRDÜM» diyordu Charles, «bu da oldukça işe yarıyor. Şu sırada olduğu gibi; bir kuru temizleme firması kuruyorum, her yanda şubeleri olacak, müşteriler giysilerini kendileri temizleyecekler.

«Bu iş tutacak gibi geliyor bana, sen de öyle düşünmüyor musun Gwen?» Gwen işitmiş görünmüyordu. Charles bana döndü. «Şubelerden birini size göstermek isterdim, zamanınız varsa elbet.»

Orda tahtadan, akıl sır ermez bir Afrika yontusu gibi oturuyordum. «Kentte uzun süre kalmayacağım» dedim.

Gwen'in kendini bu denli örgüye kaptırmış görünmesi kimi olsa sinirlendirirdi.

«Ses yok» dedi Charles. Güldü. «En sonunda sizinle tanıştığım için çok sevinçliyim. Gwen bir türlü sizden sözetmezdi. Ama ben her şey apaçık olsun isterim. Bir zamanlar çok yakın olduğunuzu biliyordum...» Sözünü bitirmedi.

«Bir zamanlar yakındık» dedim, devam etmesini bekleyerek.

«Ama Gwen'in huyunu biliyorsunuz. Görüyorsunuz ya, ses yok. Gwen!»

Gwen'den ses çıkmadı.

Charles gene bana döndü. «Bazan dinlemediğini sanırsınız» dedi, «ama sonra bakarsınız ki söylediğiniz her sözcüğü işitmiş, sözlerinizden unuttuklarınızı bile.»

Gwen'i inceledim. Yüzünde, yeni, keskin çizgiler vardı. Gözleri, bir şeyi umutsuzca arzulayan, yasak olduğunu bilen, ama elde etmeye kararlı bir çocuğun gözleriydi. Çok kısa bir an bana baktı, sonra hemen gözlerini indirdi.

«Hey, Gwen» dedi Charles, «adama bir içki olsun ikram etmedik.»

Charles'a dikkatle baktım. İri yarıydı, 1.80'den uzundu boyu, gövdesi sporu bırakan atletlerinki gibi iri kaslarla kaplıydı. Eisenhover'in Haggerty adındaki halkla ilişkiler görevlisine benziyordu, Charles'i onun kardeşi sanabilirdiniz. Ceketini çıkarmıştı ama kıravatı takılıydı. Gömlek cebinde, içinde bir kaç kuru boya kalem bir de sürgülü hesap cetveli bulunan bir kutu vardı. İnce zincirli bir kıravat iğnesi takmıştı.

Gwen içkimi nasıl aldığımı unutmamıştı. Bardağı bana bakmadan verdi ve örgüsüne döndü. Yakından bakınca, burnundan ağzının ucuna uzanan çizginin birleşmekte olduğunu gördüm. Anımsadığım ölçüde güzel değildi.

«Ama zamanını iyi hesaplayamamıştım.» Charles bir şey anlatıyordu, başını duymamıştım. «Zamanı iyi kestirmek çok önemli. Başarılı bir kişi olarak siz bunu benden iyi bilirsiniz. Gwen bu kendin - yap kuru

temizleme düşüncesini ileri sürdü ve —işte— anımsıyor musun, Gwen?»

Sessizlik. Kara saplanmış üç araba gibi orda oturduk.

«Aslında» diye yeniden konuşmaya başladı Charles, «sizinle tanışma şansını elde edersem bedavadan biraz öğüt rica ederim, diye düşünüyordum. Kuru temizleme işi için bir isme ve bir slogana gereğim var. Hiç bir şeyde karar kılamıyorum.»

«Ne gibi düşünceleriniz oldu?»

«Bir kaç şey düşündüm. Ama Gwen bunların —bunları söylemeye utanıyorum. »

«Hadi canım, bir söyleyin bakalım.»

«Ne istiyorsun Eddie?» dedi Gwen.

Bir sessizlik daha oldu, bu kez gerçek bir sessizlik.

Karşılık vermedim.

«Eddie, nedir istediğin?»

«Seni görmek istiyorum.»

«Ben seni görmek istemiyorum. Aslında, ikiniz de burdan defolup gitseniz iyi olur.»

Önce sesin bir başka daireden geldiğini sandım. Gwen kalktı ve daha önce farketmediğim bir kapıdan içeri girip kapıyı kapadı. O odadan ağlayan bir bebeğin sesi geliyordu.

Chet'in kasdettiği sürpriz bu muydu?

Charles'e baktım. Gülümsedi ve omuzlarını silkti.

Kapı açıldı, Gwen kucağında bir çocukla duruyordu. «Gidiyor musunuz?» dedi.

Charles kalktı. «Gitsek iyi olacak» dedi.

Elimde içkim oturakaldım. Kimin çocuğuydu bu?

«Ben gitmiyorum» dedim.

«Charles.»

«Onu burdan çıkartır mısın?»

«Olur, çıkartırım.»

Gwen kapıyı kapattı. Charles kalktı. Çok iri bir adamdı. «Gitsek iyi olacak» dedi kibarca.

«İçkimi bitirmek istiyorum» dedim.

Gwen gene kapıdan girdi, koyu mavi bir kâğıda sarılı iri bir pakete doğru yürüdü, kâğıdı yırtıp paketi açtı ve içindeki çocuk bezlerinden bir tane çekip aldı.

«Charles» dedi, «bu gece yalnız kalmak istiyorum. Geri gelme.» Sonra bana döndü. «Kaba davrandıysam bağışla Eddie, bu konudaki duygularım böyle. Hoşça kal.» Yatak odasının kapısın ardından kapadı.

O son «Geri gelme Charles» sözü, bir zamanlar benim için, Charles'ı «yitirdikten» sonra geri gel, anlamını taşırdı. Bu gece öyle bir şey kasdettiğinden kuşkuluydum.

Charles ceketini şapkasını giymişti. «Şilep limandan ayrılıyor» dedi. Yanıma gelip bardağı elimden aldı ve dikkatle masaya koydu. Kardeşi Chet'ten daha iri yapılıydı.

«Yolun karşısında hoş, sakin bir bar var» dedi. «Size bir içki ısmarlayayım. Sizinle konuşmak hoşuma gidiyor.»

«Size niçin öyle kaba davrandığını bilmiyorum» dedi, içkilerimizi söyledikten sonra. «Çok hassas bir kızdır. Her yirmi sekiz günde bir müthiş alıngan olur, bilmem anlatabiliyor muyum?»

«O zaman bile kızışkın olur sanırım.»

«Şey» dedi, «sizin bilmeniz gerekir.» Sıkılmış görünüyordu.

Bu arkadaştan mıydı acaba?

Garson içkilerle geldi. Charles Alexander içiyordu.

«Şerefe» dedi, «bol şans.»

«Bol kötü şans demek istiyorsunuz» dedim. Gülüştük.

«Yok» dedi, «öyle demek istemedim.» Beni süzdü. «Size böyle baktığım için bağışlayın. Başarılı bir kişiyle karşılaşınca, bunu nasıl yaptığını, nasıl başarılı olduğunu kestirmek isterim. Üst gelir vergisi sınırındasınız, bunu biliyorum, kendi seçtiğiniz alanda çalışarak yaptınız bunu, işte burası dikkate değer. Yazarlara, özellikle şarkı yazarlarına her zaman hayranlık duymuşumdur.»

Rahatsız olmaya başladım. «Siz disk mi atarsınız?» diye sordum.

«Gördünüz mü. Bunu nasıl bildiniz? Aslında gülle atardım. Ama olsun. Sezgi. Olağanüstü duyarlık. Gwen bana medyum olduğunuzu söylemişti.

«Manyak demek istemiştir.»

«Yok, öyle demek istemedi. Ah, dalga geçiyorsunuz.»

«Bana niçin öyle bakıyorsunuz?»

«Şey, içimden sizden hoşlanmak geliyor. Olanları bir düşünürsek, garip değil mi bu? Size hayranım.»

«Hayran olacak başka birini bulun siz, iyisi mi.»

«Gene haklısınız. Bu yüzden epey sıkıntı çektim. Dost olmaya doğuştan eğilimliyim. Herkes durmadan bunu kötüye kullanır. Biliyor musunuz, çok uzun bir süre, biri bana gülümser, elimi sıkarsa, bu dostum olduğu anlamına gelir sanırdım. Ama artık öyle değilim. Kendime kuşkucu olmayı öğrettim. Kişiliğime uymuyor, ama bunu yapmak zorundayım. Öte yandan, birinden çok erken kuşkulanmaya başlarsanız —ne bi-

leyim, bence bütün sorun, kişinin içte duyarlık sahibi kalması, dışta ise sert görünmesidir.»

«Çocuk kimin?»

«Gwen'in.»

«Evet, ama kimden?»

«Bilmiyorum.»

«Bilmemi istese söylerdi.»

«İsa aşkına, merak da mı etmiyorsunuz?»

«Gwen sorguya çekilmeyi sevmez.»

«Belki de sizdendi.»

«İnanmıyacaksınız herhalde ama, Gwen'le cinsel ilişki denen türden bir ilişkim olmadı daha.»

«Ama geceleri orda kalıyorsunuz.»

«Geceleri yalnızlıktan hoşlanmaz.»

«Aynı odada kalıyorsunuz.»

«Evet, bazı geceler izin veriyor. Köşede duran, sizin de gördüğünüz divanda yatarım. Peki, siz bunu nerden biliyorsunuz?»

«Ben medyumum.»

«Gerçekten de öylesiniz. Ah, gene dalga geçiyorsunuz.»

«Bunları sormamın sizce bir sakıncası yok ya?»

«Şu ana kadar sorduklarınızın yok.»

«Peki, nasıl orda bütün gece bir şey yapmadan yatabiliyorsunuz?»

Ne yapmadan yatabiliyorum? Aklımı karıştırdınız. Ha, demek istediğinizi anladım. Bir kere, az görülür bir kişiliği vardır. Bir bakıma, benim de kişiliğim az görülüyor türdendir. Her neyse, öyle olmasını istiyoruz.»

«Yani, demek istiyorsunuz ki—?»

«Yeteri kadar sordunuz.»

«Peki.»

«Bir gün kesin olarak birleşeceğimizi umuyorum, gerisi de —işte, biraz karışık. Ama o tam bana göre bir kız.»

«Talihiniz açık olsun.»

«Talihe inanmam. Sabıra inanırım.»

«Anlıyorum.»

«Ve insanları anlamaya inanırım ve —biliyorum, örneğin kardeşim gibi birine kıyasla sönük bir insanım ben. Vereceğim çok şey yok. Ama bir şeyim var: Gwen'e göz kulak olmaya kararlıyım. Benim gibi biri gerek ona. Bana gelince, ben daha önce bir evlilik geçirdim, öyle ki acelem yok. Çözünleyeceği şeyler var Gwen'in. Şimdi bunu yapıyor. Nasıl değişmiş olduğunu farkettiniz mi?»

«Evet, değişmiş galiba.»

«Uzun bir yol aldı. Hâlâ tehlikeli olduğu günler oluyor elbet, yani kendisi için tehlikeli olduğu günler. Pencereleri ve bıçakları kolluyorum. Ama ona rastladığım zamana oranla bu hiç bir şey. Onu düzene sokmayı hayattaki amacım yaptım.»

«Güç bir iş yüklenmişsiniz.»

«Ama buna inancım var. Sabrın gücüne. Bir kişiye güvenin, ona inanın, mucize kendini gösterecektir. Bu kızda çok üstün bir yan var. Bir kere, çok akıllı; bunu siz de anladınız. Ama, neyse, sizinle açık konuşacağım; ona epey acı çektirdiniz, sizden sonra kardeşimin de ona en ufak bir yararı dokunmadı. Bir gün evine gitmiştim, baktım ki Chet müthiş kızmış ona, zorbalık ediyor; ben de biraz kötek atmak zorunda—»

«Chet'i dövdünüz—»

«Dövmek zorunda kaldım. Bir daha gelmemesini söyledim.»

«Ne oldu?»

«Gelmedi.»

«Chet belki haklıydı; belki de Gwen onu kızdıracak bir şey yapmıştı—»

«Gwen'in ne yaptığı umurumda değildi. Şimdi de değil. Onu kimse bir daha incitemeyecek.» Bana kibarca gülümsedi.

«Çocuk kimden?»

«Söyledim size, bilmiyorum.»

«Umursamıyor musunuz?»

«Öyle sayılır. Sizden mi?»

«Bilmiyorum.»

«Benim için önemli olan Gwen'in çocuğu olması.»

«Belki kendisi de bilmiyordur.» Güldüm.

Birden çok sertleşti. «Gülüyorsunuz, öyle değil mi?» dedi, «ama bir kızın yüreğini işte böyle şeyler paralar. Lütfen onu bir daha görmeyin.»

Ona baktım, Ciddiydi. «Görmemenizi dilerim» dedi.

«Buna söz veremem.»

İçkisini bitirdi. Gözleri masaya dikili, düşünceli kaldı. Sonunda «Peki» dedi.

«Peki, ne demek?»

«Yani, madem öyle istiyorsunuz.»

Uzun bir süre beni süzdü, sonra dönüp garsondan hesabı istedi.

Ceketini giyerken «Kimse size Eisenhover'in halkla ilişkiler görevlisi Haggerty'ye benzediğinizi söyledi mi size?» dedim.

«Ben Oscar Hammerstein'e (*) benzerim. Kimdi, biliyor musunuz?»

«Oklahoma.»

(*) Richards Rodgers ve Oscar Hammerstein: İki ünlü Amerikalı müzikal oyun yazarı.

«Evet. Ve bir sürü başkasına.» Gene bana baktı ve «O zaman da şimdi göründüğünüz ölçüde bir it idiyseniz, Gwen'in sizi sevmiş olduğuna inanmam. Böyle konuşmama itirazınız var mı?»

Garson geldi.

«Bir dakika daha sizinle konuşabilr miyim?» Başımı evet anlamında sallayınca, hesabı ödeyeceğine birer içki daha ısmarladı.

«Oscar Hammerstein idealimdir» dedi.

«Onu tanıdığınızı bile bilmiyordum.»

«**Kral ve Ben**'in ilk oynanışında ikinci yardımcı elektrikçiydim.»

«Sahi mi? Bak bunu bilmiyordum.»

«Benimle alay etmeyin Mr. Arness. O denli aptal değilim.» Kendini çabucak denetim altına aldı; ama göstermemeye kararlı olduğu bir parça şiddet elinde olmadan su üstüne çıkmıştı. Yeniden konuşmaya başladığında gene kibardı. «Mr. Hammerstein'a rastlayıncaya kadar şarkı yazarlarını, bacakları arasında takım taklavatlarıyla şurda burda sürten zevzekler sanırdım. Ama birlikte çalıştığımız sürece Mr. Hammerstein'ı dikkatle gözledim, o ve Mr. Richard Rodgers o tiyatroda bulunan en aklı başında kişilerdi. Öte yandan bu ikisi zamanımızın Keats'i ve Shelley'i (*), anlıyor musunuz?»

«Pek değil.»

«Yani, sevgi üstüne zamanımızda benzeri olmayan şeyler yazmışlardır. Ama ödedikleri gelir vergisi bakımından da büyük iş adamları. Kimse de onlar kadar sert değil. Şimdi anlıyor musunuz?»

«İstim topluyorum.»

(*) John Keats (1795-1821) Percy ve Bysshe Shelley (1792 - 1822) iki ünlü İngiliz ozan.

«Benim gibi biri olmanın tehlikeli yanı, sizin gibi birinde bundan yararlanabileceği düşüncesini doğurmasıdır.»

«Şimdi anlıyorum.»

«Şöyle ya da böyle bir izlenim bırakıyor olmam ve eğrisiz büğrüsüz konuşup sizden hoşlandığımı açıkça söylemem bir anlam taşımaz. Mr. Hammerstein'ı da bu yüzden inceledim. Çevresindekileri seviyor, tamam, ama birinin çıkıp da karısına el atmasına göz yumacağını aklınıza bile getirmezsiniz, değil mi? Buna yeltenecek birine neler olur, bir düşünün!»

«Başka bir deyişle, gözdağı veriyorsunuz.»

«Size Mr. Hammerstein'dan söz ediyorum.»

«Uykum geliyor.»

«Gwen'i seviyorum, Mr. Arness. Artık incitilmeyecek o. Ben kendimi bu işle görevlendirdim. Diyeceğim bu kadar.»

«Anladım.»

«İyi. Arabam burda. Sizi otelinize götürmemi ister misiniz?»

Otele gittiğimizi kesinlemek istiyordu. Otelin önünde indim ve nazik ayrılış sözleri söyledik birbirimize. Benden hâlâ hoşlanıyor olmasına akıl erdiremediğini görüyordum.

Tam ayrılıp giderken, «Meteliğe kurşun attığımı söylersem bu sizi rahatlatır mı?» dedim.

«Bir bakıma rahatlatır» dedi.

Asansöre doğru giderken, işin derinliğine inemediğini kendisi de seziyor olmalı, diye düşündüm. Dar görüşlülük çemberinden kurtulamadığı yüzünde hâlâ belirgindi. Geçmişteki deneylerinden hiçbiri onu Gwen gibi birine hazırlamamıştı.

Ellen yoktu. Yatağımın üstüne bir not bırakmıştı. «Sevgili babacığım» diyordu notta, «yittik mi ne? Sevgi. Ellen. Not. Dikkatli ol. Ben oluyorum.» Kâğıdın altına «Yarın. Mutlaka.» diye yazdım.

Banyoya girdim, dişimi fırçaladım, ağzımı çalkaladım. Sonra aşağıya indim.

Otelin holünde bir parti süregitmekteydi.

Otelin önünde, sokağın uzak ucunda Charles arabasının içinde oturuyordu. Beni görmeden ben onu gördüm ve gene otele girdim. Arka kapının yerini biliyordum. Daha önce de kullanmıştım.

Gwen'in zilini çaldığımda otomatik kapıyı hemen açtı. Dairesinin kapısını açtığında olağan ve şaşmamış görünüşü iki türlü yorumlanabilirdi: Ya beni bekliyordu, ya da gelip gelmemem onun için büsbütün önemsizdi.

«Beni bekliyor muydun?»

«Yoo, niçin?» dedi.

Bu «Yoo, niçin?» onun her zamanki karşılığıydı: Yöntemiydi bu: Geri dur, bırak düşman savaş plânını açık etsin, sonra kur yönelt savunmanı.

«Yoo, niçin, ne demek?»

«Yoo, niçin soruyorsun?» dedi.

«Çünkü bilmek istiyorum.»

Buraya kadar ikimiz de bir şey açığa vurmamıştık.

«Beni görmeye kalkışacağın aklıma gelmişti» dedi.

«Bu da ne demek?»

«Charles'in bu gece buraya gelmeyeceğini senin öğrenmene yol açmak yanlışlığını yaptım, demek.»

«Beni görmek istemiyorsun yani.»

Tavandaki ışığı söndürdü.

«Elbette istemiyordum. İsteyeceğimi sana düşündüren ne?»

Gerçeği söylediğini sanmıyordum.

«Charles her dediğini yapar mı her zaman?»

«Her zaman değil, genellikle. Kendine bir içki hazırla. Pek iyi görünmüyorsun.» Bebeğin odasına girdi.

Bebeklerin karınları doyunca çıkardıkları sesleri duydum. Kendime bir içki hazırladım ve kahramanımızdan çocuğun kimden olduğunu öğrenebilmek için bir yol bulmaya çalıştım. Yatak odasına yürüdüm.

«Bu kimin çocuğu?» diye sordum.

«Benim.»

«Bu ne demek?»

«Babasından hiç bir şey istemiyorum, demek.»

«Kim...?»

«Çocuğu tanımak zorunda değil; çocuğa bakmak zorunda da değil. Aslında, biyolojik yön dışında, çocuğun babası da değil. İşin biyolojik yanı ise geçmişte kaldı.»

Bence çocuk bana benziyordu.

Radyoda bütün gece, müzik yayını yapan bir yer buldu. Geceyi geçirmek üzre yerleşiyor muyduk?

Yalnız bu sorunun değil, gizlediği geri kalan her şeyin yanıtını bulmanın bir tek yolu vardı.

Çocuğun üstüne eğildiği yerde arkadan yaklaştım. Memeleri daha ufalmış; ama beli ve kalçaları eskisi gibiydi. Ve bacakları. Bacaklara bir gangsterin tutkusunu duyarım. Kusursuz olsun isterim bacaklar. Onunkiler kusursuzdu. Bacakları birçok kavislerden oluşmuştu, gene de her iki bacağı da kusursuzca düzgündü.

Onun için yanıp tutuşmaya başladım. Açlığım bir gencin açlığı değildi. Uzun süredir bir kadınla ol-

mamıştım, gene de kendimi ne yoksun saymış ne de bir açlık duymuştum. Ama şimdi, bedenim bu kızı istiyordu.

Başını çevirmeden «Onu sevdin mi?» dedi.

Bezini değiştiriyordu. Ufacık, pembe kuşu ortaya çıkmıştı. Altındaki ufak torba daha pek iri olmayan, ama var olan bir şeyle doluydu. Makatının ağzı diğer yerlerden biraz daha koyu renkliydi. Bedeninin rengi tanıdıktı. «Bu benim çocuğum» diye düşündüm.

İyice arkasına sokulmuştum. Doğruldu ve «Özür dilerim» dedi. Sesi yumuşamıştı. Çocuğu alıp yatağına götürdü. Yatırdı, çocuk kollarını sallayıp sevinç sesleri çıkardı. Gwen, «İşte orda, tanış bakalım» der gibi eliyle oğlanı gösterdi. Yatağın ayakucuna geçti, oraya yaslanarak tanışmamızı seyretmeye başladı.

«Soylu bir yüzü var» dedim.

«Doğduğunda öyle değildi. Onu ilk gördüğümde, karikatürlü kartpostallara benziyordu, kulakları sivri sivriydi.»

Tam o sırada çocuğun bedeni ürkünç bir kasılma geçirdi, çocuk sancıdan çok öfkeyle ağlamaya başladı. Bana kızgın kızgın bakıyordu, ama ben ne halt edileceğini bilemedim. Gwen geldi, tek bir sevgi sözü etmeden onu yatıştırdı. Saygıyla davranıyordu çocuğa, rahatsızlık çeken bir erkek karşısındaki bir kadın gibi. Çocuğu yüzüstü çevirdi, çocuk başını kaldırdı ve çevresine kızgın bir kaplumbağa gibi öfkeyle baktı.

«Bir şeyi yapamayınca çok kızar» dedi Gwen. «Çok kibirli.»

«Öyle durması doğru mu, başını öne kaldırarak durması, boynu incecik daha?»

«Yapabileceği her şeyi yapabilir diye düşünüyo-

rum. Kısa süre sonra yorulacak ve başını yastığa koyup uyuyacak, göreceksin. Bak. Görüyor musun? Bak.»

Çocuğa karşı davranışında kişisel ve değişik bir yan vardı. «Sizlerden gelecek hiç bir şeye gereğimiz yok» der gibiydi.

Hemen arkasında durdum ve elimi kıçının yuvarlakları üstüne koydum, yavaş yavaş aşağıya ve giysilerinin içine kaydırdım.

«Yapma » dedi hemen, ama kımıldamadı.

Ellerimi bedeninin iki yanına, belinin başladığı yerlere koydum.

Buralarda neler olup bittiğini şimdi anlayacağız, diye düşündüm.

«Bedenin bozulmamış» dedim.

«İkinciden sonra bozulmaya başlar.»

Kıpırdamadı. Elimi içeri kaydırıp karnını tuttum. Karnının duruşundaki bir şey bana ikinciden sonra da bozulmayacağını söylüyordu.

Ama acele etmedim.

Bebek bir ses çıkardı. Başını çevirmiş bize bakıyordu.

Sıkışan kollarımdan sıyrıldı. Bedeni duraksadı biraz. Yatağa, bebeğin yanına oturdu; o koca kubbeyi dik tutmaktan alnında meydana gelen çizgileri okşadı. Bebek uyumak üzereydi.

«Daha sonra emzirdiğimde ne kadar kibirli olduğunu göreceksin.» Bu sözünü işittim. Yanına, yatağın üstüne oturdum.

«Gwen?» dedim.

«Hiç bir şey söyleme» dedi.

«Niçin?»

«Çünkü ne söylesen yanlış olacak. Bir şey demek zorunda da değilsin.»

Dün geceki telefonumdan beri beni özlediği belliydi. Sesimi duyduğu andan başlayarak, kapatılabilen bir kapısı bulunan bir odada başbaşa kalmamızın her şeyi yenilemek için yeterli olacağının —sözleri başka türlü olsa da, bir kadının bileceği gibi— bilincindeydi.

İçine girerken beni bekliyordu.

«Şimdi gerçek hikâyeyi öğreneceğiz» diye düşündüm.

O işi yavaş yavaş yaptım. Bu cinsel birleşmenin ya da asıl niteliğimize dönüşme eyleminin bir anını bile acele ederek geçirmek istemiyordum. Bende olduğu gibi onda da kilit altında tutulmuş, çıkartıp atamadığı, aradan geçen bunca ay boyunca, kısmen de olsa, bana ait kalmasına yol açan ve hâlâ daha, bana karşı duyduğu düşmanlığı yenecek ölçüde güçlü olan bir şey vardı.

Ama konuşmamamı söylediğinde haklıydı, çünkü aramızdaki güvençsizlik ve uzaklığı ortadan kaldıracak tek şey, cinsel birleşmeydi.

Şimdi bile bir şeyleri geri tutuyor, açığa vurmuyordu. Bana her şeyini vermemeye kararlıydı.

Normal olarak o denli uzun bir süre kimseyle yatmadığım zaman, çok çabuk boşalırdım. Ama yaptığım, onunla sevişmekten öte bir niteliğe sahipti. Saklı tutkularıyla savaşıyordum.

Elimi altına kaydırıp onu kendime kaldırdım. Hâlâ konuşmuyordu, ama bedeninin bana uzandığını hissettim. Gözleri yumuşuyor, yüzündeki ifade katılığını yitiriyordu. Farkettiğim sertlik kayboluyordu. Ve o eski hali, o anımsadığım görünüşü geri gelmeye başladı.

Kendine, benliğine karşın, duyguları su üstüne çıkıyordu.

Ama hâlâ tek söz söylememişti.

Birden öylece kaldım. Durdum.

Bu onu çılgına döndürdü. «Durma» diye yakardı yeniden «Durma!»

Yavaş, ağır, daha yavaş, daha ağır besledim onu.

«Ah, tanrım, cennetteyim» diye fısıldadığını işittim.

Ama bana söylemiyordu bu sözleri. Sesinde bir düşmanlık yoktu şimdi, gözlerinde bir düşmanlık yoktu artık, ama hâlâ bana bakmıyordu.

Yavaş yavaş arzusunun olgunlaştığı, kıvama girdiği apaçık görünüyordu.

Birden saldırıya geçti. Almak istiyordu alacağını. Sonsuz bir ihtiyaç içindeydi, işin orasında edindikleri, beni her zaman şaşkınlığa düşüren o müthiş güçle asılmaya başladı bana. Bana eskiden olduğu gibi sarıldı, kapılarını o anın dışında her şeye kapatarak, işitmeyerek, görmeyerek o anı ve o yeri terkedip acı ve zevkin birleştiği bir zamana ve yere ulaşarak, harcamada, bitmede rahatlama bularak. Benim kendisi için dünya demek olduğumu gördüm; olmak istediğim de buydu zaten. Yalnızca buydu.

Cennetteydi.

Ben de onu orda tuttum. Durmadım.

Sonra ağlamaya başladı, «Bana ne yapmaya çalışıyorsun?»

Daha sonra «Bana kendini sevdirme» dedi.

Sonra teslim oldu. Başını yastığa bıraktı ve gözlerini kapadı. Ve açıp gözlerini bana baktığı zaman maske atılmıştı yüzünden.

Bana karşı ne denli düşmanlık ve kızgınlık duyar-

sa duysun, benim ona karşı duyduğum düşmanlık ve kızgınlık ne ölçüde olursa olsun, elimizden bir şey gelmez, seçme olanağımız yok, diye düşündüm. Birlikte olmak zorundaydık.

Ve belki de kızgınlıklar tuzu biberi oluyordu bunun.

Sonra her şey aklımdan çıktı, çünkü tıpkı eskisi gibiydik. Biraz sonra ölecekmiş gibi birleştiğimizi, onu terkedecekmişim ve bu kez bir daha dönmeyecekmişim gibi bana sarıldığını anımsıyorum, başka her şeyi unuttum. Ve anımsadığım kadarıyla, ben boşaldığımda ağlıyor, anlıyamadığım bir şeyler söylüyordu. Biraz sonra gene içindeydim ve onu önceki kadar istiyordum.

Öyle kaldık bir süre, kenetlenmiş ve durgun. Sonunda ayrıldık birbirimizden, ama yalnızca onun dönüp çocuğa bakmasına yetecek kadar. Uyumakta olduğunu gördük.

Şimdi saldıran oydu. Ve o süre içinde, insan hayatının en güzel zamanı olan o süre içinde orda, bütün ayrılıkları, bütün farklılıkları unuttuk. Dünyada ikimizden başka hiç bir şey yoktu. Ve dünya kusursuzdu.

Daha sonra, bitip tükenince, bir yastık çekip başının altma yerleştirdim ve yastığın öbür yarısına kendi başımı koydum. Yüzlerimiz birbirine dönük, ben hâlâ içinde, öylece yattık.

Böylece bir saat kadar —yok, daha fazla— uyumuştuk ki telefon çaldı. Hiç bir korku ve tedirginlik duymadan, rahatlıkla uyandık, çünkü kötü bir şey olamazdı artık. «Sağol, Charles» derken hâlâ yarı uykudaydı; bunu, saatın altıya geldiğini ve çocuğu doyurması gerektiğini hatırlatmak için telefon eden Charles'a nazikçe ve sevgiyle söylüyordu. Dönüp hâlâ

mutlu bir uykuda olan bebeğe baktık. «Biraz daha bekliyebilir» dedi.

Bu kez o işi yalın bir birliktelikle, Yunanlıların dediği gibi, ahenkle yaptık.

Bütün o düşmanlıklar nereye gitmişti?

Yüzünde gördüğüm o yeni sertlik, düş kırıklığı çizgileri kalkmış, yokolmuştu. On dört yaşındaydı. Gözleri ipek gibi yumuşak, doğadaki seven her şey gibi yumuşaktı; zamanları gelince yumuşayan her şey gibi.

Onu ne kadar özlediğimi, New York'a gelişime kadar olup bitenleri, her şeyi anlatmak amacıyla konuşmaya başladım. Ama o «Şşşş!» dedi. Ben de, sonra, diye düşündüm, ona sonra söylerim, diye düşündüm.

Sabahın kenti örtmesini dinledik. Yeni sesler belirdi kentte, değişik hızlarda geçen değişik arabalar, değişik yönlere giden değişik kamyonlar. Caddeden geçen ilk otobüsün sesi geldi kulağımıza. Pencereye gidip dışarıya baktık. Gök doğuda soluk bir pembeliğe bürünmüştü.

Bebek yatağında kımıldadı. Annesini görünce kollarını sert sert salladı. Sonra, ben seyrederken Gwen altını temizledi bebeğin, temiz bir kez koydu ve bunları yaparken o eski şarkıyı söyledi:

Bir fasulye torbasıyım, fasulye torbası
Oynak, titrek bir fasulye torbası
Oynar, titrer, zıplar, hoplarım
Mutluyum en son kertesine
Üzüntüm şıpın işi
Fazla sürmez kederim...

Bebek onunla olmaktan mutluluk duyuyordu. Ve ben aldırmıyordum kimden olduğuna...

Sonra meme verdi bebeğe. Dediği gibi, çok kibirliydi, öyle saldırıyordu ki, «Ah! İtoğlu it seni!» dedi Gwen. Annesinin memesine asılıp çekiştirdiği o süre içinde sert bakışlarını benden ayırmadı.

O doyup çekilince yerini ben aldım, sütün tadına baktım; inek sütünden tatlıydı, vanilya tadındaydı.

Sonra Gwen'le yatağa girdik, ilk kez olarak barış ve dinginlik içindeydik, o işi yeniden yapma gereğini duymuyorduk. Orda öylece, ben sırtüstü, bir bacağı benim bacaklarımın üstünde, eli göğsümde, başı omuzumda yattık. Ve öyle sarılmış yatarken ve saat yediye on varken, nişanlandığını söyledi.

«Kendisine söylemedim daha» dedi, «ama kararımı verdim. Charles'la evleneceğim.»

Bir şey söylemedim. Orda, bedenlerimiz birbirine yaslı, soluk alıp vererek, öylece yattık.

«O tanıdığım en iyi insan. Ve beni hiç bir şart ileri sürmeden seven tek kişi.»

«Yani senin ne yaptığına aldırmıyor mu demek istiyorsun?»

«Ne yaparsam yapayım seviyor beni.»

«Evet, öyle galiba.»

Kendisiyle aynı düşüncede olduğumu görünce bana daha sıkı sarıldı. «Onu seviyorum» dedi, «onu daha önce kimseyi sevmediğim bir biçimde seviyorum.»

«Hangi biçimmiş o?»

«Hayatımı kurtardı. Buna önem veriyor. İşitmek istiyorsan söyleyeyim.»

«Evet, işitmek istiyorum.»

«Sen beni terkedip California'ya gidince ben—»

«Ben seni terketmedim, sen beni terkettin.»

«Dinlemek istiyor musun, istemiyor musun?»

«Peki, bir şey söylemeyeceğim.»

«Ben hemen dönüp sana gelmek istedim. Havaalanından bir taksiye atlayıp doğru Chet'in evine gittim. Üç aya yakın bir süre o evden hemen hiç ayrılmadım.»

«Kimin çocuğu bu?»

«Seni ilgilendirmez. Yüreğimde açtığın delikten bir cenaze arabası rahat rahat geçerdi, Chet daha da kötüleştirdi bunu. Bir gün, ne cehenneme sürdürüyorum bu işi, hikâye gene o eski hikâye baştan sona, çıkmaz bir sokak bu, diye düşündüm. Ve terkettim onu. Ama bundan sözedecek değilim. Ondan sonra nasıl yaşadığımı da anlatacak değilim. Bronx'da bir yer tuttum ve biriktirdiklerimle idareye başladım, Washington'da bir zamanlar birlikte olduğum biri de evde yapabileceğim bir iş buldu bana. Ve zaman böylece geçti.»

Bebeğe baktı. «Sonra aklımdan çıkmayan o gün geldi çattı. Andy'nin doğumuna bir ay kalmıştı, hastaneden hemen para yatırmam gerektiğini söylediler. Yeterli param yoktu, kimden isteyeyim diye sordum kendi kendime, yani, dostum kim, diye sordum. Sonra oturup Charles'a yazdım ve bana beş yüz dolar göndermesini rica ettim. Açıklamasız. Adamı çok az tanıyordum. Kardeşinin evinde üç-dört kez rastlamıştım ona ve kendisi için kardeşiyle yaşamış bir kız olmaktan öte bir anlam taşımıyordum. Ama iki gün sonra postayla geldi para, hiç bir soru sorulmamıştı.»

«Niçin benden istemedin?»

«Şimdi anlattım nedenini. Yeniden kente taşındım. Andy yanımdaydı şimdi, şansım vardı, iyi bir iş buldum, aynı türden bir iş, ama iyi insanlarla çalışı-

yordum. Ve öyle bir duyguya kapıldım ki —nasıl söyliyeyim, Andy'ye bak bir.»

Baktım.

«Bende nasıl bir duyguya yol açtığını anlıyor musun? Çünkü hiçbir şeyimiz yoktu. Andy için birini bulmalıydım. Bunu nasıl yapacağımı bilmiyordum daha. Madem her şeye yeniden başlama fırsatı elime geçti, yeni bir yol başındayım, eskisi gibi daldan dala konacağıma bir süre, sözgelimi gerçekten hoşuma giden birini bulana kadar bekliyeyim, diye düşündüm. O işi hiç yapmasam olmaz mı, diye bile düşündüm; nasıl olsa hiç şansım olmamıştı o konuda. Epey düşündüm: Neydim ve başka insanlardan farklı olarak neye gerek duyuyordum. Benim için doğru olan yolu bulmaya çalışıyordum, anlıyor musun?»

Anlıyordum.

«Sonra çok doğal bir şey oldu. Pek dışarıya çıkmıyordum —ancak belki de aradığım bu, diye düşünürsem. Ama geceleri yalnız kalmaktan nasıl nefret ettiğimi bilirsin. Bir gece yalnızca vakit geçirmek için Charles'a telefon ettim. Konuşmamızın sonunda kalkıp buraya geldi. Burda geçirdi geceyi, ama benimle yatmaya çalışmadı, bu da şaşırttı beni, çünkü beni beğendiğini falan sen de görüyorsun, ama buna kalkışmadı bile. Kalkışsaydı kendisinden hoşlanmamın o yönde olmadığını söylemek zorunda kalacaktım.»

«O bunu biliyor mu?»

«Elbette, çünkü kısa zamanda sık sık öyle yapmaya başladık. Haftada belki üç-dört gece burda kalır, şurdaki divanda yatar uyur—»

«Ve hiç—?»

«Evet öyle. Bir gün kendi kendime — yarısına

sahibim, dedim. Yürüyerek, sürekli bir düzenin yarısına sahibim...»

«Başka erkeklerle gittiğini biliyor muydu?»

«Elbette. Ona kiminle ve ne zaman olduğunu söylerdim... bir de...»

«Ayrıntılarını da mı?»

«Her şeyi, bir kız oda arkadaşına anlatır gibi, anlıyor musun?»

«Nesi var?»

«Hiç bir şeyi yok.»

«Biriyle buluşacağın zaman ne olur?»

«Burda kalıp çocuğa bakar. Andy'ye çok düşkündür.»

«Sabahlarsan?»

«Ne yapılacağını bilir, çocuğun doyurulmasını falan.»

«Sen biriyle burda yatacak olsan, ne—»

«Charles'a gelmemesini söylerim, dün gece senin de işittiğin gibi.»

«O ne yapar?»

«Sonunda kendisine kalacağımı düşünüyor. Ben ne düşünüyorum, onu söyleyeyim. Charles gibi biri gerekli bana. Zaman zaman bir başkasına da gereğim var, bu da aynı şey değil. Charles'daki ona hayatımı güvenebilmeme yol açan nitelik, aynı zamanda ona —gerçeği söylersek, cinsel ilişkilerde seni doyuran kişi genellikle itin biri çıkmaz mı? Bir de değişiklik isteği var. Bir kızın böyle düşünmemesi gerektiğini biliyorum, ama ben gerçekten nasıl biri olduğumu anlatıyorum şimdi. Yani, her şeyi bir tek insanda bulmak isterdim, ama böyle bir şey mümkün mü? Böylece bana iki kişinin gerekli olduğu kanısına vardım, ikincisi için aranmaya başladım. Ama, bu kentte bulunması en güç şeyin, seni adam gibi, dostça seve-

cek bir erkek olduğunu biliyor musun? Yani, sözgelimi biriyle buluşursun, her şey iyi görünür, iyi başlar, ilk kez işler yolunda gider belki; sonra sıra numaralara gelir. İçkiyi unut. Geceleri herkes sarhoştur. Bir kere marihuana girer işin içine, sonra çeşitli büyüklük ve renklerde haplar, şekere benzeyen esrarlar çıkar ortaya, daha da kötüleri. Bunlardan sonra sevişmeye gelir sıra, sevişmeye hâlâ ilgi duyan kalmışa elbet. Ama herkes zaten usanmıştır bundan, öyle ki, bir de bakarsın ikiye birli, ikiye ikili numaralar, her türden gel-şunu-da-bir-deneyelim-belki-hoşunuza - gider edepsizlikleri başlamış; sirktesin sanki!»

Derin bir soluk aldı.

«Örneğin, hoşuma gitmeye başlayan biri vardı; şu dergilerden birine dış haberler yazıyor, bir sürü dil konuşur, her yerde bulunmuş, gerçek aydınlar çevresinden, anlıyorsun ya, ilginç biri, ne yapacağını, ne diyeceğini hiç tahmin edemezsin, bu da benim hoşuma gitti, işi gereği tak burdadır tak dünyanın öteki ucunda, bunun da sakıncası yoktu benim için, çünkü Charles vardı. Onunla iki-üç kez birlikte olmuş ve sonunda aradığım gibi birini bulduğumu düsünmeye başlamıştım. Sonra bir gece, burda buluşacağız, yanında bir de zenci kız olduğu halde çıkageldi, düşüncesi de üçümüz birden. Ama önce bizi bir seyretmek istiyor. Ben zencileri severim, tamam, ama kız kızdır benim için; bu bakımdan eski kafalıyım. Kızın da olacaklardan habersiz olduğu ortaya çıktı. Öyle ki o tip herif, üstünde Charles'ın bornozu helâdan gelince, ben çileden çıktım ve ikimiz birden üstüne atıldık, müthiş bir dövüş oldu; yeniden bürosuna gidebilmek için önce Nassau'ya uçup yüzünü gözünü yaraları geçsin diye iki hafta güneşe bırakmak zorunda kaldı.

«Neyse, sonra baraj yıkıldı ve ben gene sele ka-

pılıp sürüklenmeye başladım, şöyle olmuş ya da böyle benim için farketmiyordu; Andy olmasaydı eğer, orda son bulacaktı hayatım. Hattâ bir gece önümde eşit ölçüde olanaklı iki yol vardı, ya bileklerimi kesecektim ya da Charles'ı çağıracaktım.

«Hemen geldi, Niyagara çavlanına düşmek üzre olduğumu anladı mı bilmem; orda her zamanki gibi oturup durmadan konuştu. Senin sessizce oturman içime ürkünç korkular salardı. Charles her zaman bir şeyler; söylediği her şeyi dinlemen gerekmez, ama kötü düşünceleri olmadığını bilirsin, çünkü aklından ne geçiyorsa söylemektedir.

«Bu adamı elimden kaçırmamam gerektiğini o gece anladım. Bu nedenle büyük bir riski göze aldım. Ona gerçeği söyledim. Kendisi için beslediğim gerçek duyguları, kendisini sevdiğimi, gerçekten sevdiğimi; sevdiğimi ve seveceğimi, ama onu hiç bir zaman o öbür anlamda sevebileceğimi sanmadığımı söyledim. Ne olduğumu, kim olduğumu, yaptığım ve başımdan geçen her şeyi, eksiksiz anlattım ona. Birine bunları söyler ve hiç bir şeyi gizlemezsen, bunun bir anlamı vardır. İskemlesinde öylece oturuyor, defterine bir şeyler çiziktiriyordu. Artık o tür bir hayatım olmasını istemediğimi, bir zamanlar o işi hiç yapmadan yaşadığımı, belki gene onsuz yapabileceğimi söyledim. Ama kesin bilmiyordum. Ona emin olmadığımı, sözgelimi sen çıkagelirsen senden uzak durup duramayacağımı bilmediğimi söyledim. Gene de dün gece gördün sana nasıl davrandığını, kibar ve nazik, hattâ hayranlık duyarak, dost olmaya çalışarak konuştu seninle. Senin de dudaklarında o ukalâ gülümsemen.

«Her neyse, o gece ben her şeyi sayıp döktükten sonra defterine çiziktirdiğini bana gösterdi. 'Char-

les'den Gwen'e. Her şartın kabul' yazıyordu kâğıtta. Buna benzer bir şey. Savaşta donanmadaymış, telsiz odasında oturarak çok savaşa girip çıkmış; kendisi tehlike içinde yaşarken dış dünyaya rahatlatıcı haberler salmayı orda öğrendiğini sanıyorum.»

«Merak ettiğim için soruyorum» dedim, «Burda bu gece olup biteni ona söyleyecek misin?»

«Yalnız ben sözkonusu olsaydım söylerdim. Ama sana içerliyebilir, bu da senin için pek hayırlı olmaz.»

«Gwen, bir kehanette bulunacağım. O adam bir gün kafana bir balta indirecek.»

«Sana öyle geliyor.»

«Buna, senin bu davranışlarına sonsuzca tahammül edebileceğini mi sanıyorsun?»

«Benimle evlenmek istiyor. Bu onun düşüncesi.»

«Olduğun gibi mi istiyor seni?»

«Her zaman böyle olmayacağımı söylüyor. Ben de istemiyorum böyle olmayı. Bacaklarının arasındaki tabancanın insafına kalmayı istemiyorum. Benim için o kadar önemli değil o —kimse önemli değil bu bakımdan.»

«İnanmıyorum» dedim.

Tam o sırada dairenin kapısı dışardan bir anahtarla açıldı ve ağır, yumuşak ayak sesleri duyuldu. Sonra bir duraklama oldu. Charles yumuşakça «Gwen?» dedi.

«Burdayım Charles» dedi Gwen, «ama Charles» dedi ve kapıyı açmak için kolu kavramış olan Charles durdu. «Yanımda biri var, şimdi gelmemeni dilerim.»

Uzun bir duraksama oldu.

Bir süre sonra Gwen «Charles?» dedi.

«Pekâlâ» dedi Charles, «gidiyorum.»

«Sağol Charles.»

«Seni sonra ararım.»

«Lütfen ara» dedi Gwen.

Ön kapı kapatıldı ve kilitlendi.

Az sonra onu öpmek isteyince bırakmadı. Biraz uyuyacağım» dedi.

Öteki odaya gidip giyindim.

BİRİNCİ CİLDİN SONU

uzlaşma

elia kazan

20 LİRA
1. cilt

roman

